10140

Bibl. Jag

IV

W Krakowie, dnia 14. lutego 1917 r.

Jaśnie Wielmożny Panie!

Celem uczczenia prezydenta m. Lwowa Dra Rutowskiego mamy zaszczyt zwrócić się do J. W. Pana z uprzejmem zaproszeniem do wzięcia udziału w zebraniu obywatelskiem, urządzonem z inicyatywy Rady miejskiej, w niedzielę dnia 18. b. m. o godz. wpół do 8-mej wieczór w sali restauracyjnej Grand-hotelu.

Pragnący wziąć udział zechcą stwierdzić to swym podpisem i wręczyć kursorowi składkę w kwocie 15 koron.

Z wysokiem poważaniem

Juliusz Leo. Jan Kanty Federowicz.
Józef Sare. Karol Rolle.

P. S. Powyższą wkładkę można również złożyć w Sekretaryacie prezydyalnym Magistratu na I. piętrze do piątku 16. b. m. do godziny 1-szej w południe.

Rkps. 254/83

Dipl. Jag.

Tekintetes Vármegyei Közgyülés!

Vitéz seregeink derék szövetségeseinkkel egyetértve hihetetlenül
nagy és gyors győzelmek között nyomulnak az orosz bir-
dalom terébe.

A hatalmas offenzivának köszönhetjük hogy
Lengyelországnak oroszországi része is most már az
a központi hatalmak kezében van.

A lengyel nép, mely óriási áldozatokat
hozott, melynek területén keresztül gázoltak a muszka
hordák, s a mely egyöntetüleg az oroszt, hozzánk vonzó-
dik, megérdemli, hogy e sulyos, de más részről remény
teljes helyzetében rokonszenvünkkel vegyük körül,
és felemeljük szavunkat érdekében.

Indítványozom:

Szatmárvármegye közönsége intézzen fel-
iratot a Kormányhoz melyben a lengyel nem-
zet iránt való ősi, hagyományos rokonszen-
vünket hangoztatva, kérelmezze, hogy az elő-
nagy utóbb bekövetkező békekötésnél a magas
Kormány hathatós befolyásával a békekötő
hatalmak jóindulatába ajánlja a lengyel
nemzetet és jövendő sorsát.

Egyben Szatmárvármegye törvényhatósága kérje meg Magyarország összes tör-
vényhatóságait hasonló felirat intézése iránt.

Nagybánya 1915 September 21-én

Révész János
bizottsági és állandó
választmányi tag

61721-15

1219

Bibl. Jag. 3

Trzyborowie d. 26. VIII. 1909
op: Grabiny pod Łebcią

Kochany Leopoldzie!

W chwili gdy miałem się z Tobą porozumieć co do dnia zebrania Ziemiańskiego Kółka w Trzyborowie, zaszła sprawa dla mnie bardzo doniosła a tyczącą się kwestyi obszaru dworskiego o którym niedawno pisałem Tobie dyskutować w myśl Twojego dawniejszego mniemania.—

Sprawę tę pozwolałem sobie przedłożyć do Twojej oceny a nawet sądu prosić o Twą łaskawą radę do której jako profesor prawa hipotecznego a przytem znakomity znawca ustawodawstwa krajowego — jedynie jesteś kompetentny.—

Rzecz ma się następująco:

1). Jak Ci wiadomo mające zamiar kandydowania do Sejmu a to na podstawie trwałego porozumienia stronnictwa ludowego ze szlachtą zachodniej Galicyi — mianowicie podanie do Namiestnictwa 6/10 1907 o przyłączenie mojej

/.

Kich moich obszarów dworskich do odnośnych gmin po=
pierając się na ustawie z 2/3 1888 N°41.

Dwie gminy zresztą odmówiły tego połączenia - zaś ostatecznie polskie zgodziły się na to a Namiestnictwo reskryptem z 15 marca 1909 zarządziło wcielenie do związku gminnego owych ostatnich obszarów dworskich.

II). Początkiem sierpnia dostałem wezwanie Sądu Obwodowego w Wadowicach ze wskazówką rozwania Namiestnictwa zarządził odpisanie wszystkich moich parcel z wykazów tabularnych dotychczasowego obwodu jako przeniesionych do ksiąg gruntowych dla mniejszych posiadłości i zamknięcie tych wykazów tabularnych.

Zarządzenie to zadziwiło mnie niezmiernie gdyż o niem w reskrypcie Namiestnictwa nie było wzmianki a ustawa z r. 1888 mówi tylko o wcieleniu obszaru dworskiego do gminy a zatem o połączeniu administracyjnem - zaś nie wspomina o zmianie kompetencyi sądowej a ztąd zarządzenie sądu Wadowickiego było mi=pełną dla mnie niespodzianką.

Szukając za powodem tego zarządzenia - znalazłem odpisek przy ekspedycji reskryptu Namiestnictwa do Sądu Obwodowego - iż ma je wykonać w myśl u=

/.

Ławy krajowej z 2/1 1894 N16 §. 2 która to ustawa nie znajduje się ani w zbiorze Finckiego z r. 1899 ani w innych podręcznikach obejmujących ustawodawstwo ojczyste a skad została przeczytana zupełnie przeczytana i zgoła mało kto o niej nie w kraju - nawet w kołach poselskich i prawniczych.

III). Ale ustawa z r. 1894 nie tylko była dla mnie niespodzianką przynosi mi bowiem równocześnie bardzo dotkliwą szkodę bo osłabia i utrudnia zdolność kredytową mojej posiadłości zmieniając ją z tabularnej na rustykalną. Bezpośrednim skutkiem tego jest niedogodne wypowiedzenie mi pożyczki Tow. Kredytowego Ziemskiego - ograniczonej tylko do posiadłości tabularnej. Inne Banki - nawet Bank Krajowy z natury rzeczy lepiej traktuje posiadłości tabularne udzielając wyższych kwot i na dłuższy okres czasu pożyczek tym posiadłościom - aniżeli posiadłościom rustykalnym.

IV). Rozchodzi się o sposób obrony przeciw tak szkodliwej ustawie krajowej - a że ona jest nie tylko szkodliwą ale i nonsensownym prawniczym - to mi uchodzi wątpliwości przynajmniej dla mnie - bo przecież co innego jest przystąpienie do unii w celach wspólnej administracji politycznej - a co innego uniezależnienie posiadłości tabularnej i poddanie kom-

/

pelencyi Sądu powiatowego przedmiotu prawnego - przewyższającego stokrotnie granicę wartości poddanych kompetencyi tegoż Sądu z ustawy państwowej.

W kwestyi obrony zastrzegam mi się następujące myśli:

a). Wobec wyraźnego brzmienia ustawy z r. 1894 mój rekurs byłby z góry bezowocny.

b). Zachodzi jednak pytanie czy moja żona mająca sumę posagową intabulowaną na tych posiadłościach - nie mogłaby wstrzymać prawomocności postanowienia Sądu obwodowego - jako wierzycielka - której się Magistratstwo wcale nie pytało (bo niema tego w ustawie z r. 1888 sic! ale administracyjnej) a jednak jeśli ją Sąd o zamiarze swem zawiadamia - to przecież nie to aby ewentualnie mogła sprzeciw i to skuteczny sprzeciw bo uchwała Sądu przynosi jej jako wierzycielce stratę ewentualną krzywdę.

Tow. Kredytowe ziemskie przez wypowiedzenie pożyczki może się do wszelkiej straty uchronić - w danym razie nawet majątek wystawić na licytacyę, suma posagowa z natury swojej musi ustąpić pierwszeństwo innem pożyczkom a stan wypadku znacznie cięższym a zatem właścicielka tej sumy musi dbać aby zabez-

/.

Bibl. Jag.

wość kredytowa czyli imieni stawy wartości majątku
mężowskiego się nie zmniejszyła.

Żądzę przeto iż sprzeciw mojej żony powinien
być od tych wypadku skutecznym. Czy tak jest roz-
strzygnięcie - odpowiedź proszę o ile możności odroczenie
gdyż czas do rekursu jest bardzo krótki.

2) Czy ewentualnie radzisz wnieść petycyę do Sejmu
o zmianę ustawy z 1894 r. a względnie ograniczenie
jej do posiadłości tabularnych o obszarze nie
przekraczającym wartością swą Kompetencyi Sądu
najniższej instancyi.

Naturalnie petycya ta mogłaby mi o tyle tylko
pomódz o ileby sprzeciw mojej żony zdołał natrzy-
mać tak długo prawomocność uchwały zezwalają-
cej moje posiadłości do hipoteki rustykalnej - ale
zmiana ustawy Sejmowej wejdzie w życie.

Tu zaznaczyć muszę iż obszarów dworskich niema
w innych Krajach Koronnych - a własnie tabularne
mimo tego egzystuje i realną swą Kompetencyę
przy sądach obwodowych sprawuje bo do tego poleca na
zasadniczym podziale Kompetencyi sądowej.

Przepraszam Cię najmocniej
Kochanny Leopoldzie, za zmianę

trudzi mają sprawę ale liczą na Twą życzliwość dla mnie — i wiem, że dla ilustracyi sprawy obrazów dworskich wyjedziesz tam — li z pustą —

Porozumiem się wprzódy z Twoją Teklą, odpiszę potem kiedy będę mógł sprawę załatwić dla Ciebie —

Pozdrawiam Cię Twoją Teklę Panienki i proszę ucałować Twoją Panią i maleństwo

Twój

Wincenty Rey

Telegraf Państwowy w Warszawie

Biuro Nr

Przedsiębiornika Nr 11

Otrzymany dn. / 19 r.

o godz. min. od

Podpis urzędnika

TELEGRAM

profesor jaworski krakow

: : studencka 14

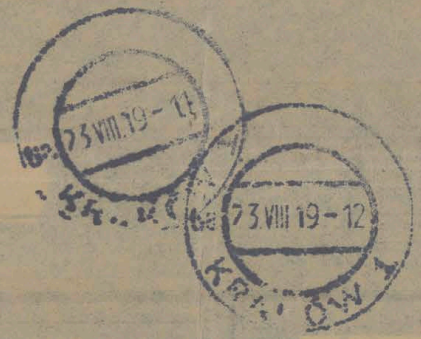
odpowiedz zaplacona 10=

z No. słów dn. / godz. min.

warszawy 49171/0 20 22 9 49=

najuprzejmiej prosze wiadomosc smolna 9 czy mecenas dwernicki jest w krakowie .= ronikier .+

...ości, wynikłej z późn... ...emi czcionkami oznac... ...) godzinę i minutę nad... ...a lub do... ...e nadania,

23.VIII.19-12

PROF. Dr. ROSNER
WIELOPOLE 4. TEL. 82.

Kraków, dnia 26/5 1915

804

Kochany Leopoldzie!

Miałem list wysłać do Wiednia, ale obawiam się, iż moja pociągowa może być wstrzymany. Zamiast niego wysłuj ropiony list. Rozumie by tego prosz. list w celu ony, prosto prosz, ażeby ten list uważany był za ściśle poufny, o którym nikt wiedzieć nie powinien.

Znasz Józefa Lewickiego, interesuję. Jest to najzacniejszy człowiek o sinecurę co potrzebuje! Ci cnoty i Twój przyjaciel Kupka. Gorąco przywiązany do sprawy Polskiej i do Austryi, idzie myślę

podobne jak my, po linii tej drogi jasnej bez wahań i zboczeń.

Z natury cygany i ruchliwy wrócił przez całe życie taki skok był tylko normalny, w którym pracował 14-16 godzin. Żył samotnie bez czyjejkolwiek a właściwie tam, że dla ukochanej przez siebie sprawy nie miał nic robić, że wszystko mieć na boku.

Nie wspominał nam o tem ani słowem rodzicom, napisał do generała Dowbór-Muśnickiego, że odchodzi do pułku i że pójdzie z legionami w pole bo wojna ruska, jakoś się skończy potem zobaczym. Ale pani Dowbór-Muśnicka się o tem dowiedziała, że. Pojechała tam nadto sama.

Pan Józef ma 59 lat, za rok ma otrzymać emeryturę i chce wtedy z Anielką i Klarą, nie myśli na Zwierzyńcu, stamtąd które po lasach wytchnienia serca mogą grozić

pytał: rozumiesz. Tęsknie jedno. Ona, kobieta pełna cnót, rozumu i posagu, cenna, wzorowa żona, której nie mogli nic zarzucić, nie jest już wdową. Od pary lat pobyła depresyę psychiczną o formie ciężkiej, a że już warunki na chorych domu są ciężkie, przeto każdej chwili depresya ta powtórzyć się może. W takim stanie pani Sanycka nie jest zdolną nawet do zarządu domem, a cóż dopiero do decyzyi, wskazujących niepewna przyszłość każdej chwili zabrać od nas może. W domu mają córkę pięcioletnią, blisko 16-tu, która bez opieki pozostać nie może.

Der Langen Rede kurzer Sinn " —

1/ pan Józef Sanicki nigdy nie powinien wstawać ze swoim i "ja" na pomieszkaniu,

2do/ temu pan Józef powinien być tu na miejscu myty do roboty, do której się pali, a która może wyjść na dobre wszystkim zainteresowanym i polskim.

Sotta prosba do Cicha.

1.o me napisać ceby Duresch, który dotąd na oferte mi odpowiedział, nieznał stósunku Sunychiego. Jest to w Twojej mocy, bo wszakże N. K. M. z komendą legiunu komunikuje mi. Spełnisz w ten sposób officium boni viri. Nakoniec pan Józef nie dał mi wiedzieć ani o Twojej, ani o mojej demarsche; wnyslhe to odbywa mi się w tajemnicy przed nim. 2.do pan Józef powinien być w inny sposób urżęty.

Wiesz ty, że przemarsz w tej chwili przemianie i zmianie dla radzimy Sunychich, którzy nysobie cenią, i przekonanie, że ofiara, którą chce z siebie zrobić nie przyniesie żadny sprawie korzyści.

Licz na Twoj rozum i Twoje dobre serce; gdyby zaś mógł znaleźć chwilkę czasu na odpowiedź, zmegalnie będę Ci wdzięczny.

Ściskam Cacus Twój Twoja

Pani wszystkich całuję.

Aleksander

Betlno - Bezmiechowa - 11 Czerwca 1918.

Kochany Panie,

Po tygodniowym pobycie w Wiedniu Maja w Warszawie, dokąd zostałem telegraficznie wezwany celem bliższego uregulowania naszej akcji na nowych podstawach, wróciłem się dziś do naszego Dziekana, ażeby zechciał poprzeć wobec Wydziału moją prośbę o dalszy urlop na semestr zimowy 1918/1919 z tych samych jak dotychczas powodów. - Zakreślając Kochanego Pana o powyższem prosbę go również ażeby tę sprawę na posiedzie zechciał, jak to już telefonicznie uczynił, sprawiedliwie poprzeć. - Myślę, że w lipcu uda mi się wyjść na jakieś dwa tygodnie do ~~Krakowa~~ Krakowa i przy tej sposobności odwiedzić Szanownego Pana Kolegę i oraz cały szereg Panów Kolegów. W oczekiwaniu tej miłej dla mnie chwili proszę go o przyjęcie wyrazów głębokiego szacunku i prawdziwego oddania

Wł. Kostrzewski

Szanowny Dziedzicu
W Pocieszalcu jest 1-o
wygorzan historyczne
ze Kloin jeo rozwalen
zamodowanie. —

Jest tez ciekawy wygorzel
Sadowc — Zdjęcia ze
Rerlki, wiady Pan
moje zawiadomie, Rog.
wysiedzie.

Pozdrowienie
Szkoleczne
St Trzoski

5. XI. 1909. — —

Nr. kwestury.

Tymczasowy dowód przyjęcia.

JP. ..... rodem z .....

został przyjęty jako uczeń zwyczajny Wydziału .....

..... tutejszego Uniwersytetu.

Kraków, dnia ..... 191 .

Dziekan Wydziału

.....

Gorlice dnia 19 V 1918

Excelencyo!

Śmiem zwrócić się do Waszej Excelencyi z uprzejmą prośbą w następującej sprawie.
W Tarnowie wakuje posada prowadzącego metryki izr. o którą mam zamiar się ubiegać. – Nadanie tej posady zależy wyłącznie od P. Hofrata Reinera. Aby tę posadę uzyskać jest interwencya wpływowej osobistości nieodzowną.

Najuprzejmiej upraszam Waszą Excelencyę o Jego pomoc w tym kierunku

/.

/.

przez łaskawe nadesłanie mi listu polecającego do Pana Hofrata Reinera do którego pojadę się przedstawić i o nadanie mi tej posady prosić. Spodziewam się że Wasza Excelencya znając mnie osobiście od lat kilku jako człowieka uczciwego i pracowitego, wywiązującego się należycie z obowiązków z okazyi Jego Kandydatury na Posła z okręgu Gorlickiego- prośbie mojej zadość uczyni, zwłaszcza że w swoim czasie poleciło mi to W.ge P. Płockiego, abym

/.

się zwracał w razie potrzeby do
Waszej Excelencyi a prośby moje
poparte zostaną. W Gorlicach
jestem egzaminowanym pro-
wadzącym metryki izr. przez
lat 15 – posiadam wszelkie
egzaminu i warunki na tę
posadę, a walcząc bytem,
pragnę swoje położenie po-
lepszyć przy obecnie a zradka
nadarzającej się sposobności,
gdyż takie posady są zrad-
kie wolne. Ze względu na
to śmiem uprzejmie pro-
sić o łaskawe uczynienie
zadość mej prośbie.

Za łaskawą interwencyę

składam już z góry Waszej
Excelencyi najserdeczniejsze
podziękowanie łącząc
wyrazy wysokiego powa-
żania

uniżony sługa
Maurycy Rubin
star. ofic. Kanc. ck. Starostwa
i prowadzący metryki izr.
w Gorlicach

Bibl. Jag.

Do J. W. Pana W. L. Jaworskiego

wice Prezesa N. K. N.

Łaskawy Panie!

Równocześnie wysyłamy niniejszem Zarządu Ligi Zdobyć Pogotowia Wojennego w Warszawie list do Naczelnego Zarządu Ligi Zdobyć N. K. N. w Krakowie oraz do Zarządu Koła Krakowskiego L. K. N. K. N. którego kopię przesłamy Szanownej Redakcji celem wiadomości Szanownego Pobytu Dyrekcji Nar. Dom. Narodowego. Pragniemy, aby Nar. Dom. Narodowy był jaknajdokładniej poinformowany o charakterze prelekcji, jakie się dokonać w naszej organizacji, gdyż jest on warunkiem epizodem tej walki, która tutaj na miejscu sprawy nam wszystkim drogiej wywołała. — Stoi na widoku stanowisko ze Zjawiskami, które Wy Łaskawy Panie śledzić może ze zbliżenia i na terenie Galicyjskim, nie jesteśmy odizolowani nawet w takiej zagranicznej — niestety — a co najgorsze zgubne działa na nastrój w Legionach —

Pragnąc Pokoju, akcyzie Sz. Panowie nie bagatelizowali tego, co się dzieje w Łodzi Zdobyć. Pamiętajcie, że L. L. jest organizacją wielką, siostrą, jak Legion wielkim, a duch jaki

jaki w niej panuje zawsze cynizm przy popełnianiu złodziejstw, przy
instytucjach legjonowych przeciwko narodowi.
Powinny tedy grono o pełnej godności poparcie naszego kierunku
w Lidze N. N. gdyż będzie to miało pewien wpływ na Ligę
Narodu P. N. w Genewie a przez nią na nastrój opinji światowej
społeczeństwa.

Wyrazy wysokiego szacunku i poważania
przesyła
Ks. Mostowicz

Piotrków d. 18/9 1916 r. Przepadło

Biuro Powiatowe Dep. Woj.

Wielce szanowny Panie Prezesie!

W związku z rozmową z obecnością Ks. Pana dostarczenia mi materjałów, których dotąd znaleźć nie mogłam, zwracam się do Ks. Pana Prezesa z prośbą o uzupełnienie mych wiadomości w następujących punktach.

1°: Sam fakt ustanowienia Legjonów był mi wielokrotnie opowiadany, lecz nie mam żadnych piśmiennych dokumentów co do tego, co poprzedziło uchwałę 6 sierpnia oprócz dwóch listów płk. Leśniewskiego z d. 11 sierpnia (z pieczęcią do dr. Leo drugi do A.O.K. na ręce płk. Sztabu Naczelnego z zamianą propozycji powołania do życia Legjonów. Czy inicjatywa wyszła istotnie od płk. Leśniewskiego? Kto d. 16 sierpnia podjął i przeprowadził to? Czy zostały wydane austrjackie tego

zgłoszenia werbunku P.Strzeleckiego z Galicji i zlikwidowania ruchu strzeleckiego i kto zniesieniem tych rozkazów spowodował to żądanie stawiał?

2° Czy i kto wystąpił z jakąś inicjatywą mianowania P.Strzeleckiego komendantem, czy też w ogóle o tem mowy nie było?

3° Czy za jakie dane co do tego, ilu ochotników przeszło N.K.N. od Komisji Sp. Wojsk. – w chwili tworzenia Legionów, słowem, jak się wówczas przedstawiał zarząd Legionów d. 16 sierpnia?

4.° W papierach Dep. W. jest szereg skrypt. zawierających korespondencję, z jakiemi N.K.N. przyszło się zwracać do A.O.K. by przeprowadzić oddanie Komendy w ręce P.Strzeleckiego. Czy N.K.N. czynił jakie kroki w tym kierunku i czy się spotykał z motywowaną opozycją? Czy w A.O.K. wiedziano o pertraktacyach P.S. z Niemcami w lutym 1914 r.?

5° Czy rozwiązanie Legionów Strzeleckiego bezpośrednio wpłynęło na zniszczenie stosunku A.O.K. do Legionów?

6° Chciałbym mieć dokładną datę usunięcia

się generała Barczyńskiego (między 23 a 30 września)
i Kukiertowy formalny powód tego ustąpienia.
Jest list Barczyńskiego wspomniający o jakimś
piśmie do niego wystosowanem a zawierającem
krytykę jego postępowania ale późniejszego.
Podkomisja Zagórski uważa, że powód do usunięcia
gen. Barczyńskiego jak również i proponowanie
mianowania Berbeckiego wyszła od niego, gdyż to telefonicznie
z A. O. K. redagował. Czy płk. Zagórski w wymienionej
działał w porozumieniu z N. K. N., czy z Dep. Wojsk
wym., czyteż zadziałał to na swoją rękę?
7: Ustąpienie dra Lee przypadło równocześnie z
ewakuacją Moskwy. Czy w tym krytycznym
momencie były po stronie polskiej tendencje
do zlikwidowania Legionu lub wzbudzenia w
obliczu N. K. N.? — Czy po wielkim odwrocie armii
austr. z Galicyi Wschodniej ze strony austryackiej wyrażano
tę dążność zauważano?

Mogę co do tego za jakie dane w papierach pułkownika Sikorskiego, tych jednak tutaj nie mam. Obawiam się, że w obecnej chwili więcej sprawozdań płk. Sikorski ustnie niż piśmiennie w A.O.K. — Byłabym tedy bardzo wdzięczna za otrzymanie danych dotyczących tego pierwszego pretekstowego momentu.

Proszę jaknajuprzejmiej o Pańskowe zarządzenie mnie, kiedy mogłabym się zgłosić do Komendy Pana Pułkownika o te informacje.

W wyrazach szacunku

Iza z Moszczeńskich

Przepiera

w Krakowie d 3 czerwca 1919.

ul Sławkowska 15

Szanowny Panie
Profesorze!

Odsyłam Wam Teki, które otrzymałam od prof. Bohnyczkiego 24, 18, 42 gr. Dziś nowych wyjeżdżam. Niedyś - mimo bielu zajęć, zgłoszę się pomnożę z prośbą o przyjęcie ich —

Z głębokim szacunkiem

Ze Mszczonowa

Krzepka

w Brukseli
d. 24 lipca 1919 r

18

IZA MOSZCZEŃSKA

RZEPECKA

Ja Pane Boże!

O gw. 4 ej pr. pt. proszę Cię
za pytni czy i kiedy z nami Pan
pr[illegible] ci mi chwilkę na rozmowę
z wychowaniu dziecinnem.

19
Bibl. Jag.

WIEDEŃSKA DELEGACYA „SAMARYTANINA“

WIEN (WIEDEŃ), I. WALLNERSTRASSE NR. 1.

L. 5.

WIEDEŃ, w maju 1915.

Jaśnie Wielmożny Panie !

Niniejszem mamy zaszczyt przesłać manuskrypt Radcy Dworu Profesora Dra B. W i c h e r k i e w i c z a, pod tytułem: "Ueber die Lage der Polen in den drei Teilungsmächten und über die politische Orientation während der Kriegszeit 1914/1915".-

Z wyrazami głębokiego szacunku

i czci

Wiedeńska Delegacya
SAMARYTANINA

Delegat N. K. n. i Samarytanina

Sekretarz Delegacyi

Bibl. Jag.

Prezes sądu apelacyjnego

Kraków

dnia 20 września 1919

Praes 16602

2 W./19.

Do

Pana Dr. Władysława Leopolda Jaworskiego

Profesora Uniwersytetu krakowskiego

w

Krakowie

Przesyłam Panu dekret, którym Pan został zamianowany członkiem Komisji kodyfikacyjnej.

Prezes sądu apelacyjnego :

Bibl. Jag.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie

dnia 31.grudnia 1919.

Prez. 25.593

9.Og./19

Do

Jaśnie Wielmożnego Pana Profesora

Dra.WŁADYSŁAWA LEOPOLDA J A W O R S K I E G O

w

K r a k o w i e

Na podstawie §.1.rozporządzenia b.austr.Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 1.listopada 1900. Nr.182 dz.p.p. i dekretu Ministerstwa Sprawiedliwości z 25.lutego 1919. Nr.4039/19. ustanawiam J.Wielmożnego Pana Profesora Komisarzem egzaminacyjnym dla egzaminów sędziowskich przy Sądzie apelacyjnym w Krakowie na lata 1920. 1921. i 1922.-

Prezes Sądu apelacyjnego:

PREZES SĄDU APELACYJNEGO W KRAKOWIE

Szanowny Panie Profesorze.

Córka moja prosiła mnie telefonicznie z Dworca Wschodniego o przesłanie Szanownemu Profesorowi krótkiej paczki zawierającej:

3 flakony Urodonalu

2 ℔ Cukierków

100 sztuk papierosów

Telegrafował ze Mszczonki, że oczekiwać będzie Szanownego Profesora w Skierniewicach

Tysiąc wyrazy uszanowania

Stan. Pekarnicki

4 Lipca 16

23

Nadawca:

Maksymilian Schlesinger
Lwów, ul. Słowińskiego l. 25 I p.

Jaśnie Wielmożny Pan

Prof. Dr. Jaworski
Poseł na Sejm i do Rady Państwa
w
Krakowie

24/XII Wesołych świąt! 1917
6585/86

24

4/4 918

Dr. Alfred Schlichting

Excellencyo!

Pozwalam sobie przesłać
do łaskawego przeczytania
i uwzględnienia niżej podanej osobie!

Sługa

25

Oberst

Anton Schmidt

Ulanen-Offizier, Lemberg

ul. Jabłonowskich Nr. 20

26

Przesyłkę polecone
wysłano Henryk Schmidt
wraz Szczęśliwego Nowego
Roku

Henryk Schmidt

Wydawnictwo Salonu Malarzy Polskich w Krakowie

J. Wielmożni Państwo
Władysław Jarocki
w Krakowie
ul. Studencka L. 14 p.

Krzyżanowice 23/XII. 915.

Ser. 404 Nr. 17

FRIST

740

J. Witwicki pinx.

Wesołych Świąt!

K.u.k. Feldartillerieregiment Nr. 7 K. (früher R. A. R. 7)

Batterie 3.

27

Absender:
Odesilatel:
Nadawca:
Посилаючій:
Mittente:
Pošiljatelj:
Pošiljač:
Presentator:

Feldpostkarte

K.U.K.FELD

Ihr Sohn Ekszelenz

Hochwohlgeboren Herr

Fzk. Stat und Prof. Dr. Leopold Ritter von Zaborski

Galizien

Krakau

Studnicka 14 Fr.

641

Ukgebiet-Nödling
9. Mai 1915.

Hochgeehrter Herr Präsident!

Soeben erhalte ich durch die Vermittlung des hochwürdigsten Herrn Weihbischofs Bandurski Ihr werthes Schreiben vom 6.d.M. Ich kann jetzt nur mit wenigen Worten darauf erwidern, da ich auf dem Punkte bin, mit meinem Sanitätszug wieder auszufahren, auf dem ich Dienst habe. Nach 2-3 Wochen werde ich wohl wieder zurück sein und werde mir erlauben noch einmal vorzusprechen um die Angelegenheit auch einmal mündlich zu behandeln. Für jetzt nur Kurz Folgendes. Nach dem von mir entworfenen Plan wäre Polen nicht eine „Provinz", sondern ein autonomes Königreich, mit einer Königskrönung, vollständiger Selbstständigkeit auf dem Gebiet der nationalen und weitgehende Selbstständigkeit in der wirtschaftlichen Kultur. Es würde in der Sache von der Regierung nicht weit entfernt sein, aber formal würde Polen zum [illegible]

Staaten-verband gehören, in dessen Reichsrat es dem Abgeordneten auch nur für die diesem Verband gemeinsamen Angelegenheiten antworten würde.

Polen als Drittes neben Österreich und Ungarn zu stellen, scheint mir deshalb abzuraten, 1) weil Ungarn es an sich nicht dulden wird, 2) weil dann auch die südslavische Frage in ihrem ganzen Umfang sofort aufgerollt würde, was abermals einen schweren Verlust Ungarn bedeuten würde, 3) weil auch die tschechische Frage damit sogleich in ein schärferes Stadium treten würde.

Dies von mir vorgeschlagene Vorgehen dagegen giebt den Polen sachlich alles, dessen sie bedürfen, und formal das, was unter den gegebenen Umständen möglich ist. Dazu kommt, dass durch die Annahme desselben der gesamten Donaumonarchie ein gewaltiger Dienst geleistet würde, indem damit eine ganze Reihe anderer Frage in zweckentsprechender Weise ihre Lösung nähe gebracht würden.

Ich würde also glauben, dass die allgemeine so kluge und sozial Politik, welche die Toten in Österreich gepflegt haben, diese Lösung gestatten würde. Das Weitere müsse dann unserer Entschließung vorbehalten bleiben.

In ausgezeichneter Hochachtung

Ihr ergebener

P. J. Schmidt.

30

P. W. Schmidt, S. V. D.

Corr. Mitglied der Kaiserl. Akademie d. Wissenschaften in Wien,
Herausgeber des „Anthropos". Internationale Zeitschrift für Völker- und Sprachenkunde

Mödling
bei Wien.

Missionshaus
St. Gabriel.

PRYWATNE
ZBIORY POLSKICH PAMIĄTEK
Z WOJNY EUROPEJSKIEJ
RAJMUNDA JÓZEFA SCHMIDTA.

C. B. N.

Wiedeń 21/4 917

L: 1617/17

Do Pana Muzyny

Jasnie Wielmożny Panie Dyrektorze!

Z dzisiejszego mego ogólnego adresu zdołam się zwrócić do Jasnie Wielmożnego Pana Dyrektora z bardzo uprzejmą prośbą, by był łaskaw zarządzić wydanie na moje ręce dla zbioru kompletu wydawnictw N. K. N. — Odnośnie podanie z dnia 3/II b. r. l. 1603 wnoszę o zarządzenie tegoż otrzymania na podstawie mojego katalogu 1917 r. z dnia 18 b. m. karte z 140, w którym Centralne Biuro Wydawnictw N. K. N. mniej więcej zaznaczyło te wydawnictwa które nie odpowiadają rzeczywistemu stanowi rzeczy, jak tylko po cenach katalogowych. W przeciwnym razie jestem zmuszony do złożenia pełnej ofiary na cele prac N. K. N. dokonanej mojemi, zabranemi ze sobą rzeczami i moją wielką materyalną szkodą. Z poważaniem mojej odpowiedzi ostatniej prawdzie,

. . .

Z tymi wiadomościami jest, że
centralne biuro Wydawnictw N.K.N.
wydało nowe osobne przewodniki
obejmujące cały katalogowe, czego we-
dle dotychczas we mnie zamiaru.
Obecnie cały jest zresztą w zamyśle
katalogach przewidziany. To stano-
wisko centr. biura Wydawnictw N.K.N.
jest mi całkiem rozumiałe, o ile
się odnosi do przewodników zbiorowych
działających dla przyszłych celów.
Moje zbiory są o tyle tylko wyjąt-
kowe, że podział ich jest moją pry-
watną inicjatywą, moją prywatną
pracą i moje prywatne wydatki.
Dopóki mi nie będą przywłasz-
nione jako moje i nie będą przekazane
w podanie i w dożywotnie użytkowanie,
Prosiłbym więc, żeby dać mi
pismem choć dwa tygodnie
terminu lub wiadomości, czy
te inwentarze, ostrzeżenia i wskazy-
wania ze strony P.T. Grzecznie
wrócam na Waszą ręce. Jeżeli
by jednak nastąpiło wezwanie do moje
dla dopięcia tamtejszego celu,

Sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Rukopisna ostavština
Rajmund Jozef Schmidt

Jego Ekscelencja Rajmund Schmidt.
Wiedeń.
Ulica Boerzy adres p. Mszczyszczy.

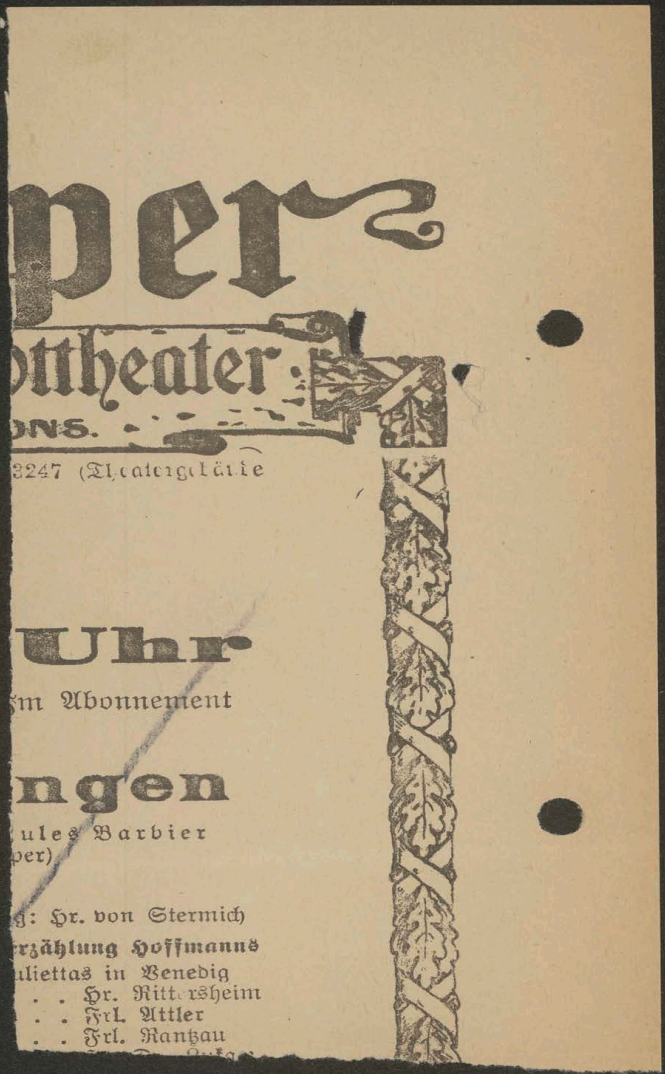
Wielmożny Panie!

W odpowiedzi na c. list Wasza
z dnia 21/4 br. mamy uprzejmie, że sprawa
w cytowanym liście Wasza poruszona omówiona
(sokolnie)
z dyrekcją C.K.P. i przykro mi bardzo, że
ze względu na zasadnicze stanowisko, jakie
dyrekcja ta zajmuje nie jestem z mroźnością
zgłoszenia Wasza uczynić zadość. Proszę mi
wierzyć, że zależy to z gry [illegible] motywy
(musiałem)
czysto rzeczowe, których nagle [illegible] z całą
pełnią. Proszę przyjąć
wyrazy [illegible] moje, [illegible]
wyrazy Szacunku i poważania

17 IX 16 34

An Herrn Präsidenten
Sanowski

Ihr Exzellenz Dr. Jur R. v. Bilinski
läßt Herrn Präsidenten bitten, Ihm
morgen Montag den 18. d. M. um 11 h
vormittags im Palais I. Wallnerstr. 1
gütigst bekannt zu geben, ob Schneider

per

ottheater

ONS.

3247 (Theatergasse

Uhr

im Abonnement

ngen

ules Barbier
per)

g: Hr. von Stermich

rzählung Hoffmanns
uliettas in Venedig
. . Hr. Rittersheim
. . Frl. Attler
. . Frl. Rantzau

Bibl. Jag. 35

SCHRONISKO
byłych Legionistów polskich pod opieką
„Naczelnego Komitetu Narodowego"

INVALIDENHEIM
für gewesene polnische Legionäre
unter dem Schutze des „N. K. N."

WIEN, IV., Klagbaumgasse Nr. 3.

Wiedeń d. 23. Grudnia 1915.

Jasnie Wielmożny Panie Prezesie!

Schronisko nasze ma w Sobotę, 02 j. w pierwsze Święto opłatek dla swoich wychowanków, byłych Legionistów. Obwieszczamy się w imieniu Komitetu i w imieniu b. Legionistów, zanosząc prośbę do Jasnie Wgo. Pana Prezesa N. K. N. o łaskawe zaszczycenie naszych biednych progów Swoją obecnością i podzieleniem się życzeniami dobrej, lepszej przyszłości naszej, naszych ideałów, które walczymy i które przyniesiemy wywalczyć wspólnie, łącznie razem.

Przyjm Jasny Panie wyraz najwyższego szacunku

Stefania Jasińska
sekretarka

Stanisław Lewandowski
prezes

1654

Der Vorsitzende
der Kommission zur Förderung
der Verwaltungsreform.

W i e n , am 29. Jänner 1915.

Schwarzenau 180

Euere Hochwohlgeboren !

Seine k.und k. Apostolische Majestät haben allergnädigst geruht, das nachstehende Allerhöchste Handschreiben an mich zu richten :

Lieber Freiherr von Schwartzenau !

Ich habe den Mir von Meinem Ministerpräsidenten unterbreiteten Bericht der Kommission zur Förderung der Verwaltungsreform über ihr Wirken während des dritten Geschäftsjahres zur Kenntnis genommen und spreche der Kommission anläßlich des nunmehrigen Abschlusses ihrer Arbeiten für die ersprießliche Tätigkeit, die sie unter Ihrer zielbewußten und sachkundigen Leitung im Sinne Meines Handschreibens vom 22.Mai 1911 entfaltet hat, Meine Anerkennung und Meinen Dank aus.

Wien, am 25. Jänner 1915.

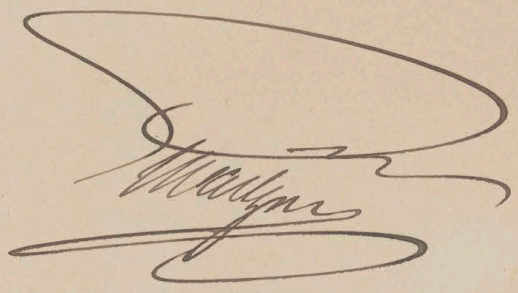
Franz Joseph m.p.

Es gereicht mir zur Ehre, E u e r e H o c h w o h l g e b o r e n von dem Inhalte dieses Allerhöchsten Handschrei-

./.

bens hiemit in Kenntnis zu setzen.

Empfangen E u e r e H o c h w o h l g e b o r e n den Ausdruck meiner vorzüglichsten Hochachtung.

37

"SCIENTIA„ (RIVISTA DI SCIENZA)

Organo internazionale di sintesi scientifica — Revue internationale de synthèse scientifique
International Review of Scientific Synthesis — Internationale Zeitschrift für wissenschaftliche Synthese

Éditeurs: NICOLA ZANICHELLI, Bologna - FÉLIX ALCAN, Paris
W. ENGELMANN, Leipzig - WILLIAMS AND NORGATE, London.

LA DIREZIONE

Milano,
Via Aurelio Saffi, 11

267

Milan - Via Paleocapa 3
25/2/915

Monsieur,

Je vous prie vivement de m'excuser si je viens de nouveau vous déranger mais je vous serai très obligé si vous voudrez être si aimable de me donner un mot de réponse à ma lettre du 24 Janvier dans laquelle je vous priais de vouloir me confirmer l'espoir que m'avait donné M. le Dr. Alfred Rosenblatt que vous auriez accepté de collaborer à notre enquête sur la guerre traitant le sujet: "La guerre actuelle au point de vue de la question polonaise". Même si votre silence signifie que vous ne pouvez pas satisfaire dès maintenant notre demande je vous prie également de vouloir me faire savoir au moins quand je puis compter de recevoir votre manuscrit (que je vous prie de vouloir m'envoyer écrit à la machine et en double copie).

Je vous serai vraiment reconnaissant, cher Monsieur, d'une si exquise amabilité de votre part d'un mot seulement de réponse.

Avec l'expression de mes sentiments les plus distingués
Eugenio Rignano

à M. W. L. Jaworski
Wien

38

"SCIENTIA" (RIVISTA DI SCIENZA)

Revue internationale de synthèse scientifique
International Review of scientific synthesis
Internat. Zeitschrift für wissenschaft. Synthese

Paraissant tous les [illegible] mois

DIRECTION ET RÉDACTION:
Milano - Via Aurelio Saffi, 11

Éditeurs:
NICOLA ZANICHELLI, Bologna
FÉLIX ALCAN, Paris
W. ENGELMANN, Leipzig
WILLIAMS AND NORGATE, London

Prix de l'abonnement:
Italie L. **25.**
Union Postale **30** frs. - Mk. **24.** - sh. **24.**

Prof. 251/83

MILANO 2 18 · V 1915 2 PARTENZA

CARTOLINA POSTALE

POSTE ITALIANE 10 CENTESIMI 10

M. W. L. de Jaworski
Pension Atlanta
Währingerstraße 33
Wien IX

"SCIENTIA" (RIVISTA DI SCIENZA) 18.V.1915

Direzione e Redazione
Milano · Via Aurelio Saffi, 11

Monsieur et très honoré Professeur

La Revue vous doit 35 francs pour votre aimable collaboration au n° du 1er Mai. — Mais comme il n'est à présent plus possible d'envoyer de l'argent d'ici en Autriche, ni par mandat-poste ni par chèque, nous vous créditons de cette somme que nous vous payerons aussitôt que les communications seront reprises.

Agréez, Monsieur, nos salutations les plus distinguées.

IL SEGRETARIO
dott. Carlo Zonetti

(M. W. v. Jacowsky)

DYREKCYA
KRAKOWSKIEJ GAZOWNI MIEJSKIEJ.

Telefon L. 16 i 72.

Rach. Poczt. Kasy oszczęd. L. 62821.

Ekscelencyo!

Znana powszechnie uczynność i poświęcenie Waszej Ekscelencyi dla synów Legionowych ośmiela mnie przedstawić następującą prośbę:

Syn naszego urzędnika gazowni Feliks (Szczęsny) Górski żołnierz I puł. I bateryi artyleryi, stacyonowany w Górze Kalwaryjskiej w Polsce, został w Warszawie aresztowany i przewieziony pomiędzy aresztu do Przemyśla. Grozi mu co najmniej przeniesienie do wojska austryjackiego. Powodem aresztowania miało być mi oglądne wyrażanie się na ostatnie zaciągnienie pożyczone z przysięgą.

Jest to chłopak inteligentny, ukształcony maturzysta, z dobrej i zacnej rodziny. Przełożony jego Pan Dr. Marian Bolt wyraża się o nim b. dobrze.

Ojciec zrozpaczony pragnie osobiście Waszą Ekscelencyę o ratunek wyprosić, aby przecie chłopca dla naszej polskiej siły zbrojnej nie utracić.

W nadziei, że Wasza Ekscelencya nie weźmie mi za złe tych paru słów prośby, pozostaję z głębokim wyrazem wysokiego poważania i prawdziwego poważania z jakiem się mam przed sługę

Jan Mieczysław Seifert.

Dyrektor gimnazyum w Krakowie

Kraków 15/IX 17.

40

DR. WŁADYSŁAW SEMKOWICZ

UL. PODWALE 2

KRAKÓW

Jaśnie Wielmożny Panie Prezesie

Pozwalam sobie podać, że p. Sokolnicki
ma zostaje jeszcze w Kimkowce i że wiadoma
konferencya mogłaby się odbyć i jutro.
Proszę najuprzejmiej o zawiadomienie
mnie w tej sprawie

Z wyrazami najgłębszej czci

J.

Odpis

Syn mój Wacław Serafinowicz urodzony w d 16 VIII 1900 r. uczeń szkoły Konopczyńskiego w d 15. III o zwykłej porze wyszedł do szkoły i jak się w następstwie okazało w dniu tym w szkole nie był i do domu nie powrócił. Udałem się więc do hotelu „Bristol" do p Buttkewicza Legjonisty Sikorskiego, któremu telefonicznie oświadczyłem że syn mój 15 letni chłopiec namówiony przez legjonistę urlopowanego Jerzego Krzyżanowskiego wyjechał z domu w zamiarze wstąpienia do legjonów do IV brygady p Sikorski zapewnił mię o tym, że względu na wiek nie może być przyjętym do legjonów, przyczem dodał iż do Piotrkowa wyjechał w nocy z 15. III i natychmiast po powrocie zajmie się tą sprawą, a gdy by mego syna w Piotrkowie nie było to o wstrzymanie i odesłanie do domu prosił depeszą do Buttkewicza p Zielonistkiego. W d 17 III przez pośrednictwo ligi kobiet wysłałem z podaniem do Piotrkowa i Kozienic jak również i przez pośrednictwo niemieckiej poczty doręczyłem do polowi metrykę mego legjonisty I brygady p Mojkowski wysłał depeszą do Piotrkowa z zapytaniem czy nie ma tam mego syna, na co nie dano odpowiedzi. W d 20 III udałem się dosp Ignacego Rozwadowskiego w sprawie tej sprawie, od którego dowiedziałem się iż w tej sprawie jak poczynił starania u osób, od których to jest zależnem, na skutek wstawiennictwa Redaktora Kurjera Warszawskiego p Olchowicza i zapewnił mię iż syn, w bardzo niedługim czasie będzie do domu odprowadzony. Gdy przyrzeczenia nie spełniły się, po upływie przeszło dwóch tygodni tenże polecił J.O. Księcia Prezydenta w d 31 III wyjechałem z Warszawy do Kozienic gdzie dowiedziałem się iż syn mój w d 20 III wraz z Kazimierzem Olechowiczem również lat 15. zostali wysłani do Kadry Kawalerji Legjonów Polskich (N 163 poczta). Na uczynione przeze mnie wzmianki iż w tej sprawie złożone było podanie o wcielenie syna odpowiedziano mi iż w dzienniku nie ma śladu by podanie takie nadeszło. W tedy w imieniu swojem i na mocy pisemnego-

P. Wł. P. Serafinowicz

upowarnienia wdowy po obywatelu ziemskim Józefu Mleczko złożyłem podanie do Komendy Legionów, z dołączeniem metryki, o zwrot chłopca aby mogli konty mocno nauki w tym że dnia udałem się z pułkownikiem p. Zielińskim ku brzegu Bugu celem o rozsądzenie powrotu chłopca p. Zielińskiemu pozostawienia go u tego nieprzyjaciela a samo udanie moje dowodzi że jestem polakiem tylko z mowy i na uroczystości w dotychczas czynnej jemu religii katolickiej. Nadzwyczaj bolesnem było dla mnie to rozmowa bym się takiej chwili w życiu spodziewał. Po powrocie do Warszawy od 3 z tego tem, przez pośrednictwo władz okupacyjnych, podanie na imię Cesarza Franciszka Józefa udałem się p. Pułkownika Baiča u którego pozostawiono mi że w przeciągu tygodnia będę odesłany do domu o czym [illegible] ust otrzymano dni 2 czem jednakże więcej niż 8 dniowy areszt na którym zostałem skazany za wyjazd z Warszawy bez uzyskania przepustki. Widząc bezskuteczność słowa o władz wojskowych austryackich złożyłem podanie do władz okupacyjnych niemieckich o odpowiedzenie mi w odpowiedzi otrzymałem dnia 20 b.m. otrzymałem od władz C.K. Komendy polskich Legionów z N.N. 2881 i 3882 zawiadomienie o zwolnieniu mego podległego [illegible] jego pozostawienia moje nastąpić tylko władzy w drodze subordynacji powinienem się tym [illegible] Komenda Legionów nie może przychylnie załatwić prośby Pana z d. IV. 1916. Takowi odpowiedź otrzymałem odnośnie Kazimierza Mleczko w d 19 IV uzyskawszy audiencję J.E. Arcybiskupa Teodorowicza prosiłem o pomoc w tej sprawie Jego Ekscelencja przyrzekł mi swoją pomoc zapewniając jednocześnie że przypisuje tym mego jak najwięcej.

Kraków

d. 20 IV 1916

Wladyslaw Serafinowicz
Warszawa
Chmielna 30

2 W, z stroną
b. prow. otrzymuje
zaś drugą

Bibl. Jag. 43

Kraków d. 22. XI. 914

Jaśnie Wielmożny Panie!

Z upoważnienia p. J. Goreczyckiego niżej podpisany z wielką prośbą w sprawie zakupienia znaczniejszej ilości tutejszego Magistratu, by Jaśnie Wielmożny Pan zechciał kwatery pozostałe na wyżej pory pomieszczenia Rady. Sprawa powyższa zależy zupełnie od decyzji prezydenta p. Rotlego.
Odbierając prośby na najpotrzebniejszej sobie pamięci - pozostaję z wyrazami najwyższego szacunku i poważania z jakim pozostaję Jaśnie Wielmożnego Pana

pokornym sługą
L. Lewitta

44

Przeszów, 2. X. 915. Prof Józef Śmiłowski Prezesowi Naczelnego Komitetu Narodowego

S.P.

Mam całą szkołę na głowie i być w Krakowie nie mogę. Krótko więc śmiem zanieść prośbę o wskazanie mi kartką ewentualnego wydawcy Dyaryusza, a ja z nim się porozumiem; nadto proszę o zostawienie w biurze zapieczętowanego rękopisu z poleceniem wydania go upoważnionemu przez mnie pośrednikowi. Wyrazy najwyższego szacunku, najszczerszego uznania dla Pr. Prezesa śle

sługa Józef Śmiłowski

1864

Rzeszów, 18. I. 916. Jaśnie Wielmożny Prezesie, Wydawnictwa Komitetu, które dostałem, przeczytałem: Świąteczny numer Wiadomości polskich-opus aere perennius; równie doskonałej publicystycznej pracy, potężniejszego „postania dobraci" nie znam; a mowy Prezesa żywo przypomniały mi dawne świetne akademickie czasy; mowa się rodzi; wprost z serca do serca idzie! W związku z literaturą donoszę, że mój legionista jest u mnie na urlopie i przywiózł cały zeszyt pieśni; wyborne rzeczy; myślę o korekturze i przesłaniu Wiadomościom ilp.
A teraz dwie sprawy podaję do wiadomości i łaski pana Prezesa. Dzięki urzędowemu urlopowi przyjąłem dyrekturę szkoły w Chełmie-Sudeckim; jeżeli nie będzie przeszkód od lutego tam się przenoszę; U. K. U. może napewno liczyć na solidarną z nim pracę i w razie potrzeby wzięć mnie.
W końcu śmiem przypomnieć dane mi przyrzeczenie umieszczenia mojego siostrzeńca, legionisty Czesława Sewin-Sewińskiego, kaprala batal. III wzupełniającego w koszarach pod Kadomiem,

w szkole podchorążych. Chłopiec przyjechał do domu na krótki urlop, trwa w postanowieniu służenia w polskiem wojsku, przywiązał się do swojego sztandaru, pułkownika komendanta Z., kocha jak ojca; zdrowie w karpackiej kampanii trochę nadwerężył (ma zajęte szczyty płuc); ja, jego wuj i opiekun, pragnę go umieć w szkole podchorążych, doczekać się oficera i zyskać cokolwiek wygodniejsze warunki życia dla niego do wyzdrowienia. Pan Prezes raczy poprzeć moją sprawę, liczyć na moją ochotę do usług pro publico bono i przyjąć wyrazy szacunku i życzliwości Sługa JoSędzimir

Zrobić odpisy
oryginał mnie 1/. dla p. Kordiuówny
2/. dla panny Sirowskiej
3/. " p. Sokolnickiej.
4/. dla akt

1054

Czesław (Zefiryn) Sewiński
Legionista od IX 1914,
kapral, IV pułku 2 bat. 6 kom.
Dla choroby ulgowo do 1. VIII b. r.,
Na mocy [illegible] Dep. Ewid.
wydanego, opiekun winien podanie
do komendy Legionów o przedłużenie
(lub zabrać go do domu (Rzeszów, Sokoła 6)

Chłopiec potrzebuje prosi...
1. o przeniesienie z piechoty do Zaudaru pol.;
2. o przyjęcie do szkoły pudchorążych;
(musi opiekun proflosz...)

Rzeszów, 20 I. 917.

Oddział Krakowski N. K. N. 47
Wpłynęło dnia 2 Lut. 1917
L. 1005/17.
Załatwiono dnia 2 Lut. 1917
Odpisano dla

Jaśnie Wielmożny Panie Prezesie!

Znam i podziwiam ogromną i dotkliwą pracę Przodowników i dlatego w osobistej sprawie ograniczam się kilkoma słowy; nie proszę o odpowiedź.

Mój siostrzeniec, Czesław de Sewin Sewiński, legionista od 1814 r., obecnie w Warszawie, w III pułku piechoty, 11 kompanii-chory; od zaziębienia w Karpatach wciąż zapada na gardło. Pokornie proszę Jaśnie Pana zażądać od Komendy Legionów zbadania stanu

jego zdrowia i, w razie niebezpieczeństwa, prosić o zawiadomienie mnie. JWPan pamięta, że już polecałem go opiece Pańskiej; chłopiec ma sześć klas, więc pod naszemu census'u tele-gencyi, a dotąd dźwiga karabin. On zakochany w żołnierstwie; ale ja ze słusznych powodów pragnę dla niego awansu i, z chwilą możności, wstępu do wyższej szkoły wojskowej; stracił maturę w gimnazyum, niechże zyska oficerskie prawa w wojsku. Oto moja prośba; polecam ją JWnemu Prezesowi i ślę najwyższy szacunek

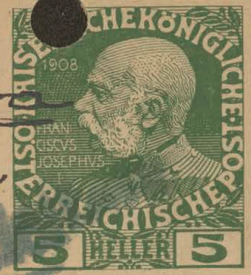
sługa Jagdzimir

Profesor Szymon
Rzeszów

6.X. Zupełnie,
najpewniej i naj-
szybciej kartki do-
chodzą, a ja prag-
nę natychmiast
złożyć potrójne
dzięki: naprzód za
poparcie chłopca,
powtóre za sąd o

do Krakowa
Rynek gł.,
22

Jaśnie Wielmożny
Profesor Wł. S. Jaworo-
ski, Prezes Naczelne-
go Kom. Nar. w Kra-
kowie

Wydaje się, że ta zaraz za świetną
broszurę. Moi uczniowie-żołnierze u
mnie mają stację: przejść służbę, zachwy
cenii ładem, nie pozyskani dla zawodu
wracają; a oni w nim potrzebni. Mam
postanowienie ogłoszenia swojej krotoch-
wili; chcę wydawcy i to w Krakowie. Pre-
zes niech się nie trudzi listem; wezwać
mnie kartką i porozumiemy się. Zgua-
dia głowę już przesłaty wysoko cenionej;
teraz byliśmy obaj w Warszawie, ale śmy
się nie widzieli; czy po wycieczkach nie przy-
da się w czasie rzeczy o tej broszurze?

Wydawnictwo Akademickie Kasa im. Mianowskiego

Bibl. Jag.

Jasnie Wielmożny Księże Prałacie
Panie Jerenie -

Wracając z najgorętszą prośbą o Łaskawe
wspieranie mi Rocznicowego na Studenckiej
i Katolickiej w Odrzywolskiej części Archidiecezji
Polskiego pana Austryka w pierwszym
z wielkich miast
2 Stol rozpościerającej w prowincji opuszczonej
narodowych i cywilnych nadzwyczajnie
mojej majątek - Obawa wyniszczenia
wobec mnie dowodów czystości i mojej
wrodzonej głęb[okiej] poniżania b. wielkiej
straty z powodu uwolnienia wiadomości
Krakowa i pobrania katolickiej dziejów
ojców wdzięcznych -
Jestem ostatnim ciężkiej Choroby pacyfikacji
Szpitalnej i. J. - w Krakowie -
Pozostawienie mej 25 letniej pracy
nagrodzi pewnie - pobożnie pana
X. Bandrowskiego Jerzego V. S. L

a nuralewski gmer c. A. Jrlicy-
Nuogg 20 wcies Jrcterree o cadz. Ktore
dadg gerorawng i Jacnirowy cui
nikees - bedg jro wodzita najwerieng
i rumieng —

Jolesa uzpasiby Kuisdaeum Jeb
Pani Jrancus kuigo si vua cupbrij
bdg uczgsciwg. Hawaiien wszystkami
i rjatkiwis Jamij si zrodzinam
Jeb dawcu rajowe i jrcleo zawsze
wdanie Re Jego Jnacy

Maryś Siekacka

22/6 1916

5

Jasnie Wielmożny Panie Profesorze

Przypomnij Ci siebie uprzejmie -
bo Ksiądz Profesor-prawdopodobnie
już N. P. Przyjaciela Filozofii
będzie-w tych dniach, otrzymał ode
mnie kilka autografów i wiersz-
ników - Proszę bym, bardzo
jeżeli te fotografje wyjdą mi
Jasn. Profesor nie dużo zajmą -
Jestto moja pierwsza - najlep-
sza, ewentualnie sobie Ksiądz
Profesor - w wielkim zaufaniu
Jacek Tetmajer -

Przy tej sposobności i dokumentu
poważania

Maryla Wisłocka

11/11 1906

Bibl. Jag. 52.

52

Die Daten im dienstlichen Eingange der mittels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten: 1. den Namen des Aufgabeamtes, 2. die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (eventuell in Bruchform), 4. den Aufgabetag und 5. die Stunde und Minute der Aufgabe.

Gattung: _____ Eingangsnummer: 18/241

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung.

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

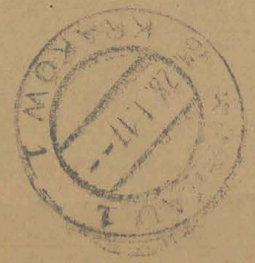
Aufgenommen von 26 auf Ltg. Nr. Lt. 267
am ... 191 ... um ... Uhr ... M. ... Mitt. 8-Jan 917
durch: ENGL

.t dd bpest 42.48605.-13.-28-1/50- n =) aufgegeben am ... 191 ... um ... Uhr ... M. ... Mittag.

d = professor jaworski krakau studencka 14=

fuer studzinski bittet noch einen tag = sijubius .t

D. S. Nr. **769.** (Auflage 1915.)

Wielce Szanowny Panie
Panie Fredzie!

Spełniając prośbę mego
mężа zawiadamiam
uprzejmie że mamy
telegr. przez A. O. K.
wyjechał do Siedlyzc.

Drogi przyjacielu
Jeszcze o środowisku po-
mocnego posiedzenia,
(na godz 4ty) na którem
miałby zdać sprawę
i zakończyć akcję odzy-
skania na front. —
Uprzejmie proszę o za-
wiadomienie o wyni-
ku zbiórki, Tamów /.

Teodozyi Stroiewskiego

i Prokopskiego.

Dozór wysoce wyso-

kiego ponadziemskiego i duchownego

Sędziego Siedmiu

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

Cieszyn
~~Kraków, dnia~~ 13.Listopada 1914.

16

Do

P r e z y d y u m N. K. N.

we

W i e d n i u.

Na skutek rozkazu A.O.K. z dnia 10.XI.1914.przełożono wszystkie formacye szkolne rezerwowe i etapowe Legionów Polskich z Galicyi do Jabłonkowa.-

Departament Wojskowy miał się początkowo umiejscowić w Cieszynie.Ponieważ jednak znajduje się tutaj A.O.K. nie wiem więc - czy to się rzeczywiście stanie.Dzisiaj po południu będę u pułk.Hranilowicza - by rzecz definitywnie załatwić.

Ewakuacya Galicyi środkowej dała nam około 2000 ludzi wraz z bat.uzup. Zwaliło się to na razie do Jabłonkowa i okolicy wywołując przepełnienie. W najbliższych dniach jednakowoż się wszystko uporządkuje.

Dużo bardzo kłopotu nastręczają emigranci z Królestwa.Chciałbym ich koniecznie umieścić zdala od centralnych władz wojskowych.Na to jednakowoż potrzebuję pieniędzy.

Proszę więc o ewentualne asygnowanie na moje ręce 4.000 koron z dawniej uchwalonego funduszu dla uciekinierów z Kielc - na cel powyższy.Usunięcie tych ludzi do Czech n.p.uważam za bardzo potrzebne.Mogą nam bowiem oni popsuć dzisiejsze dobre stosunki z A.O.K.

Co do sytuacyi wojskowej - to jest ona na razie niezmienioną na najbliższym froncie.Kraków jako twierdza miał być dzisiaj w nocy zamknięty dla

obcych.

Jutro będziemy mieć stamtąd kuryerów - w kilka dni sam się do Krakowa wybiorę i mam nadzieję, że mię doń wpuszczą.

O otoczeniu Krakowa nie ma na razie mowy. Ruchy wojsk zaś na lew. brzegu Wisły są obecnie b. utrudnione. Drogi częściowo rozmokłe - częściowo zaś zniszczone - i to na długich partyach przy spokojnym odwrocie wojsk sprzymierzonych.-

Po wizycie w A.O.K.

W A.O.K. zapowiadają nową ofenzywę, do której przygotowują się bardzo energicznie. Mam wrażenie, że ostatnie ruchy wsteczne armii pruskiej i austr. były spowodowane przesunięciem wojsk niemieckich do Francyi.

Na odwrót do poufnej wiadomości Prezydyum podaję, że z Galicyi wschod. przesunięto znaczne siły na lewy brzeg Wisły - na linię od Sosnowca do Krakowa. Najprawdopodobniej znajduje się tutaj Ermolli, który reorganizuje swą armię przy pomocy świeżego rekruta.

Do pesymizmu zdaniem mojem nie ma absolutnie podstawy. Stwierdziłem ostatniemi dniami naocznie, że armia austr. nie jest pobita, a tembardziej nie jest rozbita. Wszystko to zatem, co się dotychczas rozegrało w obecnej wojnie - jest tylko wstępem do właściwej rozprawy historycznej, w której pomyślne rozwikłanie wierzę.

Z Królestwa brzmią wiadomości dla Rosyi niepomyślne. Na tyłach nieporządki. Zgłodniałe korpusy rosyjskie rzucają się na ludność - łupiąc i rabując. Działa to otrzeźwiająco - tak - że dzisiaj w Warszawie nastrój dla

Legionów jest daleko przychylniejszy, aniżeli to było wprzódy.

Zdanie to brzmi paradoksalnie - odpowiada ono jednak w całości prawdzie. Zdaje się, że i drugą próbę stworzenia legionów ~~to~~ zawiedzie./: pod egidą Rosyi :/

Że jednak dzisiaj proszono mię w A.O.K., by N.K.N. wydał od siebie odezwę do Królestwa - przeciwko legionom tamtejszym - więc projekt takiej odezwy prześlę w dniach najbliższych. Wogóle sądzę, że należy obecnie po naszej stronie działać z dziesięciokrotną energią i pewnością siebie. Dzisiaj możemy zdobyć wszystko. Nastrój dla nas życzliwy - zrozumienie stokroć większe u odpowiednich czynników. Nie wchodząc w przyczyny tej zmiany - kuć trzeba żelazo póki gorące.

Dzisiaj uzyskałem następujące obietnice i koncessye w A.O.K.

1. List do N.K.N. o dotychczasowej jego działalności w dziedzinie Legionów.-
2. Piłsudski - pułkownikiem brygadierem.
3. Założenie szkoły narciarskiej na etacie rząd. z Zaruskim na czele - przyczem koszta urządzenia bierze rząd na siebie.-
4. Służba wywiadowcza nasza idzie na koszt armii.
5. Działalność nasza ogólna - prasowa liczyć może na poparcie ze strony A.O.K. w całej pełni.-

Aranżerom skandalu Legionu wschod. - szczególnie ~~tym~~ drobniejszym agitatorom grożą obecnie repressye.-

Na Korytowskiego napiera A.O.K. energicznie, by zwlaczał wszystkie objawy moskalofilstwa, choćby najbardziej zakonspirowane.

W tych warunkach N.K.N. jeśli będzie miał ambicyę i hart woli - zdobyć

może bardzo dużo i sądzę, że zdobędzie.-

W Kraju sytuacya nienajlepsza.
Komitety powiatowe częściowo, pod wpływem paniki, częściowo pod wpływem agitacyi wrogich nam żywiołów rozwiązują się. Wszędzie jednakowoż pozostają na placu Komisaryaty wojskowe, które za małym wyjątkiem, jak się okazuje obecnie zostały szczęśliwie zorganizowane. Komisaryaty wojskowe - biorą na razie całość prac na swe barki. Z chwilą odmiany sytuacyi na naszą korzyść - będzie można się na nich oprzeć - Komitety zaś trzeba będzie (w przygotowaniu) zorganizować oględniej.

Komisarze wojskowi otrzymali szczegółowe instrukcye, jak się mają zachowywać w razie inwazyi rosyjskiej - tak, że mamy nadzieję (otrzymania) za ich pośrednictwem b. cenne wiadomości i dane. - Nie będziemy więc pozbawieni - jak to ma już miejsce ze Lwowem - najelementarniejszych wiadomości. O Lwowie i roli niektórych redaktorów w obecnej chwili są w A.O.K. już dobrze poinformowani. Przyrzeczono mi tam - Słowo Polskie z ostatnich dni.-

Prace we Wiedniu - te które mógłby prowadzić N.K.N. uważamy za bardzo ważne i potrzebne. Departament Wojskowy, który po porozumieniu się mojem z A.O.K. przeniesie się do Jabłonkowa - bierze na siebie roboty tutejsze i obowiązki swoje spełni w miarę sił.

Organizacya biur i urzędów na modłę wojenną, pozwoli mi tem więcej efektów i realnych rezultatów osiągnąć od swoich współpracowników.

A że nie jestem wcale złamany na duchu - ani nawet zachwiany w swej dobrej wierze - więc sądzę, że ta wiara udzieli się i towarzyszom moim codziennym.

Duże nadzieje przywiązuję do akcyi Biura prasowego - przez przygotowy-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 191...

wanie rozmaitych broszur,które przed wydaniem przeszlę do przejrzenia.-

Sprawozdanie Departamentu Wojskowego będzie gotowe za kilkanaście dni do druku.Wówczas przeszlę je Prezydyum do przejrzenia.

Sprowadzenie p.Rylskiego natrafi na trudności.W każdym razie nie może się ono stać tak nagle.Dzisiaj odsyłam dla delegacyi amerykańskiej list Al.Dębskiego wraz ze wskazówkami,z tem że bardziej szczegółowe expose w tej sprawie oczekuję na nich w Rapperswilu.Gdyby list nie wystarczył , niech wówczas zaczekają na p.A.Dębskiego,który po skomunikowaniu się z Piłsudskim przybędzie do Prezydyum N.K.N. do Wiednia,jako oficyalny reprezentant pewnej części Polaków amerykańskich.Posiada on b.cenne i pocieszające informacye z Anglii,podkreślające niezbędną potrzebę akcyi zagranicznej z naszej strony. W sprawie tej pozwolę sobie później przedłożyć konkretne wnioski.

Automobile Włodka i Komornickiego są dzisiaj w Krakowie,skąd przywiozą naświeższe wiadomości,o których załączę krótką notatkę.

Do listu niniejszego dołączam również sprawozdanie prof.Ptaśnika,zawierające żądane dane o pułkach II. i III. Legionów,a także komplet najświeższych dzienników polskich. O pułku I. otrzymałem dzisiaj wiadomość. Jest on w tej chwili w Krakowie,w najbliższych dniach odchodzi do Suchej a później zdaje się na północne węgry na parotygodniowy wypoczynek.

Co do spraw Mniszka,Lehrfreunda etc.,to nie otrzymałem dotychczas wspomnianego pisma Komisaryatu.Uprzejmie proszę o polecenie Komisaryatowi wiedeńskiemu,by :

1/ Wykonał pierwotny rozkaz Departamentu i odesłał kompanię wiedeńską do

Taraczkoz.

2/ By objął zwerbowanych przez Zielińskiego 164 ludzi jako dalszą kompanię rezerwową.Legionistów należy natychmiast zaprzysiądz,przez co uzyska się dla nich relutum i żołd z kasy państwa.Potrzebne mundury,bieliznę i buty możemy Komisaryatowi dostarczyć na jego żądanie - najlepiej na drodze telegraficznej nam przesłane.-

Wszystkie biura Departamentu z dniem 14.bm.zostaną ulokowane w Jabłonkowie,tam też proszę łaswie skierowywać wszystkie pisma.

O szczegółowe informacye w sprawie nowo rozpoczętych pertraktacyi,najuprzejmiej proszę.Nie chciałbym żadną miarą pozostać poza nawiasem w tym względzie. Sądzę,że możemy i powinniśmy być w tym kierunku stanowczy i konsekwentni.Wytrwaliśmy i wytrwamy na swojem stanowisku,opuszczeni przez ludzi słabych i ludzi złej woli.Nie wiem,czy byłoby rzeczą wskazaną z tymi ostatnimi paktować i zawierać zawsze szkodliwe kompromisy.Myślę również,że rozwinąwszy w obecnym okresie dużą i szeroką inicyatywę, możemy przy pomocy tych ludzi i środków,jakiemi rozporządzamy zdziałać dla Sprawy Polskiej b.wiele.A mając za sobą poważne rezultaty tej pracy zdobędziemy w przyszłości i całe społeczeństwo polskie.Czy zbyt gwałtowny przypływ rozmaitych zwolenników wątpliwej wartości nie osłabi potrzebnego nam rozpędu i nie skrzywi znowuż naszych wytycznych głównych?

Śmiem twierdzić,że tak.

I dlatego głosowałbym za daleko posuniętą wstrzemięźliwością w przyjmowaniu ofert zgody i narodowej jedności.

Pragnę podnieść jeszcze jedno. A.O.K. jest dzisiaj już b.dobrze poin-

formowane o roli, jaką we Lwowie odgrywa narod.dem.

Zgoda z narod.dem. t.j. jej cząstkami,reprezentowanemi w obecnym N.K.N. osłabi nas zatem w oczach czynników rządowych, a nie wzmocni.-

Po otrzymaniu w ciągu nocy naświeższych informacyi z placu boju dodaję.

I. Linia na zach. od Krakowa jest linią główną.Ciągnie się ona od Krakowa wzdłuż Wisły aż do ujścia Przemszy - a potem Przemszą w górę popod Mysłowice - aż do Częstochowy.Na tej przestrzeni stoją prawie wyłącznie tylko wojska austryackie.Ze względów politycznych jest to moment dla Sprawy Polskiej korzystny.

Pozycye austryackie są na razie ofenzywne - umieszczone są bowiem na lewych brzegach Wisły i Przemszy.Na prawych brzegach tych rzek wzniesiono również fortyfikacye palne,przewidując w ten sposób możliwość defenzywy.Na Wiśle i Przemszy zbudowane kilkanaście mostów. W armii duch b.dobry.-

II. Prusacy wycofując się pozalewaliniektóre kopalnie węgla kam.w Sosnowcu - jak gdyby nie mieli więcej nadziei na zatrzymanie Zagłębia w swem ręku.Na ludność niszczenie kopalń wywiera b.złe wrażenie.

III. Piłsudski wróci z Krakowa najprawdopodobniej do armii Dankla.W Krakowie znalazł się przymusowo po dokonaniu b.śmiałego wywiadu wraz z częścią pułku.-Opis tego rekonesansu znajduje się w załączonej Nowej Reformie.-

Proszę przyjąć wyrazy uprzejmego poważania na wskroś pozdrowienia i wiarę zachowania dla Jaśnie Pana prawdziwej i oddanej przyjaźni.

Proszę odpowiedzieć.

W. Sikorski.

P.S.

Co do pieczątki prezydyalnej - nie wiadomo nam, gdzie się znajduje; nie wręczono jej osobno, może zapakowana w której z paczek wręczonych z Prezydyum. Może znajduje się ale w rzeczach Wiceprezesa p. Daszyńskiego - o tym niestety nie mamy żadnych danych.

Bibl. Jag. 59

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 4056. Kraków, dnia Cieszyn 17/XI. 191[illegible]

17

Do

Prezydyum Naczelnego Komitetu Narodowego,
Sekcya zachodnia
w Wiedniu.

Ob.Downarowicz przywiezie WPanu Prezesowi odpisy wszystkich ciekawszych listów, które poinformują Pana o niektórych pracach Departamentu wojsk.w ostatnich dniach i o stosunku naszym do A.O.K.- Sprawozdanie Departamentu zmuszeni jesteśmy odłożyć na później. O stanie naszych prac w tej chwili i położeniu całem opowie ustnie ob.Downarowicz.

Biuro prasowe załącza odpis manifestu W.Ks.Mikołaja i informacye o legionie polsko-rosyjskim.-

W tej chwili wróciłem z A.O.K. gdzie mimo wszystko poprzednio.

Zapewniono tam [illegible] z Jabłonkowa [illegible] sprawy [illegible] na miejscu. Jego wizyta u arcyksięcia Fryderyka i [illegible] o zadaniu [illegible] Legionów - stanowiska A.O.K. [illegible] [illegible] [illegible]

Rada do jiri ich ptok - a burmistrz ~~ptok~~ emalob wpros
w okach. Bridge, ze pod zachowaniem ich kapitalnych
i majetkowych przywilejów - przyjmowany
tuz pod bokiem AOK. Zalezy b. wiele - panowan
jak najszybciej o prosbie przyjecie - by to ocalowanie ich
bydlo wzrosnem. —
W A.O.K. na moja interpelacje - odpowiedziano mi
ze pismo poszlo dnia 16.V.A.D. jest jiri w przygotowaniu
ale ksiazki moje nie moga zginac. —
Mil. Kpt. zam. wstrzymuje zaopatrowanie, ze w razie wojny
miasto ewentualnie A.O.K. przeniesie werbunek do IV go powiatu
w Czerlochowie. —
~~Kpt~~ Na wypadek wojny nastroje - odpowiedzi
czynsz. zgodnie nie. —
Punkt I. ~~bardzo~~ czy ma przyjmujemy obecnie w obronie
duchowej - powstanie jest na tyle duze by wypelnic
swe braki i wzrost nastepnie do liczby.
Co pisanie autor. przygotowuje ich nowa ofensywa
w Król. Na mocy ostatnie konwencji na gdyz 80 %
armii austr. ~~ich~~ obecnie na Rusi. Calkiem
zgodzenie ich Cesarstwo z tymi bi - jest potrzebne
w duszy AOK. Zgodzenie konwencji musi wzgl.
Przywrocenie je z Rosja do stanu przedwojennego.
Mowienie mi, ze zaleczania Rzeszy i wiadomie
fakty pokoju rozumnie - jest ostrzezenie przed
Prusacy zdradzieckiej nadziei zajecia tymczasowej ich ziem
Potrzebne przychylne nastawienie za kordonem.
Z prasy austr. jest Gazeta nalezy wzglednie umiarkowanej
pewna. Na koncu bydlo ruchy b. pozadane, gdyby
ze strony Austrji - ten jest po stronie Niemiec

prawodawstwo w tej sprawie zajęte - by uregulowanie
to wreszcie nie przez ekscesowe kroki państwowe.
Oczywiście przy tym jednak z tego stanowiska
że wyłącznie prawodawczego - nie przeciwko
ile o prawo ~~stanowienie~~. stanowienie! —
Umawiam się więc zatem z nadzieją
dnia 28 rebrania kontrol - projektowanego
przez nas na 8 go. b. m. bezpośrednie tego rokowania
bowiem się przecież z dnia 28 nadzieją. -

Wyraz prawdziwego szacunku i poważania

Dr. Ruppert.

Bibl. Jag. 61

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

An

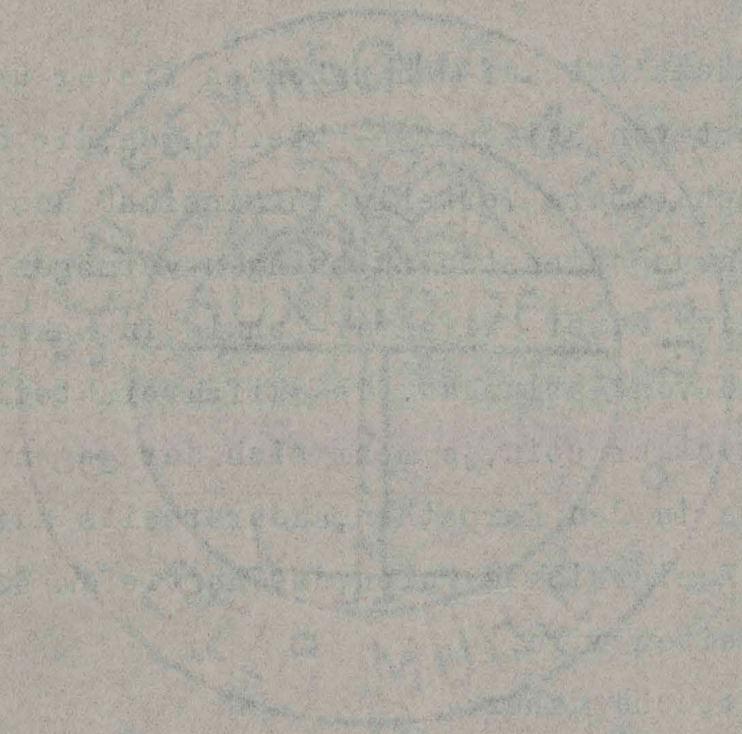
das K.u.K. Armeeoberkommando!

Mit Rücksicht auf den nahenden Winter und den bedeutenden Wert von Ski-fahren-abteilungen, die dem Armee im Felde unschätzbare Vorteile in Hinsicht des Verbindungs- und Aufklärungsdienstes zu bringen vermögen, beantrage ich die Gründung einer Skifahrer-Schule in Zakopane oder in der Gegend von Jablunkau. Die Skifahrerabteilungen werden umso wertvoller sein, je mehr sich der gegenwärtige Krieg einerseits in den Karpathen, andererseits auf dem Territorium des Königreiches Polen, das an tiefem Schnee überreich ist, verbreiten wird.

Ich ersuche daher:

I. Die Genehmigung des beiliegenden Programmes der Schule;

II. Die Ernennung des Herrn Marius Z a r u s k i, ehemaligen Hauptmannes in der russischen Armee, des ausgezeichnetetsten Alpinisten in Polen und Skifahrers von Beruf, des Praesidenten des Schützenvereines in Zakopane seit dem 7.1910 - zum Kommandanten der Schule mit den

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

Bezügen der Ix.Rangklasse;

III. Die Ermächtigung zur Bestimmung von 4 Stellvertretern desselben, welche die Stellung von Offizieren mit den Bezügen der XI.Rangklasse bekla den würden;

IV. Die Erlaubnis, eine Skifahrer-Kompagnie zubilden, die überwiegend aus deutsch sprechenden Soldaten zu bestehen hätte und vor dem Beginn des eigentlichen Skifahrerkurses im Melde-Aufklärungs- und Verbindungsdienste zu unterweisen wäre.

V. Die Ausfolgung der für die Kompagnie erforderlichen Skifahrer-Ausrüstung.

Das K.u.K. Armeeoberkommando könnte die Dienste dieser jetzt geplanten Schule durch Abkommandierung von aktiven Offizieren und Soldaten zu der selben in Anspruch nehmen.

Dabei hebe ich hervor, dass Herr Marius Zaruski in jedem Jahre Skifahrkurse geleitet hatte, an denen Berufsoffiziere teilgenommen.

Anbei liegt das Programm des zwei- bis dreiwöchentlichen Kurses vor.

Teschen, am 15.November 1914.

Wójcik

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

Kraków, dnia 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

An

das K.u.K. Armeeoberkommando.

Indem ich anbei etliche Abschriften von Rapporten, die von unserer Kundschafterabteilung an die entsprechenden Stäbe der k.u.k. Armee regelmässig gesendet werden, vorlege um die Bedeutung und Notwendigkeit dieses Dienstes ins rechte Licht zu setzen - ersuche ich um entsprechende Förderung unserer diesbezüglichen Bemühungen.

Diese Kundschafterabteilung ist durch den Kommandanten des I. Reg. /Josef von P i l s u d s k i, ins Leben gerufen worden und ihre Erhaltung wurde unter äusserst schwierigen Umständen lediglich aus unseren bescheidenen finanziellen Mitteln bestritten. Soll sie in vollstem Maasse gute Dienste leisten, so muss ihr eine ausgiebigere Unterstützung zuteil werden.

Im Zusammenhange mit Vorstehendem ersuche imh um:

I. Die Erteilung eines ständigen, beträchtlicheren Subsidiums für Erkundungszwecke an die Militärsektion des Obersten Nationalkomitees; dabei werden sämtliche Ausgaben unter Vorlage eines möglichst detaillierten Ausweises über dieselben von Kommandanten der Kundschafterabteilung und seinem Stellvertreter quittiert werden;

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

II. die Erlaubnis, einen Lehrkurs für Kundschafter in Jablonkau zu errichten mit dem Rechte, den Stand dieser Reserveabteilung in der Stärke eines Zuges aufrechtzuerhalten und mit der Möglichkeit, den Kurs dem Etate der in Jablunkau befindlichen Abteilungen einzuverleiben;

III. die Bewilligung, dass in den militärischen Werkstätten einige Automobile der Legionen behufs Verwendung derselben im Erkundungsdienste bei dem k.u.k.Kommando, repariert werden. Falls die Bewilligung im Prinzip erfolgt, werde ich den entsprechenden Ingenieur vorschlagen.

Teschen, am 15. November 1914.

Wojsko

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. Krakau, Telephon XXXXX ul. Poselska 8, II. p. 16 November 1914.

An das

k.u.k. Operierende Oberkommando

Indem ich anbei die Abschrift des Rapports des Kommandanten des I Regiments über die von ihm durchgeführte Recognoscierung vorlege, ersuche ich um möglichst schleunige Erlassung von befehlen betreffs der ferneren Aktion des I Regiments . Die gegenwärtige Situation des Regiments stellt sich folgendermaassen dar. Ein Teil des Regiments mit dem Kommendanten Piłsudski befindet sich augenblicklich in der Gegend von Sucha auf dem Marsche in der Richtung nach Jablunkau , wo für ihn absolut kein Platz vorhanden ist. Diesen Marsch führt der Kommandant Piłsudski auf Befehl des k.u.k. Festungskommandos in Krakau aus, in der Meinung, dass auch der andere Teil des Regimentes nach der Gegend von Jablunkau dirigiert wurde.

Der andere Teil des Regiments befindet sich jedoch, wie wir bekannt ist, in der Gegend von Strzemieszyce im Königreich Polen .

Komandant Piłsudski schickte gleichzeitig der Militärsektion einen Rapport ein, in welchem er eingehend den moralischen Zustand seiner Soldaten bespricht .

Aus diesem Rapporte geht hervor, dass es um den morali schen und physischen Zustand der Soldaten des I Regiments der polnischen Legionen schlimm steht . Die Verteidigung Bresslus

/

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

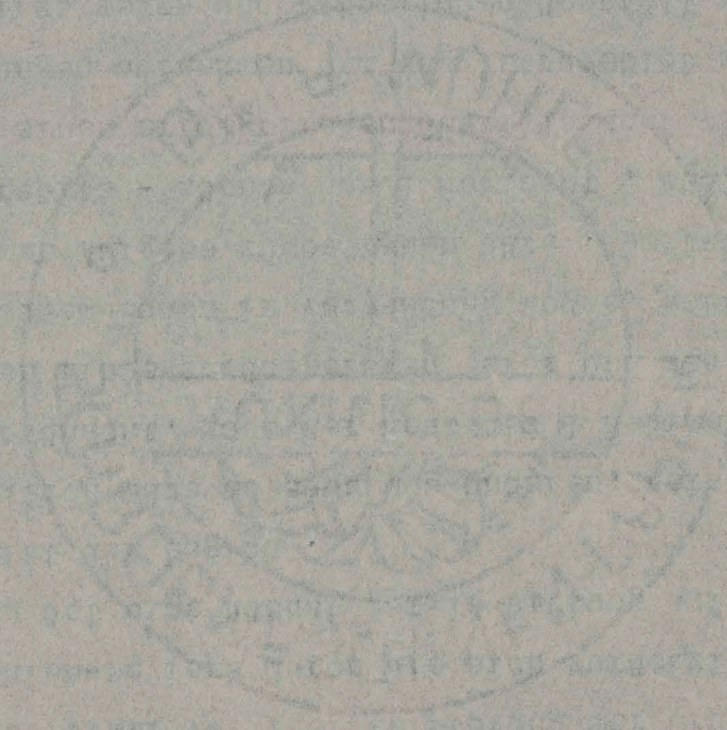
L. 2/ Kraków, dnia XXXXX 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

und Rxuxx Preussisch- Schlesiens durch die Legionäre - bei gleichzeitiger völliger Zerstörung der Gruben und Fabriken des Kohlen-reviers durch die sich zurückziehenden deutschen Truppen übt eine höchst fatale Wirkung auf den Zustand und den Geist der Legion .

Zugleich wäre es auch aus anderen, rein taktischen Gründen sehr erwünscht, dass der Rest des I Regiments von der gegenwärtigen Linie zurückgezogen werde und das ganze Regiment auf galizischem Boden in Verwendung komme, wobei es mit einer selbständigen Aufgabe zu betrauen wäre . Im Falle der Defensive unsererseits - könnte das I Regiment , südlich von Sucha placiert, einen erfolgreichen Guerillakampf mit den russischen Abteilungen aufnehmen und das Tatragebiet mitsamt dem ganzen Vorgebirge gegen den feindlichen Überfall verteidigen .

Die taktischen Eigentumlichkeiten der Truppex, ihre technische Ausrüstung geben ihr die vorzüglichste Eignung zu einer solchen Rolle, deren Durchführung auf heimatlichen Boden auf die Soldaten und die einheimische Bevölkerung aufrüttelnd und hinreissend wirken xüx würde . Eventuelle kühne Angriffe auf die Queue des die Stadt Krakau belagernden Feindes könnten unserer Armee wichtige und ausgiebige xxxxxüxixxxkxxxx xxx Legionäre xux Vorteile verschaffen. Ich hege, da ich die soldatischen Eigentümlichkeiten der Legionäre gut kenne, die tiefe Überzeugung, dass sie in dieser Rolle um das zehnfache nützlicher wären.

Der Legionär ist ein junger und ehrgeiziger Soldat. Die

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 3/ Kraków, dnia XXXXX 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

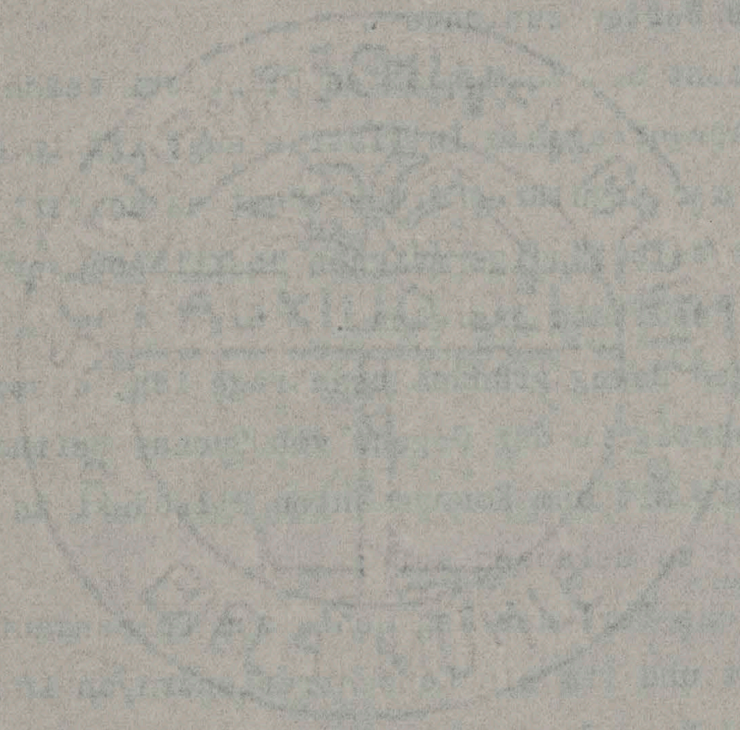
Begeisterung für die Sache bildet für ihn die Gewähr des Sieges und jegliche Dämpfung seiner Begeisterung macht die Hälfte seines Wertes zunichte .

Das Regiment des Kommandanten Piłsudski zeichnete sich stets durch hervorragende Initiative aus; ~~ihm~~ in der ehernen Umklammerung der regulären Armee büsst es an Wert ein, würde ~~ihm~~ ihm aber eine selbständige Aufgabe übertragen werden, könnte es glänzende Resultate erzielen .

Aus obigen Beweg gründen beantrage ich, dass:
1/ der gegenwärtig in der Gegend von Sucha befindliche Teil des I Regiments mit dem Kommandanten Piłsudski an der Spitze vorläufig dort zu belassen sei ;
2/ der restliche Teil des Regiments zum Kommandanten Piłsudski zurückgeschikt und ihm ein Konzentrationsrayon in der Gegend von Neumarkt / Nowy Targ / angewiesen ~~und~~ werde, mit der Bestimmung, hierauf den Guerillakampf mit denjenigen russischen Abteilungen aufzunehmen, die in ~~Mitte~~ Mittel und West-Galizien eingedrungen sind.

Bitte um eventuallen telegraphischen Befehl an den Kommandanten Piłsudski in Sucha.

W. Sikorski

Bibl. Jag. 68

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 3552.

~~Kraków, dnia~~ ..... 1914.

~~ul. Poselska 8, II. p.~~

21

Do

P r e z y d y u m N. K . N. /Sekcya Zachodnia/

we W i e d n i u.

W załatwieniu ostatnich listów Prezesa N.K.N. donoszę:

1/ Kwotę 4.000 koron przeznaczonych dla emigrantów z Królestwa odebrano i urzędownie pokwitowano.Pieniądze te zostaną zużyte na utrzymanie emigrantów,których kolonię złożoną z kilkudziesięciu osób zakłada Departament Wojskowy w pobliżu Jabłonkowa.

2/ Dr.Mieczysław Szerer odjechał już do Wiednia,do dyspozycyi Prezydyum.Uprzejmie proszę,by w przyszłości wszelkie zarządzenia dotyczące ludzi zajętych w biurach Departamentu były wydawane drogą służbową.

3/ Nominacye dotyczące członków biura prezydyalnego załatwię w myśl życzeń JWP.Prezesa.Zaproponuję mianowicie hr.Ludwika Morstina na chorążego innych wszystkich w myśl wypisanych propozycyi z tem jednakowoż zastrzeżeniem,że ponieważ panowie ci nie są liniowymi żołnierzami,nominacye te dają im prawa urzędników wojskowych /podoficerowie noszą zwykłe bagnety,oficerowie i chorążowie szpady/.

4/ Żądania Komendy Legionów zakomunikuję jutro A.O.K.

5/ Hr.Komorowski z Wiednia zobowiązał się w Departamencie Wojskowym przy otrzymywaniu odnośnej nominacyi do zorganizo-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

wania wiedeńskiego korpusu automobilowego.Uprzejmie proszę o energiczne wezwanie hr.Komorowskiego do dotrzymania jego zobowiązań.W razie koniecznej potrzeby 1 automobil przeszlę do dyspozycyi Prezydyum. Automobile dra Włodka i Komarnickiego posiadają wszelkie urządzenia do służby na linii,przeto uszkodaby było oddawać je do służby w mieście.

Przesłany mi artykuł do Wiener Tagblattu przedłożę jutro A.O.K. wraz z odpowiedniemi żądaniami.

Kuryer Prezydyum rozminął się z inż.Downarowiczem,który zawiózł do Wiednia wszelkie dane o pracach Departamentu Wojskowego w ostatnich dniach.Z rzeczy nowszych podaję do wiadomości,że potwierdza się uporczywie pogłoska jakoby hr.Skarbek został aresztowany a wraz z nim dwoch pomniejszych agitatorów.Wydawnictwo Głosu Narodu w Krakowie zostało zawieszone. W Krakowie panuje przekonanie,że do oblężenia formalnego nie przyjdzie.Na razie słychac tylko strzały z linii bojowej północnej t.j. /Michałowice/ i północno-zachodniej t.j. Kocmyrzów - Mogiła/.Nastroj ludnosci nie jest zły.W ostatnich dniach przemaszerowywała przez Kraków czwarta armia austryacka,którą w ten sposób przesunięto również na północny zachod od Krakowa. Ruchy wojsk rosyjskich w Galicyi srodkowej nie są zbyt energiczne,zas w Galicyi wschodniej zgoła słabe.

Ostatnie zwycięstwa pruskie na północy,austryackie w Serbii podniosły ducha w armii austryackiej.Natomiast nastroj

L. Kraków, dnia 1914.
ul. Poselska 8, II p.

wania wiedeńskiego korpusu automobilowego. Uprasjmie prosze o energiczne wezwanie br. Komorowskiego do dotrzymania jego zobowiązań. W razie koniecznej potrzeby 1 automobil przesaljdo dyspozycyi Prezydyum. Automobile dra Wodka i Komarnickiego posiadają wszelkie urządzenia do szuby na linii, przeto szkodaby było oddawać je do szuby w miescie.

Prosiłem mi artykuł do Wiener Tagblatt przedłoże jutro A.O.K. wraz z odpowiedniemi żądaniami.

Kurjer Prezydyum rozmawiał się z inż. Downarowicem, który zawiózł do Wiednia wszelkie dane o pracach Departamentu Wojskowego w ostatnich dniach. Z rzeczy nowszych podaję do wiadomości, że potwierdza się uporczywie pogłoska jakoby br. Skarbek został aresztowany a wraz z nim dwoch pomniejszych agitatorów. Wydawnictwo Głosu Narodu w Krakowie zostało zawieszone. W Krakowie panuje przekonanie, że do objęcia formalnego nie przyjdzie. Na razie szykuje tylko straży z linii bojowej pod-nocnej t.j. /Michałowice/ i południowo-zachodniej t.j. Kocmyrzow - Mogiła/. Nastroj ludności nie jest zły. W ostatnich dniach przemaszerowywała przez Kraków czwarta armia austryacka, która w ten sposob przesunięto rownież na południowy zachod od Krakowa. Duchy wojsk rosyjskich w Galicyi środkowej nie są, zbyt energiczne, zas w Galicyi wschodniej zgoła słabe.

Ostatnie zwycięstwa pruskie na południu, austryackie w Serbii podniosły ducha w armii austryackiej. Natomiast nastroj

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

w szeregach legionistów nie jest dobry. Zmęczenie fizyczne i moralne znajduje coraz częstszy wyraz w szeregach żołnierzy Legionu a podsycany agitacyą sztuczną przez naszych wrogów może doprowadzić do bardzo szkodliwych objawów na zewnątrz. Z powyższego względu uważam za niezbędnie potrzebne rozwinięcie akcyi planowej uświadamiającej i ideowej wśród legionistów, do czego Departament w najbliższych dniach przystąpi. Jednym bodaj że najpoważniejszym powodem rozgoryczenia wśród żołnierzy jest dotychczasowe nieunormowanie praw do poborów w razie maroderstwa, choroby lub zwolnienia ze służby, jak również brak jakiegokolwiek zaopatrzenia dla rodzin legionistów pochodzących z Królestwa. Braki te wynikają z jednej strony z nieumiejętności formalnego załatwiania spraw przez nasze władze pułkowe, z drugiej strony wypływają one z niezrozumiałego dla mnie stanowiska władz austryackich, które zaprzysiężonych legionistów nie stawiają dotychczas na równi z obywatelami austryackimi.

Ponieważ nasze skromne fundusze nie pokryją nigdy zapotrzebowania w tym kierunku, Prezydyum N.K.N. przeto zasłużyłoby sobie na wdzięczność legionistów, załatwiając formalnie te sprawy i przesyłając odpisy odnośnych rozporządzeń władzom pułkowym do wiadomości i praktycznego użytku.

W ciągu wczorajszego dnia przyznano nam w A.O.K. prawo for-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. Kraków, dnia 1914.
ul. Poselska 8, II p.

w szeregach Legionistów nie jest dobry. Zmęczenie fizyczne i moralne znajduje coraz częstszy wyraz w szeregach żołnierzy Legionu a podsycany agitacyą antyczną, przez naszych wrogów może doprowadzić do bardzo szkodliwych objawów na zewnątrz. Z powyższego względu uważam za niezbędnie potrzebne rozwinięcie akcyi planowej uświadamiającej i idowej wśród Legionistów, do czego Departament w najbliższych dniach przystąpi. Jednym bodaj ze najpoważniejszym powodem rozgoryczenia wśród żołnierzy jest dotychczasowy niewłaściwy sposób traktowania ich przez niektórych przedstawicieli władz austryackich, którzy zapomniawszy, jak rozmaite braki jakiegokolwiek zaopatrzenia dla rodzin Legionistów pochodzących z Królestwa. Braki te wynikają z jednej strony z nieumiejętności formalnego załatwiania spraw przez nasze władze publiczne, z drugiej strony wypływają one z niezrozumiałego dla mnie stanowiska władz austryackich, które zapisanych Legionistów nie stawiają dotychczas na równi z obywatelami austryackimi.

Poniważ nasze skromne fundusze nie pokryją nigdy zapotrzebowania w tym kierunku, Prezydyum N.K.N. przeto zaadresowało sobie na wskazanych Legionistów, załatwiające formalnie te sprawy i przesyłające odpisy odnośnych rozporządzeń władzom publicznym do wiadomości i praktycznego użytku.

W ciągu wczorajszego dnia przybyło nam w A.O.K. prawo for-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

mowania szkoły narciarskiej z Maryuszem Zaruskim w IX-tej randze na czele, jak również oddziału wywiadowczego. Obydwie formacye na etacie panstwowym.

Nadeszła tutaj wiadomość z Warszawy, że na czele t.z. legionu polskiego obok p. Gorczyńskiego stoi niejaki p. Czarkowski, dawny urzędnik dobr Potockiego wyrzucony za malwersacye z urzędu. Do „legionu" zgłosiło się dotychczas około 700 ochotników, ćwiczących obecnie w Warszawie przy polskiej, identycznie z naszą komendzie dotychczas w ubraniach cywilnych i bez broni. Żadne ze tsronnictw politycznych nie wypowiedziało się jeszcze za inicyatywą Gorczyńskiego. Wiadomości te przywiozła nam sanitaryuszka, wysłana ztąd w powyższym celu do Warszawy, ktorej udało się na kilka dni wkręcic do szeregow legionu. Niemniej przeto wydanie poprzednio proponowanej odezwy do Królestwa Polskiego uważam za bardzo potrzebne, projekt zaś tejże jest już gotowy w Departamencie, po przejrzeniu przeszlę go Prezydyum.

O strzelcach ruskich doszły nas następujące wiadomości: zebrani w Galicyi wschodniej z początkiem wojny w liczbie około 7000 i traktowani z małymi wyjątkami na skutek nieprzychylnej opinii Kotytowskiego i pułkownika Lamesana przez władze wojskowe bardzo źle, strzelcy ruscy zostali z czasem przerzuceni do Stryja, tam ich przesegregowano i uznano 2000 zdolnych do broni, resztę rozpuszczono. Z pośród zwerbowanych ochotników zorganizo-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. Kraków, dnia 1914.
ul. Poselska 8, II p.

mowania szkoły marjarskiej z Maryanem Zaruskim w IX-tej rano-
dze na czele, jak również oddziału wywiadowczego. Obydwie forma-
cye na stacie pamiątkowym.

Jadeszła tutaj wiadomość z Warszawy, że na czele t.z. Legio-
nu polskiego obok p. Goreczyńskiego stoi niejaki p. Czarkowski,
dawny urzędnik dobr Potockiego wyznaczony na malwersacye z mra-
du. Do „Legionu" zgłosiło się dotychczas około 700 ochotników,
ćwiczących obecnie w Warszawie przy polskiej identyczania z na-
sąg komendzie dotychczas w Krakowie oficerów cywilnych i bez broni. Za-
dne ze stronnictw politycznych nie wypowiedziało się jeszcze
za inicyatywą Goreczyńskiego. Wiadomości te przywiozła nam nasz
tarczanka, wyjazd stąd w powyższym celu do Warszawy, której uda-
ło się na kilka dni wcześnie do naszego Legionu. Niemniej prze-
to wydanie poprzednio proponowanej odezwy do Królestwa Polskie
go uważam za bardzo potrzebne, projekt zaś tejże jest już goto-
wy w Departamencie, po przejrzeniu przeszle go Prezydyum.

O strzelcach ruskich doszły nas następujące wiadomości: za-
brani w Galicyi wschodniej z początkiem wojny w liczbie około
7000 i traktowani z małymi wyjątkami na skutek nieprzychylnej
opinii Kotytowskiego i pułkownika Lamezana przez władze wojsko-
we bardzo źle, strzelcy rosyi zostali z czasem przerzuceni do
Stryja, tam ich przeszeregowano i wysłano 2000 zdolnych do broni,
reszte rozpuszczono. Z pośród zwerbowanych ochotników zorganizo-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

Kraków, dnia ..... *1914.*

ul. Poselska 8, II. p.

xxxxxx wano pomniejsze oddziały, które w sile plutonow i kompanii przydzielano następnie do oddziałów austryackich. Odzziały te w niektórych bitwach odznaczyły się męstwem, za co ich poprzedniego naczelnika miano przyjąć w randze porucznika do sztabu austryackiego.

Jabłonków, dnia 19. listopada 1914.

Proszę przyjąć wyrazy prawdziwego szacunku

[illegible]

[illegible]

PRZEWODNICZĄCY DEPARTAMENTU WOJSKOWEGO

Uprzejmie proszę o nakłonienie nam tygodnika o bróżnego powtarzania wydawnictwa Urzędu Prezes. W razie rezygnacji J. E. Lea z prezesury proszę o polecenie zabezpieczenia prawa dysponowania pieczęcią N. K. N.

NACZELNY KOMITET NARODOWY
SEKCYA ZACHODNIA(KRAKOWSKA).

21/XI 14. W. 2. 24/XI

Bibl. Jag. 73

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 3855 ~~Kraków, dnia~~ ..... 191...

24

Do

P r e z y d y u m N. K. N.

w W i e d n i u.

Korzystając z odjazdu kuryera przesyłam zwięzłe informacye, o obecnym stanie prac Departamentu wojskowego. Sytuacya wojskowa na terenie Królestwa Polskiego nie uległa zasadniczej zmianie. Nowe siły rosyjskie, które się zjawiły od strony warszawy, zmniejszyły w dużym stopniu doniosłość zwycięstwa Hindenburga. Niemniej jednakowoż jest ono poważnem i odbija się w dalszym ciągu na losach wojny. Według raportu naszego Biura wywiadowczego niemieckie wojska zajęły w dalszym ciągu linię warty. Miały one rozbić równocześnie korpus V syberyjski, który według naszej informacyi znajdował się w okolicy Łomży - Wrocławia - Kutna. Na dalszym froncie walki mają się rozgrywać korzystnie dla armii austryackiej, która wprawdzie w bardzo powolnem tempie, w każdym jednak razie porusza się naprzód. Spodziewają się rozstrzygnięcia za kilka dni. Chrakterystyczym objawem dezorganizacyi armii rosyjskiej są b. liczne fakty dobrowolnego oddawania się w niewolę, nieraz całych pułków rosyjskich. Rozeszły się równocześnie pogłoski o korzystniejszem ułożeniu stosunków w Galicyi wschodniej, dotychczas jednak nie sprawdzone. Puł I-szy prawie w całości znajduje się na linii Chabówka - Mszana Dolna. Do dyspozycyi brygadiera Piłsudskiego przydzielono również baterye nowych górskich dział. Według dotychczasowych wiadomości oddział Piłsudskiego nie natrafił jeszcze na patrole kozackie.

Na skutek interwencyi Departamentu Wojskowego wypłacono pułkowi I-szemu w dniu wczorajszym wszystkie jego zaległe i obecne należytości.

W sytuacyi pułku II i III. nie zaszły żadne zmiany.

W załączeniu przesyłam Prezydyum kartę wojskowe pp.Dyr.Miziewicza Juliusza Germana i dr.Kannenberga Maryana po załatwieniu odnośnych nominacyi.Równocześnie jednak proszę o zarządzenie na terenie wiedeńskim, ażeby jak najmniej urzędników ~~xxxxx~~ N.K.N. używało munduru Legionów. Duże skupienia ludzi umundurowanych na tyłach naszych pułków wywołuje rozdrażnienie u władz wojskowych,które twierdzą,że około 30% legionistów zamiast znajdować się w linii,kryje się na liniach etapowych pułków.A że przytem rozwinięto przeciwko Legionom energiczną akcyę AOK powołując się niestety na cały szereg poważnych nietaktów popełnionych przez tz.legionistów w rozmaitych miastach monarchii,sytuavya więc nasza w AOK uległa w b.dużym stopniu pogorszeniu.Jestem przekonany,że to zło da się z czasem usunąć, na razie jednakowoż nie mogę przeprowadzić całego szeregu ułatwień dla Naczelnego Komitetu Narodowego.Sądzę,że w tych warunkach byłoby wskazanem,ażeby Prezydyum rozwinęło energiczną akcyę polityczną w odnośnych ministeryach w miedniu celem przyspieszenia załatwień stosunku wzajemnego odnośnych czynników rządowych do N.K.N.,które to załatwienie w obecnych warunkach bardzo się nam przyda.Uznanie dla N.K.N. dotychczasowej roboty na temat Legionów jest jakoby w ostatecznem załatwieniu.-

Nawsie koło Jabłonkowa,dnia 26.listopada 1914.

PRZEWODNICZĄCY DEPARTAMENTU WOJSKOWEGO

Wł. Sikorski

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 3959.

Nawsie pod Jabłonkowem, ~~Kraków, dnia~~ 28. listopada 1914

Confer.

Do 23

P r e z y d y u m N. K. N.

w W i e d n i u,

List Prezesa N.K.N. jak również pełnomocnictwo do podjęcia 60.000 koron otrzymałem.

Ponieważ do pertraktacyi politycznych przydać się mogą oryentacye wojskowe, podaję przeto do wiadomości Prezydyum następujące dane o obecnej sytuacyi:

W Królestwie znajdują się dzisiaj na lewym brzegu Wisły 4 armie rosyjskie. l/. Dziewiąta zwrócona frontem przeciwko Krakowowi - do Sosnowca - i złożona z czterech korpusów b/ IV. na linii Częstochowy - złożona z trzech korpusów. c/ II. i V. zwracające się przeciw Hindenburgowi frontem na północny zachód a składająca się z 9 korpusów. Ponadto ma być na prawym brzegu Wisły w Prusiech wsch. armia VI.

Rola armii sprzymierzonych układa się w ten sposób, że armia austryacka wiąże Rosyan na olbrzymim froncie, w skład którego wchodzą Kraków i Częstochowa - Hindenburg zaś wykonuje ruch oskrzydlający z prawego skrzydła. Ruch ten odcina Moskalom linię odwrotu na mosty w Modlinie i Warszawie - w najkorzystniejszym wypadku i Dęblinie.

Jak dotychczas obydwie te akcye zapowiadają się b.dobrze.Armia austryacka spełnia swą rolę offenzywnie - co jest najlepszym dowodem dobroci sytuacyi.Hindenburg z całą znaną nam forsą idzie na Łódź,która w kilku dniach może być w ręku Niemców.

W Galicyi operuje podobnoś VIII armia rosyjska,której chwilowe effekty nie mają większego znaczenia.

Pułk I-szy,jak mi donoszono był przed dwoma dniami w Dolnej, gdzie wziął do niewoli kilkudziesięciu dragonów rosyjskich.

Tej b.dobrej sytuacyi wojskowej nie odpowiada niestety sytuacya polityczna; w AOK uwydatniły się w ostatnich dniach na razie nieuchwytne dla mnie wpływy.Z jednej strony wysilają się hakatyści miejscowi,ażeby zaszkodzić Legionom; z drugiej strony - znane nam żywioły trafiają niestety jeszcze wciąż do AOK i starają się nam zaszkodzić.Faktem jest,że nastrój nieprzychylny wciąż się jeszcze tutaj utrzymuje,uniemożliwiając załatwienie wielu spraw.Między innymi właśnie w nawiązaniu do tego nastroju zarządzić muszę umundurowanie cywilne wszystkich cywilnych urzędników Departamentu - prosząc równocześnie o identyczne zarządzenie w innych Dep.N.K.N.

Wybaczy mi tem samem prezes biura prasowego ,że w obecnej sytuacyi nie nie mogę zrobić w kierunku nominacyi w biurze prasowem - inni zaś panowie zechcą pozostać koniecznie w ubraniach cywilnych.

W razie wejścia na teren Król.Pol.sytuacya radykalnej ulegnie zmianie.Wówczas jednak dla władz cywilnych stworzymy odrębne mundury i odznaki,co wykluczy w zupełności dzisiejsze nieporozumienia.

Pertraktacye wiedeńskie,o których pomyślnym przebiegu otrzymałem pobieżną wiadomość od Prezesa N.K.N. stają się dzisiaj osią naszych spraw.

Nie ulega dla mnie żadnej wątpliwości,że niezrozumiała dla nas nieprzychylność władz centralnych odbijała się na usposobieniu tutejszych władz.Sądzę więc,że zmiana kursu we Wiedniu odbije się odpowiedniem echem w AOK.

Pragnąłbym bardzo,by sprawa stosunku naszego do rządu i odwrotnie rozstrzygnęła się wreszcie w sposób poważny.Wskutek zupełnej dezoryentacyi czynników rządzących Austryą,wygląda tak,jak gdybyśmy napraszać się musieli z naszymi Legionami.-

Dla informacyi dodaję,że według AOK Zamorski,Biega,Wierczak zostali aresztowani.-

Organizacyę wojskową Królestwa proszę pozostawić na koniec obrad z tem,że Departament Wojskowy przedłoży szczegółowe propozycye.-

Do pisma dzisiejszego dołączam odpowiedź swoją na odnośny raport Wydziału Sanitarnego z prośbą o przekazanie jej Wydziałowi jak również z prośbą o przyjęcie do urzędowej wiadomości wniosków moich w tej odpowiedzi zawartych.

Ze względu na zmianę sytuacyi naszej w AOK,której to zmiany podłożem są motywy natury czysto politycznej,przygotowuję odpowiednią reakcyę na atak naszych przeciwników,z którą w najbliższych dniach t.j. po zebraniu odpowiedniego materyału przyjadę do Wiednia.

Wyrazy prawdziwego szacunku łączę.

Wł. Sikorski

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 4052

Nawsie koło Jabłonkowa,
Kraków, dnia 30. listopada 1914.

Rzecz ściśle poufna!

25

Do

P r e z y d u m N. K. N.

we W i e d n i u.

Od wczorajszego listu mojego nie zaszła w sytuacyi wojskowej żadna zasadnicza zmiana, ponadto iż nowe siły rosyjskie, które się zjawiły od Warszawy, powstrzymały na razie rozpęd armii Hindenburga.

W kraju w okolicach Podhala nastąpiło pewne uspokojenie. Przywrócono tam zupełnie normalny tryb życia. Pomimo to miejscowy Komitet powiatowy za wpływem pp. Cieńskiego i Strońskiego, którzy obecnie w Zakopanem stale osiedli dokonano w ostatnich dniach w sposób nieformalny pomimo protestu Komisarza Dłuskiego rozwiązania i zlikwidowania prac przez Naczelny Komitet prowadzonych.

Ze względu na to, że oddział Piłsudskiego znajduje się w okolicach Podhala potrzebuje przeto oparcia w wielu wypadkach o tamtejsze czynniki N.K.N., zarządziłem przeto, by Komisaryat Wojskowy prowizorycznie aż do dlaszego rozstrzygnięcia sprawy prowadził agendy Komitetu powiat. w zakresie wojskowym.

O szybkie zatwierdzenie tego zarządzenie urzędowne, proszę.

Doszły do mej wiadomości następujące dane zakresu szerszej polityki. Pertraktacye między Rumunią a Austryą nie rokują podobnoś dobrych wyników,które zapaść mają w najbliższych dniach.Konkretne żądania Rumunii sprcyzowano mi w ten sposób, że Rumunia w zamian za dochowanie neutralności żądała pozwolenia na obsadzenie przy pomocy 2 korpusów Siedmiogrodu.Austrya zaproponowała podobnoś rekompensatę pieniężną,dochodzącą do wysokości 1 miliarda koron.

Korpusy rumuńskie wpuszczone do Siedmiogrodu miałyby chronić tamtejszych Rumunów przed jakiemikolwiek nadużyciami ze strony władz węgierskich.

Podróż Tiszy jakoby nie powiodła się w zupełności.Niemcy traktując sprawę egoistycznie,żądają ze strony Austryi daleko idących ustępstw.

Podaję te dane do wiadomości Prezydyum z obowiązku czysto kronikarskiego,nie biorąc odpowiedzialności za ich prawdziwość.

Ciekawym również jest objawem,jest fakt,że rola Polaków w Austro-Węgrzech jest bardzo nizko w obecnej wojnie szacowaną.Atakują nas tutaj na węgrzech za to ,że jakoby administracya rządowa polska w Galicyi zachowywała się wprost w sposób skandaliczny,że jakoby pułki polskie miały się bić źle,jakoby Legiony Polskie nie odpowiedziały oczekiwaniom.

Ciekawym przytym argumentem podnoszonym w Budapeszcie jest zarzut że Legiony Polskie zamiast udać się na linię frontową do Król.Pol.skryły się na węgrzech,gdzie ich nikt nie potrzebuje, i gdzie rola ich wojskowo musi być małą,politycznie zaś żadną.

Stan powyższy wskazuje na potrzebę bezpośredniej i b.energicznej akcyi ze strony Prezydyum N.K.N. u czynników rządowych i politycznych w Budapeszcie i we wiedniu,akcyi któraby wyjaśniła stan faktyczny,usunęła rozmaite fałsze tendencyjne o nas rozsiewane i zużytkowa-

2

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 191....

ła niezaprzeczone zasługi Legionów.

3 Należałoby równocześnie zebrać odnośne daty o zachowaniu się regularnych pułków polskich w boju, o ich stratach i odznaczeniach, które napewno wykażą, że pułki polskie zachowywały się i zachowują przez cały czas wojny b.dzielnie, w odróżnieniu n.p. czeskich, które batalionami całymi oddają się w niewolę.

4 Za bardzo ważne i pilne uważam spowodowanie Koła polskiego we Wiedniu i ministerium dla Galicyi do wdrożenia energicznej akcyi obronnej na rzecz ewakuowanych w Galicyi.

Faktem jest, że ludność Galicyi poniosła olbrzymie ofiary na rzecz państwa. Całe połacie kraju w zupełności zrujnowane, dziesiątki zaś tysięcy rodzin znajdują się na przymusowej tułaczce. Możnaby przytoczyć masowo przykłady haniebnego wprost traktowania tych tułaczy przez austryackie organy rządowe. Nietylko że nie ułatwiają one ciężkiego losu wygnańcom z kraju, lecz owszem szykanują ich w sposób złośliwy i zupełnie niezrozumiały na każdym kroku, t.j. w urzędach politycznych i policyjnych, na kolei, poczcie itp. Są to fakty wprost obuRzające i wywołują one niezwykłe rozdrażnienie wśród ludności polskiej. Brak męskiej obrony ze strony powołanych do tego czynników polskich, wywołuje wrażenie, jak gdybyśmy w państwie nic nie znaczyli, lub też jak gdybyśmy popełnili jakieś duże wobec państwa przewiny, które nas onieśmielają i uniemożliwiają jakąkolwiek energiczną interwencyę.

Ten niczem nie uzasadniony stan bezwzględnie ustać musi.

Swiadczenia powinny być zawsze obustronne.Państwo więc musi spełnić te obowiązki,~~kt~~ do pełnienia których jest obowiązane.Jestem przekonany,że Prezydyum potrafi przeprowadzić ten wniosek powyższy i spowodować szybko odnośne zmiany.

Podaję również do wiadomości Prezydyum,że w ciągu wczorajszego dnia był w Jabłonkowie reprezentant Biura prasowego wojennego,któremu pokazaliśmy wszystkie tutejsze urządzenia,wręczając mu cały szereg dat o Polskich Legionach.Obiecano mi przysłanie tutaj dalszych reprezentantów Biura prasowego,sądzę więc,że akcya ta wyda dobre owoce.

Ogłaszanie list rannych i zabitych,co uważam za rzecz niezbędnie potrzebną omawia obszerniej wysyłane równocześnie pismo Biura prasowego.

do listu niniejszego dołączam kopię listu wysłanego - proszę o zwrot do wiadomości dalszych informacyj.

Wyrazy poważania

Wojikowski

2 Załączniki

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

Kraków, dnia 18. grudnia 1914.

Na Wsie koło Jabłonko Wa,

58

ściśle poufnie.

Do

Prezydyum N. K. N.

W Wiedniu.

W ślad za ~~W czorajszą~~ ranną depeszą adreso Waną do J W Pana Prezesa przesyłam następujące szczegółoWsze informacye o stanie naszych spra W W AOK.

1/ Po długiej Wczorajszej konferencyi, bo trWającej około 3 godziny, uzyskałem następujące koncesye na rzecz Legionó W. Przy mnie Wydano zarządzenia do odnośnych komendantó W stacyi z energicznem żądaniem, ażeby legionistó W naszych pod żadnym Warunkiem nie szykano Wano i ażeby uznaWano legitymacye przepiso Wo Wypełnione. Sądzę, że W granicach Austryi zarządzenia te Wydadzą ostatecznie pożądany skutek. Inaczej rzecz ta przedsta Wia się W granicach Państ Wa Niemieckiego. Tam bo Wiem istnieją pe Wne nieporozumienia W kołach Wojsko Wych, tak że na Wet oficero Wie austryaccy nie są zabezpieczeni przed szykanami niektórych komendantó W pruskich. Zape Wnio no mnie jednak uroczyście, że nieporządki te W najbliższych dniach na tamtejszem terytoryum zostaną usunięte. Na razie jednako Woż legitymacye Wojsko We austryackie nie dają g Warancyi bezpieczeńst Wa W Państ Wie Niemieckiem podczas gdy legitymacye polityczne są W zupełności uzna Wane. Zechce przeto

Prezydyum Wyrobić odnośne legitymacye dla pp.hr.Morstina i hr.Michałowskiego We Własnym zakresie t.j. W odnośnych ministeryach Wiedeńskich.

2/ W sprawie uzbrojenia Legionów polskich i uzupełnienia braków W tym kierunku przyrzeczono mi na razie jedynie tylko karabiny maszynowe.O armatach szybkostrzelnych dotychczas Wyraźnie nie mówiłem,odkładając tę sprawę do chwili,W której ostatnia nasza transakcya W tym kierunku będzie gotowa.

3/ Przedłożono mi również W AOK gotowy już referat W sprawie dalszych naszych prac na terenie Królestwa Polskiego,który miałb być W ciągu dnia dzisiejszego urzędownie zaaprobowany.Wyjmuję zeń najistotniejsze Wytyczne do których zaliczam następujące:

a/ ogólne pozwolenie na ~~xformowania~~ rozpoczęcie formowania na terenie Królestwa Polskiego dalszych dwóch batalionów W sile tysiąca ludzi każdy,przyczem jako siedzibę Władz naszych kierowniczych oznaczono Sosnowiec.Ponieważ tutejsze oddziały batalionu uzupełniającego odchodzą na Węgry W dniu 22.grudnia,Werbunek zaś miałby się rozpocząć Według odnośnego referatu z dniem 1.stycznia,przeniesienie zatem Departamentu wojskowego nastąpiłoby około 28 grudnia.

b/ Akcyę werbunkową prowadziłby miał Departament Wojskowy N.K.N.,posiadając W tym kierunku odnośne pełnomocnictwa,przyczem Wyraźnie zastrzeżono się,że poza Departamentem Wojskowym nie wolno nikomu przedsiębrać podobnych prac na tamtejszym gruncie.Werbunek odbywałby się miał Według powyższego projektu AOK nie zapośrednictwem Komisaryatów,lecz przy pomocy emisaryuszów Werbunkowych zaopatrzonych W odpowiednie legitymacye Departamentu Wojskowego.

c/ Obok sekcyi Wojskowej fungowałby miała na tamtejszym gruncie ko-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... *Kraków, dnia* ..... *191*....

mendą uzupełniająca t.j.Baron Battaglia,który miałby proWadzić księgę głóWną legitymacyi WojskoWych a także oczyWista WłaściWa komenda WojskoWa.

d/AOK godzi się na to i przyWiązuje do tego dużą Wagę,by Departament WojskoWy rozWinął na terenie KrólestWa Polskiego silną akcyę polityczną W duchu idei przez nas reprezentoWanych.

Co do stosunku naszego W tych Wszystkich pracach do PrusakóW,tej sprawy nie rostrzygano Wcale.

Nad poWyższym referatem rozWinęła się obszerna dyskusya,W której podkreśliłem bardzo Wyraźnie sWoje zasądnicze stanoWisko W spraWie przeniesienia akcyi na teren KrólestWa Polskiego,stanoWisko,które Prezydyum jest znane.Podkreśliłem braki ostatnio ~~przedłożony~~ przeczytanego mi referatu,do których zaliczam przedeWszystkiem Wązką platformę naszych upraWnień a dalej grożące nam ograniczenie IV-go pułku do dWóch batalionóW - proWadzenie roboty WojskoWo-organizacyjnej nie za pośrednictWem KomisaryatóW,lecz emisaryuszy.

WyraziłemW przekonanie,że ponieWaż W "ieWnIu toczą się obecnie pertraktacye z rządem na temat upraWnień N.K.N. na terenie KrólestWa Polskiego,należałoby przeto obecne propozycye AOK rozszerzyć odnośnie do tych ogólnych pełnomocnictW,jakie ministeryum spraW zagranicznych Naczelnemu N.K.N. przyzna. Przy omaWianiu tych pełnomocnictW odbyła się dość długa dyskusya na temat manifestu cesarskiego i hasła politycznego,z którem mamy Wkraczać do KrólestWa Polskiego.W spraWie tej nietylko uznano moją ostatnią popraWkę,zgłoszo-

ną na ostatniem posiedzeniu Komitetu Wykonawczego,co do programu politycznego naszej akcyi ideowej w Królestwie,urzędownie akredytowanego przez ministeryum spraw zagranicznych,lecz przyznano mi w zupełności,że ażeby porwać za sobą Królestwo Polskie i jego ludność musimy do nich przyjść z ideą i hasłem szerokiem.

AOK kwestyi politycznej natury nigdy nie proponuje ze swej strony,oświadczono mi jednsk,że wszelkie propozycye,jakieby przyszły z ministeryum spraw zagranicznych w tej sprawie,zostaną przez AOK bez najmniejszych trudmości zaaprobowane.Oświadczono mi również gotowość porozumienia się telefonicznego z ministeryum spraw zagranicznych celem wyłuszczenia mu powyższego stanowiska.Rozmowę tę przeciągnąłem na popołudnie dnia jutrzejszego t.j.20.bm., pragnąć w ten sposób uzyskać czas potrzebny dla JWP.Prezesa do przeprowadzenia odnośnych kroków w ministeryum spraw zagranicznych.

Reasumując powyższe wywody podkreślam raz jeszcze jak najdobitniej dobrą wolę i skłonność do poważniejszych ustępstw,jaka się objawiła w AOK . Jest ona konsekwencyą z jednej strony sytuacyi wojennej,która na terenie Królestwa Polskiego ułoży się najprawdopodobniej w ciągu dni 10-ciu w ten sposób,że cały lewy brzeg Wisły będzie opróżniony przez Moskali. Z drugiej strony jest ona następstwem dotychczasowych usług pułków legionowych w polu i akcyi Prezydyum N.K.N. w Wiedniu.

Zachowanie się moje w tej całej sprawie wstrzemięźliwe, a nawet oporne. Nie okazywałem zbyt dużo chęci do podjęcia dalszych prac w obecnych warunkach.Stanowisko to nie jest zresztą i jedynie tylko czczą demonstracyą lecz najgłębszem mojem xxx wewnętrznem przekonaniem,które się wyraża w tem,iż bez szerszej idei politycznej i poważnych uprawnień na terenie Królestwa Polskiego ja ani cały Departament wojskowy tam się nie przeniesie.Nie zrobię tego ponieważ nie chcę wobec historyi i rozwiązaniu Konferencji pokojowej anulować naszych dążeń niepodległościowych,

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 191...

jak również dlatego,że prace nasze bez tej podstawy ideowej byłyby bezowocne.

Uzyskane lub nieuzyskanie szerokich pełnomocnictwe zależy dzisiaj od Prezydyum N.K.N. i jego w tym kierunku rzutkości i energii.

Proszę jak najgoręcej o zasadnicze ,stanowcze i szerokie postawienie sprawy.Nie możemy w dalszym ciągu być tylko tolerowani, ~~Wartość 20x~~ ~~xiiiarowego xxxxx~~ Wartość naszą,t.j. Wartość 20-milionowego narodu musi być należycie ocenioną.A że przytem obecne warunki sprzyjają naszej akcyi politycznej,jej wyniki przeto zależą prawie w całości od naszych ambicyi na jakie się w obecnej chwili zdobędziemy.Oczywista że rozumię,że z pustulatami naszymi wówczas tylko będą się poważnie liczyć,jeżeli będzie to wszystkim wiadomo,że się ich nie stawia jedynie tylko dla demonstracyi, ~~xxxx~~ przygotowując się równocześnie do rezygnacyi zasadniczych żądań.

Rozmowa w AOK uprawnia mnie do przypuszczenia,że odnośne władze nie miałyby nic przeciwko temu,aby już w dniach najbliższych ogłoszono manifest cesarski do Polaków Królestwa.Rozumiejąc jego doniosłość i pożyteczność pod względem wojskowym - Dlatego proponuje,ażeby w min.spr.wewn. także i te kwestyę poruszono.

Proszę o szybkie przygotowanie referenta Hojosa na jego rozmowę telefoniczną z AOK.Proszę również o szybkie poruszenie kwesty stosunku naszego do Prusaków i odwrotnie.

Dzisiaj o godz.9-tej przyjedzie do wiednia na parę dni brygadjer Piłsudski ~~xxxxxxxxx~~ i zajedzie do hotelu Regina. Wyjaśnienia jego będą miały

dużą Wartość dla spraWy, proszę przeto o szybkie skomunikoWanie się z nim.

Poruszyć róWnocześnie muszę spraWę uporządkoWania stosunkóW z komisyą likWidacyjną P.O.N. Nie mając czasu na długie WyśWietlanie tej spraWy proszę o bezWzględnie szybkie rozstrzygnięcie kWestyi Departamentu Organizacyjnego o szybkie zajęcie ludzi WartościoWych z daWnej Organizacyi P.O.N. i bezzWłoczne Wysłanie dr.Jodki Wraz z dr.Landauem do Stambułu, gdzie rozWinąć oni mogą bardzo pożyteczną i potrzebną działalność. BezzWłoczne załatWienie tych ostatnich postulatóW uWażam za niesłychanie potrzebne, jeżeli prace nasze nie mają być narażone na poWażny szWank W najbliższym czasie.

W oczekiWaniu przychylnego załatWienia Wszystkich tych moich WnioskóW i szybkiego informoWania mnie o przebiegu pertraktacyi - łączę Wyrazy szacunku głębokiego i uprzejmych pozdroWień

W. Sikorski

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

61

L. 5110.

Nawsie koło Jabłonkowa,
/Kraków/ dnia 22.XII 1914.

Do

Prezydyum N.K.N.

we Wiedniu.

W odpowiedzi na ostatnie dwie rzeczy JWPana Prezesa, jak również w uzupełnieniu mojego telegramu przesyłam obecnie Prezydyum N.K.N. odpis mojego listu do pułk. Hranilovica, jak również odpis ostatniego mojego rozkazu, które zilustrują ostatnie nasze kroki podjęte w AOK celem zorganizowania naszych prac w Królestwie. Dodaję do tego, że we wczorajszej konferencyi w AOK zgodzono się w zasadzie na wszystkie postulaty, zawarte w załączonem piśmie, przyrzekając ich korzystne załatwienie i to już w najbliższych paru dniach.

Oczywista, że bezpośrednie korzystanie z przyznanych nam koncesyj nastąpić może dopiero po zawarciu ostatecznej umowy. Pozostaje jednak na jeszcze potrzebę jak najszybszego ukończenia pertraktacyj. W razie zbytniego przedłużania się tychże siły nasze mogą bardzo mało manewrować, a nawet zgoła bezpośredniemi. Nie możemy po upływie przeciągać naszego pobytu w Jabłonkowie, gdzie nas mieszkańcy kantonują. Z wyrazami prawdziwego szacunku

Oddany

61

Bibl. Jag.
89
Cl561
2

Sehr geehrter Herr Oberst !

Auf unser gestriges Gespräch Bezug nehmend, gestatte ich mir ergänzende Aufklärungen betreffs der Aktion des Obersten Nationalkomitees im Gebiete des Königreichs Polen sowie der ferneren Organisation der Legionen vorzulegen.

Von heissem Wunsche beseelt, dass unsere Arbeit auf dem Boden des Königreichs Polen sowohl in politischer, als auch in militärischer Hinsicht die besten Früchte für die Monarchie zeitige, mache ich die nachfolgenden Vorschläge.

Die günstige Erledigung dieser Postulate ist sehr vonnöten da sich in Warschau - wovon wir Beweise haben - ein zweites polnisches Komitee gebildet hat, dessen Aufgabe es ist, auf Grund des Manifestes des russischen Generalissimus die Bevölkerung für Russland zu gewinnen. Den Aufruf dieses Komitees werde ich die Ehre haben Euer Hochwolgeboren, Herr Oberst, in den nächsten Tagen vorzulegen. Die Bedeutung dieses Warschauer Komitees ist vorläufig nicht erheblich - sie könnte sich jedoch leicht steigern, wenn das Oberste Nationalkomitee, in das Gebiet des Königreichs Polen mit der österrechischen Orientierung einziehend, mit keiner Idee hervortreten würde, die unter der einheimischen Bevölkerung zündend wirken könnte, - wenn das Nationalkomitee keine derartigen Ermächtigungen erhalten werde, die imstande wären, seiner Aktion ernstliches Gewicht zu verleihen.

Aus diesem Grunde ersuchte ich in der gestrigen Depesche Euer Hochwolgeboren, Herr Oberst, die Entscheidung betreffs

./.

der Organisation der Legionen im Gebiete des Königreichs Polen aufzuschieben, da ich glaube, dass schon die gegenwärtigen Ermächtigungen sich auf die Unterhandlungen stützen sollten, die am heutigen Tage in Wien mit dem k.u.k. Ministerium des Aeusse geführt werden.

Nach meiner persönlichen Ansicht über die Angelegenheit, einer Ansicht, die vom Präsidium des Obersten Nationalkomitees gebilligt wird, sollen bei der obigen Aktion zwei Phasen unterschieden werden: Die erste Phase würden die Arbeiten bilden, welche im ersten Momente nachdem die Räumung des Gebietes durch die feindliche Armee erfolgt ist, zu leisten wären, nämlich di organisatorische Tätigkeit zugunsten der polnischen Legion. Diese Arbeiten würde die Militärsektion des Obersten Nationalkomitees leiten. Sie sollte auch,meiner Ansicht nach, die Führung des Nachrichtendienstes übernehmen und zugleich gewisse Unternehmungen im Rücken der russischen Armeen ins Werk setzen Die zweite Phase der Wirksamkeit würde erst später ansetzen und die Leitung der Arbeiten könnte dann das Präsidium des Obersten Nationalkomitees übernehmen. Diese Arbeiten hätten den Zweck, eine politische Aktion einzuleiten, um das gesamte Polentum für die Orientierung zu gewinnen, welche durch die innerhalb unserer Armee formierten Legionen repräsentiert wird

So würde also die Militärsektion des Obersten Nationalkomitees im ersten Momente eine politische Aktion nur in dem Sinne und zu dem Zwecke betreiben, um die Wirkung des Manifest des Nikolaus Nikolajewitsch, die Legion Gorczynski s zu bekämpfen und die Grundlagen zur Formierung von polnischen Legionen zu schaffen. Das Präsidium des Obersten Nationalkomitees könnt hierauf eine umfassendere Aktion in die Wege leiten, die gewiss nicht ohne weitzeichende Wirkung bleiben wird.

Indem ich die Besprechung der Einzelheiten der letzteren Aktion anderen Faktoren überlasse, gehe ich zur Hervorgebung einiger Details der Arbeiten der Militärsektion über.-

Vor allem möchte ich betonen, dass es unmöglich notwendig ist, dass alle, im Rücken der Armee auszuführenden Arbeiten einheitlich vor sich gehen und dass sie mit grosser, energievoller Straffheit geleitet werden. Alle diesbezüglichen Verstösse rufen eine umso grössere Verwirrung hervor, je jünger die betreffende Organisation ist, über ja geringere administrative Routine sie verfügt und je weniger erfahrene Mitarbeiter sie besitzt, die ihren Wirkungskreis genau kennen und ihn nie eigenmächtig überschreiten.

Die Organisation der Legionen ist eine junge und provisorische. Infolgedessen wäre in dieser Beziehung viel zu wünschen. Die Beherrschung dieser Organisation muss von oben ausgehen, sie muss zentralistisch geleitet werden, wenn sie eine straffe Wirksamkeit entfalten soll.

Nichts hat so sehr die von der polnischen National-Organisation geleiteten Arbeiten in chaotische Verwirrung gebracht und sie desorganisiert, als eben die Streitigkeiten der einzelnen Kommandanten, deren gegenseitiges Verhältnis nicht klar bestimmt war. Andererseits aber hat zur Einführung der Ordnung in der Militärsektion in Schlesien nichts in so hohem Grade beigetragen, als die Einheitlichkeit in der allgemeinen Leitung aller in Schlesien befindlichen Abteilungen.

Aus obigen Gründen beantrage ich, dass dieses Vorbild, das bereits Wurzel gefasst und wie mir scheint, gute Resultate ergeben hat, auf dem Territorium des Königreichs Polen befolgt werden soll. Das heisst, dass die allgemeine Leitung der dort in Angriff zu nehmenden Arbeiten ebenso wie in Schlesien normiert werden möchte. Nur dann könnte die Verantwortung für musterhafte Ordnung, die im Rücken der verbündeten Armeen absolut herrschen muss, in vollem Masse übernommen werden.

Die Kompetenz der einzelnen Aemter müsste ebenfalls ziemlich genau bestimmen. Ich habe in diesem Falle das Ergänzungskommando im Sinne, deren Arbeiten bis nun das Evidenzbureau der

Militärsektion besorgt hat und auch gegenwärtig noch besorgt. Ich glaube, dass auch die weiteren Formationen in derselben Weise wie die drei ersten Regimenter der Legionen legitimiert werden sollen. Die Agenden könnte dasselbe Bureau führen - nur zum Leiter desselben könnte ein Legionsoffizier ernannt werden, wenn es dem Armeeoberkommando erwünscht wäre. Wenn Herr Baron Battaglia diesen Amt krankheitshalber nicht übernehmen könnte, so möchte ich für dasselbe den Pkatzkommandanten Rydzistowicz aus Teschen vorschlagen, in den das k.k.Kommando der Legionen stets grosses Vertrauen setzte, das er übrigens in vollem Masse verdient.

Was die weiteren Formationen auf dem Territorium des Königreichs Polen betrifft, so schlage ich vorläufig vor, dass am 1/I. 1915 in Sosnowiec mit der Formierung eines 1000 Mann starken Ersatzbataillon der polnischen Legionen begonnen werde. Diese tausend Mann würden die Lücken in den Regimentern, besonders im II und III Regimente ausfüllen. Wir hätten auch dabei Gelegenheit, die örtlichen Verhältnisse in der jetzigen Phase und unsere Werbekraft zu erproben.

Mit der Formierung des IV Regimentes könnte man am 1/II.1915 beginnen, sobald sich Waffen vorfinden würden und nachdem das Nationalkomitee bedeutende Beziehungen mit der einheimischen Bevölkerung angeknüpft und sie für sich gewonnen haben würde.

Eine solche allmähliche Erweiterung der Arbeiten halte ich für sehr angezeigt; - auf diese Weise wird es möglich sein musterhafte Ordnung aufrecht zu erhalten und dem k.u.k. Armeeoberkommando jede Unannehmlichkeit zu ersparen.

Zuletzt beantrage ich, dass mir, solange sich das k.u.k.Kommando der Legionen auf dem Territorium des Königreichs Polen nicht befindet, auch fernerhin verstattet sei, alle Angelegenheiten Euer Hochwohlgeboren, Herr Oberst, zur Entscheidung direkt vorzulegen. Diese teilweise geübte Vertretung des k.u.k. Kommandos der Legionen liegt in der Absicht desselben. Die Vorlegung der Legionsangelegenheiten dem k. u. k. Armeeoberkommando durch Vermittlung des k.u.k.

Kommando der Legionen würde den normalen Lauf dieser Angelegenheiten allzusehr verlangsamen, was den Erfolg derselben ungünstig beeinflussen müsste.

R o z k a z . XII

Ze względu na przeniesienie batalionu uzupeł — niającego i Szkoły oficerskiej do Marmarösz —Szi — get, zaś Departamentu Wojskowego oraz Oddziałów pomocniczych na teren Królestwa Polskiego — należy w najkrótszym czasie przedsięwziąć cały szereg prac przygotowawczych, które przeprowadzone być mają pod kątem widzenia następujących wytycznych .

1). Wszyscy wolni od powrotu do pułku powinii odejść najdalej do 23.bm. przez Nowy Targ do Nowego Sącza . —

2). Legioniści uznani za niezdolnych do służby w zupełności powinni być poddani superrewizyi w ciągu dnia 21.22, 23 tak, by najdalej 24 wyjechać do miejsca przeznaczenia . —

3). Na Śląsku pozostaną jedynie słabsi maruderzy i chorzy, których rozmieści się w Łomnej, Szy— glach, Milikowie , Piaskach, Wendrzini i ewen tualnie Bystrzycy. Jabłonków i najbliższe przedmieścia będą bezwzględnie przez Legiony ewakuowane .

4). Poszczególne szpitale, oraz kolonie marudeр— skie kierowane będą przez specyalnych komen — dantów odpowiedzialnych za wzorową dyscyplinę i karność .— Ogólne kierownictwo kolonii Śląskiej —na jej przejściowy okres istnienia obejmie specyalna Komenda chorych — która scentralizuje w sobie agendy dotychczasowych Komend stacyi, placu, etapu i poczty polowej oczywista w zmniejszonym zakresie .

. / .

Komenda chorych zostanie w swoim czasie zorganizowaną . Nazwiska obecnych komendantów kolonii marudorskich należy przedłożyć do 22 w kancelaryi Departamentu Wojskowego .

5). Wszystkie biura i urzędy Departamentu przygotują się do przenosin z tem, że w dalszym ciągu użyci być mogą jedynie tylko ludzie niezbędnie potrzebni i prawdziwie użyteczni W szczególności do Królestwa pojadą Biuro prezydyalne i prasowe w całości .
Biuro ewidencyjne wydeleguje 6 urzędników zdolnych i wprawnych w werbowaniu ochotników . Wszystkie prace ewidencyjne zostaną przeniesione do Wiednia do Prezydyum N.K.N. do tamtejszej ekspozytury Departamentu Wojskowego, która pozostaje pod rozkazami zastępcy Szefa Departamentu Wojskowego Posła Zieleniewskiego .—

6). Intendantura zestawi komplet 500 pełnych ekwipunków piechoty xx xxxyxxkixi i 50 dla jazdy oraz wszystkie jakie posiada rzędy na konie i przydzieli je wraz z odpowiednią ekspozyturą do Departamentu Wojskowego . Reszta magazynu pozostanie, aż do dalszych rozkazów w Trzyńcu .

7). Prowiantura w dotychczasowym swym zakresie działania zostanie zlikwidowaną. Zaprowiantowanie wszystkich oddziałów na terenie Królestwa Polskiego będzie się odbywało przy pomocy odnośnych agend czysto wojskowych. Celem ułatwienia dowozu żywności z Galicyi, Moraw i Śląska, jak również celem ułatwienia zaprowiantowania pozostałych szpitali, żorganizuje Departament Wojskowy eskpozyturę Prowiantury złożoną z oficera

jednego zastępcy i 6 —ciu żołnierzy.

8). Komenda placu i Komenda etapu zostanie zwiniętą. Reorganizacya tych komend zostanie dokonaną na nowym terenie działania.

9). W sprawie poczty polowej zgłosi się jej obecny Komendant w Departamencie Wojskowym po szczególne instrukcye .

10). Oddziały kwaterunkowy i wywiadowczy zostanie w obecnym swym składzie zwinięty.

11). Żandarmerya polowa zorganizuje ekspozyturę złożoną z jednego oficera i czterech żołnierzy, która pozostanie przy Komendzie chorych w Bystrzycy. Pozostali żandarmi polowi, powrócą w myśl rozkazu C.i k. Naczelnej Komendy do dyspozycyi C.i k. Komendy Legionów polskich .

12). Tren w całości odchodzi z Departamentem Wojskowym.

13). Oddział garnizonowy należy zredukować do osiągalnego minimum przez wysłanie oficerów i żołnierzy zdolnych do linii do pierwszego pułku z powrotem .

14). Oddział techniczno —wojskowy przechodzi z Departamentem Wojskowym w tym składzie, jaki ten Departament ustali .

15). Z oddziału żeńskiego pozostaną na miejscu sanitaryuszki zajęte w szpitalach, oraz pracownice pralni i szwalni, które się przydzieli do biura sanitarnego . Odjeżdżają pracownice biurowe.

Nawsie koło Jabłonkowa dnia 20 grudnia 1914.

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 5702.

Nawsie koło Jabłonkowa, Kraków, dnia 31. grudnia 1914.

76

Jaśnie Wielmożny Panie Prezydencie!

W ślad za ustnemi wiadomościami i odpisami ważniejszych dokumentów z ostatnich dni, które przesłałem dzisiaj przez do Prezydyum N.K.N. przez wiceprezesa posła Daszyńskiego - dołączam jeszcze dalsze szczegóły.

Niech mi wolno będzie na wstępie wyrazić w imieniu całego Departamentu Wojskowego i tutejszego korpusu oficerskiego szczery żal, z powodu nieprzybycia JWP. Prezesa choćby na chwil parę do Jabłonkowa.

Oczekiwaliśmy na przybycie JWP. Prezesa, pragnąc serdeczną gościnnością odwzajemnić Mu się za Jego dotychczasowe trudy i pracę tak owocne dla Polskich Legionów. Chcieliśmy wykorzystać ten moment, by nawiązać ściślejszy kontakt pomiędzy chwilowo bawiącymi tutaj oficerami a ich najserdeczniejszym i najskuteczniejszym opiekunem, by przed pójściem na teren Królestwa Polskiego omówić najogólniejsze przynajmniej wytyczne tej pracy, która nas czeka w najbliższej przyszłości.

Mam nadzieję, że w najbliższych dniach Szanowne Prezydyum N.K.N. odwiedzi nas w Sosnowcu, gdzie przynajmniej częściowo naprawimy te braki, jakie wskutek niemożności przybycia Panów do Jabłonkowa, powstały.

Wspominając o przeniesieniu się naszem do Królestwa Polskiego, podnieść

muszę moją rozmowę, jaką miałem natychmiast po powrocie ~~xxAOK~~ z Wiednia w AOK. Podkreślono w niej jako moment bardzo dużego zaufania/przyznanie zgody na przeniesienie naszych robót wojskowych na terytoryum Królestwa Polskiego. Arcyksiążę przed podpisaniem odnośnego rozkazu miał wzywać odnośnego referenta do raportu, żądając od niego specyalnych gwarancyi, że zaufanie, jakie się pokłada w Departamencie Wojskowym przez nadanie mu podobnych pełnomocnictw nie zostanie w niczem zawiedzione. Na moją wzmiankę o potrzebie rozszerzenia koncesyi także na N.K.N. odpowiedziano mi, że oczekują na odnośne propozycye z Wiednia. Podano natomiast do mej wiadomości rzecz bardzo przykrą, a mianowicie treść telegramu Komendy IV. armii, z którego wynika, że brygadyer Piłsudski ciężko zachorował na zapalenie ślepej kiszki, że się musi poddać operacyi, dla przeprowadzenia której otrzymał już od swej przełożonej władzy potrzebny urlop. Na czas jego nieobecności powierzono czasowo komendę nad jego oddziałami pułkownikowi Głównej kwatery Grzesickiemu. O ~~x~~ fakcie całym dowiedziałem się dopiero wtedy, gdy był już dokonanym, w przeciwnym bowiem razie byłbym takiemu załatwieniu sprawy przeciwdziałał, Stanowi on bowiem dla nas precedens niebezpieczny, tembardziej, że bezpotrzebny, gdyż zastępca Piłsudskiego Sosnkowski na polu bitwy dowiódł, że potrafi poprowadzić podległym sobie oddziałem. W ostatniej bitwie pod ~~Szczucin~~ Zakliczynem i Tarnowem, gdzie jak mi urzędownie oświadczono odznaczył się nadzwyczajną sprawnością i dzielnością pułk I-szy - dowodził podpułkownik Sosnkowski, opanowując swoim talentem i zimną krwią sąsiednich dowódców austryackich, którzy dobrowolnie poddali się pod jego rozkazy.

Wracając do terenu Królestwa Polskiego, podkreślić muszę, że czekają nas tam bardzo ciężkie warunki pracy. Raporty prof. Tokarza, z których jeden posłałem wczoraj przez posła Daszyńskiego, drugi zaś poślę przez inż. Downa-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA KRAKOWSKA
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 191...

rowicza wskazują wyraźnie na te trudności.Będziemy mieli ~~jeszcze~~ wiele uprzedzeń,jeszcze więcej złej woli do pokonania.Mam jednak wiarę,że przy naszej dobrej woli,jak największym takcie,nieugiętej konsekwencyi i energii,potrafimy zdobyć sobie opinię publiczną i pozyskać ją dla idei Legionów.O pierwsze kroki,jakie N.K.N. za pośrednictwem Departamentu Wojskowego na terenie Królestwa Polskiego poczyni,może być JWP.Prezes zupełnie spokojny.Wiemy wszyscy aż nadto dobrze,jak duża odpowiedzialność ciąży na nas w obecnym momencie i nie nadużyjemy w niczem położonego w nas zaufania.

W tej pracy,która w najbliższej przyszłości nas czeka,byłoby rzeczą niesłychanie pożądaną,gdyby na gruncie wiedeńskim przeprowadzono odpowiednią reorganizacyę naszych ~~wiedeńskich~~ reprezentacyi politycznych.Złączenie prezesury N.K.N. i Koła Polskiego w jednym ręku uważamy wszyscy,tutaj pracujący za niesłychanie pożądane,usunie to bowiem nietylko ciągły spór o kompetencye,powodujące kompletne unieruchomienie jednej z reprezentacyi , lecz umożliwi także przejście prezesury Koła Polskiego w ręce JWP.Prezesa, co z naszego stanowiska powitamy z największem zadowoleniem.

Za zupełnie natomiast niemożliwą rzecz uważamy wybranie Eksc.Długosza do Prezydyum Koła Polskiego.Zdaje mi się,że w obecnej dobie musimy przyjąć za zasadę wszystkich obowiązującą - niewysuwanie ludzi skompromitowanych na naczelne stanowiska.Wywołałoby to bowiem burzę protestów z najrozmaitszych stron i osłabiło stanowisko reprezentacyi polskich.

Jakkolwiek zdaje sobie sprawę z trudności z tem złączonych,to jednak

sądzę,że jest rzeczą konieczną dojść do jakiegoś porozumienia z przeciwnikiem Długosza - Stapińskim.Pozostawienie go zupełnie na boku ~~kadzą~~ razem z masą chłopską,która za nim stoi w tej chwili,w której wszyscy powinniśmy być złączeni,byłoby niepożądane i szkodliwe.Szkody z tem złączone byłyby tem większe,gdyby się rzeczywiście zrealizowała zapowiedź wstąpienia socyalistów do Koła Polskiego.

W stosunku do stanowiska,jakie zajmuje obecnie p.Stapiński jestem jak najkrytyczniej usposobiony,potępiając je bezwzględnie.Niemniej jednak uważam za koniecznie potrzebne zupełne wyjaśnienie naszych wzajemnych stosunków i dojście do jakiegoś porozumienia.Nie chciałbym również,ażeby stanowisko p.Dąbskiego w tej sprawie zadecydowało o naszem.Z rzeczy konkretnych uważałbym za bardzo pożyteczne wysłanie posła Lisiewicza wespół z jednym z konserwatystów krakowskich i Bronisławem Piłsudskim do Rapperswilu celem podjęcia tamże dawno projektowanych przez nas starań.

Wyrazy prawdziwego szacunku i poważania łączę

Wójcicki

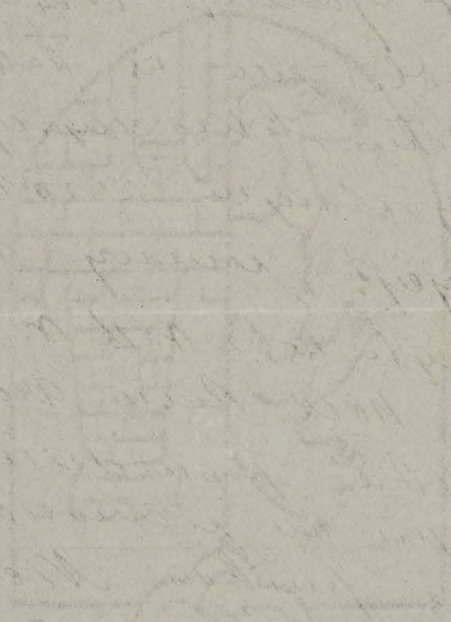
NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

123

L. ..... Kraków dn. 14/I 1915.

Jasnie Wielmożny Panie
Prezydencie!

W liście oficyalnym dołączam pół pars.
1. Co do ch. Godlewskiego to pan przedstawia, że
pisząc list ostatni likwidującym C.O.N. a Rosiecky
nie mógł osobiście wyrażnym powodem - przyjść jako
prawa propozycja pewny. Siejąc tak na stanowisku
że C.O.N. płacyć nie z N.K.N. pismo to Zastawko
mia polskiego pisa nach. Rusk. armii.
2. Z rozmów, jakie prowadziłem z Kap. Zagórskim
wnioskuję, że jest on pionowo za połączeniem
wszystkich tutejszych partyj. Niestety Kapitan Zagórsk.
nie zastał partyj. Kwatera w Cieszynie -
a musiał spieszyć z powrotem, tak, że wyjazd
jego do Cieszyna przez to nie mógł nastąpić
żadnych pozytywnych rezultatów.
3. W sprawie zapewnienia nas pomocnie o dalszym
połączeniu tutejszych partyj. Równocześnie jednak
prosimy nas o dalszych ciągu na wschód. Prosimy
osiatnich wiadomości ~~przesłano~~ dołączamy chcielibyśmy
przesyłać strategicznych z Rosją przebiegu dalszego.

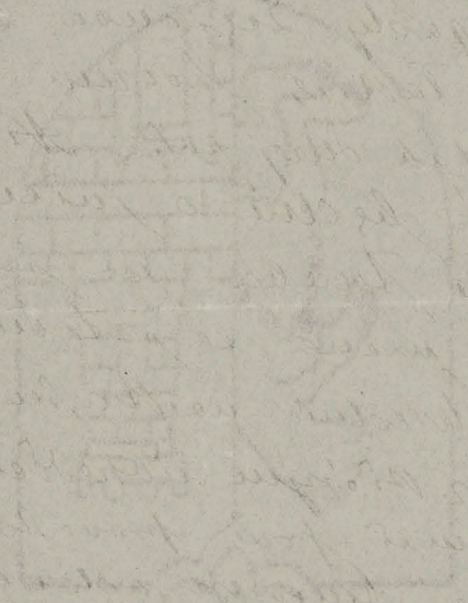
NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

2

L. ..... dn. ..... 1915.

Przesunięcia te powinny być uskutecznione na jednym z pięciu kierunków, mających być miarodajnymi dla zarządzenia zwolnienia Przemyśla. Sądzę, że w tych warunkach byłoby rzeczą możliwą rozwiązanie brygady Legionów z Węgier na terenie północnym. Brygada ta, jako pierwsza przemieszczona, brygada ta odegrywa tak dalej pole. Nie wątpię tego - ale przypuszczam, że dla ułatwienia tego - o którym była mowa w ostatniej mojej w tej sprawie. — 4. Wracając z Włoch zatrzymałem się na dworcu K. P. Sosnowickiego, z którym rozmawiałem do szczegółu pewnej sprawie na temat prac przygotowanych na terenie Król. Pol. przez biuro zajmujące się tego rodzaju. —

5. Chciałbym do akcji dyplomatycznej nie można było wziąć pana J. Moraczewskiego? Sądzę, że należałoby rozmawiać z nim przeciwko i przeciwko polskich, by ani pomyśleli o rozmaitych punktach Europy dwóch dziedzinach. Nasza bierność w tych sprawach jest wprost zabójcza. Liczę się z tym, musimy z góry z tym antagonizmem, jaki panuje między Austryą a Niemcami. Żeby to wszystko nie zdawało się w chaosie dowolnym na sprawie całej.

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

3.

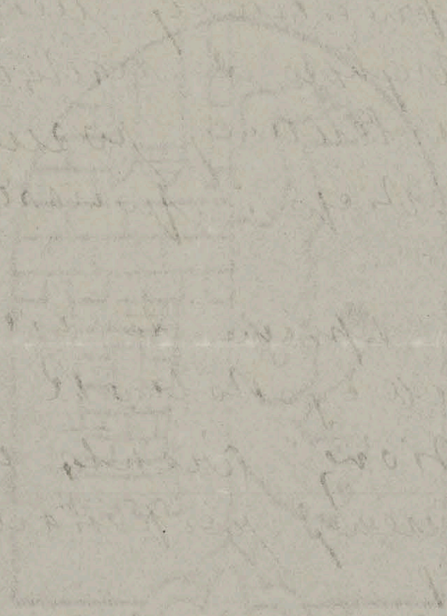
L. ..... dn. ..... 1915.

Pamiętasz rozmowę naszą o tem, że my jesteśmy zięciem ze słabszym. Silniejszy narzeczony jest obrażany na Polskę za jej usposobienie do Rosji. Nie wadzą mu, że nasi przeciwnicy miejscowi zgrywają się b. dobrze i b. serdecznie z naszymi tutaj kabotynami - nasi zaś powinniby rozumieć dla tej dobrej atmosfery i poważnego porozumienia się z Niemcami.

Rozumiem, że sprawa ta winna być załatwiana lojalnie, bez jakiegokolwiek frondowania w stosunku do Rosyi, w której prasa inteligencka jest - ~~jak~~ obecnie jak najmniej poprawnie usposobiona do sprawy Król. Pol.

Obawy jakowaś przed zdradą - gdyby nam wypadło z obcą pomocą nieprzyjacielską wtargnąć do dzielnicy nie zajmowanej przez nieprzyjaciela - wydają się przedwczesne, co jest najrealniejszą potrzebą Polski.

Brak inicjatywy ~~zresztą~~ w tym kierunku ze strony N. K. N. - pustka panująca w tej dziedzinie - napełnia mię pewnym lękiem i obawą, czy nie trzeba - na bliższą przed to rokowań pokojowych.

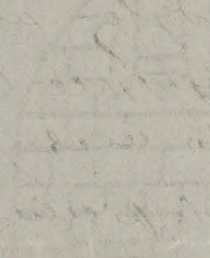

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

4.

L. ..... dn. ..... 1915.

Chciałbym na północy pomówić - ale po najbardziej
z dwóch czasowych powodów mi nie może trwać
długo. Wyczerpuję się w dalszym pobycie
Lempie wszystkie siły i pomoc pozostałe -
ale mi może jej brakuje dalszego jest do tak najbliższego
i to w tym wypadku - gdyby mi zaszły zdolne nowe
do pomówienia wypadki - mogące te mnie w sposób
gwałtowny. Adiutant do mnie rozmowy głosowe -
rewolucyjne socjalne - wyłączenie pewnych nieobecnych
i tam potrzebne przewidziane nad na jednej, na pierwszej
wyjątkowej.
Jeśli dzisiaj wyczerpuję się nadzwyczajnie - jeśli dzisiaj
daje się odczuwać przykrego brak snu, pokoju
i spokoju - wszystko to wpływa na niemożność
mnie przeciągania mojej osobistości.
Brak rozstrzygnięcia na Północnym Polskim z Francją
bującej grozi północy możliwością porozumienia
Niemiec z Rosją - a wówczas - bez przerzucenia przygo-
towania sprawy - będziemy po prostu zgubieni.
Mając do osoby Jmci Pana Prezydenta i jego
obecnego, świetnego Pierwszego sprawcę N. K. N.
najpełniejsze zaufanie - pamiętając o dobrych

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

5

L. ..... dn. ..... 1915.

Traktujemy [illegible] do którego Jenerał Prezydent [illegible] - jakim przekonaniu, że i ta linia o której obecnie [illegible] - zostanie w najbliższej przyszłości zaprzestana [illegible] - dwojaka w dalszym [illegible] pracy. Dwojakiej nam ona energii, i wytrwałości do [illegible] i trwałych wyników, przy całej [illegible] - wyzwolenie [illegible] Polski z jarzma [illegible] carskiej.
Przed [illegible] musimy [illegible] nasze [illegible] i jakie zadania [illegible] polska [illegible] i [illegible] agitacja [illegible] partyj [illegible] w Polsce. By tego dokonać musimy mieć moc przekonania za sobą, że [illegible] naszej pracy, [illegible] krwawych wyroków [illegible] Polski, [illegible] wyjaśnienie na arenie międzynarodowej. Stanie się to wówczas gdy prezydyum N. K. N. wydobędzie z siebie powagę i siłę reprezentacyi ogółu polskiej, która nie z tych czy innych [illegible] ministeryalnych, lecz z [illegible] narodu [illegible] do niepodległości narodowej. —
Wierzymy, że Jenerał ocenie nasze [illegible] taktyczne intencye i [illegible] [illegible] bieg dyplomacyi zagranicznej polskiej i [illegible] [illegible] tekstu, [illegible] wyrazy najgłębszego [illegible] i przyjacielskiego poważania.

[illegible] Sikorski

123

5 Bibl. Jag.

106

21.I.1915

UEBERSETZUNG .

Oberstes Polnisches Nationalkomitee

Militärsektion .

An das

Präsidium des Obersten Polnischen

National - Komitees

in W I E N .

Indem ich das mir kurzerhand übermittelte Schreiben des K. u. k. Armeeoberkommandos vom 7.I. 1915. K.N.3243. mit dem anliegenden anonymen Brief retourniere , teile ich dem O.P.N.K. folgende faktischen Angaben mit, welche die in dem anonymen Schreiben mitgeteilten Einzelheiten richtig stellen .-

1/.Es ist nicht wahr , dass die Mehrheit der zur Militärsektion gehörenden Personen den Reihen der sozialistischen Partei entnommen worden sei. In erster Reihe gehörte ich niemals der sozialistischen Partei an und bekannte bis zur Bildung des O.P.N.K. das Programm der polnischen fortschrittlichen Partei.

Die Finanzreferentin der Mil. Sekt. des O.P.N.K./keine Kassiererin , wie in der anonymen Schrift angegeben / , Frau Helene Orsza Radlinska, vom J. 1902. die Gemahlin des Dr. Zygmunt Radlinski, Privatdozent der Chirurgie an der Jagellonischen Universität , war niemals eine Parteiagentin, sondern wirkte kulturell und aufklärend im Sinne der Unabhängigheit, gehörte nicht der sozialistischen Partei, sondern dem Bauern Bund in Kgr. Polen an. In die Militärsektion wurde sie als Sekretärin der Hauptwerwaltung des polnischen Kriegsfonds aufgenommen. Ebenso wurde Stanislaw L e w i c k i in die Militärsektion vermöge seines Amtes als Sekretär der östlichen Sektion des polnischen Kriegsfonds aufgenommen. Der sozialistischen Partei hat er niemals angehört , um so weniger war er ein sozialistischer Agitator. Seit einigen Jahren gehörte er zur polnischen Fortschrittlichen Partei , arbeitete im Scout als Instruktor, in dem Verein den höheren Schullehrer , im T.S.L. /Verein der Volksschule/ war er ebenfalls tätig. -

II/. Geradezu unwahr sind die Behauptungen des Anonymus, was den Anteil der Juden an der Militärsektion betrifft . Insbesondere ist im Pressebureau , welches nach anonymer Zuschrift a u s s c h l i e s s l i c h aus Juden bestehen soll, k e i n e i n z i g e r Jude ständig beschäftigt . Der Abstammung nach ist ein Jude der vom Militärkommando Krakau als deutscher Dometsch zur Korrespondenz mit den Militärbehärden zugeteilte J a n M ü n z e r , doch ist derselbe heute auch kein Jude, denn er ist getauft und mit einer Christin verheiratet. Der vom Anonymus zu den Juden gerechnete Dr. med. et phil. W l a d y s l a w G u m p l o w i c z stammt von einer jüdischen Familie, ist aber schon in zweiter Generation evangelisch ; er ist ein Spezialist von europäischem Rufe in der Antropogeographie.-

Die Zuteilung von Stanislaw F r o m o w i c z als Kassier und Rechnungsrevisor aller der Militärsektion unterliegenden Abteilungen ist damit begründet , dass F r o m o w i c z ein erstklassiger Fachmann ist ; er revidierte und reorganisierte die Buchhaltung in mehreren Unternehmungen, er wurde auch zur Reorganisierung der Buchhaltung von der Handels und Gewerbekammer in Krakau , deren ständiger Konsulent in administrativen und Buchhaltungs-angelegenheiten er ist, eingeladen.

Was das Anvertrauen der Kassa betrifft verdiente er Vertrauen als kommerzieller Direktor der K. k. privilegierten Maschinen- und Eisenbahn-Wagen Fabrik L. Zieleniewski, Aktiengesellschaft in Krakau , Lemberg und Sanok.-

III. Die Nomination des Ladislaus P e l d y a k genannt G r u b y ist nicht neuesten Datums wie die anonyme Schrift behauptet. Bereits am ersten Mobilisierungstage leitete er ein Transport von über hundert Schützen aus Rzeszow als Intendant dieser Abteilung , daraufhin übernahm er auf Auftrag des Platzkommandos in Krakau am 6. August die Leitung der Feldküchen in " Oleandry " Park Krakowski, Ogrod Strzelecki etc. Nach der Aufstellung eines Ergänzugsbataillons laut Befehl der k. u. k. Legionenkommandos Nr. 48. vom 4. November 1914. zum Proviantoffizier der XI. Rg klasse ernannt musste er gegenwärtig , da das Bataillon noch Russisch -Polen versetzt wurde, auf diesem Gebiete seine Tätigkeit fortsetzen . Er ist kein Ruthene ,

stammt von einer polnischen Familie, ist am 28. III. 1886. geboren, sein Vater heist Matthias seine Mutter J u l i a geb. Slowinska , Andrychow , römisch - katholisch / St. Gebürtenregister des Pfarramtes Andrychow Band I. Seite 21 / . Der Vater des Genannten Matthias Peldyak geb. zu Golcowa / Kreis Brzozow am 15. Februar 1845 / Geburtenregister des röm. kath. Pfarramtes in Golcowa Band 9.Seite 202. Seine Studien betrieb Wl. P e l d y a k an der Jag. Universität in Krakau an der juristisch - administrativen Fakultät worauf er im Krakauer Magistrat arbeitete, wo er in der Approvisationsabteilung III B den Dienst eines administrativen Referenten versah.- /Schrift des Krakauer Magistrats vom 30/4. 1910 L.262/910 Prez. /

Seit der Entstehung der Legionen war er praktisch in allen Abteilungen des Proviantdienstes tätig und fungiert gegenwärtig als Proviantoffizier zu allseitiger Zufriedenheit , wobei er grosse Gewissenhaftigkeit und Peinlichkeit an den Tag legt.

IV. Leider kann man nicht gleiches von der Leitung der Proviantur in J a b l u n k a u behaupten, welche gelinde gesagt sich als unfähig erwiesen hat. Deshalb musste die Militärsektion die Liquidierung dieser Anstalt vornehmen und das ganze vom bisherigen Kommandanten Ignacy M ü l l e r engagierte Personal entfernen. Die Wladyslaw P e l d y a k betreffende Stelle, wie auch der ganze Inhalt der Schrift deckt die Quelle dieses anonymen Schreibens offenbar auf . Keiner der in der Militärsektion beschäftigten Personen wurde verziehen, der einzige den welchen der Verfasser der Schmähschrift anerkennend erwähnt , ist der Proviantur kommandant Müller. Seine Tätigkeit war aber gerade die Ursache , weshalb die Militärsektion die Proviantur auflösen und das Zentralisierungssystem durch das System der Verproviantierung in eigenem Wirkungs-Bereiche der einzelnen Abteilungen nach dem Vorbild der K. u. K. Armee ersetzen liess. Ignacy Müü l l e r hat sich nämlich einige Dutzend Mitarbeiter gewählt, unter welchen nicht nur Intriganten und Anonymschreiber sondern auch , was schlimmer ist , zu Missbräüchen neigende Individuen vorkamen, so dass die Kommission, welcher die Annahme der Magazine oblag , diese Magazine in Unordnung vorgefunden hat und die Abwesenheit der Magazinbücher konstatierte . Deshalb war die Militärsektion genötigt gegen die nächsten Vertrauensmänner des Ignacy M ü l l e r , Zygmunt R e c h t e r ,

Teofil Z a r a n s k i , Andrzej B y l i c k i eine Untersuchung einzuleiten.

Die Liquidierung der ganzen Maschine genannt " Proviantur" hatte zur Folge , dass Ihre bisherigen Mitarbeiter von einer Superrevisionskommission untersucht wurden , und entweder als zum Frontdienste geeignet befunden und dementsprechend eingeteilt , oder aber als untauglich vom Dienste in den Legionen enthoben und den giltigen Vorschrifte gemäss an die Kommission des K. k. Landsturms verwiesen worden.

Dabei war es nicht eine Tendenz der Militärsektion die Funktionäre der gewesenen Proviantur zu chikanieren, besonders die Untergebenen, die im allgemeinen frei von den den Kommandanten und seinen Vertrauten gemachten Vorwürfe waren .

Die Uebertragung der Militärsektion und der Kader in das Gebiet des Kgr. Polen schloss die Möglichkeit eines Nachschleppens eines ganzer Apparates , der nichts mit der Linienformation des Trains gemeinsam hatte, aus Notwendigerweise eigneten sich also dazu nur Leute die man in den Train einteilen konnte, oder Professionisten die man in den Küchen, Feldbäckereien, überhaupt in dem Felddienste verwenden konnte. Inwiefern sie keine höheren Qualifikationen hatten mussten sie als einfache Soldaten einrücken. Die Chargen die ihnen Ignatius M ü l l e r verliehen hat waren ganz beliebig , keiner hatte eine Ernennung des K. u. k. Legionen kommandos und sogar die Nomination M ü l l e r s , ist nirgends veröffentlich worden . So erklärt es sich dass die Funktionäre der Proviantur weder ein Anrecht auf Offiziersbezüge hatten, die den ihnen vor Müller verliehenen Chargen entsprechen würden noch auf die den formell ernannten Offizieren zukommende Equipierungszulage.

Diesen Funktionären hat man ausser voller Verpflegung d. h. Quartier und Menage noch Remunerationen in Betrage v 80 .- 45 .- 15.- u.-10 Kronen zuerkannt , obwohl diese Funktionäre im Prinzip ihre Pflichten unentgeltlich zu erfüllen hatten . Dieses Prinzip wurde betreffs aller Personen die sich zur Arbeit in der Militärsektion gemeldet haben aufgestellt.-

Deshalb ist die in der anonymen Schrift enthaltenen Behauptung , wonach die Sozialisten und die Protegierten volle Bezüge erhälten eine direkte Lüge . Ebenso eine Lüge ist die Behauptung von dem Verschwinden der Kassabücher auf dem Wage von K r a k a u nach J a b l u n k a u .-

Bibl. Jag. 110

V. Eine ganze Reihe falscher Tatsachen ist auch in denjenigen Teilen der Anonymschrift die auf angebliche Avancements und Ernennungen der " protegierten " Sozialisten bei den Neuformationen in Kgr. Polen enthalten . Weder der dort erwähnte Offizier S z a r o t a , noch S w i t a l s k i , noch K u k i e l sind von der Militärsektion nach Kgr. Polen transferiert worden . Dr. Marceli S z a r o t a erhielt dem Befehl des A.O.K. entsprechend einen Urlaub nach S t o c k h o l m, wo er der Militärsektion wichtige Dienste leistet, Dr. Kazimierz S w i t a l s k i , welcher als Platzkommandant in Krakau und Platzkommandant in Jablunkau Beweise von Energie und Verwaltungstalent erbracht hat , ist in J a b l u n k a u geblieben, wo ihm das verantwortliche und grosse Fertigkeit heischende Krankenstationskommando anvertraut wurde. Dr. Maryan K u k i e l der bekannte Verfasser der " Geschichte polnischer Waffen " und anderer Schriften militärwissenschaftlichen Inhalts, einer der rührigsten und verdienstvollsten Offiziere des " Schützenbundes " dessen Kadern das ruhmbedeckte I Legionen-Regiment entsprungen ist, stand den Stationskommando in Jablunkau vor, vor den Weihnachten wurde er aber auf eigenes Ansuchen zum Frontdienst bei dem I Rgt. der Legionen berufen. Nicht infolge einer Protektion , sondern als der rangälteste nach Dr. K u k i e l , wurde der Offizier Dr. Adolf S t e r n s c h u s s , zum Oberleutnant ernannt / nicht zum Hauptmann, wie die Anonymschrift behauptet / , als ein den Legionen zugeteilter Offizier in der Evidenz der K. k. Landwehr , und zwar erfolgte die Ernennung nicht auf Antrag der Militärsektion , sondern im eigenen Wirkungsbereiche des K.k. Landesverteidigungsministerium / Landwehrverordnungsblatt Nr.102ex 1914 / Unwahr ist ferner die Behauptung , als ob der gewesene Adjutant des Dr. Kukiel , Offizier Szumski zum Kommandanten der technischen Abteilung befördert würde ; der Kommandant dieser Abteilung ist der Ingenieur Michal S z w a j l i k , der Offizier Szumski , wurde aber nach Aufhebung des Militärstationskommandos in Jablunkau mit vielen anderen Offizieren zum Ergänzungsbataillon in Kgr. Polen zugeteilt.-

Zum Lügenhaufen gehört auch die den Arzt Dr. Emil B o b r o w s k i betreffende Behauptung , der niemals einen Majestätsbe-

leidigungsprozess gehabt hat, in dem Prozess, aber wegen 303 .StGB. befreit wurde.

Dr. Emil B o b r o w s k i ist als bester Arzt allgemein bekannt, eilt den Aermsten zu Hilfe wofür er Beweise als Krankenarzt der Stadt P o d g o r z e geliefert hat , deren Volksmassen ihn zum Reichsratsabgeordneten gewählt haben. Als Mitglied der Superrevidierungskommission entliess er Legionäre nur in solchen Fällen , wo ihre vollständige Untauglichkeit erwiesen war, sonst suchte er sie zu so einem leichteren Dienste zuzuteilen, dass ihr weiteres Verbleiben in der Legipn möglich sei.-

VI. Die Verlegung des Ersatz-Baons nach Bystrzyca gab dem Verfasser des Anonyms zu einer weiteren Insinuation Anlass. Nach der entsprechenden Stelle könnte man schliessen, dass die " Protegierten Sozialisten " zu Hause geblieben sind, dass man Ihnen dem Gang an die Front erspart hat. Man muss zunächst die Behauptung berichtigen, als ob das ganze Baon an die Front gegangen wäre . Es sind bloss 2 Kompagnieen gegangen , der Kommandant einer von Ihnen Emil H a e c k e r der bekannte Redakteur des sozialistischen Tagblattes " Naprzod " ging eben in die Front , wie auch ein anderer Sozialdemokrat Dr.Edmund S z a l i t . Der Kommandant des Baons G a l i c a ist nicht nur deshalb nicht gegangen , weil das Baon als solches nicht abgegangen ist / von 2 Kompagnien abgesehen die in bereits existierende und kommandierte Baone eingeteilt wurden / sondern auch deshalb, weil ein Befehl des A O K vom 22/12. 1914. K. Nr. 2586. ihm die Organisation und Ausbildung eines Ersatzbaones in Kgr. Polen anvertraut hat, eine militärische Aufgabe welcher er , nach seinen früheren Erfolgen zu richten - vollkommen gewachsen war.-

Dieselben Umstände sprachen mutatis mutandis für die Behaltung des Proviantoffiziers Wl. P e l d y a k, dessen Avancement zum Oberleutnant eine freie Erfindung ist.

VII. Schliesslich muss man die unwahre Behauptung über die Entfernung der in Spitälern arbeitenden Frauen richtig stellen. Diese Stelle wurde anscheinend nur deshalb geschrieben , um den Verfasser der anonymen Schrift plump zu maskieren und die Autorschaft der "Samaritanerinnen " glaubhaft zu machen . Vor der Abfahrt aus Jablunkau nach Kgr. Polen musste man zwar die weiblichen Abteilungen auflösen,

keine der Samaritanerinnen aber , die in den Krankenhäusern und Krankenkolonieen in J a b l u n k a u und Umgegend beschäftigt waren , wurde auf die Strasse gesetzt . In Gegenteil , die Militärsektion hat Schritte unternommen , damit man die Samaritanerinnen in K. K. Militärspitäler aufnimmt, da die Errichtung eigener Spitäler von den K.K.Militärbehörden nicht bewilligt wurde.

Slawkow , am 31. Jan. 1915.

Im Original gezeichnet

Sikorski

282

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 217 Kraków dn. 16/II 1915.

Sekcja paszportowa.

Wielce Szanowny Panie
Prezydencie!

W załączeniu przesyłam Wielce Szanownemu Panu przychylnie rozpatrzyć zechce zażalenie p. Wandy Kowalskiej na postanowienie c.k. Starostwa w sprawie odmowy wydania jej paszportu zagranicznego.

Pierwszy z nich to mój list osobisty do p. K. Listu, który jest oczywistym dowodem tego wszystkiego co od dawniejszego już czasu wpłata się w moje życie, jako osoba dep. Listu jest napisany dość późno. Po ostatniem posiedzeniu Rady NKN nie mogłem dłużej milczeć - i musiałem przynajmniej prywatnie dać znać Wm. że oceniam należycie sytuację i że rozpoznaję najrozmaitsze sfery, które mi zapewnić zamierzono nas ze względu na wszystkie strony, by tylko mi zapewnić pole najszerszego rozwoju N. K. N.

Z pogody brzydko się zrobiło i chyba czas do domu. Dlatego cała moja natura wzbrania się na samą myśl przemycania naszych pozagranicznych reprezentantów, jako wysłańców. Niestety bowiem na razie tak się sprawy mają, że jedynie tylko oficerowie - czy wyższych czy niższych stopni, mogą liczyć na pewne ułatwienia

NARODNY KOMITET NARODOWY

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

2.

L. ..... dn. ..... 1915.

Jak więc polityka wschodnia z Zagórzem musi mieć większą swobodę ruchu po dep. woj. N. Ustawia mu to znakomicie i cała partyjna akcya - a że miejscowy z delegatami jest Nov. pozostaje się jedynie tylko z Zagórzem - więc teri nasza akcya jako dep. woj. jest nieszczęście potrzebna.
Wiemy, że przywódcy Trudowików przyjechali z zadaniem pokonania. Dzisiaj jednakowoż obserwując rozbicie wpływu - warchołów i bezsilność jego naiwność zarazem - możemy dojść do jak najkorzystniejszych pozytywnych wyników. -
Pamiętać na razie niestety ze Zagórzem i Nov. dla N.K.N. pomimo pozornej przychylności więc teri sytuacya tem bardziej jest skomplikowana i trudna.
Pomimo wszelkiej nieufności nie damy się odsunąć z drogi dobra ogólnego. Nie damy się pokonać odstraszyć nie przez lęk - a nie wierzymy. Kiedy do jednego cel zdążamy, nie możemy z najszczerszą współpracą zawahać się ani na chwilę.
Załączamy odpis ostatecznych naszych propozycyi co do rozkładu kompetencyi pomiędzy dep. N.K.N. pod bacznem poważnych uwag przez rozważenie i prosimy o ich zatwierdzenie - by raz wreszcie położyć kres wszelkim wątpliwościom i sporom o kompetencye.

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

3.

L. ..... dn. ..... 1915.

Panie Marii mają za mi współpracownicy czuły na dwie ci i pokrzywdzeni w stosunku do delegacji N.K.N. Wówczas z tytułu delegacji wynikały określone prawa wyższości - przeto prosi Wielce Szanownego Pana Prezesa o przyznanie [illegible] pierwszeństwa dotychczas [illegible] praw w N.K.N. jakie posiadały Delegaci N.K.N. na Ks. Pol. Marszałka Rycerowi Kóz: Dr. Stanisław Kot, Wiktor Rawicz, Stanisław Lewicki, Dr. Wacław Tokarz, Zdzisław Seidl, Józef Modrzejewski. —

Uprzejmie proszę Wielce Szanownego Pana Prezesa - o wiadomość z Budap. i Berlina - możliwie obszerne. W Berlinie ostatnie wykrycie szajki szpiegowskiej - może mieć wyjaśnienie dobre. W tym celu przesyłam ten raport. Na przyszłość wszystkie podobne raporty przedkładać będę Szk. za pośrednictwem Prezydium - ten ostatni przesłałem wyżej.

Sprawa uregulowania przyszłych stosunków z Niemcami jest dla nas pierwszorzędnej wagi. Nie wiemy jak Szkocja nadaje się do pośrednictwa w tej sprawie. W przeciwnym razie i tego prezesa należałoby wysłać do Stuttgartu przy" pociągu do przekonania, że on. Listy te mogą załatwić całą sprawę. —

W oczekiwaniu możliwie szybkiej odpowiedzi Dr. Pana wyrazy prawdziwego szacunku i głębokiego poważania.

W Jego Panu.

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

217

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 13

Sławków, Kraków, dnia 20. lutego 1915.
ul. Poselska 8, II. p.

Do

Prezydyum N. K. N.

we Wiedniu.

Korzystając z chwilowej bytności p.Platowskiego w Sławkowie przesyłam Szan.Prezydyum parę informacyi pomimo braku czasu, spowodowanego przesiedleniem się do Piotrkowa.-

Według ostatecznej decyzyi AOK zgodnej z moimi wnioskami, udaję się do Piotrkowa w ciągu dnia jutrzejszego Departament Wojskowy wraz z Biurem Prasowem, zaś do Nowegoradomska Baon uzupełniający z Intendanturą i Biurami technicznemi.- Do Piotrkowa też przenosi się w ciągu dni 6 najbliższych redakcya „Wiadomości Polskich".- Decyzya ta jest jednym z nielicznych naszych sukcesów w ostatnich czasach.- Umożliwi nam ona bowiem umiejscowienie się silniejsze w dwóch centrach Królestwa Polskiego, skąd łatwo i silnie promieniować będziemy na teren wolny, jak również i zajęty przez Rosyan.-

Centrala Departamentu Organ.pozostaje nadal w Dąbrowie.Jak z jednej strony może wywołać to pewne rozbieżności w działalności obydwu Departamentów, tak z drugiej strony jest rzeczą dobrą, że w Zagłębiu węglowem pozostaje jakaś placówka N.K.N., gdyż to Zagłębie jest jednak jednem z najpoważniejszych centrów Królestwa Polskiego.

Zaznaczyć równocześnie pragnę, że sytuacya nasza ulega trwałej poprawie. List ostatni pisany do pułk.Hranilovica pomimo swej ~~xxx~~ ostrości zrobił swoje, tak że obecnie mnożą się ~~xxxx~~ drobne, lecz liczne objawy, wskazujące na to, że nawet nieprzejednany jen.P. ustąpić musi ze swego wrogiego względem nas stanowiska.- Ostatecznie

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCJA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

swoboda ruchów będzie nam zagwarantowaną, będziemy mogli również zorganizować na całym terenie obsadzonym przez wojska austryackie, Emisaryaty werbunkowe.-

Z pułk. Grzesickim poza jedną jego oficyalną wizytą dotychczas nie nawiązałem stosunków.- Stanie się to dopiero 22. w Piotrkowie, gdzie się mamy razem zjechać.- Co do jego roli wiem dotychczas tyle, że ma on być upełnomocnionym zastępcą Naczelnej komendy armii we wszystkich sprawach legionowych, jakie na terenie Królestwa Polskiego zachodzić mogą.- Są to kompetencye bardzo duże, z których wypłynąć może cały szereg przykrości i trudności, tembardziej, że pułk. Grzesicki przyjeżdża z instrukcyami śledzenia i tępienia naszych rzekomo separatystycznych dążeń.-

Jest faktem niestety, że odnośne czynniki podejrzywają Legiony już obecnie o jakieś niebezpieczne tendencye.- Szukając przyczem tych paradoksalnych podejrzeń, wskazać muszę z jednej strony na niedołęstwo i brak elementarnej oryentacyi ze strony miejscowych władz austryackich, które idą na lep pierwszej lepszej denuncyacyi moskalofilskiej, z drugiej strony na nieopatrzną agitacyę partyjną owianą częstokroć najlepszemi chęciami, prowadzoną jednakowoż niezręcznie przy pomocy ludzi umundurowanych, faktycznie zaś nie należących do Legionu.- Ostatnia ta sprawa zostanie najprawdopodobniej w naszym zakresie działania uregulowana, pierwszy jednak powód usunąćby należało przy pomocy wpływów Prezydyum N.K.N.-

Powołując się na odpisy listów do pułk. Hranilovica, do Sądu polowego w Słomnikach, z których jeden dzisiaj dołączam, uprzejmie proszę o możliwie energiczną interwencyę w ministeryum spraw zagranicznych, tak ażeby raz na zawsze została wykluczoną nieufność, jaką się żywi w niektórych sferach dla naszej inicyatywy.- Wykluby być musi przy tem wszelka małoduszność i małostkowość austryacka, przy pomocy których nie sposób budować wielkie rzeczy histo-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

Kraków, dnia ..... *1914.*
ul. Poselska 8, II. p.

ryczne.-

Jak długo nie ułożą się jako tako stosunki moje z pułk.Grzesickim,tak długo nie mogę myśleć o wyjeździe do S.- Stać się to może dopiero w jakieś dni dwanaście.- Czy nie byłoby rzeczą wskazaną,ażeby razem z nami wyjechał tamże prof.Dr. Stanisław Grabowski znający bardzo dobrze tamtejsze stosunki i posiadający kontakt z byłym prez,min.Bobczewem i wielu innemi wybitnemi osobistościami.-Prof.Grabowskiego znającego wszystkie południowo-słowiańskie języki,mógłbym dla tego celu uwolnić z Baonu uzupełniającego,o ile Prezydyum myśl samą w zasadzie aprobuje.-

Spieszę donieść równocześnie,że nastrój Królestwa Polskiego zmienia się w sposób wyraźny na naszą korzyść.- Daje się odczuć wyraźnie od kilku dni na wszystkich prawie posterunkach.- A że ludność Królestwa Polskiego jest łatwo zapalną przewidywać przeto należy zasadniczą zmianę nalepsze w najbliższym xxxxxx przyszłości.- Jako xxx z drobnych,lecz charakterystycznych objawów tej odmiany przytaczam żądanie obywateli Dąbrowy,ktorzy pragnęli pożegnać Baon uzupełniający.- Dając posłuch temu życzeniu weźniemy jutro udział w uroczystem nabożeństwie,które na nasze pożegnanie zaaranżowano w kościele prafialnym w Dąbrowie.-

W akcyi obecnej odczuwać się nam daje dotkliwie duży brak pieniędzy,który w sposób widoczny krępuje naszą działalnosć.- Uprzejmie proszę o przekazanie nam pewnych kwot na opędzenie wydatków bieżących,jak rownież o przekazanie kwoty przyrzeczonej przez JWp. Prezesa na broszury Biura Prasowego.- Z chwilą przeniesienia się naszego do Piotrkowa pozostanie w Oświęcimiu przy Dep.Organ.referent Komisaryatów galicyjskich oraz Biuro ewidencyjne-zapomogowe, o czem donoszę Szan.Prezydyum z prośbą o przyjęcie tego zarządzenia do zatwierdzającej wiadomości.-

Z chwilą odsłaniania się Galicyi wschodniej jest dla nas rze-

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

czą pierwszorzędnej wagi sprawa zorganizowania chociażby słabych, lecz sprawnych placówek N.K.N. Odnośne polecenie wydałem już referentowi Komisaryatów wojskowych, z tem, że o wszystkiem zawiadiamiać on winien przewod.Dep.Organ.Dr.Marka.- Proszę Prezydyum o decyzyę w tej mierze.-

Dotychczas nie otrzymałem żadnych obszerniejszych wiadomości o stanie spraw naszych w Budapeszcie i Berlinie.- Ponieważ dane powyższe mogą mieć dla nas pierwszorzedną wagę, proszę przeto o możliwie częste i wystarczające informowanie Departamentu Wojskowego o biegu tych wypadków.-

Przykro nas również uderzyła wiadomosc o składzie Komitetu Sienkiewiczowskowiego, stworzonego dla niesienia pomocy Polakom, w ktorym nie ma ani jednego członka N.K.N., a w ktorym zasiadają przeważnie ~~kuk~~ reprezentanci oryentacyi wprost nam przeciwnej.- Demonstracyjnie wybranie ks.Czartoryskiego i Ks.biskupa Sapiehy, podkreśla aż nadto wyraźnie tendencyjność całego Komitetu, przeciwko ktorej wystąpicby należało z możliwie największą energią w imię powagi i autorytetu N.K.N.-

Do listu załączam dla Dep.Skarbowego parę żądanych fotografii.

Z wyrazem prawdziwego szacunku
i poważania

Wł. Sikorski

PREZYDYUM N. K. N.
Wpłynęło dnia 23/1 1915.
L. 1273/82.
Załatwiono

Zwrócić.

134.

273

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków dn. 29/IV 1915.

Wielce Szanowny Panie
Prezesie!

Do jiri najuprzejmiej listu dzisiejszego pozwalam sobie zawiadomić o bytności i ustaleniach w sprawie przeniesienia pułków II. i III. do Galicji nie spotkanych - a dotyczących do Król. Pol. Najdogodniejszą koleją sprawą było wyrażenie tych pułków z linii bojowej. Jeżeli nie do końca - jak mi się zdaje - to wówczas dalszej koleji przejazd przeniesienie pułków jest możliwe ze względu na ich stan aprowizacyjny i umożliwia przewiezienie ich pod polskie dowództwo skoncentrowanych na tyłach frontu.

Zadaniem ogłoszenia prędkie - przeciwko trzeciej koleji potrzeba stanowczego pomówienia.

Brak manifestu w tych czasach - jest bezwzględnie w chwili jest najbardziej nie przychylny dla nas i Austryi. Panie hr. Mościcie proszę o przyjęcie mojego dziś o 6 i pół wieczorem i jego Kolegów. Uprzejmie proszę o zawiadomienie czy do godz. mogę jeszcze o nim mówić.

Wyrazy prawdziwego poważania oraz uprzejmego pozdrowienia Pana.

Przyjaciel [illegible] p. Kupski
w pracach org. uwzględnia za pozdrawia.

Wróblewski

259

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 269 Kraków dn. 24/II 1915.

Jaśnie Wielmożny Panie
Prezesie!

Polecam łaskawej uwadze Jaśnie Wielmożnego Pana Prezesa p. dr. Władysława Gumplowicza - jednego z najdzielniejszych i najpracowitszych współpracowników dep. wojsk. z Wami tu mowy nie ma. Że urzędnik jednak ma to, że zna on b. dobrze języki ang. i franc. a był od samego początku wojny zajęty w biurze prez. dep. wojsk. - mógłby przeto swój talent służyć lepiej przy boku za granicą. Mam na myśli przyjazd p. Gumplowicza - wyjazd do Paryża i Londynu - gdzie przy ewentualnej stycznej konferencji mógłby niewątpliwie wiele pożytku przynieść dla sprawy. Kosztów wyjazdu pokryć oczywiście nie musi przy majętności swojej. Znając p. Gumplowicza - i jego wzorowy taktu, wiem, że przy mającej kompetencji, nie na jotę nie przekroczy.

Wyrazy szczerego szacunku i poważania

Sałaj.

W. Sikorski

Bibl. Jag. 122

NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

Piotrków,
Kraków, dnia 5. marca 1915.
ul. Pokelska 8, II. /p/

Wielce Szanowny Panie Prezesie !

Serdecznie jestem wdzięczny W.Sz.Panu Prezesowi za przysłanie delegata Prezydyum do Piotrkowa w osobie p.hr.Michałowskiego,którego mądrość,wytrawność,stosunki,jakie posiada,oraz gorące i szczere umiłowanie sprawy wielkie korzyści przynieść mogą naszej pracy.- O trudnościach jakie tutaj napotykami napisze hr.Michałowski napewne wprost do Pana Prezesa.- Mają one swe źródło nie w społeczeństwie polskiem,lecz w miejscowych władzach,które nie rozumieją wielkiej linii historycznej,jakaby obowiązywać powinna Austryę przy rozwiązywaniu sprawy polskiej.- I te władze jednakowoż są nam w szczegółach i codziennym kontakcie życzliwe, nastrój zaś społeczeństwa polskiego zmienia się z każdym dniem na lepsze.-

W obecnym liście pragnę poruszyć konkretnie rzecz jedną t.j.sprawę Międzynarodowego Komitetu pomocy dla Królestwa Polskiego,którego część zorganizowała się już podobno we Wiedniu.- Komitet ten ~~przyznanych~~ przy znanej taktyce władz wojskowych miejscowych,które nie dopuszczają naszych delegatów do objęcia akcyi aprowizacyjnej na terenie Królestwa Polskiego,może z czasem wytworzyć zbyt silny ośrodek organizacyjnie przeciwstawiający się w Królestwie Polskiem N.K.N.-owi.- Z tego więc względu nie należy tej sprawy bagatelizować,lecz dołożyć trzebaby zdaniem mojem wszelkich starań,ażeby grupom stanowiącym dzisiaj N.K.N. zapewnić w nim odpowiedni wpływ i powagę.-

Komitet ten jest na razie sformowany w najwyższym stopniu stronniczo.- Zasiadają tam nasi najzaciętsi wrogowie,nie ma natomiast ani jed

DEPARTAMENT WOJSKOWY
NACZELNA KOMITET NARODOWY — SEKCJA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)

330 123

2. NACZELNY KOMITET NARODOWY — SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA)
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... Kraków, dnia ..... 1914.
ul. Poselska 8, II. p.

nego reprezentanta stronnictw ludowych i demokratycznych.- Jest to równoznaczne z rzucaniem zarzewia niezgody w obóz polski, coż chyba nie leży w intencyach eksc.Bilińskiego lub eksc.Morawskiego.-

Zdając sobie sprawy z niebezpieczeństw, które z takich założeń wypłynąć mogą - najuprzejmiej W.Sz.Pana Prezesa proszę, ażeby zechciał użyć całego swego wpływu politycznego celem naprawiania tych błędów narodowych.- Eksc.Biliński, o ile szczerze pragnie zgody narodowej i jednolitości narodowej, zrozumieć powinien, potrzebę szerokich uzupełnień w tymże Komitecie.-

Oczekuję w tej sprawie, jak i również w sprawie poruszonej w poprzednim moim liście łaskawych informacyi, o które uprzejmie proszę.-

Łącze wyrazy prawdziwego szacunku i poważania oraz serdecznych pozdrowień

Mr Biliński

Przygotowuje się do wielkiej roboty około Kasi Armii. Może zdążę wyjechać do Lwowa. Do widzenia.

332

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 187/II dn. 10 1915.

Wielce Szanowny Pani Oresti!

Najgorzej prosi o możliwie najszybszą interwencję w sprawie Góreckiego, której wiadomość wywołała - chcę zrobić wielką histerię.
Pretensyą w stanie dyscyplinowania odbywają się 21 b. m. Kr. M. byłby bardzo potrzebny do nawiązania rozmowy ze Stanisławem - około 22. Nie wiem jeszcze, czy jest to możliwe, by przyjechał. Afera ta spowoduje pewne nadkruszenie stosunków.

Z oczywistą szacunkiem pewnej zgody.
Mam jednak obawę, że zaszła zgrana pewna delegacja Radwiłły nawet z Rosen zbiórce się mogą pewne N. K. N.

W Rydzu nie byłem - nie chcę wiązać swojej nieobecności, która mi jest dobrem. Proszę pozdrowić i obszerne wiadomości.

Wyrazy prawdziwego szacunku i pewnego poważania Sz. Pani.

Wł. Sikorski.

258

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. 595/dw/15

Piotrków dnia 26 marca 1915

Do

Prezydyum Naczelnego Komitetu Narodowego

we

Wiedniu

Bezpośrednio po powrocie pośpieszam z zawiadomieniem o spostrzeżeniach i stanie spraw najaktualniejszych.

W Piotrkowie sytuacya na ogół bez zmiany, jak dotąd spokojna i pewna. Niepokojący telegram odnosił się jedynie do spodziewanej z mej strony interwencyi w sprawie przeznaczenia kompanii Baonu uzupełniającego do Węgier.

Urządzony w niedzielę dnia 21 bm. obchód w Piotrkowie ku czci straconych w r. 1863 w Piotrkowie powstańców i insurekcyi kościuszkowskiej odbył się w całym tego słowa znaczeniu udatnie i poważnie, przyczem zaznaczyć należy widocznie sympatyzujący udział wojskowości austryackiej, z pomiędzy której obecna tu wyższa generalicya nie odmówiła swej obecności i nie omieszkała wyrazić swego uznania dla postawy oddziałów z Batalionu uzupełniającego oraz konsolidowania się bez zastrzeżeń z ideą legionów w przedstawieniu takiem, w jakiem ją podał Dr. Kot inaugurując objęty programem wieczór literacko-muzyczny.

Jakkolwiek wiadomość o upadku Przemyśla stanęła w pewnej mierze na przeszkodzie w bezpośredniem wyegzekwowaniu wrażenia wywartego na ludności miejscowej przez obchód wspomniany, to jednak obawy deprymującego oddziałania tej wieści okazały się na ogół nieuzasadnionemi i przesadnemi -- czego najlepszym dowodem, że nazajutrz zgłosiło się 30 ochotników.

O szczegółach i wrażeniach wspomnianego obchodu dostateczne wyobrażenie dać mogą sprawozdania umieszczone w"Wiadomościach Polskich" i rozesłane do rozlicznych polskich dzienników, powołując się jednak na bezpośrednie to doświadczenie ponownie muszę podkreślić niesłychaną wartość uświadamiającą podobnych obchodów i powrócić do poruszanego już poprzednio projektu urządzenia tego rodzaju narodowego obchodu w Częstochowie oraz do sprawy pozyskania ks. biskupa Bandurskiego do udziału przy podobnych sposobnościach.

Odnośnie do zapowiedzianego świątecznego zjazdu NKN donoszę, że zawiadomienie do delegów Departamentu Organizacyjnego zostało równocześnie wysłanem.

Jako rzecz wagi zasadniczej i niecierpiącą zwłoki, wymagającą szybkiego i energicznego działania, polecam sprawę interwencyi z powodu szykan poszczególnych władz i komendantów niemieckich. W tej mierze załączam w wyjątkach raporty emisaryuszy z Częstochowy,Płocka, Tomaszowa i Wielunia i zaznaczam, z całym naciskiem, że rozchodzi się nietylko o bezpośredni efekt zareagowania przeciw krępowaniu swobody ruchów, ale też i to w pierwszym rzędzie, o zawarowanie się przeciw tendencyjnym informacyom i interpretacyom i mąceniu należytej oceny sytuacyi.

Zestawienie ogólnych wyników akcyi na terenie Królestwa pozwala stwierdzić, postępujące z każdym dniem polepszanie się nastroju tutejszej ludności. W tej mierze trwa niesłychana doniosłość przeznaczenia nowo zaciężnych formacyi legionowych ; niemal żywiołowe jest pragnienie ujrzenia II i III pułku na terenie Królestwa i niechęć do wysyłania nowych oddziałów do Węgier. Jaknajusilniej ponawiam prośbę o forsowanie sprawy przeniesienia tych pułków do Królestwa i to bez przewłoki, ostatnia bowiem deklaracya AOK, dotąd aż nazbyt często powtarzana nie wywiera wrażenia i nie daje należytej gwarancyi. Zaznaczyć muszę, że uwagę ludności w dodatniem znaczeniu zwróciło dobre i dostatnie wyekwipowanie kompanii odchodzącej na teren walki.

Odnośnie do spraw toczących się na ternie Królestwa jako moment charakterystyczny podnieść należy, że ze strony wysłanników Międzynarodowej Komisyi Aprowizacyjnej a w szczególności p. Hończy prowadzoną jest na tle akcyi aprowizacyjnej robota wybitnie i niedwuznacznie moskalofilska, wobec czego rzeczą niesłychanie ważną byłoby ujęcie wpływu na obsadzenie fungujących na terenie Królestwa organów Komitetu Międzynarodowego, nie potrzebuję bowiem podkreślać jak wielkie niebezpieczeństwo wiąże się z istniejącym obecnie sposobem prowadzenia akcyi.

Z wyrazami głębokiego szacunku i poważania

W. Zbiński

444

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Tomaszów, 25/III. 1915.

Wojskowy komendant niemiecki wezwał naszego emisaryusza za pośred-
austr./
nictwem oficera placu i zażądał, aby pisemnie, w jego obecności,
stwierdził, że zna ogłoszony zakaz kolportowania "Wiadomości Polskich"
i urządzania zebrań.

452

Bibl. Jag. 128

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

Kraków, dnia 15/III 1915.
Rynek Główny 22, I. p.

L. .....

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

W załączeniu przesyłam odpis odnośnego zarządzenia M. G. G. w sprawie asenterowania ostatnich 10 L. O. z prośbą o ~~zł~~ zwrócenie asenterowanego w Dillera. Asenterowanego ta wezwała bez wątpienia przez Urzędowanie Pana Prezesa w Lublinie razem z P. Zdz. Tarnowski — lub też może Hr. Tarnowski asenterowała pisemnie i tozwatnie. Zależy mi bowiem na tem, ażeby nie było przeszkody ze strony N. K. N. pisemnego Krakow. bicia, że Diller liczy się bardzo ze zdaniem Hr. Tarnowskiego. Tak. i jego asenterowanego pozwalnie bardzo.
Chodziłoby zaś o to, by wytłomaczyć Dillerowi, że przy jego pleckach zgrabnie i rozmaite Hamas nie przy chyłce wkary, które, dla tej samej bardzo szkodzą. — Omawianą pracę zarządzenie gorl. w zamodzielność naszej organizacji, ogromnie z tego wzbrania w Królestwie — zwłaszcza wobec braku w szkołach przysposobienia — i to asenterowanej N. C. K. armii. A tych wykształconych jest mało nie do utrzymania. — Pracę na tem polu uważa rzeczą. —
Uprzejmie dziękuję za poparcie tej sprawy łaskawy wyraz wysokiego szacunku i uprzejme pozdrowienia

oddany Stiburg.

Bibl. Jag. 129

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. 448 Piotrkowi dn. 24/III 1915.

Mości Kochanku Panie Prezesie!

Jakkolwiek nie posiadam jeszcze nie zawiadomienia Pańskiego, pan Jelonek z napisaniem tego pana do utrzymania kandydatury.

1. Dyrektorya wydaje się tutaj być zupełnie niezniszczona. Za pierwszą mi było mieć z Wyd. Niemcy zupełnie dobre dane ogólne. Około 25 b.m. zdaje się było dość krytycznie – i pomimo przygotowywano się do ewakuacyi bojowej – dążąc z niemcami do wodzia w bojach. Jeden moment krytyczny jest przemiennie przez nadejście nowych posiłków. —

2. Na zjazd N. K. N. który powinien być wielkiej manifestacyi siły naszej stronnictwa w myśl otrzymanych instrukcyi w Zakopanem Prezes wydelegował tylko delegatów – i to ich posiada D. O. W dzisiejszych pismach z najbardziej poważnych miejscowych pism warszawskich wyjdą z Galicyi oraz 6. reprezentantów Rady. Pol. Niedy przedstawiają się b. poważnie i poważnie z tych kół rozmaite ośrodki Rady. Pol. Niedy mi się bardzo nie podoba. O przyjście do prezydyum ośrodków Tep zaraz telefonicznie upraszam, jak również o polecenie pilnego zwołania. Dnia 1go b.m. o 8. i. w piątek mam się najpierw do Zakopanego zjechać z Krakowa. Czy Jaśnie Prezes nie mógłby w tym czasie

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. ..... dn. ..... 1915.

być powinien w Krakowie?

3. Prosi o ustalenie w sprawach zagr. oraz o sprzeciw ewentualnego przeniesienia II. i III. f. do Kró. Czy ministerstwo exall. Durski nie czyni jakich starań w tym kierunku?

4. Manifest do Król. Pol. niezmiernie potrzeby z uwagi, że wówczas jesienią byłby w miesiąc wydany, byśmy mogli zwrócić się Krakowskiego – za pośrednictwem K. P. Bo wielkiego biała znaczenie mamy wydać, zanim wyjdą Tezy Rosji. —

Wyrazy prawdziwego ku głębokiego poważania Sgnd.

W. Sikorski

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

R. N. N.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

W odpowiedzi na listy z dnia 13 i 16 bm. donoszę, że zjazd mój z Brygadyerem Piłsudskim odbył się w oznaczonym poprzednio terminie w Grudzynach, przyczem żałowaliśmy obydwaj, iż brakowało tam Wielce Szanownego Pana Prezesa.- Obecność Jego na tym zjeździe, jak i bezpośrednie osobiste porozumienie się w naszem kole przyczyniłoby się niewątpliwie do wyjaśnienia całego szeregu zawiłych kwestyi, które w ostatnich czasach zaciemniają horyzont całej naszej pracy.- Jakkolwiek pisemnie tej sprawy w całości nie można, to jednak postaram się w krótkich chociażby słowach przesłać Wielce Szan. Panu Prezesowi najważniejsze informacye potrzebne w naszej obecnej polityce N.K.N.

Stwierdzam na wstępie, że pomiędzy Departamentem Wojskowem a Komendą I. Brygady doszło do najzupełniejszego porozumienia.- Porozumienie to opiera się z jednej strony na uznaniu I. Brygady przez Departament Wojskowy za najbliżej nam stojący czynnik w wojsku Legionowem, który potrafił najwięcej zachować odrębności i swoistości cechującej Legiony Polskie, i który przez to ma dla sprawy pełną, niczem nie dającą się zastąpić wartość Departament Wojskowy uznawał zawsze I. Brygadę za wyrazicielkę ~~kwi~~ odrębności Legionów Polskich i popierając ją w tem znaczeniu starał się równocześnie usunąć pewne braki, jakie w niej istniały.- Dzisiaj, kiedy na teren Królestwa Polskiego przychodzi c.i k. Komenda Legionów Polskich bez tego wojska, które powierzyło jej pieczy społeczeństwo polskie, a które wydano na zatratę najzłośliwiej usposobionych oficerów austryackich - dzisiaj tem wyraźniej musimy sobie zdać z tego sprawę, że jedynym ośrodkiem w obozie Legionów Polskich zdolnym do przeciwstawienia się tej złośliwości i dlatego mającym w sobie pewne twórcze pierwiastki - jest ~~ni~~ I. Brygada.-

C.i k. Komenda Legionów mimo formalnych pełnomocnictw nie umiała uchronić II i III pułku od rozbicia jego na drobne grupy i wysłania dla odmiany do Bessarabii,nie ma zatem prawa do pełni naszego zaufania i poparcia.- Owszem,N.K.N. zapytać się powinień i zapytać się musi c.i k.Komendę Legionów,z jakim mandatem przychodzi do Królestwa Polskiego bez wojska,jak wytłumaczy ten fakt,że po wycofaniu wszystkich odpowiedzialnych za sprawę oficerów,oddała swoich żołnierzy na łaskę i niełaskę p.Zaleskiego.- Jeżeli ta sytuacya,w jakiej obecnie jesteśmy,nie zostanie zasadniczo zmienioną,jeżeli c.i k.Komenda Legionów nie potrafi przeprzeć tego stanowiska,na jakiem stanęła na ostatnim zjeździe N.K.N.,wówczas nie może ona mieć jakiegokolwiek prawa do zaufania z naszej strony i jedyną odpowiedzią jaką ona dać może swej przełożonej władzy na rozbicie II i III pułku i narzucenie im nowego komendanta,może być rezygnacya całej c.i k.Komendy.-

Departament Wojskowy,który służył i służy całości sprawy,który zwalczał i zwalczać będzie wszelki partykularazm w obozie Legionowym,podkreślić obecnie musi z całym naciskiem powyżej wyrażony pogląd - zdaje mi się bowiem - że od jasnego zdania sobie sprawy ze stosunków,w jakich pracujemy - cała nasza przyszłość zależy.-

W ugodzie,którą zawarłem z Bryg. Piłsudskim wyeliminowałem za jego zgodą wszelką partyjność z prac Legionowych,oraz uzyskałem zarządzenia, wykluczające na przyszłość jakąkolwiek walkę podjazdową,którą w ostatnich czasach prowadzili przeciw Departamentowi Wojskowemu niektórzy z jego pełnomocników.- Skutki tej ugody dają się już dzisiaj uczuwać,tak że obecnie można stwierdzić z całą stanowczością,że na terenie Królestwa Polskiego nastąpiła lub też nastąpi w dniach najbliższych konsolidacya wszystkich tych czynników,które zajmują się jakąkolwiek pracą dla Legionów Polskich.- Wzmoże to nasze siły,ujednostajni inicyatywę,co wszystko wpłynie korzystnie na ułożenie się stosunków w naszym obozie.-

Wyrazem tej konsolidacyi i pewnej siły, jaką już dzisiaj reprezentuje na terenie Królestwa Polskiego Departament Wojskowy N.K.N. był zjazd emisaryuszy, który obradował w Piotrkowie przez cały dzień dzisiejszy.- Uchwały tego zjazdu załączam w odpisie.- Brało w nim udział 38 ludzi, nastrój zaś i powaga obrad, jakie go cechowały dają gwarancye, że są to ludzie świadomi swej odpowiedzialności, jaka na nich ciąży i że potrafią oni postawić prace prowadzone pod firmą N.K.N. na odpowiednim poziomie. Olbrzymia część Królestwa Polskiego wolna od najazdu rosyjskiego od Płocka po Jędrzejów włącznie była na tem zjeździe reprezentowaną.- A że w najbliższych dniach wprowadzamy cały szereg zmian i posterunków do naszej pracy organizacyjnej, więc też Prezydyum N.K.N. może z całym spokojem w swoich pracach politycznych powoływać się na zupełnie realną siłę, jaką w Królestwie Polskiem zaczynamy już reprezentować.- Obrazem wzrostu naszych wpływów jet przypływ rekruta do Baonu uzupełniającego.- W styczniu zgłaszało się ich przeciętnie 3 dziennie; w lutym po 5, w marcu po 8, w kwietniu po 15 a dzisiaj zgłosiło się ich 100 odrazu.- Przy pewnym nakładzie pieniężnym, przy uregulowaniu stosunków z władzami austryackiemi i pruskiemi, t.j. po wydaniu odezwy N.K.N. do Królestwa Polskiego i akredytowaniu urzędowem naszych prac werbunkowych na terytoryum obsadzonem przez wojska niemieckie, możnaby stanowczo liczyć na żywiołowy przypływ rekruta do Legionów Polskich.- Ponawiam więc raz jeszcze prośbę o przysłanie do naszej dyspozycyi większej sumy pieniężnej, wydanie odezwy do Królestwa Polskiego i definitywne załatwienie sprawy stosunku z Niemcami.-

Oczekując wiadomości o dalszej akcyi Prezydyum w sprawie ratowania II i III pułku od zupełnej zagłady podkreślam raz jeszcze jak najfatalniejsze wrażenie, jakie na Królestwo Polskie wywarła wiadomość kolportowana przez oficerów kompanii sztabowej c. i k. Komendy, że II i III pułk pozostał pod komendą Zaleskiego zdala od Królestwa Polskiego.- Nie ma dość silnych środków, których w danym wypadku użyćby powinno Prezydyum

celem obalenia ostatniego rozkazu AOK.-

Pozostawiając do następnego listu omówienie pewnych drobnych różnic jakie zachodzą pomiędzy Departamentem Wojskowym a Prezydyum N.K.N. prosiłbym, ażeby Prezydyum starało się przy pomocy odpowiednich kroków wyjaśnić, jaka jest właściwie wytyczna Austryi w stosunku do Legionów i N.K.N.- Która mianowicie z tych wytycznych, jakie na zewnątrz znajdują swój wyraz cieszy się uznaniem t.zw. miarodajnych czynników .- A więc czy ta życzliwość, z jaką wódz naczelny i następca tronu witają Brygadyra Piłsudskiego za ostatniego swego pobytu w Jędrzejowie wyróżniając go ostentacyjnie przed wszystkimi generałami austryackimi ma być miarodajną dla nas w państwie austryackiem, czy też odwrotnie złośliwość i szykany lada Czecha lub Wszechniemca, które pozwalają sobie stosować w stosunku do Legionów Polskich.-

Uprzejmie proszę o informacye, ile jest prawdy w pogłoskach o przygotowywujących się jakoby rokowaniach pokojowych, jak również o szczegółową odpowiedź na kwestye poruszone w poprzednim i obecnym liście.-

Wyrazy prawdziwego szacunku-oraz uprzejmego pozdrowienia Łączę.

Piotrków, dnia 18. kwietnia 1915.

Bibl. Jag.

U c h w a ł y

zjazdu emisaryuszy Departamentu Wojskowego N.K.N.

w dniu 18. IV. 1915.

Na wieść, że starania N.K.N. i c.i k.Komendy Legionów o przeniesienie dwu pułków na teren Królestwa - wbrew zapowiedzi, nietylko nie doprowadziły do rezultatu, lecz nie zapobiegły dalszemu rozbijaniu tych pułków, groźnemu dla dalszego istnienia Legionów i odbierającemu im właściwy charakter -

Emisaryusze Departamentu Wojskowego N.K.N. wypowiadając stanowczą wolę Królestwa Polskiego wzywają N.K.N. do podjęcia najdalej idących kroków ku przeniesieniu wszystkich formacyi ~~wojskowych~~ bojowych II i III pułku do Królestwa i zjednoczenia ich w jedną całość - w myśl uchwał zjazdu z 3-6 IV.

W obecnej chwili, gdy całe prawie Królestwo opowiada się za polskim czynem zbrojnym, gdy zapowiedź przeniesienia II i III P. wytrąciła ostatni poważny argument przeciwnikom Legionów i budzić poczęła entuzyazm - zawód, jakiego dozna Królestwo, niebezpieczeństwo zguby Legionów, fatalnie zaciąży nad usposobieniem społeczeństwa, obniży powagę c.i k.Komendy Legionów prxybywającej bez wojska i odbierze wiarę w rolę polityczną N.K.N.

Zjazd emisaryuszy Departamentu Wojskowego stwierdza jednomyślnie, że werbunek do Legionów w Królestwie może być obecnie prowadzony jedynie z ramienia N.K.N., jako tej instytucyi, która jest moralnie odpowiedzialna przed społeczeństwem za polityczne kierownictwo polskiego czynu zbrojnego.- Tylko instytucya narodowa ma prawo szafować krwią ochotniczej młodzieży polskiej, gdyż ona jedynie nie krępowana międzynarodowemi konwencyami może występować w obronie pogwałconych przez Rosyę praw Królestwa Kongresowego.-

Bibl. Jag.

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Paryż, 24/IV 915

590

Wielce Kochany Panie Prezesie!

Proszę mi dozwolić formą i lapidarność listu. Pragnę jednak Panu szczerze, jak najprędzej, w sposób stosowny podziękować za list Wielce Kochanego Pana Prezesa. —

Zamierzyłem na wstępie zaznaczyć, że nie zasługuję sobie na tak pochlebną opinię - jaką wyraża ów list Wielce Kochanego Pana Prezesa w stosunku do mojej osoby z 22/IV 915. Mając najsympatyczniejsze zaufanie do osoby Wielce Kochanego Pana Prezesa - Jego głębokiego rozumu politycznego i taktu - Jego rzetelności i wytrwałości zdecydowałem się bez wahania poczytuję sobie za zaszczyt oświadczyć, iż z całą pokorą przyjmuję list opinię - uważam za swój obowiązek - bezwzględnie szczerze współpracować z Wielce Kochanym Panem Prezesem we wszystkich sprawach. - Obowiązuję się z przekonaniem do tej - dla dobra sprawy - wspólnej pracy - w której tak często - niestety nie zawsze z chwilowych ogólnych przyczyn - dzieje. Wyraz. Szczerego uszanowania - Wielce Kochanego Pana Prezesa

T. j. Wielce Kochanego Pana Prezesa.

2.

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Zawdzięczę do dyskusji Legiony i Sprawę Polską z Austryją w obecnym dziejowym momencie wielkiej wagi na tle jako N.K.N. odbiorę odpowiedzialność przed całym narodem. Ta odpowiedzialność jest tem większą im sprawa mniejsze były gwarancje że Austryja że tę naszą dążność inicjatywę potrafiłaby zrozumieć jak na to zasługuje inicjatywa narodu 20 miljonowego. Wynikła, że naród nie był w tym kierunku jednolity nie może być mi wytłumaczenia. Nigdzie bowiem na świecie idealnej jednolitości nie ma. A gdyby nawet wrażenie we wnętrzu nie czyniło na przeszkodzie naszym zamiarom - to wówczas i niejednolitość narodu polskiego by sobą nie przedstawiała problematyczną.

Nie mając żadnych gwarancyj formalnych - buchając przyjąć koncepcyę państwowo-polską jedynie tylko na własnem poczuciu siły - żądałaby od społeczeństwa galicyjskiego - dzisiaj żądania od społeczeństwa, by się wyporzeczkało do reszty - na podstawie zaufania - jakiego ani nie chciało, ani nie chciało.

Czy mamy do tego pełne prawo? Na to pytanie nie możemy dziś dać odpowiedzi. Dzisiaj [illegible] naszej pracy w niektórych przynajmniej okolicach zaczyna się wciąż - narastania jest jeszcze dawkę na szybkie zadrapanie.

Z tego ostatniego zdania wynikałoby jasno: w robotach przygotowawczych obecnie przeszkodą - jest szereg nie podobieństw - który pomimo swej wielkości jak dotąd - jedynie dla idei nie powinien przeważać - uważam za prawdziwy cel naszej pracy stworzenie w narodzie siły zbrojnej ideowej. Siła ta

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Sprzeciwiać się powinna z jednej strony w Legionach, jako wojsku naszemu, z drugiej w sprawie budowie organizacyjnej. - Bez tej budowy wszystkie nasze i Legionów wysiłki mogą pójść na marne - jako objawy powierzchowne niegruntowane wytrzymałości. Tylko ta siła, którą sami stworzymy - będzie w tym względzie Galicyę z Królestwem połączyć nas może w przyszłości od przykrych rozczarowań - zabezpieczyć nam z pewnością najlepsze i najdalej idące gwarancye. Odnosi się to według mego przekonania w równej mierze do Austryi - jak do Rus, o której zamiarach względem Polski chyba u nas nie mogło być. -

Takie postawienie sprawy chroni nas bezwzględnie przed wielu zarzutami przedwczesności i szkodliwości naszej ~~strat~~ inicyatywy - daje nam samym wszystkie moce - zdolne do przełamania złej Fatalności. Z powyższych przesłanek wynika jednak pewne wskazówki.

Przedewszystkiem jest przedwczesnem punktu ciężkości naszych wysiłków - na zjednanie dla nich najszerszych kół społeczeństwa - nie zaś budowanie na niepewnej warstwie poparcia sfer rządzących. Dzisiejsze stanowisko, które zajmuje koło parlamentarne wskazuje tylko czynników obcych, że legionowym - które [illegible] zadanie w zupełności się [illegible].

Nigdy nie byłem zwolennikiem opozycyi dla opozycyi - tembardziej zaś dzisiaj jedynie tylko takiej postawy uważam za mającą wartość dla sprawy. Nie dla opozycyi zatem, lecz konkretnej pracy pozytywnej - powinna się ona przejawiać w sposób drastyczny nie tylko sprawy, lecz dlatego, że budowanie podstawy naszej przyszłości

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

DEPARTAMENT WOJSKOWY.

L. .....

w Królestwie - wobec ich nabytego-faktu
istnienia mamy władzę w centrali organiza-
cyjnej.
Istniejącą potrzebę sojuszu z Austrją - i przyjmujęc
najbardziej wszystkie konsekwencje ich przyjęcia - bardzo
sobie życzymy, by sojusz ten nie był przymusowy
abyśmy jednostronnie, t. zn. by wymagano od nas
wszystkiego - nie tylko nie dając w zamian nic,
lecz dawnemu wiernemu nam wszystkie nasze wy-
organizowanie. - Dlatego w tym wypadku, w którym
zasadniczo Gorki nie widzi - musimy przeciwsta-
wić się bym Tenoten - bezwzględnie. - Zachowując
zaufanie do nas - musimy dążyć do wypełnienia
tych wszystkich warunków, jakimi nas Austrja co-
dziennie karmi. Wzbudzić ale bardziej przede nie
zaufanie do siebie, lecz dobrane, ale wyraźne
objawy poparcia mocarstwa do tego wszystkiego co nas
w Austrji wykazuje i przedstawia wszystko głupi
i bezwzględnie.
Na wezwanie tej sprawy jesteśmy obowiązani do bezwzględnej
solidarności. W wojsku zdanie dziedziców przekazujemy
przełożonym z dep. wojsk. polskich z I. brygady - a obecnie
z ck. Komendy Leg. Polskiej. Zwalczając
wszystkie dziecinności nie możemy czynić nic z brygady
musimy jej ~~bardzo~~ przyznać, że jest ona nadzwyczaj
jednolitym ośrodkiem, który nie dał się zdezorganizować
żadnej, który potrafił zachować swój odrębny charakter
Legionowy - który przeciwstawił się zamiarom tym,
Gorkiego - w nas był odrębny jako Legionowy
zakusom wychodzącym z kół wojskowych.

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. ..... w naszym Biurze.

Ch. Ramenda zwrócił [illegible] sprawie u nas - o ile [illegible] w naszym Biurze. Byłoby [illegible] miacej i [illegible] mi wierzyć, [illegible] [illegible] [illegible]

NACZELNY KOMITET NARODOWY.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Z przyjazdem czynnika Komisarjatycznego z celem rozszerzenia i pogłębienia niepodległościowego najszybciej uformować potrzebny jest jaśniejszy i bliższy wystąpień na drodze przesłanek N.K.N. w sprawie umiejscowienia w obecnej chwili. —

1. Odmowienie się do zgrupowania się obecnie umotywowane przekonaniem, że wypadnie zgrupować się w stosunku do sprawy polskiej dotychczas prowadzonej i dążącej zmian zasadniczych.

2. Zwrócenie uwagi tych czynników na stanowisko społeczeństwa polskiego - co do drogi przebycia — przez ogłoszenie dyrektywy działalności organizacyjnej N.K.N. skutkiem czego wpływ na ogłoszenie powinny odbierzy na dzień 30 maja do całego narodu polskiego

3. w ewentualnem przemówieniu na przebycie na terenie Królestwa - przy powołaniu sekretarjatu zagranicznego w Wiedniu.

4. zorganizowaniu polskiego czynnika obywatelskiego, który byłby najlepszą manifestacją naszej siły

5. Przyspieszenie wszelkich starań, by przemiana [illegible] pułk w odrębną jednostkę na terenie Kowla i by zabezpieczyć I brygadę odpowiednio wpływ na całkowite formowanie wojskowe Legionów. —

Do pewnego stopnia zadaniu i celu naszej pracy w tak ważnej inicjatywie proszę bliżej zająć stanowisko, zanim zabiorę głos na moje najściślejsze i najbezwzględniejsze poparcie. —

Proszę przyjąć wyrazy głębokiego i szczerego poważania - jak żywię dla wielce zasłużonego Pana

Szczerze oddany

[illegible]

290

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L.....

Piotrków, 4. maja 1915. Bl. Jag. 142

629

Do

P r e z y d y u m N. K. N.

we W i e d n i u.

W odpowiedzi na listy Szan.Pana Prezesa donoszę, iż omawiany zjazd odbyćby się mógł dn.16.maja. Wszystkie żądania Prezydyum będą spełnione, tak że zjazd ten będzie, o ile to od Departamentu Wojskowego zależy, wielką manifestacyą siły i jednolitości N.K.N.- Na zjeździe tym reprezentowane będą najprawdopodobniej wszystkie miasta tej części Król.Polsk. zajętej przez armie sprzymierzone, jak również wszystkie stany. Oficyalny program ułożony wspólnie z kap.Zagórskim przedstawiałby w sposób następujący: Dn.15.bm. wieczorem raut dany na cześć Komitetu wykonawczego przez Komendę Legionów. Na raucie tym byliby obecni również reprezentanci I.Brygady, oraz cały Departament Wojskowy i delegaci N.K.N.- Dn.16.żądany przez Prezesa kolacya polityczna, na której godpodarzem byłby Departament Wojskowy, i w której wzięliby udział reprezentanci wszystkich pułków Legionowych, wszyscy emisaryusze Departamentu Wojskowego oraz mężowie zaufania i goście. W ogólnej liczbie około 150 ludzi. Wszystkie przemówienia, jak i program całego wieczoru byłby najzupełniej omówiony i przygotowany przed tem, ta że o jakichkolwiek dysonansach mowy być nie może. Ponieważ dn. 16.maja został zwołany pełny zjazd emisaryuszy Dep.Wojsk. na g.8 rano, zechce przeto Prezydyum w ten sposób zarządzić rozkład i program całego zjazdu, aby całe przedpołudnie tegoż dnia mogło być poświęcone obradom emisaryackim.

O zatwierdzenie tego terminu uprzejmie proszę, w innym bowiem czasie ani kap.Zagórski, ani Dep.Wojsk. ani ja proponowanego zjazdu

wiemy

nie moglibyśmy urządzić.

Przez dwa dni poprzednie mieliśmy tutaj wizytę pułk.Hranilovića, który w sposób bardzo dokładny zlustrował wszystkie oddziały i zakłady Legionowe. Wizytacya wypadła dla Legionów jak najlepiej.Nie chcę jednak ukrywać przed Prezydyum N.K.N.,że na podstawie zupełnie pewnych przesłanek dochodzimy tutaj wszyscy do przekonania,że II i III pułk został skazany na wymarcie i na odcięcie go od Królestwa Polskiego. Dobrowolnie A.O.K. tych pułków na teren nam bliższy nie przeniesie,wszelkie więc wiadomości przywożone przez hr.Michałowskiego z Naczelnej komendy armii,któreby dawały podstawę do jakiegokolwiek optymizmu,polegają na kombinacyach,które nie odpowiadają rzeczywistemu stanowi rzeczy,a wprowadzając N.K.N. w błąd,są jak najbardziej szkodliwe. Nie chcę w danym wypadku szerzyć paniki,ani wywoływać depresyi,mamy jednak pewne dane do przypuszczeń,że w A.O.K. przygotowują złe niespodzianki dla Legionów Polskich. Jestem przekonany,że w obecnej chwili przygotować należy wszystkie atuty,jakie ewentualnie stoją do dyspozycyi N.K.N.,by ostatecznie i ~~xxxx~~ definitywnie sanować stosunki w Legionach Polskich. Pierwszym atutem naszym będzie projektowany nasz zjazd w Piotrkowie,co do którego jestem spokojny, że wypadnie świetnie. Następne atuty przygotować może Prezydyum,przyczem sądzę,że pamiętać należy,iż nadeszła chwila rozstrzygająca.

Na dzień 16.maja przygotuję wspólnie z Biurem Prasowem memoryał do rządu w sprawie polskiej,w porozumieniu zaś z brygadyerem Piłsudskim i kap.Zagórskim memoryał w sprawach ściśle wojskowych,dla obrony których wyzyskać trzeba będzie wszystkie wpływy,jakie tylko stać będą w danej chwili do dyspozycyi N.K.N. Jest rzeczą ważną,abyśmy przy forsowaniu swoich postulatów obejść mogli dotychczasowych referentów i popleczników, na nich bowiem pod żadnym względem liczyć nie można.

Ewentualne petraktacye z Hindenburgiem mieć będą w obecnej chwili duże znaczenie.Przygotowuję więc ~~plan~~ memoryał o usługach Legionów Polskich,oddawanych przez nie armiom sprzymierzonym,ażeby przy pertraktacyach można je było odpowiednio wyzyskać. Dotychczas jednak

nie mam żadnych wiadomości, kiedy wyjeżdża zapowiedziana delegacya i jak przyjęło Prezydyum moją co do udziału w niej propozycyę.

W dniach od 6-12 maja projektowane są manewry Legionów Polskich, podczas których w dn.9 maja odbyć się ma uroczyste nabożeństwo na Jasnej Górze. Ten środek agitacyjny mieć może dla nas pierwszorzędne znaczenie.

Pierwsze numery "Dziennika Narodowego", który wychodzi w Piotrkowie załączam z tem, że natrafił on na bardzo sympatyczne przyjęcie ze strony miejscowej ludności. W załączeniu przesyłam również ważniejsze okólniki i raporty do wiadomości Prezydyum i ewentualnego zużytkowania.

Dn.7/8 będę u Bryg.Piłsudskiego, celem załatwienia rozmaitych spraw, złączonych z omawianym poprzednio memoryałem wojskowym, przyczem powracać będę przez Kraków, gdzie wraz z pułk.Hallerem mógłbym interweniować u Prezydenta miasta, celem wydobycia większej sumy pieniężnej dla N.K.N. Podkreślić bowiem muszę, że bez większych sum w obecnej chwili mowy być nie może o szerszej pracy organizacyjnej. Wszystkie nasze sztuczki i łataniny wyczerpują się z czasem, tak że dzisiaj po ścisłem rozgraniczeniu wzajemnych kompetencyi trudno już będzie D.W. żyć na koszt państwa. Poprawa sytuacyi wojennej powinnaby wpłynąć na ofiarność społeczeństwa i dlatego też zwracam się z gorącym apelem do Departamentu Skarbowego, ażeby zechciał pamiętać i o naszej kasie.

Z wyrazami prawdziwego szacunku

Wodzikowski

nie n

jak

pod

ne

o:

629

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

Piotrków, dnia 9.maja 1915.

Bibl. Jag. 146

L. 1294 D.W./15

Wielce Szanowny Panie Prezesie !

Oczekuję z niecierpliwością stanowczej decyzyi co do przyjazdu Wielce Szanownego Pana wraz z Komisyą wykonawczą na dzień 15.maja b.r Pomimo wielkich trudności przejazdowych zjazd nasz zapowiada się świetnie. Zaszkodzić jedynie tylko może chwiejność w ostatecznym zdecydowaniu terminu. Dlatego proszę o możliwie odwrotną odpowiedź, czy termin ustalony wspólnie z kap.Zagórskim, wszystkim emisaryuszom już zakomunikowany może być utrzymany. Proszę również o decyzyę czy w zjeździe wziąć mogą udział reprezentantki Lig kobiecych, które w bardzo wydatny sposób popierają na tutejszym gruncie pracę Dep.Wojsk.

Z powodu wielkiego braku czasu nie mogę jak zamierzałem obszerniej opisać obecny stan spraw legionowych, dlatego też do pisma niniejszego dołączam odpis listu do Bryg.Piłsudskiego do ściśle poufnej wiadomości JWP.Prezesa.

Oczekuję również ostatecznej decyzyi co do wyjazdu naszego do Hindenburga, zaznaczając że nieobecność moja w dniu 16.maja jest niemożliwą.

Ostatni wypadek z uroczystością częstochowską, która na całej linii była przygotowaną na d.9 bm. odbyć się zaś nie mogła z powodu protestu władz pruskich - wskazuje znowuż na potrzebę bezwzględnie szybkiego porozumienia się z Hindenburgiem. Potrzebę tę podkreślał kilkakrotnie Cleinow w swojej rozmowie z dr.Kotem, zaznaczając dobitnie, że brak tego porozumienia zaszkodzić może bardzo Polakom. Rozmowa dr.Kota z Cleinowem, która trwała kilka godzin wykazała znowuż, jak mało rzeczywistych informacyi posiadają Niemcy o naszym ruchu.

Powoduje to oczywiście wytwarzanie się z biegiem czasu zupełnie fałszywego poglądu na naszą działalność, a co zatem idzie zajmowanie nieprzychylnego stanowiska przez władze pruskie wobec Legionów Polskich. Odnośne fałsze sprostować, rzecz całą przedstawić we właściwem świetle - będzie naszem pierwszem zadaniem, dla którego zbieram odpowiednie materyały i dane.

W załączeniu odpisy ważniejszych raportów, które zoryentują Szan Pana Prezesa o stanie naszych prac. Proszę o telegraficzną wiadomość w sprawie zjazdu 16. maja.

Uprzejmie proszę o, dostarczenie [illegible] odpisu zapisku wysłanego przeciwnie do Kard. który wysłał w liście do Księdza adresowanym. Czy Biskup Bandurski nie mógłby przyjechać na 16 do Piotrkowa i porozmawiać z nami osobiście przed z d. W. - jeśli tutaj dostarczy się zaproszenie z prośbą o depesze i przesłanie do Ks. Biskupa - —

Wyrazy głębokiego szacunku i poważania - oraz uprzejmości, serdecznych pozdrowień łączę.

Wasz Oddany

Bieloky Waller ubył b. cześnie - wyjechał w dzień - Bieloky jedzie we wtorek do Piotrkowa by propagandę mógł [illegible] zjazdu. Leży a w Kapitale wyjdz. w Częstochowie - gdyby przyszło zapisko dać pana do Księdza byłoby [illegible] b. pożądane. —
Dołączam dziennik, który [illegible] zdaje się [illegible] opisać cały wypadek. —
Adres Ballera - Mikołaja Krakowskiego = Stabsarzt [illegible] Czest. — —

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L.....

Piotrków, dnia 13. maja 1915. 148

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

Wiadomość przysłana nam o odwołaniu przyjazdu W. Szanownego Pana Prezesa do Piotrkowa przez hr. Michałowskiego z Cieszyna spadła dzisiaj na nas zupełnie niespodziewanie i wywarła tak na wszystkich współpracownikach Departamentu, jak i na tutejszem obywatelstwie jak najfatalniejsze wrażenie. Nie znamy faktycznych powodów odmowy ze strony AOK, lecz samo jej istnienie jest najlepszym wyrazem stosunku AOK do N.K.N.- Nie wiem czy pytanie AOK o opinię w tej sprawie było koniecznem, w każdym razie jednak stwierdzić trzeba, że odpowiedź na postawione pytanie dezawuuje nas w sposób niedwuznaczny.

Zjazd był przygotowany już w zupełności. W bankiecie miało wziąć udział ponad 250 osób, w czem byli bardzo poważni reprezentanci ziemiaństwa, kleru, inteligencyi, włościaństwa i robotników. Terytoryalnie była reprezentowana część Królestwa od ~~Jędrzejowa~~ Płocka do Jędrzejowa włącznie. Dzisiaj rozesłano kuryerów i depesze na wszystkie strony, ażeby o ile możności powstrzymać zapowiedziane wyjazdy. Nie chę jednak zakrywać tego przed Wielce Szanownym Panem, że tego rodzaju odwoływania zmniejszają naszą powagę. I dlatego też zapowiedziany zjazd odbyć się musi jeszcze w ciągu maja, jeżeli nie mamy wogóle przegrać sprawy. Jeżeliby to było według mniemania Prezydyum niemożliwe, wówczas proszę o zwołanie pełnego Naczelnego Komitetu Narodowego, byśmy mogli tę sprawę rozstrzygnąć zasadniczo. Sądzę, że nie możemy dopuścić do tego, ażeby każdy nasz przeciwnik polityczny w rodzaju ks. Lubomirskiego miał możność i prawo urabiania opinii publicznej w Królestwie, by natomiast dla

Hr. Ord.

Prezesa N.K.N. było zamkniętem. Zestawienie tych faktów mówi aż nazbyt wyraźnie samo za siebie i odzwierciedla dosadnie właściwe intencye AOK. Staram się pisać zupełnie spokojnie, nie mam bowiem bliższych danych, które ma przywieźć hr. Michałowski, proszę mi jednak wierzyć, że sytuacyę całą uważam za bardzo poważną. Poza innymi zasadniczymi wnioskami, które mi się nasuwają w tej chwili, chociażby w rodzaju przeniesienia N.K.N. do Krakowa - proszę by na przyszłość w sprawach wojskowych nikt na własną rękę nie jeździł do AOK bez mego towarzystwa. Wniosek ten popieram na przysługującem mi prawie reprezentowania spraw wojskowych w N.K.N., jak również i na 2-miesięcznem doświadczeniu z ostatnich czasów, które wykazuje same tylko ujemne rezultaty. Znając stosunek bezpośredniego referenta spraw Legionowych w AOK do Legionów Polskich jestem przekonany, że łagodne i lojalne stawianie sprawy, jak to miało miejsce w ostatnich czasach, zaszkodziło nam bardzo. W AOK zrozumiano, że nie jesteśmy zdolni do żadnego ryzyka, że jednolitość nasza i spójność jest co najmniej problematyczną, że przeto można się z nami nie liczyć i nie uwzględniać naszych postulatów. Stan taki jest jednym z najfatalniejszych, jaki mógł zaistnieć, wywołuje on bowiem na terenie Królestwa Polskiego przekonanie, że N.K.N. nawet w stosunku do rządu austryackiego wygrał swoje ostatnie karty. Na tutejszym gruncie poczyna się przyjmować pogląd, że wobec takiego stanu N.K.N. jest instytucyą niepotrzebną i że powstaje potrzeba stworzenia nowej instytucyi Królestwa Polskiego, która postawi sprawę polską w sposób śmiały i niezależny. Tę sytuacyę krytyczną, która z tego poglądu powstaje zmienić możemy jedynie tylko przy pomocy demonstracyi siły, nie sądzę jednakowoż, byśmy mogli otrzymać na tę demonstracyę koncesyę ze strony odnośnych czynników austryackich. Prosząc o odwrotną odpowiedź na postawione w piśmie niniejszem wnioski - łączę wyrazy szacunku i prawdziwego poważania

Wojsikowski

680

Bibl. Jag. 150

NACZELNY KOMITET NARODOWY
SEKCYA ZACHODNIA (KRAKOWSKA).

L. .....

Kraków, dnia 19/V. 1915.

Miłce Kochanemu Panie
Prezesie!

Korzystając z okazyi proszę abym w następujących sprawach.
1. Przedewszystkiem - Zarząd uprzejmie prosi Miłego Kolegę Prezesa - ile pamiętny nam a p. kr. Michałowskiego - wnieść Statutowe nie powszechnie radosty - bo obapólnej zgodzie i zadowoleniu zasięgnąć - jak - że nie istnieją z tego powodu żadne przeszkody.
2. Zjazd z 16/V odbyć się mający na 30/V b.r. z przyczyn Miłego Kolegi Prezesa a tym samym do 6 Czerwca jest nie odpowiedni. Powtórne odwołanie - raczą zyskały Zarządzie na rozwagi naszych prac organizacyjnych.
3. Mowa powzięta daty - zjazd proponowany na 6/6 - powinien być według mego zdania odbyty - na nieco późniejszy termin n-p. 12 lub 13/VI.
4. Uprzejmie proszę o zgłoszenie zarządzeń - byśmy u S.K. otrzymali jakieś pieniądze z centrali - gdyż w przeciwnym razie zarządzenie bieżącej musiałoby pobyty na tutejszym terenie. Pieniądze z kasy Zarząd Północnej. —

Wyrazy prawdziwego szacunku
i poważania - oraz uprzejmych pozdrowień
Kolegi.

Wołoszański

Bibl. Jag.

[Piotrków, ok. 20 maja 1815]

D O

Prezydyum Naczelnego Komitetu Nerodowego

we

Wiedniu.

Depesza przysłana do Piotrkowa przez Prezesa Jaworskiego przyszła już za pózno t.j.w chwili w której odwołanie zjazdu na dzień 3 go czerwca br.zostało zakomunikowane wszystkim emisaryuszom Departamentu Wojskowego.

Zmiana jakakolwiek zatem w tym kierunku dzisiaj jest już niemożliwa.Zapowiedziany zjazd w dniu 3 go czerwca odbyć się musi nieodwołalnie przy ddziale Prezydyum N.K.N.w przeciwnym bowiem razie zniszczyło-by to w zupełności nasz autorytet na terenie Królestwa Polskiego.Jakkolwiek znam dobrze trudności złączone z przyjazdem delegatów N.K.N. do Piotrkowa dzisiaj innego już wyjścia nie ma poza tem jednem że te trudności pokonać trzeba. Oczekuję depeszy możliwie odwrotnej w tej sprawie.Gdyby bowiem pomimo wszystko Prezydyum nie mogło przyjechać musiałbym o tem uprzedzić emisaryuszy i zmienić częściowo przygotowania poczynione dla całego zjazdu.

Hr.Michałowski odjechał przedwczoraj do Berlina,tak że nie mogę spełnić dalszych zawartych w depeszy poleceń.W załaczeniu załączam ważniejsze raporty do wiadomości Prezydyum.

Równocześnie otrzymuję wiadomość, że brygady Lisiewicza będą ze sobą sprzeczne. Nie wiem- wiele w tej okolicy jest sprzeczki pomiędzy emisaryuszami. Jeden oficer b. adjutant chciałem którego z ważnymi rapportami wysłałem do P. przez Kalisz dzisiaj. —

Z wyrazami szacunku i poważania

Wodzicki

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L.....

23/V 915

805

Wielce Szanowny Panie Premier!

Z prawdziwą przykrością zawiadamiam, że nie przyjaciele nasze na najbliższy zjazd do Lozanny. Robót, połączonych ze zjazdem przedstawicieli jest tak dużo, iż nie możemy w tej chwili opuścić na kilka dni biura, ma bez poważnego uszczerbku. Sądzimy przeto, że wielkich i doniosłych zadań nie można załatwić dobrze pod wpływem chwili - bez gruntownego oparcia tych żądań o rzeczywistość, z której wychodzimy. Godząc się zatem i uznając potrzebę poradzenia przy obecnej chwili nad najbliższymi zadaniami partyjnymi - w myśl mego oficyalnego pisma do Premiera - powtarzam prośbę o wysłanie całego D. W. Biura w tej sprawie jest najwłaściwiej i celowo[illegible] by oświadczenia redakcyj naszych żądań przybyło dobrze i w Biurze dnia 2/VII 915.

Zjazd przedstawicieli pod żądanym warunkiem odbywać się chciałoby mi się. Pamiętając jednak ciężkie wakacje przeżyłem się wypoczynek mieć na granicy i sprawienie organizacyjnych zjazd przedstawicieli - proszę przeto o pozostawienie depeszy - zapowiadającej przyjazd Komitetu wykonawczego do Biarritz na 2/VII 1.45 z pobudki. Wprowadzenie delegata p. A. Dębickiego do Szwecji z wyjątkiem całego innego delikatnego - dużego znaczenia, wreszcie Francji, wraz dalszych przyczyn mej absencji obecnej. Proszę uprzejmie moje oświadczenia wziąć pod uwagę - bo chciałbym bardzo w obradach dep. kwiet. osobiście z całą siłą i wszystkich wyjaśnień własnemi słowami chwycić za potrzebne środki w odniesieniu do przyszłości. Proszę przyjąć wyrazy prawdziwego szacunku i poważania.

Wielce Szanowny

Bibl. Jag. 154

Naczelny Komitet Narodowy
Departament Wojskowy
L...../D.W.15. W Piotrkowie dnia 24 maja 1915.

D O

Przydyum Naczelnego Komitetu Narodowego

we

W i e d n i u

Potwierdzając odbiór zaproszenia na zjazd N.K.N.który się mam odbyć dnia 26bm.we Wiedniu ,donosimy uprzejmie że na zjazd ten z powodu trudności natury organizacyjnej nie przyjedziemy.

Niemogąc po raz drugi odwoływać zjazdu zapowiedzianego w Królestwie,musimy dołożyć wszelkich starań ażeby ten zjazd wypadł jak najlepiej-od jego wyniku bowiem zależeć będzie w dużym stopniu szerokość i powodzenie postulatów które w obecnej fazie powinne postawić Naczelny Komitet Narodowy tak w stosunku do Austryi jak i do Niemiec.

Ogłoszenie zasady bezinteresowności ze strony Niemiec w stosunku do Królestwa Polskiego,połączenie całego Królestwa z Galicyą dopuszczenie naszych mężów zaufania do szerokich prac organizacyjnych na terenie Królestwa Polskiego,rozszerzenie pełnomocnictw naszych w stosunku do Legionów Polskich,których rozrost najzupełniejsza odrębność narodowa i samodzielność powinny być w obecnej chwili ostatecznie i definitywnie zdecydowane, znaczne rozszerzenie kompetencyi Departamentu wojskowego w stosunku do Komend Legionowych i wojskowych-oto są najgłówniejsze wytyczne żądań które zdaniem naszem powinien postawić N.K.N.rządom sprzymierzonym wssposób kategoryczny i zdecydowany.O takich żądaniach jak sprowadzenie II Brygady do Królestwa i złączenia wszystkich Pułków Legionowych pod wspólną Komendą nie wspominamy należą one bowiem do dawno utartych i przyjętych powszechnie postulatów.

Postulaty te w ogólnych zarysach powinny być przez zjazd omówione treść odnośnego memoryału przez Prezydyum opracowana,tak by 2 czerwca br.można było urządzić w Piotrkowie Posiedzenie Komisyi Wykonawczej na którem ustalić się winno ostateczną redakcyę memoryału.

Mowa Prezesa na zebraniu Piotrkowskiem obejmowaćby powinna już te wytyczne które w ciągu zjazdu możnaby omówić poufnie z niektórymi reprezemtantami Królestwa Polskiego.Na zjazd piotrkowski powinno przyjechać jak najwięcej członków N.K.N.w każdym zaś razie cały Komitet Wykonawczy.Zebranie piotrkowskie a następnie krakowskie uważamy za budowanie podstaw organizacyjnych na których oprzeć się będą mogły w przyszłości wszelkie nasze żądania.

W. Jabłonski

W. Tokau.

702

Bibl. Jag. 156

Do

P r e z y d y u m N. K. N.

we W i e d n i u.

Departament Wojskowy N.K.N. przesyła w imieniu swoim, oraz współpracowników zebranych w Piotrkowie dnia 3.czerwca 1915 na drugiej konferencyi, oświadczenia swojej solidarności i ścisłego zespolenia w pracy niepodległościowej z Prezydyum N.K.N. w myśl zasad i poglądów Prezesa Prof.Jaworskiego, zakomunikowanych zjazdowi przez sekretarza tegoż Prezydyum, Dr.M. Sokolnickiego.

Podstawową zasadą naszej dotychczasowej działalności, tem głębiej i silniej odczutą i zrozumianą w obecnej krytycznej chwili, jest jednolitość wewnętrzna N.K.N., która stanowi największą siłę tej naczelnej organizacyi narodowej.

W Piotrkowie, dnia 3. czerwca 1915.

Wolikowski

Bibl. Jag. 157

760

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

[6 VI 1915]

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

W tej chwili przełomowej, jaką obecnie wszyscy przeżywamy, Departament Wojskowy z całą siłą i najpełniejszem poczuciem jednolitości łączy się z Prezydyum, wyrażając przy tem jasno i wyraźnie swoje zupełne zaufanie do osoby Wielce Szanownego Pana Prezesa. Wszelkie próby rozdwojenia i poróżnienia Departamentu Wojskowego z Prezydyum, czy też P. Prezesem rozbiją się u nas o obywatelskie poczucie solidarności, która stanowić może w obecnych warunkach jedyną naszą siłę.

Uchwały zjazdu emisaryuszy Departamentu Wojskowego, jak i zjazdu ogólnego są najlepszym wyrazem powyżej naszkicowanych tendencyi. Sam zjazd stał się wielką i poważną manifestacyą, której zupełne wyzyskanie już od nas zależy. My jesteśmy radzi, że przełom i kryzys w stosunkach naszych z Austryą się zbliża, jesteśmy radzi, że przez stworzenie nowego faktu dokonanego, t.j. odbycie zjazdu Królestwa Polskiego, ~~[illegible]~~ przyśpieszyliśmy rozwikłanie ostateczne omawianego kryzysu. W takich bowiem warunkach jak obecne pracować dalej nie sposób.

Zamiary niektórych sfer są dla mnie zupełnie jasne i proste. Zupełne zniszczenie politycznej reprezentancyi Legionów Polskich t.j. N.K.N., częściowe zniszczenie Legionów Polskich, jak II. Brygady lub też zamiana ich w wojsko nie różniące się niczem od c.i k. armii /III. Brygada/ oto program najbliższy naszych niektórych protektorów. Program ten poczęto zbyt pośpiesznie realizować w przekonaniu, że organizacya N.K.N. tak w Galicyi, jak i Królestwie jest bardzo słabą, niezdolną do wywołania jakiegokolwiek oporu.

Królestwo dało już na to odpowiedź i to odpowiedź rzeczywiście wspaniałą. Po zjeździe czwartkowym wrogowie nasi w Austryi dojść muszą do przekonania, że prowokowanie rozbicia akcyi N.K.N. w Królestwie jest pro-

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

wokacyą jednego z największych skandalów. Jestem szczęśliwy,że imieniem Departamentu Wojskowego mogę w tej ciężkiej dla nas chwili dać Prezydyum N.K.N. tak duży atut w rękę,jakim jest protokół odbytego zjazdu, spis delegatów,oraz uchwały na nim powzięte.

Jest to owoc naszej mozolnej,pod ogólno-narodowem hasłem prowadzonej, pracy,której trud kilkomiesięczny jak najsowiciej się opłacił.

Załączam również fotografię skonfiskowanego artykułu o zjeździe z bezwzględną prośbą zrobienia zeń jak najszerszego użytku. Artykuł ten jak i dokładna wiadomość o zjeździe dotrzeć,według mego przekonania,winień do najodpowiedzialniejszych sfer dworskich. Stać się on powinień jednym z najbardziej ważkich argumentów,jakie posiadamy obecnie w swym ręku.

Rozstrzygnąć się bowiem ostatecznie musi:kto dzisiaj rządzi Austryą czy racyonalny rozum stanu,czy też zła wola i biurokratyczna głupota niektórych urzędników,których tendencye trudno czasem określić. O artykule tym najprawdopodobniej AOK poinformowanem będzie pośrednią drogą. Zjazd czwartkowy narobił nam dużo tutaj nieprzyjaciół. Osaczeni jesteśmy tutaj ze wszystkich stron. Ze strony Komend legionowych nietylko że nie mamy żadnego oparcia,lecz owszem,jak dotychczas jesteśmy wprost przez nie wprąść dezawuowani ,a czasem wprost atakowani. Okazuje się znowuż,że komendy te albo nie chcą,albo też nie mogą,ze stanowiska chociażby napoły obywatelskiego,zastępować nasze interesy.

Po zjeździe Królestwa Polskiego przychodzi kolej na zjazd krakowski. Dobre zorganizowanie tego zjazdu dać nam może drugi wielki atut w ręce, który w obecnej chwili bezwzględnie wyzyskać należy. Nie rezygnacya ani cofanie się powinno być naszą dewizą,lecz silny i konsekwentny atak. Kto atakuje,tem zwycięża. Bodajże największą naszą słabością w dotychczasowej polityce N.K.N. było,żeśmy pozwolili na to,ażeby nas wciąż atakowano,ograniczając się do akcyi obronnej.

Zredagowany memoryał do cesarza uważam za zasadniczą zmianę metody walki,za wyraźne przejście do energicznego wi wyraźnego stawia-

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

nia postulatów i to takich,które odpowiadają godności 20-milionowego narodu. Okazuje się obecnie,że jednym z największym błędów naszych było zaniedbanie poważnego wyjaśnienia stosunku politycznego do Austryi i Niemiec w chwili zakładania podwalin pod ~~państwo~~ N.K.N. Stosunek ten w chwili obecnej bezwzględnie wyjaśnionym być musi. Dzisiaj,kiedy każde posunięcie się armii sprzymierzonych na wschód zwiększa zarazem aktualność kwestyi polskiej,jako kwestyi między-narodowej jest naszym elementarnym obowiązkiem doprowadzić do jasnego postawienia sprawy. Naród polski musi się dowiedzieć,jakie zamiary ma Austrya w stosunku do nas. My zaś musimy stwierdzić ostatecznie z kim w nardzie polskim Austrya chce iść,jeżeli wobec niezaprzeczalnego osadu moskalofilstwa,jaki pozostawiła po sobie zresztą agitacya wojsk rosyjskich w Galicyi,jeżeli wobec zdecydowanego antyaustryackiego całego wychodźctwa polskiego ~~inne~~ odnośne czynniki decydują się w dalszym ciągu na rozbijanie N.K.N.,jedynej filoaustryackiej organizacyi w Polsce,wówczas możemy tylko pogratulować tym czynnikom dojrzałości i rozumu politycznego. Jak będzie wyglądać przyszłość Austryi w takich warunkach - rzecz to i sprawa nie nasza. ~~Pamiętaj~~

Pamiętając wciąż o tem wszystkiem dalekim jestem od pesymizmu, i pomimo kolosalnych trudności,jakie piętrzą tutaj przed nami,jak dotychczas, zachowujemy się zwycięsko.

Pragnąłbym,ażeby Prezydyum N.K.N.,na podstawie obecnych moich relacyi,jak również zapewnienia jak najzupełniejszej solidarności,której możemy oczekiwać po ~~p~~. Brygadzie,nabrało potrzebnego poczucia siły i z tem poczuciem rozpoczęło nowy okres swej politycznej i dyplomatycznej działalności.

Wyrazy głębokiego szacunku i zaufania - jak
również wyrazy szczerej życzeń szybkiego powrotu
do zdrowia Pańskiego.

Listy Pańskie z ostatnie przyszły
wprost. —

Wstrzymuję

Zdanie pełnego N. K. N. na zaproponowane tożsamie
umarcie za niepodległość. Wolno mieć nadzieję - przy pełnej wzajemnej

2

Piotrków, dnia 6. czerwca 1915. 160

Bibl. Jag.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

W tej chwili przełomowej, jaką obecnie wszyscy przeżywamy, Departament Wojskowy z całą siłą i najpełniejszem poczuciem jednolitości łączy się z Prezydyum, wyrażając przy tem jasno i wyraźnie swoje zupełne zaufanie do osoby Wielce Szanownego Pana Prezesa. Wszelkie próby rozdwojenia i poróżnienia Departamentu Wojskowego z Prezydyum, czy też P. Prezesem rozbiją się u nas o obywatelskie poczucie solidarności, która stanowić może w obecnych warunkach jedyną naszą siłę.

Uchwały zjazdu emisaryuszy Departamentu Wojskowego, jak i zjazdu ogólnego są najlepszym wyrazem powyżej naszkicowanych tendencyi. Sam zjazd stał się wielką i poważną manifestacyą, której zupełne wyzyskanie już od nas zależy. My jesteśmy radzi, że przełom i kryzys w stosunkach naszych z Austryą się zbliża, jesteśmy radzi, że przez stworzenie nowego faktu dokonanego, t.j. odbycie zjazdu Królestwa Polskiego, ~~zamierzyliśmy~~ przyśpieszyliśmy rozwikłanie ostateczne obecnego kryzysu. W takich bowiem warunkach jak obecne pracować dalej nie sposób.

Zamiary niektórych sfer są dla mnie zupełnie jasne i proste. Zupełne zniszczenie politycznej reprezentancyi Legionów Polskich t.j. N.K.N., częściowe zniszczenie Legionów Polskich, jak II. Brygady lub też zamiana ich w wojsko nie różniące się niczem od c.i k. armii /III. Brygada/ oto program najbliższy naszych niektórych protektorów. Program ten poczęto zbyt pośpiesznie realizować w przekonaniu, że organizacya N.K.N. tak w Galicyi, jak i Królestwie jest bardzo słabą, niezdolną do wywołania jakiegokolwiek oporu.

Królestwo dało już na to odpowiedź i to odpowiedź rzeczywiście wspaniałą. Po zjeździe czwartkowym wrogowie nasi w Austryi dojść muszą do przekonania, że prowokowanie rozbicia akcyi N.K.N. w Królestwie jest pro-

DEPT 198

wskazuje jednego z największych skandalów. Jestem szczęśliwy,że imieniem Departamentu Wojskowego mogę w tej ciężkiej dla nas chwili dać Prezydyum N.K.N. tak duży atut w rękę,jakim jest protokół odbytego zjazdu, spis delegatów,oraz uchwały na nim powzięte.

Jest to owoc naszej pozalnej,pod ogólno-narodowem hasłem prowadzonej, pracy,której trud kilkomiesięczny jak najsowiciej się opłacił.

Załączam również fotografię skonfiskowanego artykułu o zjeździe z bezwzględną prośbą zrobienia zeń jak najszerszego użytku. Artykuł ten jak i dokładna wiadomość o zjeździe dotrzeć,według mego przekonenia,winien do najodpowiedzialniejszych sfer dworskich. Stać się on powinien jednym z najbardziej walkich argumentów,jakie posiadamy obecnie w swym ręku. K

Rozstrzygnąć się bowiem ostatecznie musi:kto dzisiaj rządzi Austryą czy racyonalny rozum stanu,czy też zła wola i biurokratyczna głupota niektórych urzędników,których tendencye trudno czasem określić. O artykule tym najprawdopodobniej AOK poinformowanem będzie pośrednią drogą. Zjazd czwartkowy narobił nam dużo tutaj nieprzyjaciół. Osaczeni jesteśmy tutaj ze wszystkich stron. Ze strony Komend legionowych nietylko że nie mamy żadnego oparcia,lecz owszem,jak dotychczas jesteśmy przez nie wprost dezawuowani ,a czasem wprost atakowani. Okazuje się znowu,że komendy te albo nie chcą,albo też nie mogą,ze stanowisko chociażby napoły obywatelskiego,zastępować nasze interesy.

Po zjeździe Królestwa Polskiego przychodzi kolej na zjazd krakowski. Dobre zorganizowanie tego zjazdu dać nam może drugi wielki atut w ręce, który w obecnej chwili bezwzględnie wyzyskać należy. Nie rezygnacye ani cofanie się powinno być naszą dewizą,lecz silny i konsekwentny atak. Kto atakuje,ten zwycięża. Bodajże największą naszą słabością w dotychczasowej polityce N.K.N. było,żeśmy pozwolili na to,ażeby nas wciąż atakowano,ograniczając się do akcyi obronnej.

Zredagowany memoryał do cesarza uważam za zasadniczą zmianę metody walki,za wyraźne przejście do energicznego wi wyraźnego stawia-

nia postulatów i to takich,które odpowiadają godności 20-milionowego narodu. Okazuje się obecnie,że jednym z największym błędów naszych było zaniedbanie poważnego wyjaśnienia stosunku politycznego do Austryi i Niemiec w chwili zakładanie podwalin pod ~~xxxxx~~ N.K.N. Stosunek ten w chwili obecnej bezwzględnie wyjaśnionym być musi. Dzisiaj,kiedy każde posunięcie się armii sprzymierzonych na wschód zwiększa zarazem aktualność kwestyi polskiej,jako kwestyi między-narodowej jest naszym elementarnym obowiązkiem doprowadzić do jasnego postawienia sprawy. Naród polski musi się dowiedzieć,jakie zamiary ma Austrya w stosunku do nas. My zaś musimy stwierdzić ostatecznie z kim w narodzie polskim Austrya chce iść,jeżeli wobec niezaprzeczalnego osadu moskalofilstwa,jaki pozostawiła po sobie rzeczna agitacya wojsk rosyjskich w Galicyi,jeżeli wobec zdecydowanego antyaustryackiego całego wychodźctwa polskiego ~~xxx~~ odnośne czynniki decydują się w dalszym ciągu na rozbijanie N.K.N.,jedynej filoaustryackiej organizacyi w Polsce,wówczas możemy tylko pogratulować tym czynnikom dojrzałości i rozumu politycznego. Jak będzie wyglądać przyszłość Austryi w takich warunkach - rzecz to i sprawa nie nasza. ~~xxxxxx~~

Pamiętając wciąż o tem wszystkiem dalekim jestem od pesymizmu, i pomimo kolosalnych trudności,jakie piętrzą tutaj przed nami,jak dotychczas, zachowujemy się zwycięsko.

Pragnąłbym,ażeby Prezydyum N.K.N.,na podstawie obecnych moich relacyi,jak również zapewnienia jak najzupełniejszej solidarności,której możemy oczekiwać po I. Brygadzie,nabrało potrzebnego poczucia siły i z tem poczuciem rozpoczęło nowy okres swej politycznej i dyplomatycznej działalności.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

Piotrków, dnia 6. czerwca 1915.

163

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Do

P r e z y d y u m N.K.N.

we W i e d n i u.

W załączeniu przesyłam Prezydyum odpis listu do Prezesa, jak również podwójne odpisy odnoszące się do zjazdu czwartkowego z prośbą o zrobienie z tego materyału jak najszybszego użytku.

Wojciechowski

Postanowienie zjazdu Prezesów N. K. N. w 15/VII. uważam za niesłychanie szczęśliwe. — W obecnej chwili — przy pewnej agitacyi z naszej strony — zjazd ten uderzy mocno manifestacyą jedności N. K. N. i podkreśli nasze dążenia.

Wojciechowski

DIE MANIFESTATION DES WILLENS KÖNIGREICH POLENS.

Als es bekannt geworden, dass der Praeses des Obersten Nationalkomitées, Prof. Jaworski nach Piotrków kommen soll, wurde allerwärts in Königreich Polen das Verlangen geäussert, dass ein engeres Verhältnis zwischen der Bevölkerung Königreich Polens und der Leitung des Obersten Nationalkomitée's angebahnt und ein inniges, gegenseitiges Einvernehmen erzielt werde. Diesem Verlangen entgegenkommend, hat der Chef der Militärsektion Sikorski die Vertreter des Königreiches Polen zu einem Empfange eingeladen, der zu Ehren des Präses Jaworski stattfinden sollte. Präses Jaworski konnte sich aus Gründen, die von ihm unabhängig waren, nicht nach Piotrków begeben; trotzdem sind am 3 Juni gradezu massenhaft Vertreter und hervorragende Bürger Königreich Polens sogar aus den fernsten von der russischen Gewaltherrschaft befreiten Gegenden zusammengekommen. Es sind beinahe 400 Personen eingetroffen. Vertreten waren alle Städte und Kreise sowohl des von den österreichisch-ungarischen, als auch des von den deutschen Truppen besetzten Teiles Königreich Polens, besonders aber die letzten

Ausserst zahlreich waren die Delegationen aus Łódź, Włocławek, Czenstochau, Będzin, Sosnowiec, Zawiercie, aus dem Kujavischen, aus den Kreisen von Kalisch, Sieradz, Łask, Turka Łowicz, Rawa; sogar die Stadt Płock war repräsentiert. Aus dem von Oesterreich okkupierten Gebiete erschienen in grosser Zahl Deputationen aus dem Dąbrowa'er Kohlenrevier, aus Olkusz, Miechów, Radomsk, ausserdem die hervorragendsten Bürger der Stadt Piotrków mit dem Dekan Ehrv. Zagrzejewski an der Spitze. Aufsehen erregte die Delegation der Stadt Kielce, die erst jüngst vom russischen Joche befreit worden ist. Eine stattliche Anzahl von angesehenen Gutsbesitzern hat sich hier eingefunden und zwar korporativ aus den Kreisen von Piotrków, Łask.

Kalisz und Radomsk. Wegen der Feierlichkeiten des Frohnleichnamsfestes haben viele namhafte Persönlichkeiten aus dem Klerus, die ihre Teilnahme angemeldet hatte, nicht erscheinen können; anwesend war nur die Geistlichkeit aus dem Petrikauer Kreise. Dafür haben einige hohe Würdenträger der Kirche teils schriftlich teils durch Vermittlung anderer sich mit den Teilnehmern der Versammlung solidarisch erklärt. Unter den vielen Dumaabgeordneten trat die Anwesenheit aller bäuerlichen Abgeordneten des ganzen den Russen entrissenen Gebietes hervor.

Es fanden sich auch zahlreiche Arbeiter- und Handwerker-Delegationen aus Łódź, Czenstochau, Sosnowice und Dabrowa. In stattlicher Anzahl erschienen die Vertreter der Städte, also : einige Stadtpräsidenten, viele Mitglieder von Bürgerkomitees viele Leiter von Finanzinstituten, Industrielle, Ingenieure, Rechtsanwälte, Ärzte, Professoren und gewerbetreibende Städter. Als Gäste waren auch einige oesterreichische Reichsratsabgeordnete zugegen.

Das war seit Kriegsausbruch die erste spontan erfolgte Versammlung von Vertretern des Königreiches Polen. Berücksichtigt man, welche Schwierigkeiten zu überwinden und welche Mühseligkeiten zu ertragen waren, um aus so entfernten Gegenden nach Piotrków zu reisen, so muss man über den standhaften Willen erstaunen, den die Teilnehmer der Zusammenkunft daran setzten, sich mit der Leitung des Obersten Nationalkomitée's ins Einverhehmen zu setzen. Eine politische Idee, ein gemeinsames grosses Verlangen führte alle zusammen und einigte die früher oft einander feindlich gegenüberstehenden Vertreter verschiedener politischen Gruppen, die Vertreter des Adels und der Bauernschaft, des Kapitals und der Arbeit, den Klerus und die Freidenker. In dem grössten Restaurationssaale Petrikaus fanden sich die Repräsentanten des Königreich Polens zu einem gemeinsamen Abendessen ein.

Die Begrüssungsrede hielt der Chef der Militärsektion des Obersten Nationalkomitees Sikorski.Pr entwickelte die Idee auf Grund deren das Oberste Nationalkomitte die Polnischen Legionen ins Leben gerufen hatte.Indem er dabei ganz offen den unentschiedenen Standpunkt der polnischen Gesellschaft in Königreich Polen und den von ihr gegen die Legionen erhobenen Einwand berührte, dass ~~xähxixixh~~ nämlich die Legionen kein selbständiges aufständisches Heer sind, sondern als ein Bestandteil der österreichisch-ungarischen Armee gebildet wurden, klärte der Redner die Versammelten darüber auf, welche gewichtige und vertrauenswürdigen Grunde das Oberste Nationalkomitee dazu bewogen hatten, dass die Polnischen Legionen gerade eine derartige Stellung einnehmen. Die Dankbarkeit gegen den Monarchen,die ganze konstitutionelle Vergangenheit Galiziens,die Achtung,die den Polen als Nation in Oesterreich zuteil wurde, haben im vornhäncin darüber entschieden, dass die polnischen Legionen, dieses von den Polen freiwillig im gegenwärtigen Kriege dargebrachte Opfer - im Anschlusse an Österreich kämpfen werden. Die polnische politische Einsicht hat es nämlich der polnischen Nation klar vorgezeichnet,dass nur unter dem Zepter der Habsburger und im Zusammenhange mit Österreich die Vereinigung der zwei auseinandergerissenen Teile Polens, Galiziens und des Königreichs Polen zu einem freien Ganzen erfolgen kann. Die Verheissungen Russlands muss jeder Pole mit Misstrauen und Verachtung von sich weisen. Dass die Versammlung mit diesen Ausführungen vollständig einverstanden war und anerkannt hat,dass das nationale Interesse es wirklich den Polen gebiete,sich voller Vertrauen auf Österreich zu stützen,davon zeugen eine Reihe von Toasten, die von den nachfolgenden Rednern ausgebracht wurden.

Diese stellten einmütig fest,dass Königreich Polen zu den russischen Versprechungen gar kein Vertrauen mehr hat und dankten dem Obersten Nationalkomitée für die Initiative die es in

einem Momente ergriffen hatte,da das durch die russische Milionenarmee terrorisierte Königreich Polen zum Schweigen verurteilt war.

Es sprachen die Vertreter aller Stände und politischen Gruppen des Königreiches.Bezüglich des oben angedeuten politischen Programms erwiesen sich als einmütig die Vertreter der Gutsbesiter,der Geistlichkeit,der Bauernschaft,der Intelligenz und der Stadtbewohnern Alle Ausserten ihre Zustimmung zur politischen Richtlinie des Obersten Nationalkomitees,wobei sie mit Entschiedenheit das Postulat der Unteilbarkeit des Königreiches Polen betonten.Der entusiastisch begrüsste Delegierte Warschaus teilte den Versammelten mit,dass die Bevölkerung der Hauptstadt und jenseits der Schlachtlinie die Gesinnung schon längst gründlich geändert,dass eine russlandfeindliche Stimmung bereits die breitesten Massen ergriffen hat,dass Warschau mit Ungeduld den Moment erwartet,in dem die russischen Truppen genötigt sein werden,die Stadt zu verlassen und dass die verbündeten Armeen auf den wärmsten Empfang rechnen können,wenn sie zusammen mit den Polnischen Legionen in Warschau einziehen und der polnischen Nation aufrichtige Zusicherungen betreffs der Zukunft und Freiheit Polens bringen werden. Warschau ist zur tatkräftigen Unterstützung der verbündeten Armeen bereit. Schon das Gerücht allein,dass sich Erzherzog Karl Stephan als polnischer König habe krönen lassen, hat die hartnäckigsten Russophilen entwaffnet. Der Enttäuschung,die den russischen Verheissungen nachgefolgt ist, gab einer der Dumaabgeordneten kräftigen Ausdruck.

Während des Banketts liefen Telegramme über die Wiedereinnahme von Przemyśl ein. Die Versammlung begrüßte diese Nachricht mit einem einstimmigen Hoch auf die oesterreichische und deutsche Armee.

Aller von Russland und der Ententemächten betriebenen Reklame und allen Versicherungen,als ob die Polen mit ihren Sympatien nach Russland hinneigen,zum Trotz, hat die geschilderte

Kundgabe des Willens Königreich Polens in demjenigen Teile desselben, der sich frei äussern kann, schlagend vor aller Welt erwiesen, auf welche Seite sich die Polen stellen. Ganz Königreich Polen wird, sobald seine Fesseln fallen, mit lauter Stimme jene usurpatorischen Deklarationen als Lügen strafen, welche Herr Jaroński in der Duma unter dem Schutze der russischen Bajonette abgegeben hat. -

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

Poufne
L. 1805 /Dep./15 1206.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

PREZYDYUM N. K. N.
Wpłynęło dnia 10/11. 1915.
L. 3782/Dz.
Załatwiono

Do

Prezydyum Naczelnego Komitetu Narodowego

we

W i e d n i u.

W załączeniu przesyłam oficyalny i urzędowy protokół zjazdu z dnia 3. czerwca w Piotrkowie, z tem że on jedynie posłużyć może do ewentualnych oficyalnych komunikatów lub też urzędowego zużytkowania tego protokołu, co uważałbym ze wszech miar za pożądane. O treści załączonych pism zawiadomić proszę Prezesa Jaworskiego, oraz wiceprezesa posła Daszyńskiego.

"Gazeta Polska" bez porozumienia się z nami dla względów czysto agitacyjnych, ogłosiła fałszywe sprawozdanie z tego zjazdu, odkrywając przytem nazwiska wszystkich mowców bez uprzedniego porozumienia się z nimi. Ten gest, czysto opozycyjny i agitacyjny naraził nas oczywiście na duże bardzo trudności, przekonuje nas raz jeszcze, jak trudno ludzi skupić do czysto pozytywnej pracy, jak natomiast łatwo idą oni na lep frazesu i sztucznej reklamy.

Przed kilku godzinami przyjechał tutaj z Warszawy Downarowicz z pełnomocnictwem pertraktowania z N.K.N. w imieniu grup radykalno niepodległościowych, grup środka, oraz poważnej części prawicy. Rezultaty jego pobytu w Warszawie dla N.K.N. są duże i wydatne. Grupy te zasadniczo oświadczają się za N.K.N., stawiając tylko odnośne postulaty i żądania. Misyę Downarowicza wyzyskać trzeba będzie w jak najszerszym stopniu w Wiedniu i Berlinie, przyczem Downarowicz występować może w roli oficyalnego delegata Warszawy. Po otrzymaniu odnośnych rzeczy, co się stać powinno w ciągu 36 godzin, Downarowicz wyjedzie do Wiednia, by rzecz całą przedstawić Prezydyum

Uprzejmie proszę list niniejszy podać do wiadomości Prezesa.

Z powodu wielkich kosztów jakie pociągnęło za sobą urządzenie bankietu proszę o możliwie szybkie przysłanie nam większej sumy pieniężnej, gonimy bowiem, dosłownie, ostatkami.

Naczelny Komitet Narodowy
Departament Wojskowy

Wł. Berg

u
ni-

DOCUMENT

756

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dnia 2. lipca 1915. 171

Bibl. Jag.

926

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

Stosując się do życzenia referenta Legionów Polskich w c.i k. Naczelnej Komendzie Armii, pułkownika sztabu jeneralnego p.Hranilovica mam zaszczyt zakomunikować Wielce Szanownemu Panu Prezesowi, co następuje.

Pułkownik Hranilovic - jako referent naszych spraw w AOK jest nie zadowolony z ostatnich wystąpień N.K.N.. Szczególniej nie odpowiada jego poglądom ostatnia mowa Wielce Szanownego Pana Prezesa wygłoszona na zjeździe delegatów Komitetów powiatowych w Krakowie, a wydrukowana w „Polen" zeszyt26.z dnia 23.czerwca b.r.

Artykuł ten, którego treści dokładnie nie znam - zawierać ma dwa postulaty sprzeczne, zdaniem pułkownika Hranilovica, z całą podstawową i dotychczasową polityką N.K.N. - postulaty, które są i będą w przyszłości osobiście przez p.Pułkow.v.Hranilovica potępiane i zwalczane. Postulaty wydrukowane w Polen są następujące:

1/ Dążenie N.K.N. do stworzenia państwa polskiego.

2/ Traktowanie Legionów Polskich jako zawiązku armii polskiej.

Wyjaśnienia moje, że jest to dążenie do stworzenia państwa polskiego w związku z Austryą i pod dynastyą Habsburgów oraz dążenie do tego, by w ostatecznych celach N.K.N. Legiony stanowiły zawiązek honwedów polskich - nie zmieniają poglądów referenta.

Obydwa te postulaty - jako objawy separatystyczne N.K.N. w stosunku do państwa, do którego poddanych należy gros członków N.K.N. - spowo duje pewnego rodzaju zerwanie stosunków, któremu dał wyraz p.pułkow. Hranilovic za mojej ostatniej bytności w miejscu pobytu Naczelnej Ko-

./.

mendy Armii,gdzie mię służbowo wezwano. Stosunki N.K.N. z referentem Legionów Polskich jego zdaniem naprawione być mogą jedynie przez ogłoszenie urzędowego oświadczenia ze strony Wielce Szanownego Pana Prezesa w jednym z następnych zeszytów Polen,że:

1/ N.K.N. nie dąży do stworzenia państwa polskiego,zadawalając się rozszerzeniem granic państwa austryackiego na ziemiach polskich;

2/ że Legiony Polskie w ostatecznych dążeniach N.K.N. nie stanowią zawiązku armii polskiej.

Podając do wiadomości Wielce Szan.Pana Prezesa te dwa żądania,nie potrzebuję dodawać dla podkreślenia ich wagi,że pochodzą one od referenta sprawy polskiej w c.i k. Naczelnej Komendzie Armii.

Proszę przyjąć wyrazy prawdziwego szacunku i poważania

Wotikowski

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dnia 3. lipca 1915.

173

856

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

W załączeniu przesyłam Wielce Szanownemu Panu Prezesowi list z żądaniami pułk.Hranilovica, zaznaczając, że po dłuższym namyśle uznałem za lepsze niekomunikowanie ~~xxxxxxxxx~~ jego treści pułk.Hranilovicowi.

Sytacya nasza jest tutaj wciąż bardzo trudna i przykra i taką ona pozostanie aż do chwili, w której rozstrzygną się losy naszej sprawy na naszą korzyść na wyższych posterunkach. Proszę bardzo o energiczne i intensywne posunięcie całej sprawy naprzód, w niedługim bowiem czasie pęknąć może zbyt przeciągnięta struna. Mnie osobiście bardzo trudno opanować sytuacyę, doniesiona mi zaś w tej chwili, że Piłsudski dąży do doprowadzenia całej sprawy do absurdu, ażeby potem przy pomocy osobnej odezwy wycofać się wraz z swoimi przyjaciółmi z całej afery. Byłoby to oczywista katastrofą dla sprawy. Nie mogę się jednak dziwić, że podobne myśli przychodzą do głowy Piłsudskiemu.

Proszę przyjąć wyrazy prawdziwego szacunku i poważania

Piłsudski

P.S.

Wyżej wspomniany list z żądaniami pułk.Hran. zabrał poprzedni kuryer.

Beilage Nr.1.

Piotrków, den 2. Juli 1915.

1157

Euer Hochwohlgeboren !

Nie wystane

Dem Wunsche des Referenten der Polnischen Legionen in dem k.u.k. Armeeoberkommando, Generalstabsobersten v. Hranilovic entsprechend, beehre ich mich Eürer Hochwohlgeboren folgendes zu berichten :

Oberst v. Hranilovic, als Referent unserer Angelegenheiten im AOK, wurde durch die letzten Einschreitungen des Ob.Poln.Nationalkomitees in Unzufriedenheit versetzt. Insbesondere entspricht seinen Ansichten die Rede nicht, die Euer Hochwohlgeboren auf der Versammlung der Delegierten der Bezirksorganisationen in Krakau gehalten haben und die in der Nummer 26. der Zeitschrift " Polen " vom 23. Juni veröffentlicht wurde.

Dieser Aufsatz, dessen Inhalt mir nicht genügend bekannt ist, soll zwei,der ganzen grundsätzlichen und bisherigen Politik des O.P.N.K.- nach Ansicht des Obersten v. Hranilovic - widersprechende Forderungen enthalten, Forderungen, die Oberst v. Hranilovic persönlich verurteilt und bekämpft und es auch in Zukunft tun wird. Die in " Polen " veröffentlichten Forderungen sind die folgenden :

1./ Die Bestrebung des O.P.N.K.,einen polnischen Staat zu errichten.

2./ Das Betrachten der Polnischen Legionen, als des Keimes einer polnischen Armee.

Meine Erklärung, dass es sich um das Errichten eines polnischen Staates im Bunde mit Oesterreich und der Habsburgischen Dynastie handelt, sowie darum, dass die Legionen - in den letzten Zielen des O.P.N.K. - den Keim polnischer Honveden bilden, vermochte nicht die Ansicht des Referenten zu ändern.

Diese beiden Forderungen - als Symptome des Separatismus des O.P.N.K. in Beziehung zum Staate, zu dessen Untertanen das Gros der Mitglieder des O.P.N.K. zählt - werden einen gewissen Abbruch der Beziehungen hervorrufen, dem Oberst v.Hranilovic bei meiner letzten Anwesenheit im Standorte des AOK., wohin ich dienstlich berufen wurde, Ausdruck verlieh. Die Beziehungen des O.P.N.K. zum Referenten der Polnischen Legionen können, seiner Ansicht nach, nur dadurch eine Besserung erfahren, dass Euer Hochwohlgeboren in einer der nächsten Nummern der Zeitschrift " Polen " offiziell erklären, dass :

1./ das O.P.N.K. nicht nach der Errichtung eines polnischen Staates trachtet und sich mit der Ausdehnung der Grenzen des österreichischen Staates über die polnischen Länder begnügt ;

2. / die Polnischen Legionen in den letzten Bestrebungen des O.P.N.K. nicht den Keim einer polnischen Armee bilden.

Indem ich diese zwei Forderungen Euer Hochwohlgeboren zur Kenntnis bringe, brauche ich nicht zur Unterstreichung ihrer Bedeutung hinzuzufügen, dass sie vom Referenten der polnischen Angelegenheiten im k.u.k. Armeeoberkommando vorgebracht werden.

Mit dem Ausdrucke

vorzüglichster Hochachtung

Sikorski mp.

Bibl. Jag.

10/VII 915

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L.....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Wielce Łaskawemu Panie!

Pamiętam b. pochlebnej życzliwości w odniesieniu do mnie, które pw. wówczas mieć sposobność, gdy się w praktyce sprawdzę - sytuacja nasza jako D. W. N. K. N. jest niezwykle trudna i ciężka. Zewnątrz ze strony ch. władz idzie na nas parcie wprost nagie - dotychczas zaś nie czujemy życzliwego wzniesienia przez rokowania obcego przeciwnika. - Wpływ życzliwego referenta o ciężkiej jest u nas widoczny i w ciężkiej jest b. silny. Uczuwamy życzliwości - jak sprawy idą w prasie i czy można liczyć na jakąś u was pomoc papierową. - Czy otrzymała Pani pismo Wielmożnego Pana Prezesa Radosława?

Staram się osobiście sprawę potoczyć - jak mogę - zadaję sobie jednak późniejsze pytanie, czy to jest dobra metoda. Czy nie lepiej zaprzestać do zerwania stosunków. — Sprawę werbunku ostatecznie z Naczelnikiem Leg. w dn. sprawie, że ma przychodzić do D. W. oficerów werbunkowych - którzy podlegają będą D. W. przez co werbunek przy nas pozostanie. — Pismo swoje dotyczące do listu hr. Mostowicza - który zapomniał go wrzucić!

Łączę wyrazy prawdziwego szacunku i poważania
oraz uprzejme pozdrowienia. —

hr. Tarnowski

890

Bibl. Jag. 178

Wielce Szanowny Panie
Profesorze!

W drugim liście prosiłem Ks. Profesora
o pewne przejście prawa, które
ewentualnie po odprawieniu przewodu
trzebaby zdawało mojem, jak najrychlej
~~zawrzeć~~ postarać do Archiwum — gdzie wszystkie
potrzebne akta — jak najbardziej dobrego.
O zajściu tej sprawy jeszcze proszę
jaknajprędzej pozbawienia
pewnej nadziei i powiadomienia

11/VIII 915.

Wasz Szkarłat

Mr. and Mrs. Thomas Dunn
Jr.

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

1. VIII

[11 VIII 195]

Wielce Łaskawej Pani
Pereni!

Na prośbę Pani mam radość najgłębszą z powodu poleceń - jej Łaski pełnionych i godnego Pani zaufania - jestem przekonany, że w całem powodzeniu.
Łaskawej poleceń potrzeba nam było bardzo. Ona wróciła nam wpływy w Petersburgu. Przyjęto tu bardzo dobrze - Mam nadzieję, że Łaski samo przyjęcie tu Warszawa, dobrze wpłynie jej odmienne podróże. -
Co do Pani prośby - ja postaram się z hr. O. Akces tej grupy do nas w obecnych warunkach pozytywnie o wiele trudniejszy. Jestem przekonany, że niebezpieczeństwa, by nas zastąpić arystokracja rodowa Galicji, będzie na miejscu w Warszawie. - Nie mniej jednakowoż potrzeba tej ostrożności - nie mniej czujności. Że przy tym robię wszystko, by tylko pozyskać - już najszczerze Pani życzliwość. Praca ta pozwoli w dalszym ciągu, zwłaszcza dodatnie i wielkie owoce. -
Proszę mieć dziś bardzo serdeczne zapewnienie Łaskawej czci. i Sig. Pol. do niebytności Pani

rozpada się Gnes. Wój tocz. Leg. na wzór rakarskich. Wypadnie przeciwko temu spotkaniu umówić, bracia Zobrowska i inni Legjoniści. Przygotowany w tej sprawie memoryał przyślę jutro z prośbą o zajęcie się nim z energją. —

Po wyjeździe Kan. Pana Prezesa do Wiednia i w innej chwili powstanej odbyłem całą serję Konferencyj z politykami Galicyi: Mijolsky innym przypadkiem wiadomości na ks. W. Czartoryskiego w Dzikowie. Po rozmowie z min. Prezesem wiele Kan. Pan Prezes swoją uwagę o reorganizacyi N. K. N. nad Wisłą skierował pracowniej pracy - traktując ją przez pryzmat obecnego stanowiska. Za najbliższą chwilę w Krakowie przedstawię Panu całą tę pracę - a co zajdzie, o tym papierze w tym Ministerstwie. —

Jest rzeczą konieczną domagać się przeniesienia Dep. Wojsk. do Warszawy. Jeżeliby była sposobność prosiłbym o tem pamiętać. —

Proszę przyjąć wyrazy prawdziwego szacunku i poważania

Wł. Sikorski

21/VIII 915

1056

Uwagi o sprawie reorganizacyi Naczelnego Komitetu Narodowego

I.

Utrzymanie N.K.N.z tą samą firmą jest bezwarunkowo konieczne.Jakakolwiek zmiana na firmy czy też stwarzanie ciała,któreby choć w części zrywało z tradycyą N.K.N.byłoby krokiem szkodliwym.Przedewszystkiem w razie jakiejkolwiek zmiany narażony byćby mógł stosunek prawny NKN.do Legionów Polskich i odwrotnie. Powtóre wywarłoby to ujemne wrażenie na zagranicy przyzwyczajonej w firmie NKN widzieć reprezentacyę narodu polskiego,zwracającą się przeciw Rosyi.Wreszcie i we własnem społeczeństwie wywołałoby dezorjentacyę.

II.

N.K.N.należy wzmocnić i niektóre gałęzie jego działalności jaknajbardziej ożywić. Przy wzmacnianiu N.K.N.należy zasadę jednolitości narodowej,wysuniętą w dniu 16 sierpnia 1914,podnieść do najwyższej potęgi.

Konieczność takiej jednolitości dyktują:

1. Odsłanianie się Królestwa Polskiego i stosunki jakie z Królestwem coraz ściślej nawiązują Legiony i instytucye N.K.N. Przytem przyjęta być może zasada odrębnego organizowania się Królestwa.Tem silniejsza musi być jednak organizacya Galicyi,jeśli nie ma zejść do roli podrzędnej.
2. Obecny opłakany stosunek Austryi i Niemiec do sprawy polskiej,wywołany rozbiciem Polaków. W stosunku do N.K.N.widoczna jest u reprezentantów tych państw niechęć i dążność do uniemożliwienia jakiejkolwiek jednolitej organizacji polskiej wogóle.Istnienie grup politycznych poza N.K.N.bywa wyzyskiwane do osłabienia wpływu NKN z jednej strony z drugiej dla wskazywania w pewnych momentach,że słabość NKN-u jest następstwem moskalofilstwa Polaków.
3. Silny rozrost ruchu separatystycznego żydowskiego.i akcyi ukraińskiej.Kwestay żydowska zaogniająca się w Królestwie /przez celowe wygrywanie jej przez władze niemieckie przeciw Polakom/i w Galicyi/przez stosunek do Rosyan w czasie inwazyi i stosunek do władz austryackich po ich wkroczeniu/musi napotkać na jednolite stanowisko obozów polskich,jeśli nie ma przyczynić się do rozbicia siły narodowej polskiej.Jednolicie zaś nuszą się Polacy przeciwstawić agitacyi prowadzonej przez Ukraińców za podziałem Galicyi,aprobowaniem odłączenia Chełmszczyzny, i przeciw dążnościom państwowym polskim wogóle. Wystąpienia Ukraińców są objawem tembardziej niebezpiecznym że odbywają się w porozumieniu z niektórymi kołami Wiednia i Berlina,które mieć będą wpływ na rozwiązanie kwestyi polskiej. Ponadto Ukraińcy nawiązują kontakt z Białorusinami i Litwinami,aby i z północnej strony zaszachować nasze postulaty.

4. Ciągły upadek wpływu politycznego Polaków w Austrji . Brak poważnego przedstawicielstwa Polaków w radzie Korony przypisać należy jedynie rozbiciu wśród obozów polskich. Znikł wpływ Polaków na tok polityki zagranicznej. Nawet w Galicji odbiera się żywiołowi polskiemu jego znaczenie /nominacja generała i to nie Polaka na namiestnika--rozporządzenie językowe na kolejac --każdy tydzień bez wątpienia przyniesie nowe objawy w tym rodzaju/. W związku z obniżaniem się znaczenia Polaków w Austrji jest nieodpowiadające godności naszej traktowanie Polaków w Królestwie Polskiem. W administracji wojskowej w Królestwie Polskiem wysunęli się na czoło Niemcy, niechętnie wobec polskości usposobieni. Czesi i żydzi wszelkich narodowości mają daleko większy wpływ w administracji niż Polacy.
5. Coraz to pojawiające się dążności ku zlikwidowaniu Legionów Polskich. Uniemożliwiając dalszy wzrost i odrębność Legionów, odpowiednie czynniki stale opierają się na rekryminacjach podnoszonych przeciw Legionom i ich reprezentacji politycznej przez niektóre polskie grupy polityczne. Swiadomość, że cały naród polski jednolicie stoi za Legionami uniemożliwiłaby wszelkie zamachy w tym kierunku.

III.

Przy reorganizacji NKN dla przywrócenia pełni wpływów NKN należy ściśle odgraniczyć jego kompetencję od kompetencji Koła Polskiego. Do sfery działania i wpływów Koła Polskiego należą wszystkie sprawy krajowe. Naczelnemu Komitetowi Narodowemu przypada ster całości Sprawy Polskiej, o ile jest ona w związku z Austrją rozwiązywana. Prezes Koła Polskiego, o ile nie jest zarazem prezesem NKN, wchodzi z urzędu do Prezydjum NKN. Wszelkie zamięszanie w tym kierunku, przeciwstawianie Koła POlskiego NKN-owi lub odwrotnie , lub co gorsza wzajemne zwalczanie się wobec rządu centralnego musi raz na zawsze być wykluczone. Ustać też musi wszelka akcja samowolna poszczególnych grup lub osobistości wpływowych, nie skoordynowana z NKN.

IV.

Akcja ratunkowa komitetów polskich krajowych i zagranicznych nie może przeciwstawiać się akcji politycznej Naczelnego Komitetu Narodowego. Akcja komitetu Sienkiewiczowskiego opiera się politycznie na organizacji politycznej wrogiej NKN-owi, należy dojść do porozumienia z tym komitetem na zasadzie skłonienia go do ściślej neutralności. Akcja komitetów krajowych, o ile jest na terenie Królestwa prowadzona bez kontaktu z NKN, wyzyskiwana bywa przez żywioły trzecie a częstokroć osłabia akcję polityczną NKN, stąd to niezbędne jest skoordynowanie jej z działalnością polityczną NKN.

V.

Przebudowa organizacji NKN odbyć się może na następujących zasadach:

1. Zwołane będzie zgromadzenie z dnia 16. sierpnia 1914 r., w którem wezmą udział wszyscy posłowie polscy do sejmu i parlamentu z Galicji i Śląska. Uczestnikami będą także nie będący posłami dzisiejsi członkowie NKN i ich zastępcy jako reprezentanci dawnych organizacji Komisji Stronnictw Skonfederowanych Niepodl. i Komitetu Centr
2. Zgromadzenie poweźmie cały szereg decyzji w myśl powyższych wytycznych oraz przyjmie do wiadomości powrót secesjonistów do NKN

4. Obecny zasięg wpływu politycznego Polaków w Kraju
na tle ogólnej sytuacji politycznej. Przy pomocy
terenowych placówek Delegatury, a także w kontakcie
z innymi ośrodkami konspiracyjnymi, Polacy mają
możność bezpośredniego poznania nastrojów społecznych
i politycznych. Ocena ta jest tym bardziej miarodajna,
że w ostatnim okresie nastąpiło wyraźne ożywienie
życia politycznego. Wzmożona działalność partyjna
przejawia się w organizowaniu zebrań, odczytów,
wydawaniu prasy i ulotek. Ożywienie to jest
wynikiem zbliżającego się terminu wyborów do
Krajowej Rady Narodowej. W związku z tym
przygotowania partyjne nabrały charakteru
gorączkowego. Wszystkie stronnictwa polityczne
w Kraju, z wyjątkiem Polskiej Partii Robotniczej,
zwróciły się do Polaków na Zachodzie o pomoc
w kierunku wpływu na władze brytyjskie i amerykańskie,
aby te ostatnie wywarły nacisk na Rząd Polski
w Londynie, celem zmuszenia go do ustępstw na rzecz
stronnictw politycznych Kraju. Ponieważ
stronnictwa te nie posiadają swoich przedstawicieli
w Londynie, zwróciły się do Polaków na Zachodzie
o pośrednictwo w nawiązaniu kontaktu z Rządem
Polskim. Wszystkie te okoliczności sprawiły,
że Polacy na Zachodzie stali się obiektem
zainteresowania ze strony politycznych
czynników Kraju. Zainteresowanie to
przejawia się w dążeniu do uzyskania
informacji o sytuacji politycznej
na Zachodzie, o stosunku Polaków
do Rządu Polskiego, o stosunku
Rządu Polskiego do Rządu Sowieckiego
i do Rządów Zachodnich.
Przy tym istnieje wyraźna
tendencja do wyolbrzymiania
znaczenia Polaków na Zachodzie
i ich wpływu na sytuację
polityczną w Kraju.
III.
Przy ocenie zasięgu wpływów
politycznych Polaków na Zachodzie
należy uwzględnić fakt, że
Polacy na Zachodzie nie
stanowią jednolitej grupy
politycznej. Istnieją tu
bowiem przedstawiciele
wszystkich stronnictw
politycznych Kraju, a
ponadto przedstawiciele
wszystkich grup społecznych
i zawodowych. Wpływ
Polaków na Zachodzie
na sytuację polityczną
w Kraju jest zależny
od wpływu, jaki
wywierają na

3.Przy powrocie secesjonistów narodowa demokracja nie może być brana w rachubę,ona bowiem dziś jako stronnictwo nie istnieje. Od powrotu do NKN wykluczeni są również dwaj sprawcy przeniesienia II.i III.pułku Legionów w Karpaty.
4.Wprowadzona zostanie odpowiednia reprezentacja duchowieństwa do NKN
5.Ewentualny dobór kilku innych wybitnych osobistości poza kluczem partyjnym z łona społeczeństwa,których obecność podniesie autorytet instytucji w oczach ogółu i ułatwi przeprowadzenie pewnych prac.

VI.

Reorganizacja właściwa NKN i rozdział jego agend odbyć się musi

1.pod hasłem pracy realnej. Wszystkie zatem stronnictwa reprezentowane w NKN powinny mieć wpływ na bieg wypadków i odpowiednio współuczestniczyć w pracach i ddpowiedzialności NKN.Równocześnie jednak zasada reprezentacji wszystkich stronnictw w poszczególnych placówkach NKN nie może szkodliwie oddziaływać na tok prac.
2.pod hasłem skoordynowania akcji politycznej społeczeństwa polskiego w Austrji i w Królestwa polskiem . Toteż określony być winien stosunek NKN do akcji stronnictw politycznych i grup Królestwa polskiego i do ewentualnej ich organizacji.Należy ustalić formę współdziałania z ową organizacją.
3.pod hasłem rozwinięcia szerokiej akcji prasowej w kraju i za granicą. Cała opinja polska musi być przez umiejętne oddziaływanie NKN solidaryzowaną wokoło wspólnego programu.Dbać należy o wytworzenie takiej atmosfery moralnej która uniemożliwi jakąkolwiek frondę.Opinję publiczną da się zorganizować wezwaniem do jednomyślnej obrony narodu polskiego przed próbami lekceważenia jego aspiracji narodowych i państwowych przez mocarstwa centralne z jednej strony,z drugiej pod hasłem systematycznego odpierania oszczerstw i ataków na polskość,organizowanych przez jej wrogów w opinji Europy i Ameryki.
4.pod hasłem zażegnania waśni orjentacyjnych wśród trzech zaborów. Zbliżanie się końca wojny i rokowań pokojowych wymaga wytężenia wszystkich sił,by wystąpienia Polaków bez względu na zabory wobec ewentualnego kongresu pokojowego miały charakter jednolity i jednolitość celu.
5.pod hasłem polityki zagranicznej. Odpowiednio skoordynowane i wyzyskane być muszą wpływy polskie we wszystkich państwach,obmyślona i zorganizowana propaganda we wszystkich państwach i środowiskach opinji światowej w duchu pozyskania ich dla postulatów politycznych narodu polskiego.

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

184

[13. VIII 1915]

Wielce Kochanny Panie Prezesie!

W załączeniu odpis pisma b. ob. Rządu Cleriona-
rza opisu sprawy dotyczącej P.O.W. w Warszawie.
Ta pobudka sprawa wymaga natychmiastowej
interwencji prezydyum KOR. O mojem
postanowieniu w tem przedmiocie nie wspomi-
nać. Zawiadamiam natomiast przez ten, że
zwróciłem się w tej sprawie wprost z Warszawy
przez przysłanie delegata do prezydyum.
Załatwienie tej ciężkiej sprawy przedstawiam
sobie w sposób następujący.
Żołnierz P.O.W. aktywny zorganizowanej,
w jednem miejscu w ilości 400 - materiały oskar-
żenia - porozumieć się werbunek oficyalny
prowadzony przez dep. wojsk - który za pew-
nem wielu tysięcy ludzi z całego miasta. —
Bezwzględnie rozstrzygnięcie w jednej lub
w drugiej sprawie t.j. czy [illegible] Pi[illegible]
lub prowadzenie werbunku jednostronnie tylko
przez organizacyę wojsk. i'go doprowadzi
do Rozłamu. W pierwszym wypadku
sprowokuje to P.O.W. w drugim wypadku
władze. I Wtedy trzeba Rozpoczniemy
interwencyą bezwzględnie Kategoryczną.

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

185

Za pana grosika jadę do Warszawy. Ma 36 grosika. Mostowski będę wpływać wspaniałego na ~~[illegible]~~ wzburzone fale, mimo to nie ta rola. Gdyby jednak interwencja prezydyum zawiodła mimo pięciu prezesów. —

Skupić interpelacje na Niemcy- póki czas kulty wrócić spokojnie - aby nas później uniewinnić. Źle robi Daszyńska, że się opozycja- pierwsza bardzo dużo zadecydować mogła o roku sprawach. —

Kończę z powodu spodni - wyrazami najgłębszego poważania. —

Witkiewicz

Z Warszawy, skąd przyjechałem tuż pani dnia, do nas sytuacja pomiernie wygląda do N.K.N. w Galicyi całej strony mamy dosć

L.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Warszawa 21/VIII. 915. 186

Wielce Łaskawemu Panie Prezesie!

Jestem tutaj w kilku celu - pracuję razem z Komitetem. - W Warszawie bawią pp. Sokolnicki i Starzewski Prezes Oddz. Rob. z chcą ułożyć sprawę z Prezydium Zarządu Głównego: Sokolnickim odbędę się jednomyślnie pracy potrzebnej - zajść mniej swoim sprzeczności. -
Sytuacja w Warszawie przedstawia się w sposób następujący. Komitet Warszawa jest za nami: Rozumowo opowiedzieliśmy się, by - jak pierwiastek - przez pójście za Komitetem Obywatelskim pozostać. - Rozwiązanie Komitetu Obywatelskiego [illegible] Komitet Warszawa by pozostał [illegible] z naszych przyjaciół i kilku niezdecydowanych jeden.
Z. obóz Komitetu Centralnego obecny. Wróg mamy za sobą kolosalne prace i zasługi. Wróg zdawania obecnie polski społeczeństwo za wielką skalę. polski społeczeństwo i polski patriotyzm S. za kilka orientacyj koalicyjnej z Dmowskim przynajmniej neutralnie - kilku neutralni - zachowujący rezerwę. Pierwszy obóz ze zdaniem przeciwstawia się nam - drugi jest naszem aprobatą i tłem - trzeci pragnie z nami pertraktować i wyraża osobną deputację złożoną z pp. Ks. Galewskiego, Wasilka, Demblickiego do N. K. N. i Krakowa - celem kontynuacji pertraktacji z N. K. N.

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

187

Akcye nasze przeszły bardzo dobrze
i gdyby nie groźba mieszkańców za Sanem
w obozie Austryackiego - wówczas mogliby[śmy]
liczyć na powrocie Warnan ze Lipianami. —
Rozkaz tego unikuję pragnieniu za wielkiej chęci
w chwili najbliższej bytności u Podwarskiego, który
był w Warnanii - i który Wiemu natchnął w przeciągu
dwóch godzin wyjechać z miasta do manifestacyi
mogłem mu jego cześć! Mam nadzieję, że z Pod.
dojdziemy do porozumienia. Warnan Syo z
z małej odmowy być musiał Zrapowaniem I. Bryg.
normalnego uzupełnienia. G. wilno dla zdania
do zdjęcia brygad. Cz. oddanie Zimkowi Kamienia
pod dywizyą, za cenę przejęcia pułku warnan z 2 DP
Rokiemely. Prosi
Pokazać wzięć że pułk. pod uwagę - zachęcić bowiem -
że trzeba bardzo w tej sprawie rozumieć maximum
ciepłości. —
Pozdrawia Wielce Sz. podchor. do I. Bryg. jutro. Jest
to nasz życzenie i to dosyć ciche. Wreszcie
przeczytaj Pierwszy list pisze wszystko wtedy
wypocznę chwilę: Polako mi się przemyśleć te
terminu na następny tydzień. Wreszcie ma
Pozwoli tym tygodniu - warunki przyjmowania
nie wolno zadawać - obawiam chwilę w obozie
Podwarskiego. — Wreszcie bardzo oficyalny - propaganda
przeciwna. -
Najbardziej chcę wyperswadować, by chwilę Pasek nie wracał
do Cesi pod wpływem - coby wtedy reprezentował Warnan
na zemście - i coby zadecydował o wrzucie
w myśl ostatniej rozmowy N. K. N. Co do obowiązku
Pana chce jest ciągły - jak najlepszej myśli. —

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

W rozmowach z delegacyą Comit. Ramiel
prosiliśmy o dwie persony. Za reprezentacyą Polityczną
mówić go nie można - Nie można jednak odmówić
przyjść pod mi do parafii dziennego. Ankiem
mówiemy i porozumiemy z nim Protokuł. -
Z Ber. Rudnickim jestem 6. dobrze. Na Polacy
18go byłem. Miałem rozmowę z
z Glasenappem, Rudkiem Czapskim, Chrzanowskim,
ks. Fürstenbergiem, Sercem Wodolińskim - oraz
guberm. Warszawy. - 6 Ber przy mojej obecności
Hamerik z wodzeniem. dotyczącym bankowości.
Bar. Rudkin zaprosił do Warszawy ks. P. Lubomirskiego
a jako ewentual W. K. W. ks. Leo i r. dn. Rosnera.
Kamienobrodzka bardzo o mnie pytała. -
Z ks. Z. Lubomirskim, który zachowuje się
wobec nas przyjaźnie mamy konferencyę jutro. -
Łączę wyrazy należytego szacunku i poważania
oraz uprzejmych pozdrowień.

Wodzicki.

189

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dnia 5. września 1915.

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Treść punktu do osobnego wyjścia.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

Korzystając z jednodniowego pobytu w Piotrkowie, gdzie przybyłem celem załatwienia ważniejszych spraw i nawiązania bezpośrednich stosunków z pułk. Zielińskim, obejmującym w ciągu dnia dzisiejszego Komendę Grupy, przesyłam Wielce Szanownemu Panu Prezesowi kilka najważniejszych informacyi, dotyczących stanu rzeczy w Warszawie.

W myśl instrukcyi WP. Prezesa oraz bardzo silnie podkreślonej woli większości delegatury N.K.N. (do Warszawy, werbunek został wczoraj w Warszawie otwarty. Warunki werbunku są jak najtrudniejsze. Z jednej strony niechęć Niemców, którzy zoryentowali się aż nadto dobrze, że zwrócenie się przeciwko Legionom nie wywoła oburzenia wśród społeczeństwa warszawskiego lecz wprost przeciwnie stawia nam najrozmaitsze trudności w rodzaju zakazu większych zebrań werbunkowych, zakazu afiszowania werbunku jedynie tylko w jęz. polskim itp. Z drugiej strony hasło antywerbunkowe rzucone przez zwolenników Piłsudskiego zdezoryentowało zupełnie społeczeństwo i wywołało wprost przeciwny od zamierzonego skutek.

Zwolennicy bierności i neutralności, a już tembardziej rusofile mają obecnie w swym ręku legitymacyę niepodległościową, która uzasadnia ich dotychczasowe stanowisko. Wszelkie moje interwencye u Niemców, żądające ułatwienia akcyi werbunkowej nie powodują dobrego skutku, niemieccy bowiem oficerowie a Cleinow przedewszystkiem znajdują zawsze na moje wywody steorytypową odpowiedź „dlaczego my was mamy specyalnie popierać, jeżeli własni wasi zwolennicy są przeciw werbunkowi. To stanowisko niemieckich władz jest chyba najlepszym uzasadnieniem, że nie można Warszawy wykluczyć z całej akcyi werbunkowej bez jak najgorszych konsekwencyi dla niej. Starałem się zrozumieć stanowisko przeciwników werbunku, jest ono jednakowoż

tak niestałe,zawiera tyle niekonsekwencyi,że trudno się w tem oryentować a jeszcze trudniej dopatrzeć stałej linii wytycznej. Argumenty używane przeciwko werbunkowi dałyby się ująć w następujące grupy:

1/ Legiony polskie są tak zaustryaczone,że nie mogą one odegrać roli zawiązku armii polskiej,

2/ Sprawa polska jest albo przegrana,jakby to wynikało z zachowania się Niemców i Austryaków na terenie Królestwa Polskiego,albotеż mamy jeszcze dużo przed sobą czasu do wygrania ostatecznych atutów.W pierwszym wypadku nie należy ofiarować Legionom ani jednego żołnierza więcej,w drugim mamy czas,należałoby przeto zachować wszelkie atuty w swoim ręku. W obydwu wypadkach będzie dla sprawy daleko lepiej,jeżeli żywioł gorętszy zamiast marnować się w szeregach Legionów Polskich,pozostanie na miejscu jako zaczyn nowego polskiego czynu w lepszych dla tego czynu warunkach. Rzucanie Warszawy w obecnej chwili w ramiona obozu stojącego około N.K.N. jest przegrywaniem ostatniego atutu,jaki Polska w obecnej chwili wygrać może.Należy przeciwnie postawić cały szereg warunków zasadniczych i od ich spełnienia uzależnić dalsze zachowanie się miasta Warszawy. To były argumenty pierwotnie używane. Pominąwszy zachowanie się Niemców i Austryi wobec Legionów Polskich,których rozwoju te państwa nie pragną,tembardziej więc nie poprą usiłowań naszych,by stworzyć niezależną armię polską w obecnej chwili,argumenty te nie mogły trafić do przekonania ogółu,który widział,że przy ich równoczesnem wygłaszaniu prowadzono w Warszawie cichy werbunek do I.Brygady,stojąc na tem stanowisku,że I.Brygada jest jakoby jedynym protestem istniejącym w wojsku i w społeczeństwie przeciwko wszelkiemu złemu,które się w Legionach przyjęło.

3/ W odpowiedzi na nasze wywody wysunięto nowy argument,streszczający się w tem: że między Legionami a armią jest tak duża fachowa różnica,iż te Legiony nigdy kadrami armii polskiej stać się nie mogą. Daleko łatwiej kadry takie organizować w poufnych związkach militarnych. Argument taki nie wytrzymuje najpobieżniejszej nawet krytyki,pominąwszy już bowiem fakt daleko większej różnicy,jaka zachodzi pomiędzy poufnymi organizacyami a armią regularną,pomija on wszelkie warunki techniczne poufnego działania podczas wojny na terytoryum okupowanym,które nie pozwalają na jakąkolwiek ekspanzyę,mogącą liczyć na poważny rozwój.

4/ Twierdzenie,że Legiony Polskie nie będą mogły odegrać nawet tej

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L.....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

roli,jaką odegrały formacye podobnej nazwy pod wodzą Dąbrowskiego,z tego jakoby powodu,że dzisiaj Europa Legionów nie chce ani za nimi nie stoi,już z tego względu nie może być brane w rachubę,że ono uzasadnia nasze stanowisko a nie stanowisko antywerbunkowe,jak to w tej chwili ma miejsce.Jeżeli bowiem warunki realizacyi sprawy polskiej są rzeczywiście tak ciężkie - to tem większych potrzeba z naszych stron wysiłków,ażeby tę sprawę ratować.

Ja osobiście zgadzam się jak najzupełniej z wywodami W.Szanownego Pana Prezesa,zawartymi w instrukcyi przysłanej mi do Warszawy.Zdaje mi się,że główny powód zajęcia stanowiska antywerbunkowego,które w obecnych warunkach absolutnie nic nie uratuje a popsuć nam jedynie może i ten mały dorobek wojskowy,jakim poszczycić się możemy wobec Polski w Legionach Polskich - znajduje swe uzasadnienie w pobudkach innych. Warszawę chciano wygrać jako jeden z największych atutów,przemawiającym za obaleniem tego kompromisu, który był dziełem 16.sierpnia 1914 roku i z którego swój początek biorą Legiony Polskie.Oparto przytem swe kombinacye na gruncie nierealnym.Z jednej strony bowiem Warszawa nie przedstawiała ani pod względem politycznym ani też wojskowym żadnej siły realnej,któraby pozwalałaby nam snuć realne koncepcye stworzenia wojska polskiego,z drugiej strony liczenie na pomoc i poparcie w tym względzie ze strony Niemców było jedno z najfatalniejszych złud,które już nieraz prowadziły na manowce tych,którzy operować lubią fikcyami. Niemcy bardzo chętnie pójdą na rozbicie Legionów Polskich i N.K.N. (jak również akcyi na terenie Królestwa Polskiego,jest to bowiem jednoznaczne z rozbiciem jedynego widomego i zrozumiałego dla Europy znaku,że Polska chce walczyć o swój państwowy byt i że ma w tym kierunku jakieś konkretne pragnienia.Nie pójdą oni ~~jednakowo~~ jednakowoż nigdy na stworzenie ~~xxx~~ samodzielnego wojska polskiego albo też Legionów prusko-polskich,do której to kombinacyi odnoszą się z całem lekceważeniem.

Tak więc wbrew wszelkim trudnościom,które między innymi znajdą swój wyraz w odezwie antywerbunkowej,wydawanej przez Komitet Naczelny Stronnictw Niepodl. musieliśmy pójść na werbunek,jako na jedyny ratunek tego

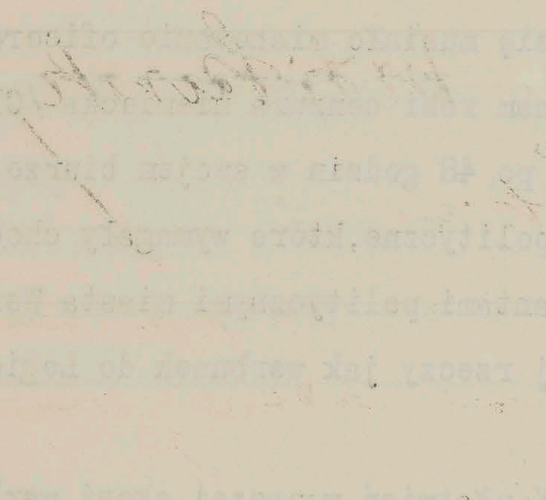
wszystkiego cośmy dotychczas zbudowali. Ażeby ten werbunek wydał dobre rezultaty potrzeba na to następujących warunków:

1/ Większej ilości pieniędzy, cała bowiem akcya werbunkowa jak również wyżywienie przyjętych rekrutów aż do chwili zaprzysiężenia, którego nie można dokonywać w Warszawie - idzie na koszt N.K.N. Ponieważ werbunek w Warszawie decyduje również o powodzeniu lub niepowodzeniu naszej akcyi politycznej w tym mieście, przeto porozumiawszy się wprzódy z p. Rejentem Starzewskim proszę o wyasygnowanie conajmniej 20.000 koron na ręce chor. Powierzy dla powyższego celu.

2/ Przedłużenie terminu werbunku poza 11 b.m. Według planu pierwotnego jaki otrzymałem w Warszawie po przybyciu na miejsce - werbunek miał trwać od 21.VIII. do 11.IX. a więc 3 tygodnie. Jakkolwiek jest to okres bardzo mały, to jednak w obecnych warunkach koniecznie należy postarać się o to, ażeby oprócz werbowania liczono nie od terminu pozwolenia, lecz od dnia faktycznego rozpoczęcia werbunku t.j. od 4.bm. Jako powód opóźnienia się podawać można techniczne trudności, wynikające z rozdzielenia Komendy Legionów i Dep.Wojskowego, z którą załatwić się musiało mianowanie oficerów werbunkowych, a dalej trudności, jakie nam robi cenzura niemiecka /Cleinow/ zatrzymująca najdrobniejsze ogłoszenie po 48 godzin w swojem biurze. Poza tem Prezydyum mogłoby podać trudności polityczne, które wymagały chociażby wstępnego porozumienia się z reprezentantami politycznymi miasta Warszawy przed narzuceniem im tak angażującej rzeczy jak werbunek do Legionów Polskich.

3/ Wyjednanie za pośrednictwem AOK ułatwień w naszej akcyi werbunkowej, która gdyby się stała publiczną mogłaby liczyć na duże bardzo powodzenie. Jedna prelekcya o Legionach polskich odbyta w Filharmonii warszawskie zadecydowałaby o nastroju całego miasta.

Są to rzeczy tak ważne, że zdaniem moim należałoby użyć wszystkich wpływów nie żałując i najpoważniejszych, ażeby tylko spowodować AOK do zajęcia przychylnego w tej sprawie stanowiska. Zadecyduje ono o wszystkiem Niemcy bowiem dają nam do zrozumienia, że wszystkich tych ułatwień nie życzy sobie przedewszystkiem nasze AOK. Ja ze swej strony wysyłam dzisiaj referat przez Komendę Grupy do AOK w tej sprawie, by conajmniej sparaliżować p.Hr. Andryan obiecał mi energiczną interwencyę w Min. spr. zagr.

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

we Wiedniu, dokąd wczoraj konsul austryacki wyjechał. Pozostaje więc jeszcze do podjęcia szybka i energiczna inicyatywa Prezydyum N.K.N. o co najgorętszej w tej chwili proszę.

Sytuacya polityczna w Warszawie przedstawia się dla nas nie najgorzej nie piszę jednakowoż w tej chwili o niej obszernie, w poniedziałek bowiem w południe będą najprawdopodobniej w Krakowie pp. German i Hupka, którzy w tej sprawie obszernie i miarodajnie poinformują JWP. Prezesa. Licząc na spełnienie wszystkich powyżej wymienionych postulatów, od których wiele zależy zdaniem mojem w najbliższej przyszłości - łączę wyrazy najgłębszego szacunku oraz uprzejmych i serdecznych pozdrowień

Wł. Sikorski

Jutro rano wracam do Krakowa, by osobiście kierować werbunkiem. W Krakowie są ze mną pp. Roman i Michałowski. Przyjechał również wczoraj p. Ostrowski.

Jeżeli by cudzoziemcy - byli Austriacy jeszcze do Drohobycza - wówczas proszę wysłać depeszę do dr. Wandka Pirożki - "Stado - Bitte auch Drohobycz senden!" - a rano wyjadę -

1107

DEPARTAMENT WOJSKOWY

195

POUFNE!

Odpis do Komendy Legionów.

L. 2905 04/15

W Piotrkowie dnia 6 września 1915.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

DO

Prezesa N.K.N.

Raport Nr.2.

CENTRALNEGO BIURA WERBUNKOWEGO

Od dnia 7-go sierpnia do dnia 28-go sierpnia oficerowie werbunkowi zwerbowali ochotników:

	od 7-VIII do 21-VIII-	od 21-VIII-28-VIII	Razem
w Dąbrowie	24	8	32
w Pińczowie	-	1	1
w Włoszczowej	5	-	5
w Jędrzejowie	4	-	4
w Piotrkowie	14	20	34
w Radomsku	10	7	17
w Miechowie	8	9	17
w Opocznie	3	-	3
w Końskich	1	5	6
		Razem	119

Łącznie ze zwerbowanymi od 18/VII do 7/VIII 73

Zwerbowanego ogółem ochotnika. 192

Zaznaczyć należy że liczbą 32 rekrutów z Dąbrowy i 34 z Piotrkowa objęci są przeważnie ochotnicy napływający z terenów zajętych przez armię niemiecką. Miasta Piotrków i Dąbrowa ani okręgi nie dają wcale rekruta.

Napływ ochotników z terenów zajętych przez armię niemiecką jest jeszcze wynikiem uprzednio prowadzonej tam agitacyi przez byłych emisaryuszy Departamentu Wojskowego.

Nikłe rezultaty akcyi werbunkowej tłómaczą się okolicznościami i warunkami w jakich muszą działać oficerowie werbunkowi.W raporcie Nr.1.wskazaliśmy na szereg ograniczeń ze strony władz austryackich w Piotrkowie,Dąbrowie i Radomsku.Od tego czasu stosunki bynamniej się nie zmieniły.Zakaz urządzania zebrań w dalszym ciągu istnieje.Oficera werbunkowego w Dąbrowie pozbawiono nawet w dniu 24/VIII legitymacyi werbunkowej,którą mu zwrócono nazajutrz z tem,że o ile będzie chciał wyjechać do jakiejś miejscowości musi się zgłosić do Komendy Placu dzień przedtem dla każdorazowego otrzymania Offene Ordre.-

Dużą przeszkodą w werbunku jest nieuregulowana dotychczas sprawa zapomóg dla rodzin Legionistów.Zgłoszenia przyjmują wszystkie biura werbunkowe,nie mniej żadne z tych zgłoszeń nie zostało jak dotąd załatwione przez państwo.Legioniści z Królestwa nie otrzymują zapomóg ze strony państwa.Oficerowie werbunkowi są narażeni na przykre zajścia z rodzinami Legionistów.Zdarza się że n.p.matki pozostawiają z przekleństwami dzieci w Biurze werbunkowem-mówiąc: "wzięliście nam ojców,braci i synów-żywcie teraz nam dzieci."

W Warszawie zgłasza się z podaniami o zapomogi do 120 osób dziennie.Nieuregulowanie więc tej kwestyi w jaknajszybszym czasie w postaci pozytywnego orzeczenia i wypłat sum należących rodzinom walczących całkowicie może podkopać prestige Legionów Polskich.W sprawie zapomóg dla rodzin Legionistów pochodzących z Królestwa Polskiego odniósł się Departament Wojskowy N.K.N.do c.k.Ministerstwa Obrony Krajowej pismem z dnia 26 sierpnia 1915. L.2796.DW.15.którego odpis przy niniejszem się załącza.

Wskazanem byłoby ażeby NKN sprawę rychłego i pomyślnego załatwienia tego pisma w c.k.Ministerstwie Obrony Krajowej jaknajenergiczniej pourgował.

DEPARTAMENT WOJSKOWY * Naczelny Komitet Narodowy *

Wodzicki

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Kochanemu Panu
Brensie!

Korzystam z wolnej sekundy, by spełniając Twój obowiązek przesłać Panu Brensie krótki raport. —

1. Z Konferencji wstępnej, w której zresztą wzięli udział Delegaci przybrani zmarłego Pana Brensie- a później przewodniczyli hr. J. O. z M. - powstał na razie wydział, który ma Salę organizować. Do wydziału weszli Pp. Parczewski, Turowicz, Chmielewski, Paleń, Pawłowski. Jest on zabrany w użytkowaniu pracy. —

2. Wybrano również Sąd Koleżeński, który ma się przekształcić po zjeździe z N. K. N. w Sąd Honorowy. W skład jego weszli hr. J. Potocki, Artur Śliwiński, i ~~Ignacy Simon~~ Simon. Jego Delegacja jest dobrana dobrze. —

Miejsce urzędowania, a Dep. Wojsk. i Komisja Rewizyjna Delegaci Senior reprezentantami N. K. N. w Krakowie - pozostali rozłożyli się i urzędują najlepiej. — Nadesłano stanowisko „miejscowego" Prezydium Koła Polskiego w Rzeszowie. W sprawie tej pp. —

3. Werbunek idzie - jak wszędzie powoli. Na dziś mamy 290 zebranych. Jeżeli otrzymamy pozwolenie werbunku i pieniądze wyjaśnię. — Sekcja werbunkowa jest dobrze zorganizowana, mieszczą się w Sali. —

4. Niemcy zgodzili się na Hasło zaatwej Sprawie
bitwy Legionów i Komendanta oficera polaca
w Warszawie - co jest sukcesem pozytywnym. -
5. Solidaryzuje i sympatyzuje Rep. wyżk. mera[illegible]
ostatnimi wiadomościami z P.K.N. na posiedzeniu
Rady - wobec przerwania z całości politycznej
całej. Pod hasłem pozytywnej pracy i realnej
polityki państwowej, pod hasłem ścisłego wykonania
wskazówek N. K. N. - oraz Rady Ogólnej z Komisją
Rady Król. Skupiają się z powrotem
wszyscy wyprobowani współpracownicy b. K.
6. Do Krakowa i Wiednia jedzie osobiście p. Dąbski -
by pozyskać własne piramidalne i ewentualnie
[illegible]demokratów - i ostatecznie załatwić
wypadki warszawskie. Zgłosił się do przedłożenia
wszystkich z Panem Prezesem. -
7. Dzisiaj przyjechał do W. Danyłowski i Ulrich.
Jutro wieczór Babel - z Jego reprezentantami N. K. N.
na granicy warszawskiej. Hasłem ich-czy nie
wpuszczą do całej tutejszej autonomii. -

Wyrazy prawdziwego szacunku
oraz uprzejmie, a serdeczne pozdrowienia
Pacs.

Warszawa 7/IX 915.

ZSIV

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dn. 1. października 1915.

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

Korzystając z okazyi przesyłam Wielce Szan. Panu Prezesowi parę informacyi.

1/ Odnośny Komitet w Kielcach zgodził się ostatecznie na to, ażeby przy "Dzienniku Narodowym" wydawać codzienny dodatek z depeszami oraz redagować odrębnie tygodnik p.t. "Głos Ziemi Kieleckiej". Panowie ci, którzy konferowali swego czasu z Sokolnickim niezupełnie byli zadowoleni z powyższej decyzyi. Po powtórnem jednak przyjrzeniu się sprawie podtrzymuję w zupełności dawny swój na nią pogląd, w Kielcach bowiem niema pod żadnym względem warunków na stworzenie osobnego dziennika. Ponieważ zaś po uzyskaniu odnośnych wyjaśnień inicyatorowie zgodzili się na złączenie swej inicyatywy z "Dziennikiem Nar." sądzę zatem, że sprawa ta jest zupełnie dobrze załatwiona.

2/ Major I. informował mnie o dobrym jakoby nastroju, który panuje dla nas w Gubernii, przygotowują się tam instrukcye dla komendantów obwodowych w myśl których odnośne komendy będą zobowiązane do popierania naszej akcyi. Gubernatora nie zastałem w Kielcach, tak że będę musiał specyalnie jechać do niego do Lublina w pierwszych dniach następnego tygodnia.

3/ Podaję do wiadomości W. Szan. Pana Prezesa treść rozmowy cesarza z gubernatorem po jego ostatniem zaprzysiężeniu, w której cesarz między innymi stwierdził, że Królestwo Polskie w myśl oświadczenia Bethmana Hollwega i deklaracyi ces. Wilhelma ma być połączone z Austryą. Na twierdzenie gubernatora, że Niemcy zachowują się w wielu wypadkach tak, jak gdyby dążyli do rozszerzenia swoich granic i na wschód - odpowiedział cesarz: "są to tylko pozory, jest to polityka

dołu,nie mającego na te sprawy decydującego wpływu.Dla mnie miarodajne są jedynie deklaracya ces.Wilhelma,która jak pan widzi brzmi zupełnie odmiennie a stanowczo".

Oświadczenie to wygląda ciekawie w porównaniu z relacyami Dr.Kota,które w odpisie załączam.

Uprzejmie proszę zupełnie szczerze i otwarcie przeprowadzić dyskusyę polityczną z p.Simonem,który jak najzupełniej jest oddany nam i sprawie a że jest przytem najzupełniej lojalny,leży zatem w naszym interesie,ażeby go jak najzupełniej dla kierunku naszego ~~xxx zyskać~~ pozyskać. Z relacyi delegatów warszawskich wynika jak najpilniejsza potrzeba wewnętrznej konsolidacyi N.K.N. a ponieważ ten pogląd znajduje swe uzasadnienie również w niebezpieczeństwach polityki wewnętrznej poszczególnych urzędów,na którą nasi przeciwnicy mają dosyć duży wpływ,proszę przeto jak najgoręcej Pana Prezesa o podejęcie w tym kierunku dalszej inicyatywy.

Do pisma niniejszego dołączam bardzo ważny raport z Łodzi z prośbą o zwrócenie na niego uwagi.

Wyrazy prawdziwego poczucia
oraz uprzejme pozdrowienia Dyes.

Wolfsberg

1982

do najpozn. użytku JR

Konferencya cieszyńska.

Dnia 6-tego września rozpoczęły się w Berlinie narady w sprawie uregulowania stosunków w obydwuch okupacyach Królestwa Polskiego. W komisyi brali udział delegaci rządu austro-węgierskiego i niemieckiego. Obrady nie dały rezultatu. Na żądania delegacyi austryackiej ustanowienia przedstawicielstwa austryackiego w Warszawie i przydzielenia gubernii siedleckiej Austryi, Niemcy odpowiedzieli bezwzględną odmową, co spowodowało ostre zerwanie obrad przez delegazyę austryacką.

Dalszy ciąg konferencyi odbył się w Cieszynie.

Regulacya granic. Na prawym brzegu Wisły granica okupacyi austryackiej biegnie od ujscia Pilicy wzdłuż rzeki do Dęblina, który przypada Austryi, a dalej pokrywa się z granicą dawnej gubernii lubelskiej. Granicą dalszych nabytków na wschodzie jest Prypec. Ustalono drobną regulacyę granic w powiecie dąbrowskim. Na żądanie części powiatu będzińskiego i Częstochowy Niemcy odpowiedzieli odmownie, uzasadniając odmowę wielkiemi rzekomo wkładami uczynionemi w ów teren. Nie ustąpili też ziemie siedleckiej.

Reprezentacya w Warszawie. Condominium w Warszawie przez Niemców definitywnie odrzucone. Dopiero pod wielkim naciskiem zgodzili się Niemcy na unormowanie reprezentacyi austryackiej w Warszawie. Ustanowiony zostanie generalny konsul / będzie nim prawdopodobnie bar. Andryan/ , któremu oprócz austryackich poruczone również zostaną interesy obszaru okupacyjnego. Interesy te są następujące: 1/ Dopuszczanie osób prywatnych z okupacyi austryackiej do Warszawy i naodwrót; Niemcy godzą się na swobodą ruchów, ale tylko dla b. poddanych rosyjskich. Nie chcą dopuścić większej swobody dla poddanych austryackich, oświadczają wprost, że niechętni są kontaktowi Polaków z Galicyi z okupacyą niemiecką, kontakt ten bowiem wywołałby zamęt, z którym nie umiałyby sobie dać rady władze niemieckie, nie obeznane z kwestyą polską i dopiero teraz zmuszone ją studyować. 2/ Uregulowanie stosunków pocztowych, telegraficznych i kolejowych. 3/ Dopuszczeenie prasy wychodzącej z pod cenzury austryackiej. Tu Niemcy zastrzegli się, że dopuszczą tylko pisma umiarkowane. Ze strony austryackiej wymieniono : "Czas", "Reformę" i "Dziennik Narodowy". Ma ten punkt być później uregulowany./Jak się dowiaduję od kap. Michela z konsulatu warszaws-

zet dous kiego, ogeki

kiego, ogłaszają Niemcy w "D.Warsch.Ztg.", że opublikują listę gazet dopuszczalnych, władze austryackie są tem oburzone, że Niemcy tę listę chcąc ustalić bez porozumienia się./ 4/ Uznanie waluty koronowej w okupacyi niemieckiej. 5/ Dopuszczenie uczonych polskich z Galicyi do szkół wyższych i kursów w Warszawie.- Niemcy zgodzili się bez trudu. 6/ Uregulowanie spraw żeglugi na Wiśle. 7/ Unormowanie stosunków stowarzyszeń gospodarczych mających siedzibę w Warszawie,a filie w rejonie austryackim. 8/ Przyznanie wolności handlu i przemysłu obywatelom austryackim i obszaru okupacyjnego.

Wyraźne zastrzeżone zostało , że umowy są tylko tymczasowe. W pertraktacyach żadna ze stron nie potrącała o kwestye dalszej przyszłości. / Prof. Michael , jeden z członków deleagcyi niemieckiej oświadczył w prywatnej rozmowie, że zdaniem jego Królestwo Polskie przypadnie Austryi, prócz gubernii suwalskiej - Litwa Niemcom./ Delegaci austryaccy podnosili pretensye o dewastacyą kraju przez Niemców. W umowie zastrzeżono, że nie będzie się kraju eksploatowac, ponadto, co nakazane względami wojskowemi i . . .gospodarczemi./ delegaci austryaccy zdają sobie sprawę jak ten wzgląd będzie nadużywany

Informatorem moim o powyższych konferencyj
Dr Tad. Smoleńskowski

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Do

JWielmożnego Pana

Prezesa Władysława Jaworskiego

Piotrków, dnia 4.X.1915.

Doszły mnie przez Warszawę wiadomości z Wilna. Ma tam w tych dniach przyjechać poseł z Tylży p. Stęputat, zawzięty litwoman i wróg Polaków. Ma on tam agitować i organizować ludzi przeciwko N.K.N.

Organizacye wileńskie zwracają się do N.K.N. z prośbą o natychmiastowe wysłanie swego delegata, któryby akcyi posła Stęputata mógł skutecznie przeciwdziałać.

Wyrazy [illegible]

W. Jikowski

6957.

Bibl. Jag.

Piotrków 21/X 915.

Miła Kochana Panie
Bereso!

1. Jestem gotów do najdalszego grania u Kati p. H. – Tylko jeżeli pani ma do Lejdanii – a nawet skorzystać z jej wizy – jeżeli Kamiszana wróci w Nowego r. w Kolonii na jesienny z wariackiego powodu – czy w tamtym sezonie. Nie miałbym jeszcze akcji dłuższej sprawy do Nyporyci i nie pamiętając jej toku – nie mógłbym się z tym kierunku robić. – Ale zaś pamiętam – obrażliwe to było zgoła u Hany p. W. T. i o ile ano byłbym skłonny, – ja z całą gotowością rzucę to wszystko i nie pamięć – by skorzystać z pracy p. T. Na sprawy. –

2. Myśl koncertu zjazdu w Piotrkowie – czy dobrze przez D. W. Kobrzyńską pod Dyr. Kapelanem wiśnior powszechnej sfer. Czy można zatem zjazd ten organizować na czas około 10/XI 915. Proszę o tem pamiętać przy pertraktacyach z Kamiszyn pozdrawiam serdecznie Wasz Kol.

2.

Artykuł wewnętrzny „Głos Narodu" o tej sprawie jest wprost oburzający. Jeśli Radwańczy sądzą, że tą drogą ograniczą żydowskie „radykalne" to się bardzo mylą. Gdyby bieg życia politycznego poszedł po linii życzeń pp. Bń., Gabael w obecnej żydowskiej najbardziej skupiłe u N. K. i N. w Niemczech. Żydzi pozytywnej pracy - musieliby się pogodzić z „radykałami" i pójść do najostrzejszej opozycji.

3. Wizyta Brzozki jest wielce - jak mi wtajemniczy w drodze do Królestwa na wyprzedzenie. —

4. Otrzymawszy depeszę wyjeżdżam wieczorem do Warszawy - wyjeżdżam - sam jutro na dwa dni. —

Wielkiego pozdrowienia: Dobrzyń pozdrawia.

Jeśli obecnie nie wtajemniczy pan perfidyczną wolą - jeśli nikt nie pan dowie pana zasadniczo stanowisko - pozostaje wyjście na całej linii Jedno po drugiej stronie. —

5. Regulamin gwardii - oraz dokumenty pozwolą dr. Zdz. Mycielskiego i Banasia zabrać —

Wyrazy prawdziwego szacunku i poważania

Pan Tacy.

Gibrzy

1358

Wobec kategorycznego Pana
Brak wiadomości o sytuacji obecnej wreszcie
daje się nam bardzo odczuwać. Krążą bardzo
różnorodne plotki o propozycjach wyjścia do Kamieńca
politycznego kroku ewentualnego ludzi z pierwszego
miotu czynnych w Kamieńcu. Sądzę, że byłoby
to dla N.K.N. zabójcze - a dla Łepkowskiego bezwzględnie
w każdym. Nie mnie być polakiem kraju - pisze
o jakie wrażenie otoczenia N.K.N.
W ~~zjazd~~ powiecie dnia 1 go pewnej nie możemy
mamy bowiem oficjalnie przyjęć emisariuszy nie
na swoje życzenia obejmali zastępcy władz niemieckich
i innych. a gdzie mogą być reprezentowane Łepkowskiego
obok niemieckich ~~ale~~ bezwzględnie i innych. Gdzie mówi
polski - obok Żydów niemieckich, innych, polskich
Żydów polskich. W procesie tej pisemnej wyraźnie
wskazał - nie co bardziej o dnie politycznej znaczenie.
Nie chcemy nie być obecnymi na zebraniu i dlatego
prosimy o przełożenie terminu na 2 go - by 5 go być
w Kołu. - wyrazy prawdziwego poważania
i przyjaźni - oraz z uprzejmymi pozdrowieniami
wam Pan.

24/IX 915.

1354

Bibl. Jag. 206

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY.

W Piotrkowie, dn. 27.X.1915.

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Wielce Szanowny Panie Prezesie !

Według wiadomości, które dochodzą mnie drogą boczną nastąpiło we Wiedniu zawieszenie broni. Obóz przeciwny nam nie odważył się silniej jawnie nas zaatakować. Jestem jednak przekonany, że w dalszym ciągu poprowadzi on swoją podziemną robotę skierowaną przeciwko N.K.N. a później Legionom. Jedynem zatem wyjściem z obecnej sytuacyi byłoby wzmocnienie naszych prac pozytywnych, jak również wzmocnienie N.K.N. przez kooptowanie całego szeregu nowych osobistości. Uprzejmie proszę o konkretną odpowiedź w tym kierunku, chciałbym bowiem zastosować do niej najnowsze plany i zamiary.

Rezultaty pobytu mojego w Warszawie z ostatnich dni streścić się dadzą w następujących punktach:

1/ Zgoda z bar. Andryanem napowrót przywrócona. Ma on jeszcze zamiar porozumieć się osobiście z Wielce Szan. Panem Prezesem, cofnął jednakowoż już po rozmowie ze mną zarzuty poprzednio nam stawiane. Z P.A. konferowałem w sumie kilkanaście godzin. Jest on rzeczywiście gorącym zwolennikiem Legionów, ich stałym obrońcą wobec miejscowego społeczeństwa i dlatego starałem się go jak najlepiej i nadal dla nas usposobić. Jedną z największych trudności, jaką obecnie mamy do pokonania jest fakt, że miejscowe grupy porozumiewają się coraz częściej bez naszego pośrednictwa z reprezentantem rządu austryackiego. Robią to częściowo przy pomocy pośrednictwa naszych przeciwników, których pobyt w Warszawie pozostawił duże ślady, częściowo zaś odnoszą się wprost do reprezentacyi rządu. Stwierdzić dzisiaj można w Warszawie, duże wzrost kierunku austrofilskiego, oraz ogólne zmiany na korzyść w odnoszeniu się miejscowego społeczeństwa do Legionów Polskich, równocześnie jednakowoż upadek wpływu i autorytetu NKN. Nie potrzebuję dodawać, jak szkodliwem dla spra

wy jest takie ułożenie warunków.

Trzeba temu możliwie szybko przeciwdziałać. Jednym ze sposobów tego przeciwdziałania będzie natychmiastowe wysłanie radcy dworu Rosnera do Warszawy,który powinień tam prowadzić stały dom i umożliwić i ułatwić naszym przyjaciołom politycznym skupienie się i odnośne zorganizowanie. Będzie ono zarazem naturalnem łącznikiem między miejscowem społeczeństwem a reprezentacyą rządu austryackiego w Warszawie. Stosunki takie jak obecne,w których reprezentanci wszystkich odcieni od skrajnie lewicowego /Al.Dębski/ do skrajnie prawicowego odwiedzają w sposób chaotyczny p.konsula,udzielając mu za szczegółowych nieraz informacyi,dotyczących ~~naszych~~ polskich stosunków. Ponieważ pomiędzy zawierającymi z rządem austryackim pakty polityczne znajdują się i narodowi demokraci/Ludwik Włodek/,w których nawrócenie się naprawdę uwierzono - wynika z tego niezbyt korzystny układ rzeczy dla N.K.N.

2/ P.Andrian zgodził się postarać się o to,by hr.Edward Mycielski był zaakredytowany przez Min.spr.zagr. przy jeneralnym gubernatorze w Lublinie. Dodatkowo piszę w tej sprawie równocześnie do p.Andriana.

3/ Rada Narodowa warszawska jest wciąż jeszcze in statu nascendi. Spoistość jej obecna jest daleko mniejsza,aniżeli to było wprzódy. Członkowie Rady liczą na duży rezultat zjazdu prowincyonalnego,który zapowiadają na pierwsze dni listopada. Najprawdopodobniej jednakowoż spotka ich częściowy zawód. Stan taki jest w wysokim stopniu dla sprawy szkodliwy. Sądzę,że należałoby temu koniec położyć przez wzięcie w swe ręce poważnej w tym kierunku inicyatywy. Dzisiaj istnieje dla tych kombinacyi poważna podstawa,oprócz bowiem dawniejszych zwolenników naszych przybywają do koncepcyi naszej politycznej dwa nowe atuty: 1/ tworzenie się Ligi Państwowości Polskiej,w skład której jak mnie informują,wejść mają: a/ dawna instytucya tej nazwy, b/ Warsz.Zjednoczenie Narodowe, c/ Radykali narodowi,d/ Ludowcy. 2/ Opowiedzenie się wyraźne realistów za tą koncepcyą,o czem jednakowoż Pan Prezes jest najprawdopodobniej lepiej ode mnie poinformowany. Nadmieniam,że Związek Państwowości Polskiej proklamuje najściślejszą łączność z N.K.N.

Uprzejmie proszę o możliwie szybkie informacye,czy dr.Jodko jest rzeczywiście z ramienia Szan.Pana Prezesa w Berlina,jak to tutaj się

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

208

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

głosi.

Przeniesienie II.Brygady na teren Królestwa Polskiego wyzyskać dzisiaj trzeba także w kierunku wzmocnienia i koncentracyi N.K.N.

Wyrazy szacunku oraz uprzejme pozdrowienia Fr. Berg

w Sanu

J. Piłsudski

1353

Wielce Kochany Panie

Prezesie!

Dnia 2go jestem tu w Piotrkowie dwa dni dłużej niż zamierzałem. Tamy pieniężnych, i ambar. z obawy pożniejszej emigracyi wojennej. Byłoby rzeczą pożądaną dla nas, abyśmy wszelkich 2 miesięcy otrzymać - do czego mam zaufanie być na 21 go. w Krakowie dnia 2go. Dlatego proszę o odwrotną depeszę, czy 2go jest posiedzenie N. K. N. przed poł. czy po południu. W wypadku odwołania przyjadę dopiero około 5ej po południu. Być może, że na ręce Wielce Kochanego Pana Prezesa przyjdzie jeszcze list zasadniczy przed pełnem zebraniem N. K. N. — co do którego zdaje się, że być nie może.

Wyrazy prawdziwego szacunku
oraz uprzejme pozdrowienia

Wł. Sikorski

31/X 915.

Miłe Kochanemu Panie
Pierenie!

Wczoraj otrzymałem z Dowództwa 1 Dywizji rozkaz o dalszej drodze. Na podstawie telegraficznego upoważnienia, jakie otrzymałem dnia 25 komisarjatu pow. w Królestwie co daje w moje ręce p. dowódcę, obejmuję organizację. Przy pożegnaniu nie zapomniałem o tem upoważnieniu z delegacyi warszawskiej - jak również nie pozwolę na to - by do gabinetu emisaryusza w tej sprawie miała się wkraść, któraby osłabiła nasze stanowisko w Królestwie. Jestem jako N.K.N. dosyć tutaj płuc, by nie można było przejść nad nami do porządku dziennego. Wczoraj zatem ci, którzy chcieli do dowództwa dep. wojsk. z wyjątkiem jednostronnego upoważnienia przedłożyć o pełne podporządkowanie tego faktu - że dep. wojsk. jest czynnikiem N.K.N. nie można zatem wyprowadzić na walkę, a również nie można głosić tezy N.K.N. we wrogich wyjaśnieniu do Lubelina - a potem być w linie do Lwowa i II brygady, co leży zamiarom komisarjatu co uważam za obecnej chwili za b. ważne.

Wyrazy prawdziwego poważania i uprzejme pozdrowienia śpieszę oddać

Wł. Jabłonowski

2/XI 915

Lok. 5 XI 15

212

w Lubieniu 7/XI 915

Miłej Kochanej Pani
poznań!

W pospiechu przesyłam Miłej Kochanej Pani kilka słów z Lubieniu. Jutro zatrzymam się na chwilę w Jarocinie przez Leszno do Gniezna. Wczoraj po południu otrzymałem telegram z Poznania, że mam się natychmiast stawić w obecnej garnizonie. Chciałbym nacieszyć się chwilę z Panią Rodziną Bossera, bo - a przy tej okazji spotkać się z Wami - do widzenia na ten K. K. N. Ps. Stan — Chciałbym jest b. dobry. Rozwoju - nie mogę się wyrazić o sytuacji na razie z pozdrowieniami wszystkich tak Gracznie pod Pani Rodziny i wiecznie z 914 roku. Ci od tak pozdrowienia kochanej tylko

2.

Chciałbym was bardzo dużo programu przekazywać z T.J. od przedwojennych czasów symbolicznej T.J. N.K.N. i Legionu obrotnie ciężkiem Pracy Nar. i wyzwoleńczego.

Każda strona na pewno oprócz tego ma was. tę cenną obyczajowemu dopełnienie czasami ciekawej z Guberni na temat przyjaźni - i armii polskiej - do której pochodzi nasza 1 Leg. Pol. - Gdybyśmy nie podtrzymali zaufania do siebie - moglibyśmy z tego bardzo dużo zrobić. —

Mój pan Kierunek - gdy patrzę - jak pracowicie Pańskiego robotę wszystko, by w Tobie chciał umieścić się mu polegranie tej roli - jaka mu ma słuszne należy. Sytuacja prawdziwa, a w niej - i odłożyć wpływ Pańskiego - jest naszym obowiązkiem. —

3.

By sytuacja zmieniła się na obecnie bowiem mogło być w razie wybuchu wojny - musimy mieć w tym względzie pewne zabezpieczenie. Dlatego obecnie konieczna jest delegacja:

1) do Lwowa w Galicyi z instrukcyami z N. K. N. zapadłemi
b) potrzeba, by N. K. N. z pewnością nawiązał stosunki z N. K. [illegible] —
Powinien on wiedzieć - przynajmniej pierwszy na miesiąc - dokąd zwracać się w razie wybuchu wojny do pracy - jak i do stowarzyszenia tutejszego. N. K. N. jako jedyna organizacya Galicyę zjednoczy obecnie może po pierwszem zdezorientowaniu się w pracy - a zjednoczenie nie może zawieść polskiej - z którą zawrzeć przymierze będzie sobie obowiązkiem podczas wojny polskiem społeczeństwie. Bystrzak Grecka zwłoce historycznie do Lwowa, gdzie się w teraz

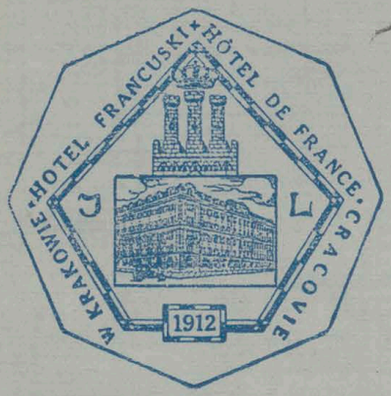
Chcieli nie zrobić wszystko co
nas zapewniało nie do pokrzyżowania
konsolidacji pertyi politycznej
Galicyi. Bez tej konsolidacji - nie ma
jedności z nią Prezydencyą konferencyi
spełnienie zadania i autorytet Królestwa
Polskiego - za żadną cenę. Przy mię
bronieniu tej mojej A. Jabłonowskiego
i W. Gorzeńskiego. że chwa nie chcie
nierobia rzucenie na jordan grunt
wierności - nie nie mogą dla nas
Prezydencyi motywów decydujących. Bierność
i neutralność - z której nie do
Królestwa przychodzą - to to jest
najpopularniejszy program w Polsce.
Z jakiś dotąd dodanie nawet do
grupy p. Zw. niezależnej - [illegible] -
jednostronne - [illegible] - Ligue -
Agence - a wobec N. K. N. i Legionów
dość ostrożni - po mej wyjeździe Hoffmann
nieuprzejmie - nawet przeciwnie

jak wielką wartość umieć umrzeć dla
nas każdy katolicki patryota.
W tym duchu prosimy prasę -
swej ojczyzny - w tych miejscowościach,
w których zatrzymała się jakaś część
Galicyi - Gorąco prosimy o wzięcie
w powszechną obronę tej naszej
ostatniej inicyatywy. —
Boy prawdy słowa - bezkolorowości
i demagogii - proszę o odesłanie nam,
nam N. K. N. broszury ze względu że
N. K. N. jest po prostu odezwą do L. P.
demagogiczną. Nie potrzebujemy
walczyć na dwóch frontach - gdyż
każdy antysemita. Bo że jakaby
wyrzuca N. K. N. —
Tak - jak do mówienia na ostatniem
posiedzeniu Pan. wyp. plenipotencyą
P. W. ag. Okuń - ani dziś w tym
biernym zachowaniu. Zgadzają
się na ogólnie P. Pilnuj organizacyi

6

na stronę bokiem się mogę opuścić.
Proszę tylko przyjąć oświadczenie...
Ks. Lubieński pomoże przeczytanie
w dowolnym akcentowaniu.
Słowa Jego: Ja 16 b. m. Kwatery
wyjeżdżam z Kijowa dlatego, że
z pełnym przekonaniem
sprawy skończonej. —

Wyrazy prawdziwego szacunku,
cześci i poważania pozostaje
Ignacy

1390 5/XI 1915 218

[Kraków 6/XI/1915]

Wielce kochany Panie
Rotern!

Mimo usilnych prób
spotkania i jazdy do
Cieszyna o 6 rano. Wrócę najpóźniej
o g. 7 rano do miejsca —
zdam sprawę z rezultatów —
odjadę do Wiednia. Wczoraj
rozmawiałem dwa razy przed
południem z Ob. Dr. Ofnerem
przeciw Tedeschiemu. —
Wczoraj [illegible]
z prezesem Sądu. Jutro

Piotrków 9/XI 915.

Wielce Kochany Panie Prezesie!

W załączeniu przesyłam informacyę do Zarządu o zjeździe warszawskim. Wobec jego wyjątkowego znaczenia przypuszczam, że Pozwala Pan Prezesi nadesłanej uwadze co do programu na dzień 14 tby. b. m. -
O g. 10 rano zebranie - z małym wstępnem przemówieniem i referatem informacyjnym Prezesa.
O g. 12½ przedstawienie Prezesowi - celem personalnem w sali D. W. przy wolnej Gościi - poczem wspólny obiad w obecności zaproszonych D. W. -
O g. 3 - 4 zwiedzanie miasta i przybycie D. W.
O 4. obrady dalsze - przyjęcie bezpośrednie przedstawicieli prasy miejscowej. -
Sądzę, że ta uwaga jest niezbędnie potrzebna. Zjazd zapowiada się bardzo b. dobrze - a coby strony lwowskie do nas z żalem o to, by zjazd jakieś konkretne dane. Nie możemy przecież zbyć ich jedynie tylko przemówieniem na bankiecie wspólnym. Zanadto byłoby to nieładnie. -

1436

2.

obecnie bowiem nie mogą ludzie ci mogą dosunąć zawodu. Sekretarz N. K. N. jest z Królestwa b. dużej. Przy tem jako murzyńskie w stosunku referencji. Jest również obecnie b. poważnie frakcyjna myśl. by sekretarz Królestwa pozostawał przez Komitet Centralny wyłącznie z Królestwa. Je sądzę, że byłoby to jedynie szkodliwe z chwili Królewieckiego i ogólnej sytuacji galicyjskiej - i dlatego uprzejmie o tak stawianie sprawy - by jego rolę rozwiązanie zagadnienia Rosji wyłącznie z referatu. Towarzysz Pan zgodzi się niewątpliwie - przyjmując go chwilowo jako kandydaturę rezolucyjną.

Jeśliby obecnie na zjeździe w charakterze przyszłego członka reprezentacji, że kandydatura sekretarza Królestwa zdobyć zaufanie przeciwnie N. K. N. - i ten pozwolił do stosunku grup - to sądzę, że sprawa jego wygrana na dobrej linii.

Co zaś do mnie uczynię wszystko - by w tej sprawie sprawę przyśpieszyć - proszę o odpowiedź tej myśli ze strony prezesa. Sądzę, że ha. Pan Prezes pozostanie w Krakowie póki ten zjazd pomiędzy - w czasie mi łatwiej uwolnić zajęcia. A obchodzi wszystko w porządku. Bywaj. —

z warszawskim przyjacielem pozdrawiam. —

Wyrazy prawdziwego szacunku i poważania
Wasz Sekretarz z serdecznym pozdrowieniem
Adam Szczerski

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

221

[14 XI 1915]

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Miła Kamienny Pani

przeni!

Uprzejmie wzywcy przyjaciela z pieczęci; swoich wielkich. Ojciec b. dobry. Zebranych zajmuję się rane - jak mogę. Byłoby jednak dla nas klęską, gdyby P. Kamienny Pan wrócił nie mógł o 4 referować zasobu ciężkiego. W. R. N. ma tak dużo ważnych, że prosimy Pana wzrok i energiczne działanie.

Z najwyższym szacunkiem

Dżbuny.

1713

19/XI 1915.

Wielce Kochanemu Panie Prezesie!

Uprzejmie-serdecznie za przesłane słowa uznania, które zapewne wszystkim współpracownikom D.W. dla Tego cennego zachęcenia jest do dalszej twórczej pracy. Jej owoce w pośredni sposób wyjdą lepiej, bezpośredniej - do których wyrazniej prześwitującej naszej wspólnej zasługi. Oby nam tylko galicyjskiej apatyi nie przybyło ze wszystkiego.

Z pewnością wyjdę zatem do ogrody. Wczoraj już jeden z naszych nowych zagorzałych członków, znany i na Bukowinie Ks. Kap. Jakubowski, w tej chwili chory o to, że D.W. prolleje swoim wpływem NKR. Jest to jeden z naszych pisarzy, którego pisarstwo ze swego czasu chwalił Kap. Zeg. a który w bitwie naszej dni przyniósł Tem, co w Wszystkim zbawienie podczas pierwszego N.K.N. — Prócz tego jeden z naszych pułk. dyl. — Byłby również jeneral Diller. Postanowił wejść do k. dobre. Zapowiedział przyjazd do P. i odwiedzenie D.W. przy Bracha. Fryderyka. Oczywiście

2

Z Poranieniem mojim bardzo skarżę się na Legionie
podpułkownika Szyszkę. –
Manager Bupka jest u mnie zaaresztowany.
Że wreszcie mnie boleje mi się b. pożądanem,
by pan Marszałek - jak najszybciej recherche
Wyjechał przez Piotrków, Warszawę do Lublina.
Prosimy w Legionach panować, bardzo nadzwyczajnem
najwyższem zniszczeniem. – Oficerowie I. Br.
obrażają się na tych co mię za obrońcę Żydów
grożą. Czy jednak mi należy na sesję obrad
wrócić bezpośrednio po francu. –
Wojna trwa po długu. Żądamy Piłsudskiego i to..
wszyscy za dwie, wszystko to stwarza dobre mi
Tło dla nadużyć - które produkcyą w tej chwili
Pietrakiej Komendy - w rodzaju mianowania
Roji i Jaworzyńskiego (27 lat) oficerem Legionowej Brygady
do Piłsudskiego. –
Czy obrady medelsztrie są potrzebne? Twój
w moim mniemaniu. –
Obecnie pracuję nad Rusią Thowarzeniem Żydów. –
Boże przyjdź obrazy prawdziwego szacunku
i poważania
oddany

Józef

1502

Wielce kochanej Pani
Bronisi!

Korzystając z okazji przybycia Wielce kochanej Pani Bronisi oświadczenie cyfrowe zabrałem byłbym chętnie przypuszczałem do dyspozycji w kwestarce Polskie z obecnej chwili bym przyjął memorandum, które by obiecowały dla czasu na to, że robiąc wiadomości pan reprezentacyjne miejscowych cywilów powinny czynić papiery i inne. —

Opracowanie i wydanie memorandum zasadniczego w sprawie armii polskiej uważam za dalszy ciąg na pamiętne i pełne w ostatnich czasach mowy na wypadki dla nas wadobne krzywdy zawierające.

Obecnie Bolszewicy z wielkiego z wielkiego Polsce - o wielkiej Tiszy i małomiłowicze Bolszewicy-ostatnie

2

dnia sytuacyi.
obecnie dawniejszej ni o parę dni
dewastacyi wszystkiego powtarzającej
na terenie okupacyi Austr. dewastacyi
wszelkiej i bezwzględnej - która pod tym
względem dorównała. - Zdaje się bardzo, że ujawnienie
nie odbędzie się bez strat. Wobec tego
bardzo maximum pomocy dobrej nas
jest bezwzględnie potrzebne. Tymczasem
w obozie sępiącym 30% energii traci się
na wojenną walkę.
Obozu 20 b. m. przybyło z pułk. Zielińskim
wiadomości. Chcemy mieć o to pewność
przeciw - zachodzi podejrzenie, że to ze strachu
i ze względów podróży. Jeśli tamta będzie
przybyła przed Krakowem. Zachodzi, że będzie
odbyte, gdyby do tego czasu bitwa nadeszła
za - Proszę zgotować odpowiednie mieszkanie
do archiwum e.g. -
Br. Adam Tarnowski bawi od wczoraj
w Krakowie. Zdaje się - bardzo się przejęty

Adam mi spotkawszy się przedtem z Ks.
Edmundem - ani ta z mnie: Napisz
byszkam do niego por. Bitzke - by spróbował
czy się do jednego z Warnanie nie zabawi
i nie dostanie z tymi ludźmi, na któ,
rych mam rachuję, i proszę go obowiązku
pomiędzy. Bytom Jacka z najczystym
Kapitu nie pozdrawiam, gdyż ks. Ka-
damowski byłeczek z wami zaby Ja mam
uprzedzamy, a niestety przy bra-
w tej Chwili z wami nie mogę ludzi
Gatkiem się spotkać może. —
Mi bardzo robi się ciężko - jeśli
na 18 b. m. nie Kopę z nas ręce pozbędę
nie będzie w Warszawie.
Uprzejmie proszę o mi potwierdzenie dobrego
ag. zgody z Kol. Pol. w Kotę, nie mieliśmy
nowości nic na kwatę z dobrego czasu
abym bym & prajbitu do Lea.
Sadzę, że w moim dziale może
być bardzo pożytecznym kapitan Kubie.
Czasu prawy i dobry - nas wolem w

4

mając na dniu popularność u zebranych a trybun grubiany politycznie stanowi, trzeba ewentualnie nabyć dla N.K.N. Gorzko żałuje jego osoby Pan Profesor - prosząc o nadesłanie listu do Pittsburgh by się zgodzić na odbycie[nie] dr Kwiatek do Winnipeg. —

Wyrazy prawdziwego i szczerego poważania - oraz uprzejme pozdrowienia Tadeusz Bonczyk

Czy Pan Senes nie mógłby mi adresować - Proszę Pana wiadomość na adres C.K.O. w Lublinie.

Prudnik 14/XII 39

1584

Lublin 22/XII 915.

Wielce Kochanemu Pani
Przesie!

W zaspieszu kreśli pierwsze słowa ku pokrzepieniu.
1. W Warszawie obradował w czasie 18/19 b.m. zjazd, złożony z około 60 uczestników - którzy jednomyślnie Pana Przesiewicza utworzyli Radę Stronnictwa Ludowego reprezentowania b. stabo. Centrum - ani prawica nie brali udziału w czasie zjazdu jawnie ani A. Niemojewski. - Przewodniczył zjazdu nam ks. Bronisław z Piaskowa - człowiek ambitny, lecz ugodowy w kwestiach obrad wybrano Centralny Komitet Narodowy do reorganizowania Rady Nar. złożony z 20 osób. z Warszawy ces. Daniłowski, Kemperer, Czarkowski, A. Dębski, Dunin Sapieł i Subanski Bolesław. Obrad jeszcze nie zakończono, ale prawdopodobnie zakończą w. Środę wieczór. Mandaty [illegible]

2

byłoby frandsować.
Resolucya, która przyjęto zabrała z prośbą o przesłanie jej kopii w odbitce dr. Korsoni w Piotrkowie.
2. Tutaj w M. S. G. wiadomość na minist. Spraw zagr. które się tyczą o resolucye piotrkowskiej i o agitacye za Królem Polskim. Ludzie zupełnie są poleszyfrowani. Coraz wyraźniej wszystkim się przekonanie, że najgorszym wrogiem - Niemcy.
3. Zamachowcy tacy - jak ci ciemni ludzie mogą być dwóch jednostek, które się dostały w obszar działań do GOK. Uchwała zgromadzenia - tacy - ubezpieczyć się instytucją.
4. Autorowie pisma Reform - który, chociaż wydawany jest dziełem żydowskiem, przedstawia stanowisko Żydów, czemu Rada Leg. Pol. z Niemcami być zgodna musi czas w pobu. —
5. Rozruchy chłopskie przeciwko Żydom pod Jabłonką. —

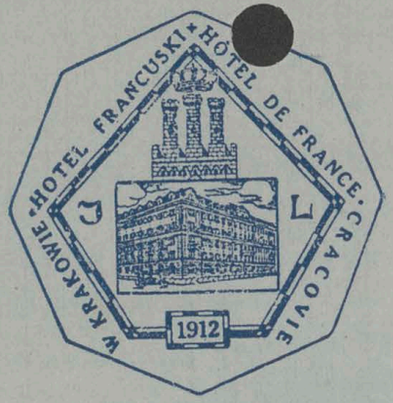
6. Pismo w Lubelskie, o które pisałem do Pana Marszałka Kupke - mieszkanie dla kamienicy. Przy układaniu regulaminu proszę wziąć w rachubę Generała Simona z Warszawy, który jest zmuszony co chwila - i trzeba by mu ewentualnie wtedy zgotować ewentualnie pomieszczenie.

7. Przesyłam kpt. K. do referatu z prośbą o zatrzymanie przy Wydziale Prezydialnym. Chce go za wcześnie - w przyszłości do Rembertowa z nami. Zdaje się, że to będzie dobre. -

Życzenia najlepsze świąteczne dla całej rodziny przesyłam.

Gibon.

1626

1711

Wielce Łaskawemu Panie
Dziecie!

Jak Wielmożność raczyć mię byłe
mógł brać pokłosie w Kamienicy;
o Ktoś. Wielce Łaskawemu Panu Dziecie
przez-to jednak prośbę, że proponowane
załatwienie sprawy jest dobre. —
Upraszam przeto o polecenie
przepisania na adresatkę Panienie
Liczbę mniejszego przekazu. Wiele
pozdrawiam do posłuchania. —

Wyrazy szczerego poważania

12/1 916.

Dr Bibring.

1734

232

Piotrków 22/I 916.

Wielce Łaskawemu Panie Prezesie!

Odwołanie przesyłam Wielce Łaskawemu Panu Prezesowi listu obywatela z Strzyżowa z prośbą o nadesłanie kopii „Secessyi" co potrzebne dla Pana Prezesa deklaracyi skreślenia. W sprawie tej odnosi się list zapytanie p. Adw. Rosner do Pana Prezesa. - Że przy pierwszej jemu razie gotowo prowadzi o skasowanie protestu „Secessyi" by potrzebna Jemu deklaracya. Nie potrzebuje tutaj chyba dodawać Wielce Łaskawemu Panu Prezesowi, że ja osobiście nie podpisałem się na N. R. W. —

Proszę zatem Pana Prezesa - by ujrzał

2.

Panie Ferdynandzie - ~~Jaśnie~~ wpis mojego
listu do Wiadomości - do Ekel.
Tarnowskiego.
Do mojego zaś przyjścia obdzwoń
wpis o przeczytaniu referatu - który
po mojem opracowaniu zostaje
przedłożony Sokr pro oficyalne
czytanie.

Jutro wyjeżdżam przez Rosienice
do Lublina - skąd około 26
wracam przez Warszawę do
Piotrkowa. —

Wyrazy szczerego szacunku
oraz z uprzejmem powitaniem
wiernemu przyjacielowi —

Adamu

Gibbs.

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dn. 2. lutego 1916. 234

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Do

Prezydyum N. K. N.

w Krakowie.

Podjąwszy w ostatnich kilku tygodniach energiczną pracę nad sanacyą pewnej przynajmniej części stosunków, panujących w obecnej chwili w Legionach, podaję do wiadomości Prezydyum N.K.N. następujące jej rezultaty:

1/ Przeniesienie Kozienic. Rozgłos sprawy Kozienic szkodził niesłychanie akcyi werbunkowej, wykorzystywany z wielką zręcznością dla agitacyi przeciwlegionowej; dochodziło do tego, że nawet sympatycy wstrzymywali przed wstąpieniem do Legionów aż do czasu sanacyi niemożliwych stosunków. Nasze przeciwdziałanie rozpoczęliśmy ostatnim raportem werbunkowym z dn. 15.12.15., w którym motywowano obszernie znaczenie i zły wpływ sprawy Kozienic na przebieg werbunku, - następnie zaś osobistą interwencyą (Pułk. Beck) w AOK w dniach 15. i 16. stycznia br. Interwencya ta spowodowała wysłanie pisma AOK do Lublina, w którem stwierdzano, że przeniesienie baonów uzupełniających z Kozienic jest dla dobra Legionów i ich dalszego rozwoju bardzo pożądane. Za ostatnim wreszcie pobytem w Lublinie spowodowałem oficyalną komisyę z Gubernium, która zajęła się wyszukaniem nowego pomieszczenia dla przenoszonych oddziałów. Z wchodzących w grę Nałęczowa, Chełma i Zamościa zaprojektowano ostatecznie Zamość N.K.A.

W Zamościu dostaną Legiony ogromne kasarnie po dwóch pułkach piechoty, zbudowane przed kilku zaledwie laty kosztem 15 mil. rb. Bu-

dynki pierwszorzędnej jakości mało uszkodzone, za wyjątkiem pieców i szyb, staną się wybornem pomieszczeniem dla kadrów wojska, pomieszczeniem, jakiego niema wcałej Austryi. Sam Zamość leży na wyżynie w otoczeniu lasów; jest miejscowością o dobrych warunkach zdrowotnych przy tem schludnem, jednem słowem, nadaje się najzupełniej jako siedziba dla garnizonu. Nastrój ludności i obywatelstwa jest dla Legionów stanowczo przychylny; Komenda obwodowa złożona prawie z samych Polaków prosi bardzo o przysłanie tam naszego garnizonu. Między budynkami znajduje się specyalnie dla żołnierzy zbudowany teatr, tudzież wspaniały, wzorowo urządzony szpital na 1.500 łóżek. Wobec tego do Zamościa będzie również najprawdopodobniej przeniesieny szpital i Dom rekonwalescentów w Kamińsku. Jedyną ujemną stroną Zamościa jest brak połączenia kolejowego. Na razie dochodzi linia kolejowa od Chełmu przez Trawniki do Zawady, idąc dalej na Rawę Ruską do Lwowa.- Ale budowa bocznej drogi od Zawady do Zamościa jest w toku i będzie w ciągu 2 najbliższych miesięcy doprowadzona do końca. Tak więc najbardziej paląca kwestya przeniesienia baonów uzupełniających z Kozienic zostanie w najbliższych kilku tygodniach bardzo dobrze rozwiązana, co oczywiście wpłynie korzystnie na opinię o Legionach, na ich wewnętrzną sytuacyę, tudzież werbunek.

2/ Sprawa Zapomóg dla rodzin legionistów została ~~również~~ na terytoryum okupacyi ~~rzeczywistej~~ austryackiej również definitywnie załatwiona. ~~Instrukcye dodatkowe do Prowizor~~ Zaprojektowane przez Departament Wojskowy instrukcye dodatkowe do prowizorycznej ustawy AOK zostały przez Gubernium sankcyonowane. Tak więc prorogatywy oficerów werbunkowych zostały wzmocnione, a ponadto przyznano Dep. Wojsk. prawo wyznaczania swoich mężów zaufania po jednym na każdą Komendę obwodową do komisyi, przyznającej zasiłki rodzinom i jednego męża zaufania w Lublinie do komisyi centralnej. Jest to dosyć duże powiększenie naszego zakresu działania i wzrost oficyalny wpływu D.W. Na razie są wypłacane - i to przez oficerów werbunkowych - zaliczki w wysokości 30-koron miesięcznie na członka rodziny od 1.marca będą

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

wypłacane regularne pobory. Postępowanie w terytoryum okupacyi niemieckiej nie jest jeszcze w szczegółach opracowane; 5.bm. jadę do Warszawy,aby tę sprawę wspólnie z radcą dworu Rosnerem załatwić definitywnie.

3/ Sprawa szpitalnictwa. Na tworzenie odrębnych oddziałów legionowych w c.i k. szpitalach wojskowych zgodzono się swojego czasu za mojej osobistej bytności w AOK. Zgoda ta realizuje się obecnie w Lublinie,gdzie powstaje szpital na 500 łóżek. Lekarzem naczelnym zostaje oberstabsarzt c.i k. armii Dr.Kamiński,inni jednak lekarze tudzież służba sanitarna będzie czysto legionowa. Sanacya zatem stosunków szpitalnianych,które w obecnej chwili są opłakane, jest także w toku. Rezultat ten należy w dużej mierze przypisać zabiegom D.W. które się wyrażają nietylko w mojej osobistej interwencyi w AOK,ale także i w odnośnym referacie ,który został N.K.A. przedłożony.

4/ Departament Wojskowy podejmuje w obecnej chwili inicyatywę częściowego choćby sanowania stosunków,panujących na tyłach Legionów. Odpis memoryału w tej sprawie prześlę w dniach najbliższych. Taksamo postaram się poinformować o stanie kwestyi superarbitrowanych i inwalidów,która nie leży do tej chwili w kompetencyi D.W. a która wymaga gruntownego uregulowania.

5/ Zmiana w Komendzie Legionów jest zapewne Prezydyum znana; na miejsce spensyonowanego Eksc.Durskiego przychodzi gen.Puchalski, którego sylweta na razie przedstawia się dosyć niejasno. Wiadomo tylko,że jest to człowiek energiczny i jeszcze dosyć młody,w którego domu panują zwyczaje i język niemiecki. Według wszelkich danych przydzielony jest do Legionów,aby zrobić w nich porządek. Starał się już wówczas o otrzymanie komendy nad II.Brygadą,przebywającą w Karpatach,gdy starał się o nią ~~również~~ i otrzymał Zaleski. Obec-

nie rozegrała się między nim a gen.Rozwadowskim walka,przyczem Rozwadowskiego forsowano ze strony partyi nam nieprzychylnej. Na razie ta kandydatura upadła - według mego zdania - ze szkodą dla Legionów. Gen. Puchalski nie będzie miał - według wszelkiego prawdopodobieństwa łatwego zadania w Komendzie Legionów. Wytworzy się ~~wtedy~~ w krótce nowa walka przeciw niemu,w której gen.Rozwadowski będzie w dalszym ciągu wysuwany jako kontrkandydat.

I.Brygada stoi poza obrębem tych spraw,Piłsudski bowiem został w ostatnich dniach wyodrębniony jako osobna grupa,niepodlegająca nawet pod względem administracyjnym Komendzie Legionów.

6/ JWPanu Prezesowi dziękuję uprzejmie za list przesłany do Lublina; i ja dzisiaj sądzę,że sprawa warszawska nie przedstawiała się tak poważnie jak to Filipowicz alarmował.

W Lublinie Dr.Kot odczytami o działalności zagranicznej NKN zrobił bardzo dobre wrażenie; pozyskaliśmy nowe koło ludzi poważnych, gotowych do popierania nas i współdziałania w wielu kierunkach.Decydują się przytem wziąć poza nawias Steckiego,Sliwińskiego,Rojowskiego i Ciświckiego,a więc ludzi albo nam wrogich,albo wiecznie niezdecydowanych. Da nam to możność zdobycia sobie silniejszego oparcia w Lublinie,co przy kombinacyach z dziennikiem odegra pierwszorzędną rolę.Dr.Kot pozostał w Lublinie tak,że wyniki jego pertraktacyi z "Ziemią Lubelską",nie znam,Ale prawdopodobnie rokowania te doprowadzą za zgodną wolą stron obu do pokojowego rozwiązania. Obie strony przyszły bowiem do przekonania,że nie opłaci się wzajemnie krępować tą umową.

7/ Do niniejszego dołączam uwagi D.W. w sprawie zasiłków dla rodzin legionistów-królewiaków wydane właśnie w Piotrkowie.

Wasilewski

1905

DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dnia 5. lutego 1916. 238

1949

L. 649.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Do

P r e z y d y u m N. K. N.

w K r a k o w i e.

W odpisie przedkładam ~~xxxxxxxx~~

1/ swój memoryał zasadniczy w sprawie stosunków w Legionach z prośbą o wzięcie go na porządek obrad Komisyi wykonawczej. Porusza on bowiem cały szereg kwestyi palących, których stanie powinni być w interesie Legionów poinformowani członkowie N.K.N. Departament Wojskowy podejmuje energiczną akcyę samacyjną, która może tylko o tyle liczyć na powodzenie, o ile inne czynniki czysto polityczne ~~xxxx~~ podejmą równocześnie akcyę równoległą. Stwierdzić bowiem przychodzi, że w ostatnich czasach szereg wrogich tendencyi ujawnił się wobec Legionów w Wiedniu u władz centralnych, które to tendencye paraliżować może jedynie tylko N.K.N.

2/ Równocześnie dołączam do listu dzisiejszego odpis pamfletu, przewiezionego przez "poważną osobistość" z Krakowa do Wydziału Narodowego w Lublinie, celem rozszerzenia go po poufnej drodze organizacyjnej w Królestwie Polskiem. Jest on próbką metod walki, jakich się używa względem Dep. Wojskowego.

LEGIONY POLSKIE Departament Wojskowy

Wróblewski.

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTEMENT WOJSKOWY.

L. 836 Piotrków dn. 17.II 1916.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

W odpowiedzi na list z dnia 1.lutego,który dopiero dziś po powrocie z Warszawy otrzymałem , donoszę uprzejmie, że p. Münzer przyjeżdża na 14 dni do Krakowa,aby wprawić się w swą pracę, którą potem może wziąć z sobą do Piotrkowa. Nie mogę zwolnić p. Münzera na dłużej, bo nie mam prawa udzielania urlopu na dłużej, a pobyt w Krakowie bez urlopu nie jest możliwy. Pozatem jest p.Münzer obecnie jedynym tłumaczem w Departamencie i dlatwgo jest mi niezbędnym. Sądzę jednak, że w Piotrkowie będzie mógł on kontynuować swe tłumaczenie, komunikując się od czasu do czasu odobiście z komitetem redakcyjnym.

Co do p.Stefana Mayera - to zechce się on zgłosić u mnie, o ile go Komenda Grupy dotąd nie wezwała do Kozienic. Na razie jednak nie mogę mu nadać miejsca komisarza werbunkowego, ponieważ wszystkie posterunki są obecnie już obsadzone.

Równocześnie donoszę Wielce Szanownemu Panu Prezesowi,że w myśl odnośnych życzeńJWPana Prezesa zaproponowałem p.WŁ.Tetmajera na komisarza werbunkowego do CHEŁMU, a więc jednego politycznie z najważniejszych posterunków w randze of.X kl.Rezultat mej propozycji jest mi jednak dotąd nie znany.

Łączę wyrazy najgłębszego poważania i szacunku

szczerze oddany

LEGIONY POL. Departament Wojskowy N.K.N.

Wojsikowicz

1962

L.837

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

240

Piotrków dnia 17/II.1916.

Wielce Szanowny Panie Prezesie !

Dziś powróciłem do Piotrkowa z Warszawy, gdzie odbyły się dwie wspaniałe manifestacje legionowe z okazji pogrzebu Karskiego i Mansperla . Pogrzeby te przełamały nastrój opinji publicznej, która obecnie stanowczo w większości wypowiedziała się po naszej stronie. Powagą swą i dojrzałością organizacyjną , wielką ilością uczestników i ich karnością wzbudziły te pogrzeby u władz niemieckich szacunek. Reprezentanci władz austryackich, zarówno wojskowych jak i cywilnych są po prostu zachwyceni wielką manifestacją narodową, która wykazała jak silny jest wpływ Legionów w stolicy Polski.

O manifestacjach tych jak i o innych sprawach chciałbym zdać szczegółowy raport na komisji wykonawczej NKN, o której zwołanie na 20 bm. pop. proszę. Dzisiaj bowiem jadę do AOK wezwany tam telegraficznie, najprawdopodobniej zatem już 19. będę mógł być w Krakowie. Byłbym również bardzo wdzięczny, gdyby Wielce Szanowny Pan Prezes urządził zebranie, o którem pisał do mnie hr. Zdzisław Tarnowski, i gdybym się mógł porozumieć w sprawach Legionów i Królestwa poufnie z niektórymi przynajmniej członkami grupy krakowskiej.

Łącze wyrazy najgłębszego szacunku
i poważania szczerze oddany

LEGIONY POLSKIE Oddział Wojskowy N.K.N.

Witkowski

Piotrków dnia 17.XII.1916.

Wielce Szanowny Panie Prezesie !

Dziś powróciłem do Piotrkowa z Warszawy, gdzie odbyły się dwie wspaniałe manifestacje legionowe z okazji powrotu Kartkiego i Wanserpla . Pogrzeby te przekonały nastrój opinji publicznej,która obecnie stanowczo w większości wypowiedziała się po naszej stronie. Powagą swą i dojrzałością organizacyjną , wielką ilością uczestników i ton kameralny wzbudziły te pogrzeby u wszystkich niemieckich szowinek. Reprezentanci władz austrjackich, zarówno wojskowych jak i cywilnych są po prostu zaskoczeni wielką manifestacją narodową, która wykazała jak silny jest wpływ Legionów w stolicy Polski.

O manifestacjach tych jak i o innych sprawach ciekawym zdaje szczegółowy raport na Komisji wykonawczej NKK, o której zawiadomię na 20 bm. pop. prosząc. Dzisiaj powiem jadę do ADK wczesnym tam telegrafuje, najprawdopodobniej zatem jut 19. będę mógł być w Krakowie. Byłbym rowniez bardzo wdzięczny, gdyby Wielce Szanowny Pan Prezes uprzedził zebranie,o którem piszę do mnie hr.Zdzisław Tarnowski,i gdybym się mógł porozumieć w sprawach Legionów i Kwiatowa pouthie z niektórymi przynajmniej członkami Grupy Krakowskiej.

Łączę wyrazy najgłębszego szacunku

i poważania szczerze oddany

Miła Kasiu Pani
Drogie!

Zabiera [illegible] niemożność po
dania z [illegible] prośby o przesłanie
jednego [illegible] Tarnowskiemu – jak
najwięcej [illegible] prośbę o środki z Rego
[illegible]. [illegible]
Chciał [illegible] [illegible] telefonicznie
[illegible]. Niedziela – nie odpowiada mi jednak
[illegible] bardzo [illegible] [illegible], bez
mię [illegible] – gdzie [illegible]. Proszę Tego
rozumiesz [illegible] [illegible].

Uprzejmie i serdecznie
pozdrawiam

25/II 21

Tj. Boy

1202

L. 1042

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

242

Piotrków dnia 25. lutego [1916]

Wielce Kochanemu Panie
Proszę!

W zadaniu przesyłam list do Bar. Rudolfiana, abyście dali wybranemu jeńcowi oficerowi, który do mnie przybędzie z pismem. Na miejscu mieszkania i jedzenia dostarczamy.—
W drugim liście proszę zadowolnić potrzebującego do pielęgnacji we Wrocławiu o którego jeńcu rar jest najdroższej prawi— jak również o szybkie bardzo załatwienie mi o wyjeździe przyjaciela do Wrocławia, przywiązuję bardzo do tego wielką wagę. Kochanie ni do Pięciu Ex. Samochodu przesyłam równocześnie odnośny list do Generalnego adresowanemu.—
Rodzice dwoje Rosnera zaświadczenie dostaną Brotkin listem o ostatnim powodzeniu.—

Proszę przyjąć wyrazy głębokiego poważania.

Wasz Jibrowski

2023

L/119

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

244

Piotrków, dnia 28.II.1916.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

Deklaracya stronnictw Warszawskich nie będzie opublikowana w sferze haszego działania to jest w okupacyi austryackiej, natomiast będzie opublikowana Deklaracya Ligi Państwowości Polskiej której odpis załączam.

Zawsze byłem przeciwny Deklaracyi warszawskiej, z powodu jednak spóźnionego mojego przyjazdu nie mogłem już jej wstrzymać. Muszę jednak zaznaczyć, że jak długo nie będzie załatwiona sprawa z Kołem Polskim i nie będzie utrwalona nasza działalność i nasz wpływ w Królestwie nie będziemy w stanie zapobiedz tego rodzaju enuncjacyom.

Królestwo nie ma żadnej podstawy do twierdzenia, że mocarstwa centralne traktują poważnie jego stanowisko.

Załączam ostatni Tygodnik polski na dowód, że stosunki cenzuralne w Warszawie w stosunku do nas uległy zmianie na lepsze. Zmianę tę illustrować może najlepiej fakt, że (w czasie pobytu mojego w Warszawie podczas pogrzebów cenzura nie puściła mojego tytułu / Szef Departamentu Wojskowego/.

Z najgorętrzą prośbą zwracam się do Szanownego Prezesa o energiczne przeprowadzenie zgody Stronnictw tak potrzebnej nam w obecnej przełomowej chwili.

Proszę również o pamiętanie o stosunkach naszych w Gubernii w Lublinie są bowiem pewne poszlaki, że mogą w tym względzie zajść zmiany na gorsze. / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /

Baron Andrian zainteresował się moimi relacyami i obiecał interwencyę.

Łaczę wyrazy najgłębszego szacunku i poważania

[illegible]

246

1198

Die Daten im dienstlichen Eingange der mittels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten: 1. den Namen des Aufgabeamtes, 2. die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (eventuell in Bruchform), 4. den Monatstag und 5. die Stunde und Minute der Aufgabe.

Gattung: Eingangsnummer: 326

Radolny
konsulat
narodowy
Krakow

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung.

Oddział krakowski N. K. P.
Wpłynęło, dnia 3 Marz 191
L. 5879. / R.
Załatwiono dnia 1/ 191
Odpisano dia
Aufgenommen von auf Ltg. Nr.
am 191 um Uhr M. Mitt.
durch:

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Nr. Taxw. (W Ch) aufgegeben am 191 um Uhr M. Mittag.

Pięćdziesiąt sześć z Warszawy
wprost do Konsulatu Jenerał-
konsulatu do Jenerała Puchalskiego. Wyjazd
Skodlina - Sikorski pułkownik

D. S. Nr. 769. (Auflage 1915.)

KRAKAU
KRAKOW 1

Legionowo 7/III 916.

Wielce Szanowny Sami Panie!

Korzystam z wolnej chwili – by przesłać
Wszanownemu Panu Prezesowi gazie
informacyę o tutejszej Komisyi.
Cel mojego obecnego pobytu tu był dwojaki
był służbowy. 1.o Nawiązanie bezpośredniej
łączności z N.K.N. i wspólnej
pracy komisantem Legionów
2.o Rozmówienie się z poszczególnymi
by mi dało się w przyszłości wypełnić
wolontariatu we tył wypadku. —
najwyższy czas był na ten wyjazd.
Celem drugiego niepodległe Tajemnicą
Tobie – czyni przerożne wysiłki – by
N.K.N. i Dep. wojsk. polskiego tutejszego
opinii oficerów i pożniejszy – z takie

i nowego Komendanta. Akcja ta
nie zawsze odnosi pożądanego skutku
przychodzi - o ile o wojsko idzie wprost
odmownie. Brak broni Komendy
z dotychczasowym Szefem skłaniają
nie dziwi ich przedłużenie - ale co
gorsza zaufanie ogółu.
Dlatego to jedynie akcja wprowadzania
przywódców pewne rady.
W Lesznie przyjęto mnie bardzo, lecz
tego byłem zaskoczony z Rana i w
południe. Poczta przyjął mnie nadburmistrz
Jerzeczenie i wyraził się, że Polski ducha
to oczywista na jego stanowisku, Bardzo
cenię chętnie okazywał wobec tego
wszystkiego gościnność. Na ogół pierwsze
to, że jeździ nie N.K.N. to ja osobiście
szczęśliwie intrygami w Cieszynie obalonego
Wenskiego. A że przez to wstrząśnięty
został Gmach całej tutejszej miejscowej
hierarchii - stało się niemożliwe dla mnie

O rozmaitości obrazu.

Brak Rembrandtowy Leg. robi niekiedy przykre wrażenie. Nasz Rembrandt-estetyk bezpretensjonalnie bystry eksperymentował nie zawsze i dobrze na odór. Obecnemu wyjątkowi i kolejnemu zaprzeczającemu do jakiegoś domiaru jednakowoż przykrości nie ma przykładu otoczenia - i pobrnie nie o objektywizm tak natrudzeniu do I Brzydy jak i do najbliższego oręża otoczenia. Rzecz to prawdziwa na zamknięcie Zag. Czyniąc ani wrażenie dziwnie bohaterskie - ani przyciągające do obrazu. Nie niedbałe tylko i tłoczyć. Gniot mazgaj kamienowanie uchronił by chyżnie - Leo jednakowoż we nie wskoczenie na bok. Jeden robi sam niepewny głaby" niezadolony nie w zamianie - i przymawiacka do kaźni. koncentrie i praktyce. -

Brak jego wyżebrany zaskoczył by chyżnie

wobec mego babskiego bojkotu beznadziejnie
nie może tego jednak zrobić - nie zgodzi
na mir - jakiś dobry jeneralicio
ki u siebiery i miedzynarodowy
jakiś ar ultimo w babskowaniu Ostatniego
oraz w odmowie ij do W. K. N. -
Ten ostatni pomimo oczywiście jako
najbardziej i Nabiegu w tym pomiędzy
przyprzeszeniu dobrze jeneralicio
Plaibi, mitygi dzisiaj Szymanski. Dziś
rzy i zbagatelizowani W. K. N. - obrzeże
go w ocenie Michalskiego - jako bezwzględnie
bliski rozstrzelania - z którym nadal nie
mie licy - ale babskiego pory Trainowej
Dowódcy mianowicie dobrze wiadomo
nas w aparacie wiary komendanta - a
co gorsze wojska samo. Równocześnie
mianowicie bliska samiej wiadomo.
Dziś u Lejmana na wigilii Stanisław
Ks. Teodozjuszem: jej przyjaciółka
wczoraj ij do pomocy. - Nie ich

to chciał Fatos - Aby banieu rosła
zew pańskiego wolnego kap. Żaj.
prawo posiadania majątku - niemo
żeliwość daje pewne rezultaty.
Na tak mianem Profesem do Lyo
nowa - odbyłem tę konferencyę
z [illegible] - a przedewszystkiem
zebraniem się z wszystkimi ofic.
bawiącymi [illegible] II. III Br. 105.
stanęło oficerów - na odbycie pańskiego
rozmowach.
Skutek tych Konferencyj b. dobry.
Ploski o N. K. N. obalone - Kontakt
ściśle z naszą komisyą centr
centralną - a co ważne bardzo
z wszystkimi zebrani. Aresztowanie
Pana Rzeusa nie to - że obecnie do
wiadomości publicznej powinno
mieć wpływ na ogólne - przynajm
przyśpieszenie [illegible] - bo
pora pleców [illegible] ale

gauleiter i pozostałe biura odbywały
wielkie skandaliczne rabowanie Leg.
A jak pozwolenie o pobycie - wyjazdu
nie chce słynęli - pozostawały [illegible]
N.K.N. i organizacyi podziemnej
Królestwa - odbiorcy tam zabranych
towarów do banku Rzeszy - i jest
wojskowej do pupreć. - Mimo przy-
to Katar - godzi wyjście ubrania
pochowanie [illegible] wyjściem
bez. wojsk. Nawet zabrano się z nim
d'ostry bandaż zapewniając przed
stałe współdziałanie.
N.K.N. zainteresował się mimo "ofe"
dalsi tym ruchem wewnętrznym wojsko-
wym na basen powiatu i tworzą
podstawę całości obrony w
w najlepszym kierunku. Kierownik
wielkich przebywa w stanie
N.K.N. - na czele stoi [illegible]
pupreć [illegible].

7

1. Jest ujrzeć pragnienie prawie całego wyżej - Umysłowi dowodów z jego Salwy mowy U. wprowadzenie do L. P. jednolitości U. wyrzucenie pewnych nawet niebezpieczeństw dawanych, bowiem niby dawni dostrzegania nie dowodzą. - Istnienie instynktowne Boga. -

Następnie obwinianie jest przy należytości tych wyżej wspomnianych, że mogły nie istnieć bez Nadprzyrodzonego Twórcy: Z tego, co Bóg ich dawał, obrazem od Pustelnika Pana i innych przykładów pewnie nie przypuszczam, że innego wyjścia nie ma. - Nawet jednak przekonanie - to przekonanie Prokopiusza wypływa z II i III Przy. że tak dalej nie będzie, mówiąc sprzeczność wtedy się w Bogu. Nadto wyjście jeszcze

8.

jak długo c.k Komenda Leg. jest
w dniu 8 czerwca odjechali. Pułkownik
Sawicki wyprowadził pieszo ze sobą.
Zapewnił tylko na mój wpływ odmówił
bez podania powodu i z wyjątkowo
obraźliwą - bezczelną powiedział mową.
Sprawa ta bardzo - podniosła burzę -
że cały 8 czerwca Chicago - cały dzień
płakał. —
W tym celu podaję następujące:
1) Byłem obydwa z Wielce Szan. Pierw.
sem wyjechał do Pittsburga - a
przyjechawszy tu z nimi -
2) we dwóch pojechali do jenerała
Pułkalskiego na front. —
Jenerał Pułkalski w przytomności dwóch
świadków mnie bije w nos w Krakowie
w N. R. N. - To jednak nie zdarzyło
się razy. Wtedy we dwóch uratowali
za kołnierz: Zabezpieczenie dobre.
~~Po~~ wpłynęła na Sawickiego: Gdyby

9

Za powrotem Liebermanna tam, że mię bolą oczy. Tak jednak
sobie myślę - że oczy to przyjemne
obrazowanie - więc mam nadzieję przyjemnego
widzenia jak więcej mi się [illegible] pomogą
pomiędzy nami jest odpowiedź i by
pomogła w działaniu. - Zresztą [illegible]
mojemu wielu z dobrej odpowiedzi
mi tam funkcjonuje. -

Po wyjściu stąd - by w Lublinie
być w Guberni - i odbyć wizytę wtedy
nie - dnia 24 z miesiąca na powrót,
bo trzeba do Krakowa i tam [illegible]
odbyć wizytę zebrania informacyjne -
[illegible] może na piątek do Piątkowa.
17go wyjdę do Krakowa i tam, że
to zebranie N. K. N. miłych 19
trzeba do Piątkowa. 6 września
w tym kierunku przez do Piątkowa.
[illegible] Pomyślę mi jeszcze to zamówienie
Krótka chemiczna [illegible] Michalskiego

Do

Rzadkie ma oczyszczka Lamko podziękuję
i powierzchowność. Z drobnej jednak
jéj obserwacyi zdaje mi się, że
jest to charakter mocny, przemyślany
i energiczny. Dobry córnier - Jacobs
stojący na wzroście zadania - dobry ora-
kor. Charakter ambitny, i [illegible] wiele
lubiący zaszczytów. Jak gdzieindziéj jest jéj
postępowanie wobec nas zdaje
się mówić. Radzę jednakowoż, że przy
mniejszéj - liczbie - ciuty pozwolić
czytać - by na - nas Pan. przyszedł
dłużéj pozostał. —
Uściski serdeczne i błogosławieństwo
Pana na nowe życie podaję,
wiecznie Wasz.

Wasz
Wróblewski.

Przyjmij proszę o zakończeniu dodatek
do ciebie ten list.

2002

Die Daten im dienstlichen Eingange der ...mittels Typendruckapparates ausgefer... ten Telegramme bedeuten: 1. den ...nen des Aufgabeamtes, 2. die Auf... ...nummer, 3. die Wortzahl (eventuell ...uchform), 4. den Monatst... ...de Stunde und Minute der A...

Gattung: .....

Eingangsnummer: 5592

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übe... ...nen Telegramme ... Verantwortung.

preres

jaworski - krakow golebia 20 =

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Aufgenommen von ..... auf Ltg. Nr. .....

am ...../..... 191 ..... um ..... Uhr ..... M. ..... Mitt.

durch: .....

=" lublin 1299 32 10/3+ (W ..... Ch .....) aufgegeben am ...../..... 191 ..... um ..... Uhr ..... M. ..... Mittag.

prosze moziwie szybko przeslac do piotrkowa pod adresem kota memorjal dla a o k ktore urodzie kot mi doszle na froncie wszystko dobrze = sikorski ="

D. S. Nr. **769.** (Auflage 1915.)

K. K. H. U. ST. DR. (ET.)

KRAKAU 1
KRAKÓW

Lubień 14/III 916.

Wielce kochany Panie
Prezesie!

Do listu mego z 9/III. bieżącego roku z Lubienia - nie mam nic dodania. Wszystkie przedsięwzięcia organizacyjne - pozostawiam Panu Prezesowi i Zarządowi do Pańskiej wyłącznej dyspozycji - co do kandydatur. i t.p. Bezzwłocznie Panu Prezesowi zakomunikuję - a byłbym rzeczywiście bardzo pożądanym. Na zgromadzeniu jeżeli je przełożycie. Przy ostatecznej w tym względzie decyzji Pana Prezesa przyjadę w razie potrzeby. Sprawy miejscowe - jak przeczytałem wszystko dobrze - ci jest. Przekaż pozdrowienia wszystkim znajomym w Krakowie. Bardzo dziękuję za przesłane cenne Kwiatki. Potem

jechałem do Kalisza - a później do Piotrkowa
i że mnie do Warszawy. — Jenerał
obiecał mi wziąć rolkę z papierami
mi Kuzn. wykon. po stemplu L.P. —
oczywiście w b. prowincjonalnych
wagonie stojącym naprzeciw mi b. dobrze.
Na remizie trzy obojętności - a we wszystkie
wszystko [illegible] - a mi tak-jak by
wcześniej dotyczyło we wszystkim mani-
festacyjną cnotę - a we wszystkim zapa-
mięta i uczuć zgodne [illegible] N.K.N.
i bez wyjątku [illegible] [illegible]
Ojciec warunkiem wróżyć i wciąż
bronić umiał [illegible] [illegible]
przed [illegible] przyjaciół. —
Dalszy pobyt w Lipianach przebiegł mi
o skuteczności uwag, zawartych w poprzed-
nim liście. Sanocczyk [illegible] wróżka —
ze [illegible]. —
Nie żałuję, bojąc się wielki [illegible]
ehs.e. Duszkiewicz z [illegible] [illegible]

czynnego postępowania. Jego zachowanie się podczas ostatniego pobytu w Kr. Zag. wobec N. K. N. jest niepozwolone. Winien zaniechać dla dobra swojej rodziny wszelkiej współpracy ze N. K. N. Kroku natychmiastowego celem zadośćuczynienia Zag. Kroju domagać kompletnej bojkoty N. K. N. tak, że wobec tego zachowania się należy wszelkiej współpracy z Niemcami z Niemiec. — Uprzejmie proszę o zaniechanie wszelkiego współżycia dop. wyjaśnienia mego postępowania się Wasze: Kraczewskiego proszę o przesłanie do Pisz projektu regulaminu, ceb. — Do broszury proszę jak najprędzej. — Do Hof proszę mi jak najszybciej przesłać - do Wiednia - skąd ja wyślę Kurjera przez Pisz. Paczka do C. — Czekam jeszcze jak do przyjścia tutejszego Czasu, który otrzymał jak pisałem, jak powyżej wyraziłem rozkaz z Eot

Mi opuncamia do Lodzi spotkaniu
prasowej na temat przygotowań Kró. Pol.
nad na temat Pawilonu polskiego
Kró. z Austryą.
Czy wobec tego prasowa moina
mowić o ciągłości wystąpień i ta-
jakich prasowych opinii Austryą dwie
przeciwne do Kró. ni jednoznaczne
przeciwne ale ma pewne skrawki
i kompromitujące. —
Z pobytu w Lublinie mam wrażenie że
duma rekreacyjna i komunikacyjna
w kolejnej prowincji Pol. - na
krótko mowa pole z Kró Polską. -
Ciągłość i jednoznaczność opinii
pozytywnych informacyjnych. —
Z przeciwnych opinii do tamtejszych
Żydów mi chyba nie przychodzą skojarzenia.
Kultura miejska i obyczaje - pod. Zielony
Dziadek jednak w Kalwarii - i Lotka.
Mi w Podgórzu - co bydło jednak
fatalne. —

5 262

Po pobycie w Warnanie przesyłam na-
tychmiast Pan potrzebne dalsze
informacye. —
Na razie z braku czasu Kan'ca. Sp.
czas wzrasty Kobaki'ego staramy
-ra serdeczne pozdrowienia.

Wasz

Ł. Bunge

1086.

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dn. 12. kwietnia 1916.

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

Uprzejmie proszę o telegraficzną wiadomość, czy Pan Prezes wyjeżdża z Krakowa. P. Morstin dzisiaj jest w Warszawie - każdej jednak chwili może stamtąd na telegraficzny rozkaz jechać do Tarnobrzegu. Memoryał przepisują - powinien być na wieczór gotów.

Wyrazy głębokiego i szczerego szacunku łączę

Wł. Sikorski

W liście dołączam odpis referatu o Rosji - do pamiętnej wiadomości Jmci Pana Prezesa.

264

K.u.k. Mil[illegible]
KRAKAU 1.

Kraków
Cracovie
Polska 20
[illegible]
[illegible]
S. Zawarski

Edition Spécial-Photo Genève

N° 472 Montreux-Clarens. Vue prise de Glion

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

[ok. 15.V 1916]

L. Prez. 110.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

J. Wielmożny Pan Prezes

L e o p o l d J a w o r s k i

Kraków, Gołębia 20.

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

W załączeniu przesyłam odnośny referat do użytku Szanownego Pana Prezesa z uprzejmą prozbą o możliwie energiczne zajęcie się sprawą i łaskawe poinformowanie mnie o wyniku akcyi.W danym wypadku bowiem będę mógł załatwić potrzebne formalności tym,ktrzyby mieli wyjechać za granice.Pan Ludwik,który od dwóch dni jest w Warszawie,być może przyjedzie z drugim egzemplarzem referatu do Dzikowa,liczyliśmy bowiem na to , że najpóźniej w Niedzielę Szan. Pan Prezes będzie tam z pewnością.Nie wiem , czy uda mi się dzisiaj jeszcze spotkać Pana Ludwika w Warszawie,gdzie na jeden dzień jadę.

17-go będę w Cieszynie. Uprzejmie proszę o depeszę do Cieszyna, Hotel Austrya,czy na komisyi politycznej 18 b.m. mam mieć referat we Wiedniu,czy też nie.Proszę jednakowoż o dyskretne brzmienie depeszy

Do posła Srokowskiego-jako II sekretarza N.K.N. pisałem wczoraj prosząc o zorganizowanie zebrania w sali N.K.N. na 21 b.m.

List Pana Prezesa w sprawie Starzewskich otrzymałem.Nie mam zamiau ich zwolnić ze względu na ich wartość i potrzebę,jak jednak Szan. Pan Prezes wie,nie jestem definitywną instancyą w tej sprawie-złośliwości c.k. Komendy Grupy- o ile idzie o zdezorganizowanie Departamentu Wojskowego nie mają dziś granic.

Wogóle wszystko co podrzędniejsze rozzuchwaliło się w tych instytucyach i idzie do ataku- powołując się na każdym kroku na N.K.N. i ńźć i szczególnie prezydyum,ktre jakoby solidaryzowało się z tem stanowiskiem naszych przeciwników.Znając zapatrywania Prezydyum w tej sprawie ,gorąco proszę,by Pan Prezes oraz członkowie Prezydyum prostować tego rodzaju opinie.Zależy mi bardzo na tem , by Pułkownicy Januszajtis

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

i Roja poznali faktyczny stan rzeczy w tym kierunku. Z mej strony może Szanowny Pan Prezes liczyć na dalszą bezwzględnie lojalną dla sprawy pracę, wszyscy współpracownicy Dep. Wojskowego, jak się okazało na tutejszym moim pobycie są najściślej ze mną solidarni, w Królestwie Polskiem oparcie nasze jest równie/ńáśź duże, jak w Galicyi, - nie wiele jednak moglibyśmy zdziałać, gdyby N.K.N. a właściwie Prezydyum nie stanęło obecnie za nami silnie i solidarnie.

Proszę przyjąć wyrazy szczerego i głębokiego szacunku z jakim pozostaje

Adam Koc

Die Daten im dienstlichen Eingange der mittels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten: 1. den Namen des Aufgabeamtes, 2. die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (eventuell in Bruchform), 4. den Monatstag und 5. die Stunde und Minute der Aufgabe.

Gattung: ..... Eingangsnummer: 306

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der Beförderung oder Bestellung ihrer Telegramme keine wie immer Verantwortung.

= prezes jaworski
prezydyum naczelnego
komitetu narodowego krakow
golabia 20=

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Aufgenommen von ..... auf Ltg. Nr. 1456
am ... 191 ... um ... Uhr ... M. ... Mitt.
durch: .....

fr lublin 472 37 4 1

aufgegeben am ... 191 ... um ... Uhr ... M. ... Mittag.

w legionach uklada sie wszystko dobrze konferencya lubelska narazie odroczona czwartek jestem piotrkowie gdzie prosze o wiadomosci biezace do warszawy przez piotrkow prosze wyslac pieniadze piotrkow zaliczkuje = sikorski .+

D. S. Nr. **769.** (Auflage 1915.)

KRAKAU
5 VI 16

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dn. 15. czerwca 1916.

L. 294. Prez.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Szanowny i Kochany Panie Prezesie!

Do informacyi, które w sprawach legionowych ma Szanowny Pan Prezes od pp Habichta i Downarowicza - dołączam kilka świeższych uwag.

Pułk. Hranilovic wraca do Cieszyna około 15.bm. i obejmuje w N.K.A. dawny swój referat. Wobec tego wszystkie sprawy legionowe i związane z nimi projekty zostały zatrzymane aż do powrotu pułk. Hranilovica, który oczywista mieć będzie w nich głos decydujący. Między innymi zatrzymał pułk. H. wysłanie broszury Inländera, której oryginał odnazał się również aż do swego powrotu do Cieszyna. Z chwilą, kiedy pułk. H. rozejrzy się w nowych propozycyach legionowych, mam być wezwany do Cieszyna na szczegółową konferencyę. Sądzę więc, że na kształtowanie się opinii referenta nie pozostaniemy bez wpływu. Według opinii reprezentanta AOK, którego gościłem wraz z Ludwikiem przez cały 13.bm. w Warszawie, ogólna sytuacya legionowa w N.K.A. jest b. dobra. O szczegółach zmian w ogólnej polityce polskiej w Austryi jest Szanowny Prezes poinformowany. Mam wrażenie, że sytuacya Legionów w Niemczech poprawiła się również znacznie, także moment obecny byłbym jednym z najkorzystniejszych do postawienia sprawy Legionów na szerszym gruncie.

Pozwoli zatem Szanowny Pan Prezes, że w sprawie tej przedłożę szczegółowe informacye i wnioski na najbliższem posiedzeniu Komisyi Wykonawczej w poniedziałek.

Podaję również na razie pokrótce najzwięźlejsze wiadomości z Warszawy,

gdzie przebywałem przez 6-dni z rzędu.

Z/aresztowaniem Filipowicza poszły inne i to wyłącznie prawie przeprowadzone w gronie naszych zwolenników. Wobec braku jakichkolwiek interwencyi ze strony władz austryackich wywołało to najzupełniejszy popłoch w gronie zwolenników Legionów i spowodowało duży upadek naszego autorytetu. Zoryentowawszy się w sytuacyi powziąłem b.energiczną interwencyę u autora tych aresztowań, szefa policyi tajnej polowej i spowodowałem: a/ zatrzymanie całego dotychczasowego kierunku, b/~~polecenie~~ cofnięcie nakazu aresztowania pp.Czajkowskiego i Rzymowskiego, c/ wypuszczenie na wolność pp.Stefana Czarnowskiego i Patka, d/ obietnice odesłania p.Ceysinger na okupacyę austryacką, a nie - jak było postanowione - do obozów jeńców, e/obietnicę odstąpienia p.Filipowicza władzom legionowym do dalszego traktowania jego sprawy, o ile przynależność jego do Legionów urzędownie zostanie stwierdzona. To ostatnie zostało już wykonane, a c. i k. sąd polowy Legionów odniósł się na mój wniosek w ciągu dnia wczorajszego do władz niemieckich z żądaniem wydania p.F. Mam zatem niepłonną nadzieję, że cała ta wielka afera zostanie załatwiona szybko i pomyślnie. O szczegółach całej sprawy powyższej skutecznej interwencyi, jak i Biura Prasowego N.K.N./w Warszawie przedłożę bliższe informacye osobiście. Na razie zaznaczam, że widoczny skutek tej interwencyi/podniósł w b.wysokim stopniu autorytet Legionów i N.K.N. tak u społeczeństwa miejscowego w Warszawie, jak i u władz austryackich i niemieckich.

Do pisma niniejszego dołączam odpis listu, wysłanego przezemnie do M.Sokolnickiego w sprawie biura w Sztokholmie z prośbą o aprobatę zaznaczonego tam stanowiska mojego.

Serdecznie wiele Wam Pacy

oddany

Sikorski

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

[Dz. 25 VI 1316] 270

L. 349/Prez.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Szanowny i Kochany Panie Prezesie !

W ustnej rozmowie zapomniałem poruszyć 2 kwestye, które obecnie komunikuję:

1). Według informacyi, które posiadam sprawa zwrotu Departamentowi Skarbowemu wypłaconych przez tegoż kwot na rzecz intendantury nie została przez NKA definitywnie odrzucona. Przeciwnie poddano tam wniosek, którego wynikałaby w każdym razie wypłata 50% odnośnych należytości.

Decyzya w tej sprawie znajduje się w Ministerstwie Wojny. Jest zatem rzeczą bardzo pożądaną podjąć tam jak najpoważniejszą interwencyę, bo będzie ona na pewno skuteczna.

Ja ze swej strony próbuję popchnąć całą sprawę z Warszawy przez barona Andryana i pułkownika Paića.

2). Prof. Rostworowski musi być, o ile ma spełnić swe zadanie, jadąc do Szwajcaryi, zaopatrzony w autorytatywne polecenia i legitymacye ze strony NKN. Znając miejscowe warunki jestem przekonany, że stosunki prof. Rostworowskiego do Biura Prasowego w Bernie i do całej kolonii ułożą się jak najlepiej. Biuro to bowiem, chociażby ze względu na naszą ostatnią bytność w Szwajcaryi oczekuje wprost przyjazdu upełnomocnionego reprezentanta NKN, którego dyrektywą ze swej strony jak najchętniej się podda.

Nie należy jednakowoż przez brak odpowiednich legitymacyi i przez obawy, zresztą całkiem nie oczekiwanych scysyi, osłabiać stanowiska prof. Rostworowskiego. Podkreślam bowiem, że Polonia Szwajcarska, czy tego chcemy, czy nie, będzie uważać profesora Rostworowskiego, za przełożonego Biura Prasowego. Obawiać się

-

-

-

jakichś nieoczekiwanych kroków ze strony Biura Prasowego również nie należy. Zwłaszcza z uwagi na to, że Dr Bader jest człowiekiem politycznie najzupełniej zrównoważonym.

Ze swej strony odniosę się w ciągu trzech najbliższych dni do Cieszyna w sprawie zorganizowania wyjazdu naszej deputacyi do Szwajcaryi. Donoszę również, że Delegacya Warszawska do Lozanny wyjeżdża.

Jest rzeczą niezmiernie dla sprawy ważną, aby nasi Delegaci rozporządzali odpowiednią sumą pieniężną, potzrebną do podjęcie jakiejkolwiek akcyi i do wzmożenia autorytetu Delegacyi, wobec Biur Polskich, działających na terenie Szwajcarskim.-

W liście miejscowego dodaruam raport z Żaoki-
wa odpis części raportu z Rotterdamu do wiadomości
Kan. Sawa Frense. Czy raporta Sokolego częściowo
nie można wystarczyć w Bernice, lub
drugiemu.

Serdeczne pozdrowienia oraz
wyrazy prawdziwego nacunku
Sacy oddany
Stiburej.

Bibl. Jag. 272

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. 352/Prez.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Szanowny Panie Prezesie !

W załączeniu przesyłam odpis :

a). referatu, wniesionego w sprawie uzmania Legionów na terytoryum okupowanem przez Władze niemieckie do NKA,

b). odezwy radomskiej,

c). ciekawszego raportu z Łodzi,

d). raportu z Buska

do poufnego użytku Prezydyum, z prośbą, aby specyalnie referat sub a). nie był ~~zbytnio~~ rozsyłany.

4 zał.

Serdeczne pozdrowienia Łączy
oddany
Wróblewski

Piotrków dnia 23. czerwca 1916.

273

Die Daten im dienstlichen Eingange der mittels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten: 1. den Namen des Aufgabeamtes, 2. die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (eventuell in Bruchform), 4. den Monatstag und die Stunde und Minute der Aufgabe.

Gattung: Depesza Eingangsnummer: 3313

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung.

Oddział krakowski N. K. N.
Wpłynęło dnia 24 Czer. 1916
L. 8786. / 12.
Załatwiono dnia ... / ... 191...
Odpisano dla ...

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Aufgenommen von ... auf Ltg. Nr. ...
am ... / ... 191 ... um ... Uhr ... M. ... Mitt.
durch: ...

Tarłów ... Nr. ... Taxw. ... (W ... Ch ...) aufgegeben am ... / ... 191 ... um ... Uhr ... M. ... Mittag.

Poniedziałek Wtorek do Krakowa
przyjechać niemogę uroczystość
piątek sobota zaszkodzi
Pozdrowienia proszę o pozwolenie dla
pozostanie się odbycie = Sikorski Józef
Matka

D. S. Nr. 769. (Auflage 1915.)

KRAKAU 1
24.VIII.16
KRAKOW

NACZELNY KOMITET NARODOWY

DEPARTAMENT WOJSKOWY

274

L. 360/Prez

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

W załączeniu przesyłam odpis:

a) raportu z Warszawy

b) raportu z Opatowa

do poufnego użytku Prezydyum.

Serdeczne pozdrowienia Rady

Lisiewicz

2 zał.

Piotrków dnia 26.czerwca 1916.

DEPARTAMENT WOJSKOWY

W Piotrkowie, dn. 28. czerwca 1916.

L. 390 Preg.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Szanowny i Kochany Panie Prezesie!

Najserdeczniej dziękuję za łaskawą pamięć i przesłaniemi życzenia, zaznaczając równocześnie, że dotychczas służyłem i w przyszłości służyć będę idei w tych życzeniach zawartej.

Przy liście niniejszym przesyłam dokument podróży do Szwajcaryi dla pp. Rostworowskiego i Dziewulskiego. Dokumenty wystawione są bardzo dobrze, bo zaznaczonone w nich natychmiastowość przejazdu przez granicę. Wartość jednego jest półtoramiesięczna, drugiego trzechmiesięczna. P. Dziewulski potrzebować będzie paszportu na pobyt w Szwajcaryi. Najprawdopodobniej takiego nie posiada. Pofatygować się zatem będzie musiał do majora Morawskiego z pismem, które załączam, a ten mu wystawi potrzebne papiery.

W Cieszynie zgodzono się również na wyjazd hr. Morstina do Szwajcaryi i potraktowano tę rzecz jako ciąg dalszy naszego onegdajszego tamże pobytu. Jest zamierzone również ewentualny mój wyjazd w pierwszych dniach sierpnia na krótki czas. Wogóle stwierdzić trzeba, że pomimo denuncyacyi, jakie ze strony narodowo-demokratycznej do Cieszyna i do Wiednia na nas, specyalnie na mnie przesłano, sytuacya nasza jest w Cieszynie wyjątkowo korzystną. Rozumieją oni tam zupełnie dobrze swobodę, z jaką występować muszą Polacy na Zachodzie w sprawie polskiej i zadawalają się pośredniemi korzyściami. Rolę Polaków, jaką oni odegrać mogą w stosunku do koalicyi oceniają w AOK b. wysoko i dlatego nie przeraża ich każda śmielsza z naszej strony na tamtejszym terenie działania inicyatywa. W tych warunkach panowie, będący w Szwajcaryi mają b. korzystne pole do popisu.

Pułk. Hranilović wrócił od kilku dni do Cieszyna i objął swój referat. Według tego, co polecił mi zakomunikować, ma on zamiar wprowadzić szybko poważne zmiany w organizacyi Legionów, celem zaś porozumie-

nia się co do tych zmian mam być w najbliższym tygodniu zawezwany telegraficznie do Cieszyna. Jeżeli to tylko będzie możliwe, starać się będę o to, ażeby do AOK jechać przez Kraków i chociażby ~~xxxxx~~ krótką z Prezesem odbyć na ten temat konferencyę. Korzystając z dobrej sytuacyi, przygotuję nowe propozycye w sprawach legionowych poza już przedłożonemi przez jen. Puchalskiego.

Przy ~~x~~ niniejszym liście przesyłam również obydwie broszury Romana Żwirskiego wraz z odnośnem pismem AOK do dalszego traktowania.

Serdeczny uścisk dłoni łączę wraz z wyrazem
szczerego uszanowania - pozostaję wdzięczny

W. Sikorski

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. 420/Prz.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Szanowny i Kochany Panie Prezesie!

List Kochanego Prezesa otrzymałem i podaję go w dzisiejszym rozkazie do wiadomości współpracowników Departamentu Wojskowego, którzy należeli i należeć będą w przyszłości do grona stałych i szczerych zwolenników Szanownego Pana Prezesa.

By jednak z obecnego przesilenia wewnętrznego NKN wynieść pozytywny dorobek dla sprawy, a ster wypadków utrzymać w swem ręku, musimy zdaniem mojem zdobyć się na konsekwentny i pozytywny program działania na szerszej, aniżeli to było dotychczas opartej podstawie. Wiadomości, które mi przywiózł Downarowicz z Krakowa, jak również wiadomości o dokonywującej się w Warszawie konsolidacyi narodowej, wykazują dowodnie potrzebę rewizyi dotychczasowych metod postępowania w Naczelnym Komitecie Narodowym.

Departament Wojskowy znajdował się od dłuższego czasu w nader trudnych warunkach. Z jednej strony miał on przeciwko sobie nieobliczalną, nieliczącą się z realnymi warunkami działania i obliczoną na wyłącznie jaskrawy efekt zewnętrzny, opozycyę p. Daszyńskiego, z drugiej zaś strony nie cieszył się dość wyraźnem poparciem ze strony grup Centrum i Prawicy, która zbyt często za słabego udzielała poparcia zasadniczym projektom Departamentu Wojskowego. Gra Daszyńskiego jest nieszczera. Równocześnie bowiem stosuje on zupełnie odmienną taktykę w odniesieniu do komisyi politycznej Koła Polskiego. Tembardziej jednakowoż jest ona niebezpieczną, tem więcej może zdyskredytować NKN w oczach Królestwa Polskiego, o co przedewszystkiem i wyłącznie idzie panu D. Tej grze przeciwstawić mogą pozytywne czynniki NKN jedynie tylko szeroki program działania, któryby wykazywał pożytek i potrzebę realnej polityki państwowo-twórczej, jaką

reprezentujemy. Hasło przetrwania dzisiaj nikomu nie wystarczy, nie może posłużyć do sanacyi obecnych warunków. Pod tem hasłem nie mógłbym ani sam długo pracować, ani też skupić wokół siebie najlepszych współpracowników Departamentu Wojskowego w obecnej chwili. Nie uważam zresztą sytuacyi dzisiejszej, w znaczeniu tego słowa ogólnem, za tak złą, ażeby wyjściem z niej miało być propagowanie tego rodzaju negatywnych haseł. Owszem sądzę, że przy zastosowaniu odpowiedniej taktyki uzyskaćbyśmy mogli w obecnej chwili cały szereg korzystnych zmian, któreby najlepiej uzasadniły program NKN i wzmocniły w Polsce jego stanowisko.

W myśl powyższego proszę o urządzenie we środę poufnego zebrania grupy konserwatywnej i demokratycznej, celem omówienia dokładnego sytuacyi i ustalenia pozytywnego programu działania na najbliższą przyszłość. Z ramienia DW zgłaszam udział w tem zebraniu swój, p.Downarowicza, oraz Dr.Kota. Na zebraniu przedłożyłbym odnośny referat. O posiedz. prez. Germana w powyższem zebraniu proszę. –

Wyrazy szczerego poważania, oraz serdeczne pozdrowienia łączę z oddaniem

Oddikowski

Piotrków, dnia 30.czerwca 1916.

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

L. 651/Prez.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Szanowny I Kochany Prezesie!

W załączeniu przesyłam list Księcia Lubomirskiego, wystosowany do Pana Prezesa i proszę przy tej okazyi o wiadomość, kiedy Pan Prezes wybiera się do Warszawy. Ja mam być w Warszawie w pierwszych dniach sierpnia ze względu na inne wypadki, a mogę w ten sposób ułożyć sobie plany, aby być również bezwarunkowo tam równocześnie z Panem Prezesem.

Na razie nie będę omawiać bliższej sytuacyi, jaką zastałem w Warszawie, zwłaszcza, iż radca Rosner udzieli szeregu informacyi, poprzestanę tylko na stwierdzeniu, iż sytuacya ta jest dla nas bardzo dobra.

Jutro prześlę Panu Prezesowi szczegółowe "pro memoria" w sprawie reform w Legionach. Program ten oparłem zasadniczo na postulatach Rady Pułkowników i mam za nim Komendę Legionów. Przyjęli go też za swój br.Andrian i Paič.

Proszę bardzo Pana Prezesa o podniesienie za swej bytności w NKA potrzebę wspólnej naszej konferencyi, t.j.gen.Puchalskiego, Pana Prezesa i mnie z przedstawicielami Naczelnej Komendy Armii.

Łączę wyrazy głębokiego szacunku i

serdeczne pozdrowienia

oddany Wł. Sikorski

Piotrków, dnia 26.lipca 1916.

280

Die Daten im d... en Eingange der mittels Typena... rates ausgefertigten Telegr... deuten: 1. den Namen des A... mtes, 2. die Aufgabenummer, ... Wortzahl (eventue... in Bruchform), 4. den Monatstag un... 5. die Stunde und Minute der Aufgab...

Gattung: _____ Eingangsnummer: _____

przezydyum nkn krakau :=

Die Telegraphenverwaltung üb... hinsichtlich der ihr zur Bef... oder Bestellung übergebenen Tel... keine wie immer geartete Verantw...

L. 10, 11 [illegible] KLOWSKA

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Aufgenommen von ..... auf Ltg. Nr. .....
am ..../..... 191.... um ..... Uhr ..... M. ..... Mitt.
durch: .....

petřikau 1085 11/9 11/20 :=

..... Ch .....) aufgegeben am ..../..... 191.... um ..... Uhr ..... M. ..... Mittag.

morstin przyjezdza z raportem wtorek rano

ja popoludniu := sikorski .+:

D. S. Nr. **769.** (Auflage 1915.)

KRAKAU 1
KRAKOW 1

281

Absender:
Feladó:
Odesílatel:
Nadawca:

Mittente:
Pošiljatelj:
Pošiljač:
Presentator:

Feldpostkarte.

Krakau

[redacted]

Frau Dr. Jaworski

Krakau

Gotzkastr. 20

Leyberer
Jaworski
Feldpost
3/18

25/IX 916

Kochany Panie!

Wczoraj o wieczór byłem i dowiedziałem się o przebiegu sprawy. Wczoraj w dalszym ciągu przesłuchiwano świadków przeciwnych. Dzisiaj po południu dalszy ciąg, jest w toku, ale już przypuszczam, że dobry Tenenbaum K.K.N. wkrótce wyjaśni do końca sprawę.

Dziękuję za list Pana Ojca [illegible] Pana Ojca o przedwojennej przeszłości. Ostatnio [illegible]

282

Absender:
Feladó:
Odesílatel:
Nadawca:

Mittente:
Pošiljatelj:
Pošiljač:
Presentator:

Feldpostkarte.

Pan Dr
Szkurski
Pol. pol.
378

Herrn Dr. Szkurski
pens. Fabrikbesitzer
Krakau
Florianergasse 14
Lt

Kochany Kreseczku! 28/IX
[1916]
Dzięki za pocztówkę. Ja [illegible]
trochę [illegible]. Jutro pisanie do generała
nie czytałem [illegible] - dużo nas bawiem
[illegible] [illegible]. — Jestem
sobą [illegible] - przez [illegible] o dalsze
[illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
II. Brygada nie [illegible] [illegible]
[illegible] III ca - [illegible] [illegible]
[illegible] - [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Die Daten im dienstlichen Eingange der mittels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten: 1. den Namen des Aufgabeamtes, 2. die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (eventuell Bruchform), 4. den Monatstag und Stunde und Minute der Aufgabe.

Gattung: _____ Eingangsnummer: 38

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung.

pers sammelstelle pol leg krakau

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Aufgenommen von ____ auf Ltg. Nr. ____
am ____/____ 191__ um ____ Uhr ____ M. ____ Mitt.
durch: ____

+ pol leg 9060 1,/10 10/45 n = (Ch.....) aufgegeben am ____/____ 191__ um ____ Uhr ____ M. ____ Mittag.

= fuer exz bilinski u vizepraesses javorski . situation in der legion erfordert eine deklaration des o . p . n . k . an diese , fuer deren unbedingtes erhalten .- die 3 brigadiere fordern ihrerseits alle zum ausharen u weiterer entwicklung auf = sikorski obst .+

D. S. Nr. 769. (Auflage 1915.)

HOTEL EUROPEJSKI
WARSZAWA.

Kochany Panie Prezesie!
W uzupełnieniu pisma do Zk.
Rozwadowskiego z prośbą, by
po informacje w sprawie
wyjazdu pod adres Dr Prezesa.
Z poważaniem
Sikorski

3/XI [1916?]

NACZELNY KOMITET NARODOWY
DEPARTAMENT WOJSKOWY

285

L. .....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Łaskawy Panie Prezesie!

Ze względu na ważne sprawy - w obecnym okresie w Warszawie - jest pilna konieczność stawić się tam osobiście. - Zwracam się do Pana Prezesa z prośbą o udzielenie mi urlopu na 3 tygodnie. - Zwracam się do Pana Prezesa z tą prośbą - jest dla mnie sprawą pierwszorzędnej wagi. - Każdy dzień to o całym przeciętnie wiecznie. Dlatego też proszę Pana Prezesa o asygnatę 2500 rb. bytowego jednorazowej zapomogi - ale pilnej: -

Sprawa ta - ścisła i bieżąca sprawa obrotu. Interesu p. dr. Boja, którego z bólem serca odstępuję przy obecnej - życzę mu tego samego powodzenia - jakie ja miałem na swojem dotychczasowem stanowisku. -

Łączę wyrazy prawdziwego poważania

Pana

oddany

Ujejski

22/XI 916.

Depeche
de Pet
Lima

Dep. adj.
Wash. pol

286

1097

Die Daten im dien
mittels Typendruc
tigten Telegram
Namen des Aufgabeamtes, 2. die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (eventuell in Bruchform), 4. den Monatstag und 5. die Stunde und Minute der Aufgabe.

obersdes polnisches national komitee krakau

verwaltung
= ihr zur Be
übergebenen Te
solche wie immer gearteteVerant

48

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Aufgenommen von ..... auf Ltg. Nr. .....
am ...../..... 191..... um..... Uhr..... M..... Mitt.
durch: .....

10/12 192

..... .+ SS warschau 612 12 10/12 11 N = gegeben am ...../..... 191..... um..... Uhr..... M..... Mittag.

leutnant wlodek einverstanden nach haag = sikorski lgobst +

D. S. Nr. **789.** (Auflage 1915.)

KRAKAU
10 XII 16
KRAKÓW 1

DEPARTAMENT WOJSKOWY

287

Piotrków, dnia 16. grudnia 1916.

L.2145/Prez.

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

Wielce Szanowny Panie!

Zaszczycony i głęboko przejęty niezwykłym dowodem życzliwości i zaufania, jakie tak poważni i dla sprawy publicznej zasłużeni mężowie raczyli mi przesłać pismem z dnia 8.b.m., spieszę złożyć Wielce Szanownemu Panu moje bardzo gorące i szczerze odczute podziękowanie.

Słowa zachęty wyrażone mi przez Szanownych Panów są dla mnie jak i dla dzielnych współpracowników Departamentu Wojskowego N.K.N. najpewniejszą rękojmią tego, że praca nad stworzeniem silnej państwowości zagwarantowanej silną armią choć prowadzona wśród trudnych warunków jest jedynie właściwą drogą naszego obowiązku i służby. Będą one dla nas bodźcem do wytrwania na raz zajętych placówkach. Przykładem w tym względzie pozostanie nam Piemont polski-Galicya, w której stworzony i w najcięższych warunkach realizowany ogólno-narodowy program przetrwał zwycięsko wszystkie burze i wahania wojennego czasu, święcić zaś będzie według mego przekonania ostateczny tryumf w przyszłości.

Gorącem zapewnieniem, że ofiarowaną mi ze strony Szanownych Panów przyjaźń i zaufanie cenię sobie bardzo wysoko i że starać się będę wraz ze swymi kolegami nie zawieść tego zaufania, w przyszłości, pamiętając zawsze i jedynie o dobru poblicznem, kończę me słowa podzięki.-

Ko[illegible] Prezesowi jeszcze raz serdeczne dziękuję za [illegible] zebrania [illegible] pod [illegible] [illegible] jak i nadal [illegible] do dyspozycji Rządu [illegible] Prezes. —

Wyrazy [illegible] — oraz serdeczne pozdrowienia [illegible]

[illegible]

2907

Daten im dienstlichen Eingange der ...ttels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten: 1. den Namen des Aufgabeamtes, 2. d... gabenummer, 3. die Wortzahl (e... in Bruchform), 4. den Monats... 5. die Stunde und Minute der ...

Gattung: ..... Eingangsnummer: .....

Die Telegraphenverwa... ernimmt ...ichtlich der ihr zur ...rderung ...Bestellung übergebenen Telegramme wie immer geartete Verantwortung.

21 XII Kwl.

1 X 17

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Aufgenommen von ..... auf Ltg. Nr. .....

am ...../..... 191..... um ..... Uhr ..... M. ..... Mitt.

durch: .....

..... s warschau 465 15 21 10/10 m .....) aufgegeben am ...../..... 191..... um ..... Uhr ..... M. ..... Mittag.

= oberstes national kommitee krakau

= komme frejtag frueh , angesagtes rapport koennte

abends stattfinden = sikoski leg oberst +

D. S. Nr. **769.** (Auflage 1915.)

KRAKAU 1
21.XII 16
KRAKOW 1

Przemyśl.dnia 2.X.17. 289

Ekcelencjo !

Otrzymawszy wiadomośc,że w Krakowie na zebraniu Koła Polskiego zostałem zaatakowany przez posła Moraczewskiego proszę o uprzejme nadesłanie mi stenografowanych protokółów z tego posiedzenia dla rozpoczeńcia odpowiednich kroków w tej sprawie.-

Racy Ekcelencyj przyjąć wyraz
mojego najwyższego uszanowania
oddany
Józef Piłsudski

Die Daten im dienstlichen Eingange der mittels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten: 1. den Namen des Aufgabeamtes, 2. die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (eventuell Bruchform), 4. den Monatstag und die Stunde und Minute der Aufgabe.

Beförderung: ..... Eingangsnummer: .....

dpgd .- krakqw golebia 20

ekscelencya jaworski =

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung.

L457

P15/10.1917

PKSWNA

Dienstliche Angaben:

Telegramm

aus

Aufgenommen von ..... auf Ltg. Nr. .....

am ..... 191 .... um ..... Uhr ..... M. ..... Mitt.

durch: .....

d przemysl 5839 15 15 4- n = (W ..... Ch .....) aufgegeben am ..... 191 .... um ..... Uhr ..... M. ..... Mittag.

przyjezdzam dzis 19 wieczor prosze pozmowe jutro = sikorski pulk +

D. S. Nr. **769.** (Auflage 1916.)

KRAKAU 1
6a 15.X.17--
KRAKÓW 1

Bibl. Jag.

Ekscelencyo,

Wielce Szanowny Panie Prezesie!

Szef poczty polowej nadoficyał Villem Bier wniósł podanie o awans do VIII-ej rangi, która mu się już od półtora roku należy. Nadof.Bier od marca 1915 roku sprawuje funkcye naczelnika poczty polowej Legionów i ma w tej mierze wielkie zasługi.

Nadof.Bier przesłał Ekscelencyi obszernie umotowywona pismo, a ja pozwalam sobie jak najgoręcej prośbę jego poprzeć.

Proszę przyjąć wyrazy najgłębszego
poważania - wdany

Siedliska, dnia 9.listopada 1917.

Ekscelencyo!

W załączeniu pozwalam sobie przesłać odpis aktu, który równocześnie wysyłam do Białej.

Sprawa jest piekącą, gdyż niezałatwienie sprawy zasiłkowej poważnie zachwiać może wszczętą właśnie akcyą werbunkową, celem uzupełnienia Polskiego Korpusu Posiłkowego.

Rodziny nie otrzymujące zasiłku i same są zniechęcone do Wojska polskiego i zniechęcenie to rozszerzają wśród swego otoczenia. Wśród takich warunków wolą ludzie wstępować do c.i k.armii, gdzie mają zapewniony zasiłek, niż do P.K.P.

Proszę tedy o łaskawą interwencyę w c.k.Namiestnictwie, by sprawa zaległych i bieżących zasiłków wreszcie została załatwioną. Jest to conditio sine qua non dalszej egzystencyi i uzupełnienia Pol.Korpusu Posiłkowego.

Łączę wyrazy głębokiego poważania

Wasz
Wojskiej

Przemyśl, dnia 28.XI.1917.

Dowództwo Uzupełnień P.A.P.

taj.L.131

293

Do

c.k. Krajowej Komisyi Zasiłkowej

w

Przemyśl, dn.28.XI.1917.. Białej.

Liczne rodziny legionistów od dłuższego czasu nie otrzymują z kas rządowych żadnych zasiłków i cierpią nie dającą się określić nędzę.

Wobec dwukrotnego w roku bieżącym przechodzenia Polskiego Korpusu Posiłkowego z etatu austr.węg.na niemiecki i z powrotem toczą się przewlekłe rokowania między obomа państwami, które dotychczas nie dały pozytywnego wyniku. Na tem cierpią biedne rodziny, które przecież w danym wypadku w niczem nie zawiniły i których pretensye do zasiłku nie ulegają najmniejszej wątpliwości.

To też proszę o zarządzenie:

a/. by piekąca sprawa wypłaty zaległych todzież regularne wypłacanie bieżących zasiłków jak najszybciej definitywnie została załatwiona.

b/. ponieważ płynność i należność tych zasiłków nie ulega najmniejszej wątpliwości, proszę o wydanie polecenia władzom podatkowym, aby przed ostatecznym załatwieniem sprawy, wypłaciły zaległe zasiłki na razie w formie zaliczek w pełnej wysokości,

c/. by odtąd każdej rodzinie, która wykaże się poświadczeniem odnośnego komendanta oddziału Pol.Korpusu Posiłkowego, że dany członek rodziny pełni służbę wojskową w Pol.Korpusie Posiłk., wypłacano regularnie zasiłek.-

Wł.Sikorski płk- wlr.

Za zgodność:

DEPARTAMENT OPIEKI.

5723/z.

294

M E M O R Y A Ł

w sprawie zasiłków dla rodzin L e g i o n i s t ó w p o l s k i c h

Reskryptem z dn. 3/maja br. L.9376/XVIII b. zarządziło ck.Ministerstwo Obrony Krajowej wstrzymanie z dniem 31/V br. wypłat zasiłków dla rodzin Legionistów polskich a to wobec zamierzonego przejęcia ich na etat niemiecki.

W myśl odnośnego rozporządzenia Krajowej Komisyi zasiłkowej rozpoczęły wówczas Powiatowe komisye ściąganie arkuszy płatniczych.

Na skutek jednak podjętych przez N.K.N. starań Ck.Ministeryum Obrony Krajowej przesunęło następnie reskryptem z dn.5/VI L. 126635/XVIII b.termin zasystowania wypłat z dnia 31/V na dzień 31/VII br.licząc na to,że do dnia 1. VIII zdoła zarząd niemiecki przeprowadzić odpowiednie prace przygotowawcze i rozpocząć asygnowanie zasiłków wedle niemieckich przepisów.

Z dn.31 lipca nastąpiło zatem stanowcze dotąd trwające wstrzymanie zasiłków przez tutejsze urzędy.Natomiast przejęcie ich na etat niemiecki nie weszło wcale w życie.

Władze niemieckie,licząc się z ciężkiem położeniem rodzin poruszyły /z końcem sierpnia/ projekt zaliczkowania zasiłków według norm niemieckich za pośrednictwem Pow.Komisyi zasiłkowych,ale projekt ten,wobec sciągnięcia Legionów jako Polskiego Korpusu Posiłkowego do Galicyi stał się bezprzedmiotowe m i nie doprowadził do żadnego definitywnego zarządzenia.

Tak więc od dnia 1 sierpnia po dzień dzisiejszy a ~~więc~~ zatem przez przeciąg 4 miesięcy rodziny legin.polskich pozbawione są należnych im zasiłków Co więcej przewidziane w reskrypcie z dn.3/V dalsze nieprzerwane wypłacanie zasiłków dla rodzin leg.Polskich poległych,zaginionych,inwalidów/p.4-w myśl rozp.Ces.z 12/VI 1915 L.161/oraz dla rodzin jeńców/p.5/ w przeważnej ilości wypadków nie zostało przeprowadzone,tak,że i tym rodzinom odebrano arkusze płatnicze i pozbawiono je wyraźnie przewidzianych świadczeń.

Położenie rodzin stało się istotnie krytycznem i wywołuje głębokie i uzasadnione rozgoryczenie.Szerokie koła nie zdają sobie sprawy z formalnych powodów zarządzenia i tłumaczą je jako definitywnie odjęcie zasiłków rodzinom

leg

gn

zi

c.

sk

ro

rc

wą

po

ty

20

wz

le

dz

ps

Ty

sł

au

au

ł

t

p

ś

c

legionistów polskich.

Sytuacya ich jest tem przykrzejsza,że zasystowanie wypłat przeciągnęło się aż do tej pory,kiedy piekącą stała się sprawa nabywania zapasów zimowych.Fakt zaś,że równocześnie przyznano od 1/VIII dla rodzin żołnierzy c.i k. armii znaczne podwyższenie wymiaru zasiłku-wywołuje kontrast tem jaskrawszy.

Wobec tego stanu rzeczy Departament Opieki Naczelnego Komitetu Narodowego musiał podjąć akcyę zaradczą-wypłacając najbardziej potrzebującym rodzinom legion.- pewne kwoty zaliczkowo w tej uzasadnionej myśli,że po niewątpliwem przywróceniu zasiłków zaliczki te będą z czasem ściągnięte w myśl post.§ 7.ust. zasiłkowej.

O rozmiarach akcyi Departamentu Opieki świadczy fakt,że w jednym tylko miesiącu w listopadzie br. wypłacono tytułem zaliczek kwotę około 20.000 Koron.Ilość zgłoszeń o pomoc,popartych przez miejscowe urzędy gminne wzrasta obecnie z każdym dniem,a częściowe nawet zaliczkowanie bieżących należytości zasiłkowych-przechodzi stanowczo finansową możność Departamentu.

Zaznaczyć należy,że analogiczne położenie rodzin legionistów/wchodzących wskład Polskiego Korpusu Posiłkowego/ przebywających na terenie okupacyi niemieckiej Królestwa Polskiego zostało wedle komunikatu Komisyi Wojsk. Tymczasowej Rady Stanu w Warszawie/L.1615/ rozwiązana w ten sposób że wypłaca się im zasiłki według norm niemieckich w charakterze zaliczek na zasiłek austryacki.-przyjmując za dzień 1/IX br. jako datę przejęcia Legionów na etat austryacki.

O ile przywrócenie zasiłków w najbliższym czasie nie miałoby być załatwionem pozostawałoby także w obrębie Austryi i okupacyi austr.droga wydatnego zaliczkowania czy to przez Komisye zasiłkowe bezpośrednio,czy też za pośrednictwem Departamentu Opieki NKN.-W pierwszym razie koniecznem byłoby ścisłe porozumienie z Departamentem Opieki,który rozporządza już bardzo znaczną ilością kwitów na wypłacone przez siebie zaliczki.

K. Giebułtowski

Naczelny Komitet Narodowy Departament Opieki

Ekscelencyo!

Równocześnie przez X. Ekscelencyą ks. A. Tamowskiego
polecaję Mu gorąco sprawy ojca Urbanika do mn.
obr. Prov: franciszkańskiego w Warszawie
w wypłaty zostałej pensyi oraz zapomogi
od Kasy na pokrycie nagłego potrzeby. –
Sprawy te polecam łaskawej Pasterskiej opiece Ekscelencyi.
Rada Poprawy odjechała z wieścią do Kościanka. –
Na wyjeździe do Bolechowa 17go b.m. –
W sobotę Rada otrzymawszy wszystkie stacye stwierdzone zebrań wiernych, spisze. Pobożną ich odprawą,
chęć Spowiedzi i pomyślny w tych wszystkich miejscach. – Stosunki te wypadły u nas pomyślnie.
Wynosi zebranie Komitetu ekc. Kobylińskiego odroczono do pogodniejszych czasów. Na razie wpłynęło 600 prośb zwolnionych - i około
200 oficerskich.
Do najbliższej chwili zgłoszę się u Ekscelencyi z moim
listem polecającym Mons. z Brennysku ks. J. Mentes
z prośbą o poparcie jego sprawy. Jest to wielkiej zasługi
N. K. N. prosi pilnie o dyskretne dalsze przysłanie.

Łaskawie wyraz głębokiego
poważania łączę
Ekscelencyi

Wasz [illegible]

Królewskie 12.XII. [1917]

L.....

Przy wszystkich pismach należy powołać się na powyższą liczbę czynności

W a s z a E k s c e l e n c y o !

Mam zaszczyt prosić Waszą Ekscelencyę, jako zasłużonego Wice prezesa Naczelnego Komitetu Narodowego o przyjęcie załączonej odznaki Nr.Z. Departamentu Wojskowego N.K.N.

Z wyrazami głębokiego szacunku
i poważania

W. Sikorski
płk.

Siedliska-Przemyśl, dnia 15.grudnia 1917.-

Bibl. Jag.

238

Ekscelencyo!

Upraszam za papier i pióro - tak to
N. K. N. nie tego rodzaju przybory do biurowa-
ja zaś chcę w nim stale pracować
nie, że mi nie podoba wygląd biurka
pióra i ubrania urzędnika karolo dobre.
Uciecha moja iest większa - że ze sobą
pocłodzi jim z K. D. K. -

Skolenie wyrazy szczerego
a poważnego uszanowania

w Dany Sikorski.

15. V. 918.

Ekscelencyo!

Honorem uprzejmie, że otrzymawszy dzisiaj dokumenty wyższe wyjeżdżam do Zakopanego by wrócić we dniu 25/6 rano.- W 26/6 dnu jrwp: Ekscelencyi powrócę do dalszego przedłożenia projektów organizacyjnych.- Obecnie jestem zajęty pracą tajną organizacyjną sprawy Galicyi - która zalega u Nac. od No 6374/L.18. - Dzisiaj odjeżdżam do generała Rozwadowskiego - prosząc go o udzielenie głosu Ekscelencyi Jch Szefowi odjeżdżającego do Berlina. Głębi - bardzo wdzięczny.

W tej chwili otrzymuję z Biura Prasowego wiadomość - że dzisiaj bitwa Hallera z 14.V. przeszła w nocy z 13/14 dnia - wzięto z całym Taborem - Kompanem - przy bardzo małych stratach własnych - a dużych Rosyan pieniędzy. -

Jednocześnie upraszam o łaskawe nadesłanie tego rozkazu

24.V.918.

Głąbiński

Bibl. Jag. 300

DEPARTAMENT OPIEKI LEGIONOWEJ
Lwowskiej Delegacyi N. K. N.
UL. AKADEMICKA 22, II p. (Koralnicka 1, II p.)

L. Lwów 17/VII. 1918.

Ekscelencyo!

Wróciwszy otrzymanego przedwczoraj zaświadczenia Min. Obr. Kraj: Zwracam mój wniosek expon. prez. Nr. 16587/II. z 15. VII. 918 r. zmieniam tem zamiem poprzednie rekl. prez. 13082/II. z 918. i powtarzam mój do skutku. W tem przedmiocie wniosku zmiotem - jest wniosek nasz jeden - datowany od 12. VI. N 12 go dwóch formalnie przyjaciół z prośbą mnie do mnie audyt. Ich i o łaskawe do Ekscelencyi. Ekscelencyo oczekuję odbycia wizyty Cappa. Wyjaśnienia oficerowie podobno dawno dawne normalnego stanu wniosku.

W 2ch słowach jednak z pokorą proszę się do Ekscelencyi o najszczerszą gorącą prośbę. Oraz mianowicie o zbawienie wnuczki najczystszej - Ukochanej i Aniołowej w Min. Obr. Kraj: Tym razem idzie o przeczytanie normalnego. Najmiłościwsze powiem dodatkowo, że o tem, że ~~jest~~ jestem w obozie jeńców najczystszej mi reklamowało jeńców 14 ego listopada. Reklamacya odeszła 30. IV. 918. l. 65-855 - VIII. ag. Nie mi przełożeni zgodzili się na odzyskanie mi to uzyskanie Centralnej odbiorcy w charakterze dyr. Demobilu - sprawa wie polega na tem - aby mi zostawiono normalną reklamacyę. Reklamacya ta jest bardzo ostrą

Golejowski: a/ Bestätigung gegen c.k. Kanzleistempel
b/ w wyżej wzmiankowanej sprawie
c/ Mam wiecej tej-samych 26.

d/ Przyjąć za „Sicherung" odpisu w Kancelarii
w Krakowie abym mocen jak najkrótszą kaligrafią
„mir zum beliebigen Kanzleidienste gelangen"
Byłaby więc najgorsza rzecz-u tamtej Skarga-gdyby
mi obecnie cokolwiek zaliczyła. Nowemu
ze bym-jeżeli mi obecnie cokolwiek płacą-ani
do czasu załatwienia „Sicherung"- które tamtejsze
byłoby załatwione-wtedy tam, ze jest od 30.IV.
wykonalna ręka.

Sprawa ma się co do odpisu wyroku
Wiedeńskiego w Skarga- i o wydanie tegoż w Naczelnym
Sądzie Adm. by wykonała Nam. Sąd Zarządzający
Krakowski.

Wiadomości prywatne, że Trzeba Skarżącego
z tych sprawach odsądzić- żal by mi było
jednak tych wszystkich procesów- a tak dobrze
by dobrodziejek pro organizacyjnych.
Za przysłanie tutaj ręce z Kancelarii Skarga
dla bezpieczeństwa obecnie mi odpowiedzieć
dobrze mi ciekawe wszystko wykonalne
wyroku. Gdyby się dało za Państwo 20
tego wyroku drugiego i ostatniego kasacyjnego
do Sądu Państwa

Wasz

[illegible]

Bibl. Jag. 301

Wielmożny Panie!

Wielmożnego Pana zawiadamiam, że w sprawie mej sprawy reklamacyjnej, której pomyślne załatwienie zależało od [illegible] Pana Ministra, że odkąd 22. VII. Linie kolejowe przestały posiadać wolne wagony na wywóz. Jeżeli zatem Wielmożny Pan nie zechce mi [illegible] [illegible] [illegible]

Bibl. Jag. 302

DEPARTAMENT OPIEKI LEGIONOWEJ
Lwowskiej Delegacyi N. K. N.
UL. AKADEMICKA 3. II p. (Koralnicka 1. II p.)

L. ..... Lwów 7. VIII. 1918.

Ekscelencyo kochany Panie Premie!

Uprzejmie donoszę - że odnośny paszport z wizą zaprzemiśl kuriera miem. miał odejść dzisiaj do Krakowa. Gdyżeś go nie można było - gdyż według odnośnych przepisów - paszport odesłany być musi do miejsca przynależności. Wobec nieobecności hallowego Państwa z Hrabiną podałem adres ch. Tillera - do którego również pisze z prośbą o odesłanie paszportu do Niwisz.

Serdeczne wyrazy prawdziwego i głębokiego nacieszenia się Hallowego Państwa i Hr. Państwa Marchlów życzy oddany

W. Hr. Rony

Mon cher Ami,

Depuis mon dernier voyage - je retourne [illegible]
[illegible] Lwowski. Depuis de nombreuses semaines
je suis [illegible] - [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

303

Absender:
Odesilatel:
Nadavca
Посилающий:
Mittente:
Pošiljatelj
Pošiljalec
Presentator

Feldpostkarte.

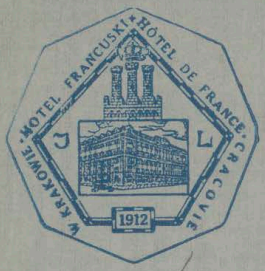
Ihrer Hochwürden
Herrn Prof. Univers. Dr. Lud. Lawrowski
Tarnów

~~K. u. k. Feldpostamt Nr.~~

Strudenska 14

Wielce Kochany Panie Profesorze!

Wczoraj wobec nieobecności Pana Dziekana prosiłem Pana Profesora Wiśniewskiego o przekazanie Panu Dziekanowi informacji. Niestety dowiedziałem się, że Pan Profesor Wiśniewski odjechał do O.O. Jezuitów, którzy obecnie nie pełnią służby w naszej Gimnazjum. W dalszym ciągu pozostaje Pan Profesor przy tej sprawie do widzenia się z Panem Dziekanem. Pozdrawiam Pana Profesora Wiśniewskiego i Pana Dziekana. Pan Profesor Wiśniewski jest w Krakowie. Pan Profesor Wiśniewski jest w Krakowie. Pan Profesor Wiśniewski jest w Krakowie.

Łaskaw Panie Jmości!
Dnia 29. 10 będę w Pa-
ryżu Morawski i nadbu-
Krupiński - referent poli-
Kam. Kowalski - zupełnie
Jemu - i Pana uprasza
poważny ta cum

Sikorski

Bibl. Jag.

305

Wszechwielebny Ojcze!

[1918?]

Władysław Sikorski

donosi, że prezydent Kuchareny
prosił Wszechwielebnego Ojca o przysłanie mu kopii
pewnego dokumentu. Grandtner
O.S.B.